

Х. Ф. ЛЪВКРАФТ

ПЛАНИННИТЕ

НА

enthusiast

БЕЗУМСТВОТО

Вдъхновителят
на СТИВЪН КИНГ

ХАУЪРД ЛЪВКРАФТ ПЛАНИНИТЕ НА БЕЗУМИЕТО

Превод: Адриан Лазаровски

chitanka.info

„Тук се бе загнездило вселенско Зло, предопределено да плъзне по целия свят, поглъщайки цели градове и погубвайки цели нации със смъртоносното дихание на отровната си чума.“

Този цитат от „Кошмарът в Ред Хук“ потапя читателите в атмосферата на сборника „Планините на безумието“ и ги подготвя за мрачния, демоничен, но безкрайно интригуващ свят на всепризнатия майстор на ужаса Х. Ф. Лъвкрафт.

„Планините на безумието“ е един от шедьоврите на автора, считан от мнозина за най-добрата му творба изобщо. Този кратък роман представлява поразително съчетание от научни факти и художествена измислица, от сайънс фикшън и космически ужас.

Освен него, в сборника са събрани и други непревеждани досега в България произведения на Лъвкрафт: „Сянка отвъд времето“ — брилянтна научна фантастика, заредена с потресаващ космически ужас, оставила отпечатъка си върху почти всички значими произведения за извънземни пришълци от втората половина на 20-и век; „Музиката на Ерих Цан“ — може би най-високо оценяваният от литературната критика разказ на Лъвкрафт; „Кошмарът в Ред Хук“ — един от най-скандалните и полемични произведения на писателя заради вложените в него „расистки настроения“; разказите „От отвъдното“, „Леден полъх“ и „Амулетът“.

ПЛАНИНИТЕ НА БЕЗУМИЕТО

I

Започвам този разказ против волята си; нямам друг избор, защото учените не желаят да се вслушат в думите ми, без да съм им предоставил конкретни доказателства. Никак не ми се иска да разкривам причините, подтикващи ме да се съпротивлявам срещу планираното покоряване на Антарктика^[1] — срещу стремежите да се разтопят вечните ледове и повсеместното сондиране в търсене на полезни изкопаеми и фосили. Неохотата ми се засилва още повече от терзаещите ме опасения, че не е изключено предупрежденията ми да се окажат напразни.

Давам си сметка, че разказът ми навярно ще породи съмнения в правдивостта на изложените от мен факти, но ако премълча най-странните и невероятните събития, какво ще остане от него? За щастие, в моя полза ще свидетелстват неизвестните до този момент фотографии — в това число и направените от въздуха, — понеже са изключително ясни и красноречиви. Макар че, естествено, и тук ще се намерят скептици, защото в последно време фалшификаторите на снимки стават все по-ловки. Що се отнася до мастилените скици, предполагам, че те веднага ще бъдат сметнати за мистификация и само изкуствоведите ще обърнат подобаващо внимание на загадъчната им техника.

Нищо чудно в крайна сметка да ми се наложи да разчитам единствено на разбирането и подкрепата на тесен кръг от специалисти, които не само ще оценят по достойнство ужасяващата убедителност на представените от мен доказателства, съпоставяйки ги с някои древни митове, но и ще разполагат с необходимата тежест в научния свят, за да преустановят разработката на грандиозните програми за усвояването на тези „Планини на безумието“. За съжаление, нито аз, нито моите колеги — скромни труженици в полето на науката от един малък университет — не можем да се смятаме за каквито и да било авторитети, когато се касае за въпроси от толкова необичайно и противоречиво естество.

Чувствам се длъжен да отбележа и че ние не се явявахме тесни специалисти в изследваната материя. Аз например бях изпратен от университета „Мискатоник“ в качеството си на геолог; с помощта на забележителна сондажна установка, конструирана от професор Франк Х. Пабоди, трябваше да вземем дълбочинни скални и почвени проби от няколко различни зони в Антарктида. Без да имам каквото и да било желание да се прославям като пионер в други научни области, вътрешно в себе си аз се надявах, че това ново механично устройство ще ни помогне да видим и осмислим много неща в съвсем нова светлина. Както читателите навярно знаят от репортажите, посветени на експедицията, сондажната установка на Пабоди нямаше аналог в света и превъзхождаше всички подобни съоръжения, известни до момента. Тя беше изключително лека, лесна за пренасяне и съчетаваше принципа на артезианския пробив с техниката на въртящия се перфоратор — обстоятелство, което ни даваше възможността да сондираме подземни пластове с различна твърдост. Стоманената ѝ корона, бензиновият двигател, разглобяемото дървено скеле, взривните материали, специалното устройство за отстраняване на отпадъчните продукти и тръбните конструкции (с диаметър дванайсет сантиметра и обща дължина над триста метра) — всичко това можеше да се натовари на три шейни, всяка от които се теглеше от седем кучета. Нещо, което едва ли би било възможно, ако повечето металически детайли не бяха изработени от олекотени алуминиеви сплави. Пет големи аероплана, произведени от немската авиостроителна компания „Дорние“ — машините бяха специално пригодени за полети на голяма височина в арктически условия, като Пабоди ги бе снабдил с допълнителни устройства за подгриване на горивото и бързо стартиране на двигателите, — можеха да транспортират цялата ни експедиция от базата ни в подножието на голямата ледникова стена до всяка желана от нас точка. А оттам насетне вече щяхме да се придвижваме с помощта на шейните и кучешките впрягове.

Планирахме да проведем изследванията си в рамките на един антарктически сезон, покривайки възможно най-голям периметър от повърхността на материка; основен обект на интереса ни бяха планинските вериги и платото, южно от морето Рос^[2]. Преди нас по тези места бяха идвали само Шакълтън, Амундсен, Скот и Бърд^[3]. Понеже разполагахме с възможността често да сменяме базовия си

лагер и да преодоляваме големи разстояния по въздуха, очаквахме да се сдобием с най-разнообразен геологичен материал — най-вече с образци от докамбрийския период^[4], които, както е известно, са почти непознати на научния свят.

Искаше ни се да донесем със себе си и скални отлагания от погорните пластове, съдържащи органични останки, тъй като всяко зрънце информация за ранната история на това пустинно царство на леда и смъртта би имало огромно значение за науката за миналото на Земята. Известно е, че преди хилядолетия климатът на Антарктида е бил топъл и дори тропически, а растителният и животинският свят са се радвали на процъфтяващо многообразие; сега от цялото това изобилие са останали единствено лишеите, морската фауна, паякообразните и пингвините. Силно се надявахме да разширим и конкретизираме знанията за някогашните форми на живот, населявали тези места. Всеки път, когато сондирането показеше, че в обследвания участък се крият ценни образци на древна флора и фауна, щяхме да използваме взривни материали, за да разширим отворието до необходимите размери.

Поради обстоятелството, че дебелината на ледения покров в равнинните участъци надхвърляше две-три хиляди метра, се налагаше да съсредоточим разкопките по планинските склонове. Не можехме да си позволим да губим ценно време и да пробиваме леда, въпреки че Пабоди бе измислил как да го разтапя с помощта на медни електроди, захранвани от бензинов генератор. След няколко експеримента се отказахме от въпросния план, макар че, както узнах неотдавна, точно такива методи ще бъдат използвани — въпреки предупрежденията ни — от предстоящата експедиция на Старкуедър и Мур.

Широката общественост знаеше за експедицията на университета „Мискатоник“ главно от дописките, които редовно изпращахме по безжичния телеграф до редакциите на „Аркхам Адвъртайзър“ и „Асошиейтед Прес“, а впоследствие — от моите статии и тези на професор Пабоди. В нея участваха четирима представители на нашия университет: Пабоди, биологът Лейк, физикът Атууд (който бе също така и метеоролог) и моя милост, Уилям Дайър, в качеството ми на геолог и официален ръководител на екипа. Имахме и шестнайсет помощници — седмина студенти последен курс и деветима професионални механици. Дванайсет от тези шестнайсет

души умееха да управляват самолет и всички (с изключение на двамина) бяха опитни радисти. Осем разбираха от навигация с компас и секстант; сред тях бяхме и Пабоди, Атууд и аз. Освен това двата ни кораба — допотопни плавателни съдове, пенсионирани от китоловната флотилия и предназначени за работа в полярните ширини — бяха оборудвани с парни машини и екипажите на борда им бяха в пълен състав.

Амбициозното ни начинание беше финансирано от фондацията на Натаниъл Дерби Пикман^[5], както и от още няколко спонсори; подготовката се провеждаше с извънредна прецизност, при все че не ѝ се даваше широка обществена гласност. Кучетата, шейните, машините, палатките с необходимото снаряжение и сглобяемите части на петте самолета — всичко бе доставено в Бостън и оттам се товареше на корабите ни. Бяхме перфектно екипирани за научните си цели и до голяма степен се чувствахме задължени за това на изключителните си предшественици; придържахме се към безценния им опит по отношение на всички въпроси, касаещи оборудването, продоволствията, транспорта и лагеруването. Именно заради многобройните ни храбри предшественици и тяхната напълно заслужена слава нашата собствена експедиция — въпреки значителните ѝ успехи — не можа да изпъкне по-силно на фона на бляскавите им достижения и да привлече по-голямо обществено внимание.

Както писаха и вестниците, отплавахме от Бостън на втори септември 1930 година, поемайки курс на юг покрай северноамериканското крайбрежие. След като преминахме през Панамския канал, спряхме за малко първо на остров Самоа, а после и в Хобарт, Тасмания, където за последен път попълнихме запасите си. Понеже никой от нас не беше идвал в полярните области преди, се осланяхме изцяло на опита на нашите капитани — Дж. Б. Дъглас от брига „Аркхам“ (флагманският кораб на скромната ни флотилия) и Георг Торфинсен от барка^[6] „Мискатоник“. И двамата бяха стари морски вълци, прекарвали не една и две години в лов на китове из южните морета.

Колкото повече се отдалечавахме от цивилизования свят, толкова по-късно се скриваше слънцето зад хоризонта — денят се увеличаваше. На около 62 градуса южна ширина забелязахме първите

айсберги — плоски, подобни на огромни каменни плата ледени масиви с вертикални стени. По времето, когато пресякохме Южния полярен кръг (събитие, което отпразнувахме на 20 октомври с подобаваща ексцентричност), вече постоянно се натъквахме на плаващи ледени късове. След продължителното пребиваване в тропиците рязкото падане на температурите ми действаше особено мъчително, ала положих всички усилия да се взема в ръце, защото без съмнение ни очакваха далеч по-сурови изпитания. За сметка на това невероятните атмосферни явления по тези географски ширини ме изпълваха с несравним възторг; за първи път зърнах и уникален, поразително ясен полярен мираж, в който далечните айсберги се преобразиха в грандиозни фантастични замъци.

След като успяхме да се проврем между ледовете, без корпусите на корабите ни да пострадат, отново се озовахме сред открита морска шир в района на 67 градуса южна ширина и 175 градуса източна дължина. На сутринта на двайсет и шести октомври откъм посока юг забелязахме мержелееща се бяла ивица и до пладне всички бяхме обхванати от въодушевление — пред погледите ни се разкриваше огромна заснежена планинска верига, която сякаш се простираше по цялото протежение на хоризонта. Досуц като часовой на своя пост, тя се въздигаше на края на колосалния неведом континент, ревниво пазейки забуления му в тайнственост свят на застинала смърт. Без съмнение това беше откритият от Рос Адмиралтейски хребет; както изглеждаше, оттук насетне ни предстоеше да заобиколим нос Адаре и да плаваме покрай източния бряг на Земята Виктория, след което да хвърлим котва в залива Макмърдо, където по план трябваше да е местоположението на бъдещата ни база — в подножието на вулкана Еребус^[7], на 77 градуса и 9 минути южна ширина.

Заключителният етап на пътешествието ни бе особено впечатляващ и пораждаше дръзки картини във въображението ни. Величествените, пълни с хилядолетни тайни хребети скриваха от нас материка, а немощните лъчи на слънцето, увиснало ниско над хоризонта дори посред пладне, хвърляха червеникави отблясъци върху белия сняг, синкавия лед и черните, открояващи се под снега гранитни ръбове на скалите. В далечината, сред самотните върхове, буйстваше свиреп антарктически вятър; бесните му пориви утихваха съвсем за кратко, а воят му смътно наподобяваше някаква дива, необузdana

мелодия, която се носеше из пространството и поради някакви подсъзнателни мнемонически причини ме изпълваше с безпокойство и неясен страх. Всичко наоколо ми напомняше за странните, смущаващо въздействащи азиатски пейзажи на Николай Ръорих^[8], както и за още по-невероятните и нарушаващи душевния покой описания на страховитото плато на Ленг, направени от безумния арабин Абдул Алхазред в зловещия „Некрономикон“. Впоследствие неведнъж и дважд съжалявах, задето като студент бях надзървал в тази прокълната книга в библиотеката на колежа.

На седми ноември планинската верига на запад изчезна за известно време от полезрението ни. Минахме покрай остров Франклин, а на следващия ден — в далечината, на фона на назъбените хребети на планините Пери — забелязахме конусите на вулканите Еребус и Терър на остров Рос. На изток се простираше необятната бяла ивица на Голямата ледена бариера, чиято внушителна, издигаща се вертикално на седемдесет метра стена сякаш недвусмислено ни заявяваше, че можем да продължим напред, но само ако оставим корабите тук. По пладне навлязохме в залива Макмърдо и пуснахме котва в подножието на димящия вулкан Еребус. Ясните очертания на този колос, възвишаващ се на 3800 метра в небето, ми напомниха за японските гравюри на свещената планина Фудзияма; непосредствено зад него се открояваше призрачно белият масив на спящия вулкан Терър, чийто конус отстоеше на повече от три километра над морското равнище. Еребус периодично бълваше облаци дим в атмосферата и един от помощниците ни — блестящ студент на име Данфорт — насочи вниманието ни към факта, че по заснежения му склон тъмнее нещо, наподобяващо лава. Той също така добави, че навярно точно този връх, открит през 1840 година, е послужил за вдъхновение на Едгар Алън По, който седем години по-късно написва знаменитите стихове:

*А духът ми бе плам разкален,
като огнен поток разкален,
който с лава щом гневно залее
върха Янек — лети устремен,
като стене и свети, и тлее*

през нощите на север студен.^[9]

Данфорт, който бе голям любител на по-странната и ексцентрична литература, се впусна в дълга беседа за Едгар По. Думите му ме заинтригуваха заради антарктическите пейзажи в най-дългото произведение на писателя — вълнуващата и загадъчна повест „Историята на Артър Гордън Пим“. На голия бряг и ледената бариера, ширнали се насреща ни, стотици гротескни нелетящи птици — пингвини — се тътреха непохватно, падаха по земята и махаха с малките си крилца. Шумното им крякане огласяше мразовития въздух, докато скачаха от ледниците и се гмуркаха сред вълните. Когато се вгледах по-задълбочено, забелязах, че не са сами сред полярните води: компания им правеха лъскавите туловища на десетки тлъсти тюлени.

Малко след полунощ на девети ноември, макар и с цената на немалко усилия, успяхме да акостираме с малки лодки на брега на остров Рос. Носехме със себе си специални въжета, по които впоследствие с помощта на товарни салове щяха да ни бъдат доставени снаряжение и продоволствия. Веднъж стъпили на антарктическа земя, изведнъж бяхме обзети от разтърсващи и противоречиви чувства, въпреки че далеч не бяхме първите, озовали се по тези места — нима някой от нас можеше да забрави подвизите на Скот и Шакълтън? Палатковият лагер, който си устройхме в подножието на вулкана, беше само временно убежище; „главната квартира“ на експедицията все тъй си оставаше на борда на „Аркхам“. Пренесохме на брега цялата си сондажна апаратура, както и кучетата, шейните, палатките, провизиите, горивото, експерименталната установка за разтапяне на леда, фотоапаратите, авиокамерите, сглобяемите компоненти на аеропланите и всичко останало, включително и три миниатюрни радиопредавателя (без да броим онези в самолетите). Благодарение на тях щяхме да можем да поддържаме връзка с „Аркхам“, в която и част на континента да се озовем, а оттам насетне мощната радиостанция на парахода щеше да предава съобщенията ни на външния свят. Редовно изпращахме дописки за хода на проучванията ни в редакцията на вестник „Аркхам Адвъртайзър“, чийто радиомаяк се намираше в Кингпорт Хед, щата Масачузетс. Надявахме се да приключим с работата си преди края на

антарктическото лято; в случай на неуспех щяхме да презимуваме на борда на „Аркхам“, като изпратим „Мискатоник“ у дома за необходимите провизии. Жизненоважно беше това да се случи, преди надвисналата полярна зима да скове морето в безмилостната си ледена хватка.

Не ми се иска наново да повтарям онова, за което писаха всички вестници, и да разказвам за пореден път за покоряването на връх Еребус; за сполучливото вземане на проби от различни части на острова; за неизменната (благодарение на изобретението на Пабоди) скорост на сондиране, която не намаляваше дори при работа с изключително твърди скални породи; за успешните изпитания на устройството за разтапяне на леда; за рискованото изкачване на ледената бариера с тежко натоварени шейни и за сглобяването на петте големи аероплана. Всички членове на експедицията — дванайсет мъже и петдесет и пет кучета от породата аляски маламут, специално развъдена за теглене на шейни, — се чувстваха в чудесно разположение на тялото и духа, макар че никой не се самозаблуждаваше; тепърва ни предстоеше да се сблъскаме с вкочаняващ студ и ураганни ветрове. Живакът в термометрите се колебаеше между минус седем и минус четири градуса по Целзий — обичаен за Нова Англия мраз, където сме ставали свидетели и на къде-къде по-сурови атмосферни условия. Лагерът, който издигнахме на върха на ледената бариера, щеше да ни служи като временна база — възнамерявахме да складираме там бензина, провизиите, динамита и други необходими запаси. Експедицията ни можеше да разчита само на четири от петте аероплана; петият щеше да остане в базата под надзора на пилота и двама души от корабния екипаж и да ни върне на борда на „Аркхам“ в случай на проблем с останалите самолети. Впоследствие, когато не се налагаше да използваме всички аероплани за транспортиране на апаратурата, свободната машина служеше за свързка между базата и втория лагер, който съоръжихме на около километър — километър и нещо от нея. Той се намираше в южната част на огромното плато, малко след ледника Биърдмор. Въпреки виелиците и бушуващите ветрове, които постоянно брулеха необятната бяла шир, единодушно се отказахме от междинни бази, за да пестим ресурси и да не снижаваме ефективността на работата си.

В радиограмите от двацет и първи ноември се събщаваше за четиричасовия ни, спиращ дъха полет над необятната ледена равнина, преградена на запад от назъбената верига на призрачните хребети. Ревът на двигателите ни раздираше вековното безмълвие, силните въздушни течения не пречеха на полета ни, а щом попаднахме в мъгла, продължихме по курса си, напътствани от радиокомпаса. Когато се озовахме между 83 и 84 градуса южна ширина, разбрахме, че сме достигнали ледник Биърдмор — най-големият шелфов ледник^[10] на Земята, — и ледената покривка на морето отстъпи пред сурова, надиплена от възвишения брегова ивица. Най-накрая, безусловно и категорично, смущавахме с присъствието си ослепително бялата, мъртвешки безмълвна континентална вселена на полярния юг. И преди още да си дадем сметка за това, откъм изток пред взора ни се открие връх Нансен, въздигащ се на близо две хиляди и осемстотин метра в антарктическото небе.

Издигането на южния ни лагер зад големия ледник на 86 градуса и 7 минути южна ширина и 174 градуса и 23 минути източна дължина, както и феноменално бързите и ефективни сондажни дейности, проведени на няколко различни точки, до които се добрахме с помощта ту на шейните, ту на аеропланите — всичко това вече е достояние на историята. Досуц като триумфалното покоряване на връх Нансен от професор Пабоди и двама студенти — Гедни и Каръл, — което се случи между тринайсети и петнайсети декември. На височина две хиляди и петстотин метра над морското равнище посредством пробно сондиране открихме твърда почва още на дълбочина шест метра и след като приведохме в действие установката на Пабоди за разтапяне на леда, успяхме да се сдобием с образци от такива места, за които никой изследовател не би дръзнал да помисли. Получените по такъв начин проби от докамбрийски гранит и пясъчник потвърдиха предположенията ни, че платото и големите, простиращи се на запад участъци на материка имат общ произход; нещо, което не може да се каже за районите, намиращи се на югоизток от Южна Америка. Според мен и моите колеги те представляваха част от друг, по-малък континент, разделен от основния посредством замръзналата ивица, съединяваща моретата Рос и Уедъл, макар че Ричард Бърд така и не прие тази хипотеза.

В някои от пробите пясъчник, които подложихме на по-прецизна ръчна обработка с длето след сондажните и взривните процедури, открихме крайно любопитни вкаменелости и фосилни отпечатъци с органичен произход — предимно папрати, морски водорасли, трилобити^[11], бодлокожи и коремоноги, — които със сигурност щяха да се окажат от голямо значение за първобитната история на континента. Имаше и нещо като странен триъгълен отпечатък, около трийсетина сантиметра в най-широката си част, който Лейк откри, след като съедини три фрагмента от шистовите проби, добити на голяма дълбочина в най-западната точка на сондажите ни, недалеч от планините Кралица Александра. Според биолога Лейк това бе необичайно и провокиращо към размисъл явление, макар че аз като геолог не споделях вълнението му — неведнъж бях виждал подобен визуален ефект при седиментните скали. Сами по себе си шистите представляват метаморфни образувания и в тях често се откриват седиментни остатъци; с течение на времето високото налягане може да ги извае в най-невероятни и причудливи форми, в което няма нищо озадачаващо.

На шести януари 1931 година моя милост, заедно с Лейк, Пабоди, всичките шестима студенти и четирима от механиците излетяхме с два аероплана в посока към Южния полюс, без да подозираме, че внезапно надигналият се бурен вятър ще ни накара да кацнем принудително. Както писаха и вестниците, полетът ни имаше главно разузнавателна цел — искахме да нанесем на картата топографските особености на районите, в които до този момент още не беше стъпвал човешки крак. Предишните ни полети не се бяха увенчали с успех, макар и да предоставиха пред взора ни фантастични, призрачно измамни полярни миражи, превъзхождащи във всяко отношение онези от морското ни пътуване. Отдалечените планински хребети се рееха във въздуха като приказни градове, а магическите лъчи на ниското полунощно слънце обагряха бялата пустиня в искрящи златни, сребърни и алени краски, превръщайки я в достоен за творчеството на Лорд Дансени^[12] пейзаж. От друга страна, облачните дни създаваха големи затруднения за пилотите ни, понеже земята и небето се сливаха в едно неразривно цяло и ставаше изключително трудно да се различи линията на хоризонта.

Най-накрая успяхме да изпълним първоначалния си план и да прелетим деветстотин и петдесет километра на запад, съоръжавайки там още един лагер, за който погрешно предполагахме, че се намира на другия, по-малък континент. Беше интересно да сравним геоложките проби от двата района. Физическото ни състояние си оставаше превъзходно — строгото ни меню от консервирани и осолени храни се допълваше от сок от лайм^[13], а умереният студ ни позволяваше да оперираме, без да навличаме най-дебелите си дрехи. Антарктическото лято бе в разгара си и ако бяхме по-експедитивни и щастие то не ни изневереше, щяхме да привършим работата си преди март и по такъв начин да избегнем дългото и тежко зимуване в периода на тягостната полярна нощ. Междувременно бяхме връхлетени от няколко свирепи бури, надигнали се от запад, ала не понесохме никакви щети благодарение на изобретателността на физика Атууд; той ни показа не само как да поставим елементарни, но ефективни защитни приспособления около самолетите си, но и как да издигнем плътна стена от снежни блокчета около палатките си. Късметът определено беше на наша страна, но и ние полагахме всички усилия, за да постигаме максимума, на който бяхме способни.

Външният свят беше надлежно информиран за програмата ни, както и за почти маниакалната упоритост, с която Лейк настояваше да предприемем кратка експедиция на северозапад преди прехвърлянето ни в новата база. Очевидно не бе престанал да мисли за онези причудливи триъгълни отпечатъци, защото изтъкна пред нас, че според него наличието им в шистите противоречи на Природата и изобщо не съответства на въпросния геоложки период. Любопитството му бе изострено до краен предел и той отчаяно искаше да възобновим сондажните и взривните дейности в западния район, където бе намерена странната находка. По някакъв начин Лейк беше убеден, че сме се натъкнали на следи от голям, неизвестен на науката организъм, отбелязал значителен напредък по пътя на еволюцията, ала неизвестно защо останал извън всички познати класификации. Колкото и парадоксално да звучи, планинската порода, където се бяха съхранили, се отнасяше към дълбоката древност — към камбрийския, а може би даже и към докамбрийския период, — а това изключваше всяка възможност за съществуване не само на високоразвит, но и на какъвто и да е друг живот, стоящ в еволюционно отношение над стадия на

примитивните трилобити. Възрастта на шистите, в които бяха намерени необяснимите следи, беше между петстотин и хиляда милиона години.

[1] Антарктика е географски регион, обхващащ континента Антарктида и водите, и островните територии в Южния океан, разположени южно от Антарктическата конвергенция. Заема около 20 процента от площта на Южното полукълбо — Б.пр. ↑

[2] Джеймс Кларк Рос (1800–1862) — британски морски офицер и пътешественик. Участник в 11 полярни експедиции, от които осем в Арктика и три в Антарктика — Б.пр. ↑

[3] Ърнест Шакълтън (1874–1922) — английски изследовател на Антарктика, участник в три експедиции; Робърт Скот (1868–1912) ръководи експедицията, достигнала Южния полюс през 1912 г. (33 дни след Руал Амундсен); Ричард Бърд (1888–1957) е американски полярен изследовател и летец, който пръв достига със самолет Северния и Южния полюс — Б.пр. ↑

[4] Докамбрийският период (наречен още „криптозой“ — „скрит живот“) е общото название на тази част от геоложката история на Земята, предшестваща началото на камбрия (преди повече от 500 милиона години), когато възниква масата от организми, оставили изкопаеми следи в седиментните скали. В докамбрия се намира по-голямата част от геоложката история на Земята, обхващаща 3,8 милиарда години. Хронологията на този период е разработена оскъдно, защото органични останки в докамбрийските отлагания се откриват изключително рядко — Б.пр. ↑

[5] Едуард Пикман Дерби е герой от новелата „Нещото на прага“, публикувана в „Некрономикон“ от Х. Ф. Лъвкрафт (изд. „Ентусиаст“, 2012) — Б.пр. ↑

[6] Бриг — двумачтов кораб с право ветрилно стъкмяване на двете мачти; барк — кораб с три до пет мачти с право ветрилно стъкмяване (единствено на бизан мачтата с косо) — Б.пр. ↑

[7] Най-южният активен вулкан на Земята — последното му изригване е в периода 1972–1974 г. Открит е през 1874 г. от полярния изследовател Джеймс Рос и е наречен на един от корабите на експедицията, чието име идва от Ереб — божество от гръцката митология, син на Хаос, олицетворение на вечния мрак — Б.пр. ↑

[8] Руски живописец и археолог (1874–1947), силно повлиян от индийската и тибетската митология — Б.пр. ↑

[9] Едгар Алън По, „Юлалюм“, превод Георги Михайлов — Б.пр. ↑

[10] Плаващ или частично опиращ се на дъното ледник, който представлява нещо като продължение на наземните глетчери. По-рядко се образува посредством натрупване на сняг върху морския лед и чрез втвърдяване на снега и леда при сливането на айсбергите — Б.пр. ↑

[11] Трилобити — клас изчезнали морски членестоноги. Появяват се през камбрия и изчезват в периода на масовото измиране в края на пермския период преди 250 милиона години — Б.пр. ↑

[12] Лорд Дансени (1878–1957) — псевдоним на Едуард Джон Мортън Дракс Плънкет, 18-и барон Дансени; ирландски писател и драматург, един от основоположниците на жанровете фентъзи и хорър — Б.пр. ↑

[13] Познат още и като зелен лимон, макар че въобще не е лимон. Изключително полезен плод със силни противоревматични, антисептични, антивирусни, бактерицидни и тонизиращи качества — Б.пр. ↑

II

Предполагам, че читателите на изпращаните от нас дописки са следили с неугасващ интерес съобщенията за придвижването на групата на Лейк в посока запад — северозапад — към местата, където не само не бе стъпвал човешки крак, но и никой не си беше представял, че подобно нещо изобщо ще се случи. Колегата ни се надяваше, че онова, което ще открие там, ще преобърне цели раздели от биологията и геологията и ще накара човечеството да погледне по нов начин на естествените науки. В крайна сметка, придружен от Пабоди и още петима души, Лейк предприе кратко опознавателно пътешествие с шейни из въпросните местности в периода между единайсети и осемнайсети януари. Начинанието му беше помрачено от гибелта на две кучета, но като се изключи това зловещо обстоятелство, не мога да кажа, че бе лишено от резултат. Разкопките ги бяха снабдили с нови образци от архайските^[1] шисти и дори аз останах заинтригуван от явните и многочислени свидетелства за присъствие на органични остатъци в тях.

Между впрочем следите бяха от изключително примитивни организми, така че подобно откритие едва ли щеше да доведе до някаква революция в науката, ала категорично доказваше, че низши форми на живот са съществували на Земята още през докамбрия. Воден от тези съображения, аз все още не виждах смисъл в исканията на Лейк за промяна на първоначалния ни план. Една експедиция на северозапад не само би нарушила стегнатия ни график, но и би ангажирала четирите ни аероплана, голямо количество хора и цялата ни налична апаратура. Въпреки всичко обаче не се възползвах от авторитета и позицията си, за да забраня тази авантюра; задоволих се с това, да се въздържа от участие в нея, независимо от многобройните увещания от страна на Лейк. След отлитането на групата в базата останахме само аз, Пабоди и още петима души; вместо да губя време, побързах да се заема с детайлната разработка на маршрута на предстоящата ни експедиция на изток. Бях преустановил полетите на

петия ни аероплан — той бе натоварен със задачата да ни превози бензин от лагера край залива Макмърдо — и сега единственият транспорт, с който разполагахме в базата, беше последната шейна и девет кучета.

Както е известно, по пътя си към неизвестното Лейк периодично изпращаше късовълнови съобщения от аеропланите, които се приемаха както от нас, в южния лагер, така и на стоящия на котва в залива Макмърдо „Аркхам“, откъдето се препращаха към външния свят. Стартът на експедицията бе даден в четири часа сутринта на двайсет и втори януари, а първият радиодоклад бе получен от нас само два часа по-късно — когато Лейк ни извести, че са се приземили успешно на четиристотин и осемдесет километра от базата и незабавно пристъпват към разкопки. След шест часа пристигна и второто съобщение — доста по-развълнувано и екзалтирано от първото. Благодарение на усилна, изнурителна работа, включваща използване на експлозивни и техника на „къс сондаж“, успели да се сдобият с нови шистови фрагменти, носещи причудливите отпечатъци, заради които колегите ни се отправиха на северозапад.

Три часа по-късно получихме поредния радиобюлетин — експедицията бе възобновила полетите в условията на силен вятър. На последвалата ми заповед да не предприемат излишни рискове, Лейк рязко ми възрази, изтъквайки като аргумент, че новите им открития си заслужавали всички рискове. Очевидно екзалтацията му бе нараснала до такава степен, че вече граничеше със зреещ бунт, което поставяше под заплаха по-нататъшната съдба на цялата експедиция. Не ни оставаше нищо друго, освен да чакаме. В съзнанието ми изплуваха страховити картини: как спътниците ни стремглаво се носят сред коварното, зловещо бяло безмълвие, готово всеки миг да стовари отгоре им свирепите си урагани и да ги зашемети с неведомите си тайни.

После, след около час и половина на трескаво, напрегнато очакване, постъпи още едно, крайно емоционално послание от Лейк, което почти успя да промени отношението ми към фриволната експедиция на северозапад, карайки ме да съжалявам за категоричния си отказ да се присъединя към нея:

10,05 вечерта. Предаваме от аероплана. След снежната буря забелязахме в далечината огромна планинска верига с необичайна

височина. Може би не отстъпва на Хималаите, ако се вземе под внимание височината на самото плато. Предполагаме ни координати са 76 градуса и 15 минути южна ширина и 113 градуса и 10 минути източна дължина. Планините застилат целия хоризонт. Струва ни се, че виждаме поне два димящи конуса. Върховете изглеждат изцяло черни — никакъв сняг няма по тях. Ураганният вятър създава проблеми за навигацията на полета.

След това съобщение седмината, които бяхме останали в базата, сякаш едновременно затаихме дъх и застинахме неподвижно край радиоприемника. Само мисълта за гигантските планински хребети, извисяващи се като непрестъпна крепост на хиляда — хиляда и двеста километра оттук, бе достатъчна, за да възпламени изследователския ни интерес. В душите ни се пробуди тръпката на първооткривателството и ние най-чистосърдечно се зарадвахме, че другарите ни — макар и без нашето участие — са направили толкова значимо откритие. Половин час по-късно Лейк отново се свърза с нас.

Аеропланът на Мултън извърши принудително кацане върху платото в подножието на планините. Никой не пострада, възнамеряваме сами да отстраним повредите. Всичко необходимо ще бъде прехвърлено на другите три самолета — без значение дали ще продължим напред, или ще поемем обратно към базата. Вече не е необходимо да носим с нас голям товар. Невъзможно е да ви опиша величието на тези планини. Отправлям се на разузнавателна експедиция в аероплана на Каръл.

Не можете да си представите тукашния пейзаж. Едва ли някога сте зървали нещо подобно! Най-високите върхове се издигат на повече от десет-единайсет хиляди метра! Еверест е като мъник пред тях. Атууд остава на земята — ще определя с помощта на теодолит^[2] височината на местността, а ние с Каръл ще извършим експедитивно проучване от въздуха. Може и да сме сгрешили по отношение на конусите, защото формациите изглеждат слоести. Предполагам, че става въпрос за докамбийски шисти с примеси на други пластове. На фона на небето изпъкват странни конфигурации — над най-високите върхове сякаш са разположени масивни образувания с кубична форма. Искрят в златистоалено под лъчите на залязващото слънце. Все едно се е отворила врата към някакъв приказен, чуден свят. Жалко, че ви няма — бих искал да чуя вашето мнение.

Макар че вече беше нощ, на никого от нас и през ум не му минаваше да отива да спи. Вероятно по същия начин стояха нещата в базата ни край залива Макмърдо, както и на палубата на „Аркхам“, където също получавахме съобщенията. Капитан Дъглас собственооръчно използва радиостанцията, за да поздрави всички с важното откритие; към него се присъедини и Шърман, радистът от базата. Разбира се, съжالياвахме за повредения аероплан, но се надявахме, че проблемът лесно ще бъде отстранен. И тогава, в единнасет вечерта, отново чухме гласа на Лейк:

Летим с Каръл над планините. Атмосферните условия не ни позволяват да щурмуваме най-високите върхове, но това може да бъде сторено и по-късно. Рисковано и страшно е да се издигаме на такава височина, обаче си струва. Планинската верига се разстила като непристъпна стена — не можеш да видиш нищичко от другата страна. Някои от върховете превъзхождат всички познати рекордьори на Земята, включително и тези на Хималаите, и видът им е съвсем необикновен. Както изглежда, хребетите се състоят от докамбрийски шистови породи, но в тях със сигурност има и слоеве с различен произход. За предполагаемите вулкани действително съм допуснал грешка. Докъдето поглед стига, планините сякаш се простират без край. Над шест хиляди метра височина по планинските масиви не се забелязва сняг.

По склоновете на най-високите върхове се откриват някакви причудливи образувания. Имат вид на големи и ниски четвъртити блокове с отвесни странични стени; безупречно правите ъгли им придават вид на стени на старинен замък. Неволно се сетих за картините на Ръорих, където древните азиатски крепости сякаш са изникнали от стръмните планински склонове. Когато се приближихме, на Каръл му се стори, че внушителните блокове се състоят от по-малки фрагменти, но най-вероятно се касае за оптическа илюзия; стихииите едва ли са били милостиви към ръбовете им, особено след милиони години...

Някои пластове, особено горните, изглеждат по-светли от другите, поради което смятам, че са възникнали в резултат на кристализация. След като скъсихме още повече дистанцията, зърнахме множество пещери или вдлъбнатини, част от които — с поразително правилна форма. Някои са квадратни, други — полукръгли...

Непременно трябва да дойдете тук, за да ги подложим на позадълбочено проучване. Мисля, че на един от върховете забелязах и нещо, подобно на старинен бастион. Височина — приблизително девет-десет хиляди метра. Ние самите се намираме на шест хиляди и петстотин метра над морското равнище — студът е непоносим и прониква до мозъка на костите... Вятърът вие и свисти през проходите и пещерите, но за щастие, поне досега не е създал реална опасност за аероплана.

Лейк продължи да разпалва любопитството ни в продължение на още половин час, след което обяви намерението си да покори тези върхове. Уверих го, че с радост ще го придружа, веднага щом изпрати аероплан до базата. Междувременно двамата с Пабоди щяхме да преценим как най-добре да разпределим запасите от гориво и къде да съсредоточим най-голямо количество с оглед на променения маршрут. Както изглеждаше, като се вземат предвид сондажните дейности на Лейк и честото използване на самолетите, основните запаси от бензин трябваше да се съхраняват в новата база, която колегите ни смятаха да издигнат в подножието на планините. Полетът на изток се отлагаше поне до началото на следващата година. Свързах се по радиостанцията с капитан Дъглас и го помолих да ни изпрати възможно най-голямо количество гориво от корабите с единствената шейна и кучешкия впряг, които бяхме оставили там. Предстоеше ни да се впуснем в пътешествие през неизследваните територии между базата край залива Макмърдо и сегашното местонахождение на Лейк.

По-късно и самият Лейк съобщи по радиото, че е решил да устрои лагера си на мястото, където аеропланът на Мултън бе извършил принудителното си кацане и където сега протичаха ремонтните работи. Ледената покривка там беше доста тънка — толкова тънка, че на места даже прозираше черният грунт, — което позволяваше на колегите ни да провеждат изкопни и взривни дейности, без да се налага да напускат бивака си. Биологът сподели, че се намират насред неописуемо красив пейзаж, но някак си не се чувства особено комфортно в подножието на тези колоси, издигащи се в плътна стена и разпарящи с върховете си небето. Според изчисленията на Атууд височината на петте най-внушителни върха варираше от девет хиляди до десет хиляди метра и половина. Долових безпокойство в тона на Лейк, когато изтъкна, че местността не е

защитена от вятъра; другарите ни можеха да очакват бури и виелици, които — поне засега — ни бяха спестени. Осем километра — такова разстояние делеше лагера от основата на стръмните, почти вертикално издигащи се склонове на най-високите върхове. Нещо като подсъзнателна тревога потрепна в гласа му, щом ни призова да побързаме, за да можем възможно най-скоро сами да си създадем представа за това тайнствено кътче на Антарктида. Той самият възнамеряваше да се отдаде на заслужена почивка след този изнурителен шеметен ден, несравним по степента на изпитанията и направените открития.

На сутринта Лейк, Дъглас и аз проведохме тристранна радиоконференция и се договорихме, че един от аеропланите на биолога ще бъде изпратен до нашата база, където на борда му ще се качат Пабоди, моя милост и още петима души. Тогава щяхме да го натоварим и с всичкото гориво, което можеше да носи. Въпросът с останалото количество бензин оставаше открит и зависеше от това, какво решение ще вземем за съдбата на експедицията в източна посока; в крайна сметка преценихме, че спокойно може да почака няколко дни, понеже Лейк разполагаше с достатъчно гориво за нуждите на лагера си и разкопките. Да, би било добре да попълним запасите на южната база, но ако отложехме източната експедиция, тя щеше да стои неизползваема чак до следващото лято. Междувременно биологът щеше да изпрати аероплан, който да проучи директния маршрут между новооткритите планини и залива Макмърдо.

Двамата с Пабоди започнахме да подготвяме базата за закриване. Дори да се стигнеше дотам, да зимуваме в Антарктика, най-вероятно щяхме да летим от базата на Лейк до „Аркхам“, без да се връщаме тук. Част от конусовидните ни палатки вече бяха укрепени с кубове от плътен сняг, ето защо сега решихме да довършим започнатото, превръщайки лагера си в нещо като ескимоско селище. Лейк разполагаше с предостатъчно палатки в новата си база, така че нямаше смисъл да вземаме нашите със себе си. Изпратих му радиограма, че след едно денонощие ще бъдем готови да поемем към бивака в подножието на планините.

Обаче само след четири часа подготвителните работи ненадейно бяха прекратени в разгара си. Някъде по това време биологът започна да ни изпраща най-необикновените и трескави съобщения, които

бяхме получавали някога. Работният му ден започнал неудачно — обзорният полет показал, че в най-близките, непокрити от снега скали напълно отсъстват онези прастари, архайски пластове, които се срещали в такова изобилие по върховете на хребетите. Повечето скали се състояли от юрски^[3] пясъчници и пермски, и триасови шисти, в които се забелязвала някаква тъмна гладка порода, наподобяваща каменни въглища. Това нямало как да не разочарова Лейк, който се надявал да попадне тук на възможно най-древните — датиращи отпреди петстотин милиона години — породи. Накрая биологът си дал сметка, че единственият начин да се добере до интересуващите го архайски слоеве бил да организира експедиция с шейни до стръмните склонове на тези исполински планини.

Въпреки всичко биологът решил да започне със сондажните дейности, за да е сигурен, че няма да пропусне нито една възможност. Поради тази причина наредил на петима от спътниците си да се заемат със сондажната установка, а той самият се присъединил към останалите, помагайки им при ремонта на аероплана. Решили да стартират с разкопките на четиристотин метра от лагера, където планинската порода не изглеждала особено твърда. Пясъчникът поддавал отлично и без използването на голямо количество експлозиви. Три часа след първия взрив проехтели развълнуваните викове на членовете на сондажната група и нейният водач — млад мъж на име Гедни — се втурнал в лагера с потресаващи новини.

Натъкнали се на пещера. След началото на разкопките пясъчникът се заменил от варовик, пълен с миниатюрни органични вкаменелости: главоноги, корали, морски таралежи и раменоноги^[4]. По-рядко се срещало нещо, наподобяващо гъби и кости от морски гръбначни животни — най-вероятно от надклас костни риби и клас хрущялни риби. Това само по себе си било изключително важна находка, понеже за първи път в ръцете на експедицията ни попадаха органични останки от гръбначни. Ала щом стоманената корона на сондата преодоляла поредния земен пласт, участниците в изкопните дейности били обхванати от неподозиран двоен възторг. Заложеният динамит вдигнал завесата над подземната тайна и през зейналото неравно отворстие — с дължина около метър и половина и широчина деветдесет сантиметра — пред взора на изследователите се разкрила значителна кухня във варовика, възникнала преди повече от петдесет

милиона години под въздействието на подпочвените води на този някогашен тропически свят.

Пещерата била дълбока не повече от два и половина метра, но се разширявала във всички посоки и из нея свободно циркулирал свеж въздух; това навеждало на мисълта, че кухнята представлявала част от обширна подземна система. Подът и таванът ѝ били осеяни съответно с големи сталагмити и сталактити, някои от които се сливали заедно в масивни сталактони. Най-изумително от всичко обаче било изобилието от раковини и кости, които буквално задръствали проходите на места. Разнообразието от представители на животинския свят било толкова голямо, че дори на най-изтъкнатите палеонтолози навярно щяла да им трябва цяла година, за да опишат и класифицират това богатство. Мекотели, ракообразни, риби, амфибии, рептилии, птици и нисши бозайници — едри и дребни, известни и неизвестни на науката. Нищо чудно, че Гедни се втурнал през глава към лагера, а след като известил спътниците си за находката, всички до един захвърлили работата си и мигом го последвали към сондажната кула, указваща местонахождението на новооткритите двери към загадките на вечността.

След като утолил изследователското си любопитство, Лейк нахвърлил в бележника си кратка информация за събитията и изпратил младия Мултън в лагера с молба да оповести откритията по радиото. По този начин аз за първи път чух за зашеметяващата находка — за намерените раковини, кости на ганоидни риби и плакодерми^[5], останки от лабиринтодonti и текодonti^[6], черепни фрагменти от чудовищните морски хищници мозазаври, зъби и крила на птеродактили, останки от археоптерикси, гръбначни прешлени на различни сухоземни динозаври, челюсти на акули от миоцена^[7] и купища скелети на първите бозайници: палеотерии, ксифодonti, еохипуси, ореодonti и титанотерии. Поради отсъствието на каквито и да било фосили от по-сетнешни видове като мастодonti, слонове, камили и бикове, Лейк стигнал до заключението, че възрастта на геоложкия пласт и съдържащите се в него вкаменелости е не по-малка от трийсет милиона години, като най-късните находки датирани от олигоценския период.

От друга страна, преобладаващите следи от най-древни организми някак си не се вписвали в общата картина. Варовиковият

състав на скалните породи не съответствал на значително по-старите органични останки като рудиментарни риби, мекотели и корали, обитавали Земята по време на периодите силур и ордовик. Изводът се натрапваше от само себе си — в тази част на планетата явно бяха живели представители на флората и фауната, съществували както преди триста, така и преди трийсет милиона години. Дали това съвместно съществуване бе продължило и след затварянето на пещерата по време на олигоцен? Никой не можеше да отговори на този въпрос. Във всеки случай появата на всепогубващия антарктически лед през плейстоцена^[8] преди петстотин хиляди години навярно бе заличила всички форми на живот, успели по някакво чудо да се задържат тук в продължение на толкова дълго време.

Лейк не се задоволи само с първата сводка и тутакси изпрати още едно съобщение до лагера, без да дочака завръщането на Мултън. От този момент насетне Мултън така и си остана да седи пред радиостанцията на един от аеропланите, диктувайки на мен — и на радиста от „Аркхам“, естествено, който поддържаше връзката с външния свят — един след друг бюлетините на биолога. Онези читатели, които са следили публикациите в пресата, без съмнение си спомнят фурора, който предизвикаха в научните среди. Именно те подготвиха почвата за предстоящата експедиция на Старкуедър и Мур, която съвсем скоро ще бъде реализирана, ако не успея да убедя ентузиастите да се откажат от безумния си план. Най-добре да приведа посланията на Лейк дословно, както ги записа нашият радист Мактай; така ще придобиете най-точна и ясна представа за онова, което последва.

По време на сондирането Фаулър откри необичайно ценни свидетелства в пластовете пясъчник и варовик — отчетливи триъгълни отпечатъци, подобни на онези, които видяхме в архайските шисти. Следователно въпросният неизвестен на науката вид е просъществувал шестстотин милиона години, без да претърпи сериозни морфологични изменения, освен че леко е намалил размерите си. Непременно трябва да се подчертае колосалното значение на откритието пред пресата. За биологията то ще се окаже не по-малко ценно от теорията на Айнщайн за физиката и математиката. И напълно подкрепя заключенията, до които и аз — независимо от антарктическите находки — бях достигнал след дългогодишните си изследвания. Както сам подозирах,

откритието доказва, че на Земята са се сменили няколко цикъла на органичен живот — и то още преди началото на всеизвестния период на археозойските клетки. Един милиард години преди това младата ни планета, за която учените смятаха, че на този етап е била непригодна за всякакви форми на живот и дори за обикновената протоплазма, вече е била обитаема. Възниква въпросът, кога точно и по какъв начин е започнала еволюцията.

По-късно. Докато проучвахме скелетните останки от едри сухоземни и морски динозаври, и праисторически бозайници, се натъкнахме на странни следи от наранявания, засегнали костната структура. След задълбочен анализ стигнахме до извода, че нито един от известните на науката хищници (или месоядни животни) не би могъл да нанесе подобни рани. Самите наранявания са от два типа: прободни и прорезни рани. В един или два случая костите даже изглеждат прецизно отрязани. Като цяло не са много екземплярите, повредени по този начин. Изпратих човек до лагера, който да ни донесе електрически фенерчета. Искане ми се да разширим границите на пещерата, като отстраним част от сталактитите...

Малко по-късно. Открих любопитен къс стеатит, известен още като сапунен камък. Дълъг е петнайсетина сантиметра, а широк — около четири. На вид силно се отличава от местните породи — има зеленикав цвят, удивително гладка повърхност и нямаме никаква идея към кой период да го отнесем. Наподобява нещо като петолъчна звезда с отрязани или отчупени върхове, която е леко вдлъбната в центъра и е нашарена от пукнатини. Интересно ми е какъв е произходът на находката и как всъщност е успяла да придобие такава причудлива форма. Вероятно това се е случило под въздействието на водата. Каръл се надява, че с помощта на увеличително стъкло ще уточни геоложките ѝ параметри. Забелязват се и малки точици, групирани във формации с правилни очертания. През цялото време, докато проучвахме камъка, кучетата не спряха да лаят. Сякаш провокираше агресията им. Непременно трябва да проверим дали не излъчва някаква особена миризма. Ще изпратя следващото си съобщение едва

след като Милс се завърне с фенерчетата; когато разчистим сталактитите и започнем обход на пещерата.

10,15 вечерта. Докато работеха под земята на светлината на електрическите фенерчета, Орендорф и Уоткинс се натъкнаха на нещо уникално и потресаващо — вкаменелост с продълговата, бъчвоподобна форма, чийто произход ми е абсолютно непонятен. Не е изключено да принадлежи по-скоро на флората, отколкото на фауната... Макар че нищо чудно да се окаже, че само повърхността му е покрита с избуяли морски водорасли... Тъканта изглежда уникално запазена, навярно заради пропитите в нея минерални соли... Изключително здрава, все едно е специално обработена кожа, а на места притежава изненадваща еластичност и гъвкавост. Отстрани и по краищата се виждат следи от разкъсвания. Дължината на находката е два метра, а диаметърът в най-широката ѝ част — един, като се стеснява до трийсет сантиметра в горния и долния ѝ край. Прилича на издута в средната си част бъчва, а там, където би трябвало да минават дъгите, се открояват пет изпъкнали вертикални гребена. По средата, където бихме могли да прокараме нещо като въображаема линия на екватора, се забелязват тънки стъбълца. Във вдлъбнатите бразди между вертикалните гребени има някакви любопитни израстъци, които бих могъл да оприлича на атавистични криле; така изглеждат, сякаш могат да се сгъват и разгъват като ветрила. Въпросните израстъци са в доста лошо състояние... с изключение на един, чиято дължина в разперено състояние надхвърля два метра. На външен вид загадъчният екземпляр ми напомня на някои чудовища от първобитната митология и в частност — на легендарните Прастари от прокълнатия „Некрономикон“.

Крилата имат мембранна структура, като в края на всяка секция се виждат миниатюрни отвори. Горният и долният край на туловището са изсъхнали и поради тази причина е непонятно какво точно е имало там. Непременно трябва да направим дисекция на този уникален образец. Още не мога да кажа със сигурност дали природата му е растителна или животинска. Голяма част от особеностите му свидетелстват, че се отнася към изключително древен геоложки период. Намерихме още няколко кости, но те могат да почакаат. Не знам какво им става на кучетата. Сякаш побесняха, непрекъснато лаят по

находката и най-вероятно ще я разкъсат на парчета, ако не ги удържаме със сила.

11,30 вечерта. До всички — Дайър, Пабоди и Дъглас — моля за вниманието ви! Направихме откритие с епохално — изричам го без никакво преувеличение — значение! Нека „Аркхам“ веднага да се свърже с радиостанцията в Кингспорт. Установихме, че отпечатъците в шистите принадлежат именно на странното бъчвоподобно растение. Милс, Будро и Фаулър намериха и други подобни екземпляри — при това цели тринайсет на брой! — на десетина метра от подземното отверстие. Лежаха на земята сред отломки и фрагменти от онези гладки, причудливи сапунени камъни; всички имат познатата звездообразна форма на предишния, но за разлика от него са по-малки като размери. Направи ми впечатление, че осем от съществата изглеждат изненадващо добре съхранени. Внимателно ги изнесохме на повърхността, като предварително взехме съответните мерки и отдалечихме кучетата на безопасно разстояние. Не знам защо, обаче не само звездообразните камъни, но и загадъчните древни създания им действат невероятно настървяващо и ги карат да лаят като бесни. Сега чуйте подробното ни описание на находките ни и го повторете, за да сверим данните. Пресата трябва да го отрази със свършена точност.

Дължината на всеки от откритите екземпляри е точно два метра и четирийсет сантиметра. Бъчвоподобното им туловище е дълго метър и осемдесет, диаметърът му в най-широката част (която се пада точно по средата) е сто и шест сантиметра, а в най-тясната (в двата му края) — трийсет сантиметра. Цветът му е тъмносив, а повърхностната тъкан е еластична и извънредно здрава. Ципестите криле имат същия цвят; дълги са два метра и десет сантиметра и основата им е прикрепена към браздите между изпъкналите надлъжни гребени по тялото. Скелетната конструкция на крилето е тръбовидна, в краищата им се забелязват неголеми отвори, а в разтворено състояние ръбовете им са назъбени. В най-широката част на туловището, по линията на въображаемия му екватор, от всеки от петте гребена излизат светлосиви крайници с форма на пипала. В настоящия момент те са

прибрани към торса, но в активно състояние — сиреч опънати — са способни да достигат обекти на разстояние от метър. Функцията и разположението им напомня на пипалцата на примитивните морски лилии. В основата си тези причудливи крайници са седемдесет и пет милиметра в диаметър, а след петнайсетия сантиметър от дължината им се разделят на още пет по-малки пипала, всяко от които се разклонява на още пет след двацет сантиметра... така че на всеки „грозд“ се оказват закрепени общо двацет и пет пипала.

Горната част на туловището се увенчава от светлосива шия, раздута от хрилеподобни отвори, върху която е разположено жълто звездообразно образувание, шейсетина сантиметра в диаметър. Най-вероятно това е „главата“ на съществото. Петте лъча на звездата са покрити с твърди разноцветни власинки, дълги седем сантиметра и половина; от всеки връх висят и гъвкави жълтеникави тръбички. В средата на главата се забелязва тесен процеп, който навярно служи като дихателно отворствие. Жълтеникавите тръбички завършват със сферични образувания, покрити с мътна мембрана, под която се крие стъкловидно топче с червена сърцевина — очевидно зрителен орган. Пет по-дълги морави тръбички се проточват от вътрешните ъгли на звездообразната глава. По-дебели са от първите и при прилагане на натиск се разтварят, разкривайки камбанковидни удебеления, шест сантиметра в диаметър и осеяни с множество остри зъби. Предполагаема функция на уста. Всички тези тръбести, влакноподобни и сферични образувания бяха сгънати и прибрани към удебелената шия и торс. За пореден път ще отбележа, че тъканите се отличават с изумителна гъвкавост и здравина.

В долната част на туловището се забелязва нещо като грубо копие на главата, но с коренно различни функции. Светлосивата подпухнала шия (лишена от каквито и да било хриле) завършва със зеленикаво петолъчно разширение, което също напомня морска звезда. Оттам се подават жилави мускулести пипала с дължина метър и двацет. В основата си диаметърът им е осемнайсет сантиметра, а в краищата (където се стесняват) — седем сантиметра. Увенчани са със зеленикави ципести образувания с триъгълна форма. Тяхната дължина е двацет сантиметра, а ширината им — петнайсет сантиметра. Този именно плавник, перка или крайник е оставил отпечатъците в скалите в периода, започнал преди един милиард години и завършил преди

шейсет милиона години. От вътрешните ъгли на петолъчното удебеление се проточват и шейсетсантиметрови тръбички, чиято ширина варира от седем сантиметра в основата до три сантиметра в краищата. Самите тръбички се отличават с необичайна здравина и плътност; същевременно впечатляват с уникалната си гъвкавост. Без съмнение пипалата с триъгълните лапи са служили за придвижване — по суша или във вода. Изглеждат доста мускулести. В момента на изследванията ни всички тези израстъци бяха плътно сгънати и прибрани около псевдошията и долната част на торса — досущ като онези в горния му край.

Още не съм съвсем сигурен къде да отнеса загадъчното създание — към растителния или към животинския свят. Може би все пак везните се накланят в полза на фауната. Предполагам, че имаме пред себе си екземпляри от изключително развита в еволюционно отношение морска звезда, същевременно запазила и част от особеностите на примитивните организми. Характерните черти на иглокожите^[9] са налице, макар че някои неща не ми се връзват. Наличието на криле например контрира хипотезата за морския им произход, обаче не е изключено тези ципести образувания да им помагат при движение във вода. Симетричното разположение на отделните части е свойствено за растенията, а не толкова за животните, като изключим радиално-лъчевите организми... Във всеки случай данните говорят в полза на едно зашеметяващо заключение: това същество се намира в самото начало на еволюционното развитие на земните организми, предшествайки дори най-простите архаички едноклетъчни организми.

Съхранените в най-добро състояние образци напомнят толкова силно на някои създания от примитивните митове, че някак от само себе си се натрапва мисълта, че някога са живели извън Антарктида. Дайър и Пабоди са чели „Некрономикон“, виждали са зловещите рисунки на вдъхновения от тази страшна книга Кларк Аштън Смит^[10] и поради това ще ме разберат, когато говоря за Прастарите — обгърнатите в тайнственост същества, за които се мълви, че са създали живота на Земята... било на шега, било по погрешка. Изследователите винаги са смятали, че първообразът на тези Прастари е древната тропическа морска звезда, преобразена по фантастичен начин от болезненото съзнание на автора на „Некрономикон“. Нещо като

чудовищата от доисторическия фолклор, за които пишеше Уилмарт^[11] — визирам онези неща за култа към Ктхулу и така нататък... Материалът за проучванията е огромен. Съдейки по всичко, геоложките пластове се отнасят към периодите на късната креда или ранния еоцен^[12].

Над тях са надвиснали огромни сталактити. Костваше ни доста усилия, докато си проправим път през тях, но именно извънредната им здравина е спомогнала находките да се предпазят от разрушение. Поразително е как добре се е съхранило всичко — по всяка вероятност благодарение на свойствата на варовика. Други интересни находки засега няма; по-късно възнамеряваме да възобновим проучванията си. Не бива да се разсейваме от най-важното — а това за момента е да транспортираме четиринайсетте едри екземпляра до базата и да успеем да ги опазим от кучетата, които вече се скъсват от лай. В никакъв случай не трябва да допускаме животните в близост до откритите екземпляри.

Смятаме да оставим трима души да пазят кучетата, а останалите девет човека ще отнесем скъпоценните образци до трите шейни. Вятърът е станал доста силен, но мисля, че ще се справим. Колкото по-рано установим радиовръзка с базата в Макмърдо и се заемем с транспортирането на находките до корабите, толкова по-добре. Жалко, че за момента не разполагаме с истинска лаборатория. Дайър сигурно вече съжлява, задето се възпротиви на експедицията на северозапад. Първо открихме най-високите планини на Земята, а сега и това... Смятам, че откритията ни биха накарали всеки пътешественик и изследовател да се гордее. Ако постигнатото от нас не е кулминацията на настоящата експедиция, здраве му кажи. Приносът ни към науката е епохален. Поздравления на Пабоди за гениалното му устройство — много ни помогна при сондирането, в противен случай нямаше да успеем да проникнем в пещерата. Сега се обръщам към „Аркхам“ — бихте ли повторили дословно описанието на находките?

Трудно е да се опишат чувствата, обхванали двама ни с Пабоди след получаването на тази радиограма. Всичките ни спътници също ликуваха. Мактай експедитивно записваше всичко, което радистът на Лейк му съобщаваше. Всички съзнавахме, че откритието щеше да преобърне със страшна сила господстващите схващания в областта на естествената история и аз лично поздравих Лейк. Примерът ми бе

последван от Шърман от базата край залива Макмърдо, както и от капитан Дъглас от „Аркхам“. По-късно, в качеството си на научен ръководител на експедицията, аз изнесох кратко слово, коментирайки мащабността на откритието. Радистът на „Аркхам“ трябваше да направи думите ми достояние на широката общественост. Естествено, на никого не му беше до сън. Всички се намирахме в състояние на крайна възбуда, а единственото ми желание беше колкото се може по-скоро да се озова в лагера на Лейк. Останах изключително разочарован от известието му, че вятърът в планините се е усилил до такава степен, че поне за известно време трябва да се въздържим от използването на аеропланите.

Ала само след час и половина в мен отново се надигна вълната на изследователския ентузиазъм, която отми разочарованието ми с един замах. С новите си съобщения Лейк ни разказа как всичките четиринайсет екземпляра благополучно са били доставени в лагера. Операцията не била никак лесна, понеже находките се оказали изненадващо тежки — деветима мъже едва успели да се справят с драгоценния товар. Кучетата били отведени на безопасно разстояние, където им съоръжили укритие от снежни блокове; от този момент нататък щели да ги хранят и държат там. Всички образци били наредени върху плътния сняг край лагера — без онзи, който биологът предварително отделил за планираната дисекция.

Самата дисекция се оказала доста по-трудоемка, отколкото си представяли. Въпреки горещината, бълвана от бензиновия примус в оборудваната като лаборатория палатка, измамно податливата, уникално гъвкава тъкан на избрания екземпляр — един от най-добре запазените — изобщо не изгубила поразителната си здравина. Лейк изпаднал в недоумение как да направи необходимите разрези и в същото време да не наруши вътрешната цялост на организма. Разбира се, разполагал с още седем абсолютно непокътнати образци, ала не искал да ги подлага на дисекция без крайна необходимост, понеже не знаел дали ще открие и други. В края на краищата биологът решил да не отваря този екземпляр; върнал го при другите и се захванал с този, чиито звездовидни удебеления в двата края били относително запазени, но имал следи от наранявания по туловището си и най-вече в областта на една от браздите между изпъкналите гребени.

Резултатите, за които тутакси ни известиха по радиото, бяха озадачаващи и провокиращи към размисъл. Да се говори за прецизност и акуратност при разкритията, бе излишно; инструментите с труд разрязвали необикновената плът, ала дори и малкото, което успели да достигнат, изпълвало с недоумение и внушавало благоговееен страх. Вече цялата биология подлежала на преразглеждане, понеже строежът на тъканите на създанието нямал нищо общо с познатата на науката пролиферация^[13]. В същото време то без съмнение принадлежало към органичния свят и въпреки впечатляващата му възраст — около четирийсет милиона години — вътрешните му органи били перфектно запазени. Една от особеностите на тази неизвестна форма на живот била неразрушимата от времето, извънредно плътна кожа, създадена от природата в процеса на еволюцията на безгръбначните в някой неизвестен на нас етап. Когато Лейк пристъпил към дисекцията, в организма отсъствала влага, ала постепенно, навярно под влиянието на топлината, в неповредената страна на тялото започнала да се събира течност с остра, неприятна миризма. Гъстата тъмнозелена слуз трудно би могла да бъде наречена кръв, но очевидно изпълнявала същите функции. По това време трийсет и седемте кучета — макар и затворени на достатъчно голямо разстояние от импровизираната лаборатория — вече се съдирали от лай. С разпространението на противната миризма животните съвсем озверели.

С други думи, предварителното разкритие не само не внесло яснота, а точно обратното — задълбочило още повече мистерията. Предположенията за предназначението на външните органи на неизвестния организъм се оказали правилни и по всичко си личеше, че принадлежи към животинския свят. Изследванията на вътрешните органи обаче показали множество общи черти с растенията и Лейк бил сериозно озадачен. Тайнственото същество имало храносмилателна система, както и такава, изпълняваща функциите на кръвоносна, и изхвърляло отпадъчните си продукти през червеникавите тръбички в звездообразната му долна част. На пръв поглед дихателните му органи се нуждаели от кислород, а не от въглероден двуокис; били открити и специални камери, където се е задържал въздухът. Не след дълго се изяснило, че кислородният обмен се е осъществявал и посредством още две системи: хриле и пори в кожата покривка на тялото. Следователно биологът имал пред себе си амфибия, която била в

състояние да преживее дълги периоди без постъпване на свеж кислород. Гласовите органи изглеждали в непосредствена връзка с главната дихателна система, но демонстрирали такива аномалии и отклонения от нормата, че на този етап било прибързано да се правят окончателни изводи. Отчетлива, артикулирана реч едва ли би била възможна, но енигматичното създание спокойно би могло да издава свистящи, тръбни звуци с различна височина. Мускулатурата била добре — даже неестествено добре — развита.

Най-силно обаче Лейк бил озадачен от невероятно сложната нервна система на съществото. Въпреки че в някои отношения тази твар била необичайно примитивна и архаична, в същото време притежавала съвкупност от ганглии и нервни влакна, характерни за доста по-висшите организми. Състоящият се от пет главни дяла мозък бил удивително развит; същото се отнасяло и за сетивните органи. Към тях спадали и твърдите разноцветни власинки върху звездообразната глава, макар че да се определи функцията им със стопроцентова гаранция било невъзможно — все пак нямали аналог сред другите земни обитатели. Не било изключено изследваният екземпляр да се отличава с повече от пет сетива; Лейк можел само да гадае за поведението и начина му на живот, изхождайки от познатите научни представи. Хипотезата, която се зародила в съзнанието му, се изразявала в следното: пред него лежал труп на високочувствителен праисторически организъм, изпълняващ в първичния свят специализирани функции, нещо подобно на нашите мравки и пчели. Размножаването му най-вероятно било сходно с това на птеридофитите^[14], като в краищата на крилете им се образували спори — обстоятелство, навеждащо на мисълта, че водят произхода си от талусните^[15] растения.

Все още обаче биологът се въздържал от категорична оценка към кои земни организми да причисли уникалната находка. Въпреки че приличала на далечен сродник на радиално-лъчевите животни и морските звезди, тя представлявала значително по-висш организъм. Притежавала характеристики на растение, ала три четвърти от нея била категорично животинска. За морския ѝ произход свидетелствали симетричните ѝ форми и някои други особености, но спецификата на органите ѝ показвала, че се е развивала и в други направления. В края на краищата разполагала с криле, следователно не било изключено

еволюцията да я е откъснала от водата и земята. Кога обаче е успяла да измине целия този сложен път и да остави следи върху архайските шисти, като се има предвид, че Земята е била съвсем млада планета в онези далечни години? Това било тъй трудно — и даже невъзможно — за проумяване и Лейк отново си припомнил античните митове за Прастарите, които долетели тук от далечните звезди, и било на шега, било по погрешка създали живота на Земята. Присетил се и за фантазмагоричните писания на един от колегите си хуманитаристи от университета „Мискатоник“, разказващ за дебнеци из върмонтските хълмове пришълци от Космоса.

Естествено, биологът не отхвърлял възможността следите в докамбийските скали да са оставени от друго същество, далеч по-примитивно от лежащия на дисекционната маса екземпляр, ала позадълбоченото проучване на най-старите фосили го накарали да сметне подобно обяснение за не толкова вероятно. С течение на времето непознатият вид давал ясни признаци на деградация, а не на по-висока еволюция. Размерите на псевдокрайниците например се смалявали и цялата му морфология изглеждала по-груба и опростена. Нещо повече — нервните влакна и органи също показвали тенденция към регресия. За голяма изненада на Лейк преобладавали атрофиралите и рудиментарните органи. Във всеки случай, тъй като липсвала достатъчно информация за окончателни изводи, биологът отново се обърнал към митологията, назовавайки на шега новооткритите представители на неизвестния вид „Прастари“.

Някъде към два и половина през нощта, след като решил да прекрати работата си и да се отдаде на кратка почивка, Лейк покрил дисектирания екземпляр с брезент, излязъл от импровизираната лаборатория и започнал да разглежда непокътнатите образци с подновен интерес. Под лъчите на незалязващото антарктическо слънце туловищата им сякаш били омекнали мъничко; тук-там върховете на звездообразните глави и някоя друга тръбичка или пипало били променили положението си, обаче биологът не видял в това никаква опасност, осланяйки се на консервиращите свойства на минусовите температури — едва ли евентуалният процес на разложение би засегнал безценните находки. Въпреки това си направил труда да струпа най-добре съхранените екземпляри един до друг и метнал отгоре им няколко неизползвани палатки, за да ги предпази от

директните слънчеви лъчи. Така целял да намали и острия неприятен мирис, който действал неимоверно настървяващо на кучетата. Животните го надушвали дори от голямото разстояние и въпреки високите стени от снежни блокове, където вече се трудели двойно повече хора. Откъм колосалните планини духал мощен вятър — там определено се надигала свирепа виелица — и Лейк допълнително укрепил краищата на палатката с тежки ледени късове. Понеже никой от спътниците му не хранел илюзии по отношение на антарктическите стихии, всички под ръководството на Атууд възобновили с утроена експедитивност наченатата по-рано работа по подsigуряването на палатките и изграждането на заслони за аеропланите. В крайна сметка биологът преценил, че запазването на самолетите е приоритетна задача, и насочил цялата работна сила, с която разполагал, към издигането на по-високи и надеждни укрития.

След четири часа Лейк прекрати радиодописките си и ни посъветва да поспим; групата му възнамерявала да стори същото. Биологът размени няколко топли думи с Пабоди, изказвайки му за пореден път своята благодарност за изобретението, без което епохалното откритие едва ли би било възможно. Атууд също ни изпрати приветствията си. Отново използвах случая да поздравя Лейк, признавайки му най-чистосърдечно, че е бил прав в стремежа си да реализира експедиция в северозападна посока. Уговорихме се, че пак ще се чуем на другата сутрин точно в десет часа. Ако времето се е подобрило и климатичните условия са подходящи, Лейк ще ни изпрати аероплан, който да ни транспортира при него. Преди да си легна, пуснах последната радиограма до „Аркхам“ с инструкции да бъдат извънредно внимателни по отношение на информацията, която предават до външния свят. Все пак откритията бяха толкова невероятни, зашеметяващи и шокиращи, че криеха опасността сериозните учени да не ни повярват, докато не подкрепим твърденията си с необходимите доказателства.

[1] Архай — един от четирите еона в историята на Земята, обхващащ периода отпреди 3,9 до 2,5 милиарда години. По това време на планетата няма кислородна атмосфера, появяват се първите анаеробни бактерии, вулканичната дейност е засилена и Земята е три пъти по-гореща, отколкото е днес — Б.пр. ↑

[2] Геодезически инструмент за определяне на посоката и за измерване на хоризонтални и вертикални ъгли при геодезически работи, при топографски снимки, в строителството и т. н. — Б.пр. ↑

[3] Триасът е първият, а юрският период е вторият етап от мезозойската ера, започнала преди 250 милиона години и приключила преди 65 милиона години — Б.пр. ↑

[4] Водни безгръбначни животни с несегментирано тяло и външна двуделна черупка. Външно приличат на мидите, но при тях черупките са странични — Б.пр. ↑

[5] Плакодермите са едни от първите риби с челюсти. Появяват се през периода силур, а през девон вече доминирали. Имали костна броня, която покривала главата и предната част на тялото. Назъбените ръбове на примитивните им челюсти изпълнявали ролята на зъби — Б.пр. ↑

[6] Лабиринтодonti — гигантски стегоцефали с особена зъбна структура, откъдето идва и названието им — букв. „лабиринтозъби“. Текодонтите са били древни влечуги, наподобяващи съвременните крокодили като телесни пропорции, обитавали Земята от края на пермския до края на триасовия период — Б.пр. ↑

[7] Миоцен — геоложка епоха от периода неоген, започнала преди около 23 милиона години и приключила преди пет милиона години; олигоцен — геоложка епоха от периода палеоген, простираща се отпреди около 34 милиона години допреди 23 милиона години — Б.пр. ↑

[8] Плейстоцен — геоложка епоха, започнала преди 1,8 милиона години и завършила преди 11,5 години. Съвпада с края на палеолита в археологията — Б.пр. ↑

[9] Иглокожите (известни още като бодлокожи) са тип безгръбначни трипластни организми от царството на животните. Характерна за тях е петлъчевата радиална симетрия на тялото. Всичките им представители са дънни морски обитатели. Притежават невероятни регенеративни способности — морските звезди например могат да бъдат нарязани на парчета и след няколко месеца от тях израстват съвсем нови и напълно самостоятелни организми — Б.пр. ↑

[10] Кларк Аштън Смит (1893–1961) — американски белетрист, поет и художник; близък приятел на Х. Ф. Лъвкрафт, с когото поддържат дългогодишна кореспонденция — Б.пр. ↑

[11] Герой от новелата „Шепнещият в тъмнината“, публикувана в „Некрономикон“ от Х. Ф. Лъвкрафт (изд. „Ентусиаст“, 2012) — Б.пр. ↑

[12] Кредата е третият, последният период от мезозойската ера; еоценът е епоха, започнала преди около 56 милиона години и завършила преди 34 милиона години — Б.пр. ↑

[13] Пролиферация (мед.) — увеличаване на броя клетки в дадена тъкан чрез тяхното разрастване и размножаване. Може да бъде нормална, физиологична пролиферация (например нарастване на млечната жлеза по време на бременност) или патологична (например при туморите) — Б.пр. ↑

[14] Спорови растения (известни още като птеридофити) са растения, които нямат нито цветове, нито семена, поради което се наричат васкуларни криптограми (тайно репродуциращи се). Те се възпроизвеждат и се разпространяват само чрез спори — Б.пр. ↑

[15] Примитивни нисши растения, които не притежават диференцирано стъбло, плоски листа и истински корени — Б.пр. ↑

III

Тази нощ никой от нас не можа да потъне в дълбок сън и всички непрекъснато се будехме, въртейки се неспокойно в спалните си чували; от една страна, вълнението от находките на Лейк все още отказваше да затихне, а от друга — бушуващият вятър никак не ни съдействаше да се унесем в блажена дрямка. Свирепите му пориви ни караха да се замислим какво ли се случва на северозапад, в базата на другарите ни, която се издигаше в подножието на чудовищните планини — в самото сърце на безмилостния ураган. Малко преди десет часа Мактай вече беше на крак и правеше трескави опити да се свърже с лагера на Лейк, ала суровите метеорологични условия — и по-конкретно натрупалото се в атмосферата електричество — не позволяваха на радиовръзката да се осъществи. Все пак успяхме да разменим няколко думи с „Аркхам“ и капитан Дъглас ми сподели, че също не е могъл да се свърже с Лейк. Между другото, за урагана той узна от мен — в района на залива Макмърдо времето било тихо и спокойно, колкото и да не ни се вярваше, съдейки по титаничната ярост на стихията.

Прекарахме целия ден пред радиостанцията, вслушвайки се и в най-недоловимите шумове и смущения в ефира, като периодично се опитвахме да се свържем с лагера. Малко преди пладне от запад ни връхлетя същински ураган, чиито бесни пориви ни изплашиха не на шега, тъй като заплашваха да разрушат базата ни. Постепенно вятърът започна да утихва и към три следобед окончателно се успокои. Веднага се възползвахме от затишието и отново се заехме да търсим Лейк в ефира. Като се имаше предвид, че другарите ни разполагаха с цели четири аероплана, за нищо на света не можехме да допуснем, че всичките им предаватели могат едновременно да излязат от строя. Обаче — както и преди — никой не ни отговори. Това обстоятелство, подкрепено от съвсем пресния спомен за опустошителния вятър, ни накара да се впуснем в най-ужасни догадки и предположения.

Към шест вечерта страхът ни достигна своя апогей и след като се посъветвах с Дъглас и Торфинсен, реших да действам. Петият аероплан, който бяхме оставили в залива Макмърдо на грижите на Шърман и двама моряци, се намираше в пълна готовност за подобни извънредни ситуации. Е, по всичко личеше, че този момент бе настъпил. Наредих на Шърман да потегли спешно към базата ни, вземайки със себе си и двамата моряци; метеорологичните условия вече бяха напълно благоприятни за полети. Докато уточнявахме състава на издирващата група, стигнахме до решението, че навярно ще е най-добре всички да се качим на самолета, при това заедно с шейните и кучетата. Огромният аероплан, изработен по специалната ни поръчка за транспортиране на тежко машинно оборудване, позволяваше да го сторим без проблеми. Междувременно използвахме всяка свободна минута за опити да се свържем с Лейк, ала усилията ни така и не допринесоха плод.

Шърман и моряците Гунарсон и Ларсен излетяха в седем и половина вечерта и на няколко пъти по време на полета ни информираха как стоят нещата. Не се сблъскаха с никакви проблеми. Точно в полунощ пристигнаха благополучно в лагера ни и тутакси пристъпихме към съвещание, за да решим как да процедираме оттук нататък. Беше доста рисковано да летим всичките в един самолет над ледения континент, без да разполагаме с междинни бази, обаче никой не показва и следа от малодушие или колебание. Нямахме друг избор. След като натоварихме всичко необходимо на аероплана, си легнахме да починем мъничко, но само след четири часа отново бяхме на крака, за да довършим започнатото.

И ето че точно в седем и четвърт сутринта на 25 януари пътешествието ни на северозапад започна. Самолетът бе управляван от нашия пилот Мактай. Освен него на борда имаше още десет души, седем кучета, шейни, запаси от гориво и провизии, както и други неща от първа необходимост, сред които и надеждна радиостанция. Времето бе ясно и безветрено, в небето не се виждаше нито един облак и температурите бяха в доста прилични за Антарктида граници, така че не очаквахме особени затруднения. Бяхме сигурни, че с помощта на дадените от Лейк координати лесно ще открием лагера. Лошите предчувствия обаче не преставаха да ни измъчват — какво ли ще

заварим там? Радиостанцията продължаваше да мълчи и никой не отговаряше на непрестанните ни опити да се свържем с другарите си.

Всеки миг от този четиричасов полет се е врязал неизличително в съзнанието ми, защото промени коренно живота ми. Именно тогава, на петдесет и четири годишна възраст, аз завинаги изгубих мира и покоя, присъщи на хората с нормален разсъдък, които живеят в хармония с природата и нейните закони. От този момент нататък ние десетимата — и най-вече аз и Данфорт — щяхме да пристъпим в недрата на този чудовищен, населен от фантоми свят, и нищо нямаше да го изтрие от паметта ни. Нямахме никакво намерение да споделяме мрачните тайни, до които се докоснахме, с външния свят; вестниците напечататаха единствено съобщенията, които изпратихме от аероплана. В тях разказахме за четиричасовия си полет без междинно кацане; за битките ни с предателските пориви на вятъра в горните слоеве на атмосферата, за видяната през илюминаторите на самолета шахта, прокопана преди три дни от колегите ни, както и за загадъчните, сякаш търкалящи се из необятните ледени равнини снежни цилиндри, за които споменават също и Амундсен, и Бърд. После обаче се случи нещо, което ни зашемети до такава степен, че просто нямаше как да предадем адекватно връхлетелите ни емоции... след което настъпи и моментът, в който започнахме строго да контролираме думите си, въвеждайки безпощадна цензура дори в тесния си кръг.

Морякът Ларсен беше първият, който зърна назъбените очертания на зловещите конусовидни върхове и хребети. Виковете му накараха всички да се хвърлим на секундата към илюминаторите. Въпреки значителната скорост на аероплана, те сякаш изобщо не се приближаваха към нас; това свидетелстваше за огромното разстояние, на което се намираха, и наново подчертаваше свръхестествената им, невъобразима височина. Постепенно обаче исполинските им масиви започнаха да се издигат в западния небосклон и ние вече можехме да разгледаме голите, лишени от растителност, тъмнеещи в далечината върхове. При вида на тези облени в розовеещо антарктическо сияние грамади бяхме пронизани от неописуемото усещане за някакво демонично чудо. Цялата картина внушаваше чувство на близост до някаква плашеща, погребана дълбоко извечна загадка, която застрашаваше всеки миг да се разкрие пред нас в цялата си чудовищност. Отвъд безжизнените колосални хребети сякаш се

простираха кошмарни бездни, стаили в глъбините си забранените тайни на времето, пространството и други, неведоми за човечеството измерения; колкото повече се взирах в тези планини на безумието, толкова по-силно в мен се загнездваше злокобната увереност, че се възвисяват на самия ръб на познатия ни, логично подреден свят, а зад призрачната завеса на космическото им величие дебне прокълнатата пропаст, отвъд която не съществува нищо. Полупрозрачната пелена на облаците, обгърнали хребетите им, като че ли намекваше за ширналите се отвъд тях безкрайни простори, в чиято тъкан навеки се бе врязала застиналата, опустошена и неведома вселена на ледената Смърт.

Младият Данфорт беше този, който насочи вниманието ни към нещо крайно любопитно в очертаанията на планинските върхове. Там се забелязваха някакви необичайни, правилни от геометрична гледна точка форми, напомнящи гигантски кубове. Лейк също беше споменал за тях в радиограмите си, сравнявайки ги с призрачните руини на първобитните храмове в планините на Азия, изобразени на редица от платната на Николай Ръорих. И наистина — в излъчването на тази част от Антарктида имаше нещо натрапчиво „ръориховско“, от което не можех да се отърся. За първи път го бях почувствал през октомври, когато зърнах отдалеч Земята Виктория, а сега то ме връхлиташе с нова сила. В съзнанието ми изплуваха древни митологични праобрази, които се навързаха в страховити асоциации с онова, което в момента се разстиляше пред смаяния ми взор. Бях поразен от приликата между това мъртво пространство и зловещите равнини на Ленг, за които нашепват старинните сказания. Учените предполагат, че местонахождението им е нейде в Централна Азия, ала родовата памет на човечеството — или тази на неговите предшественици — без съмнение се простира доста далеч в зората на времето и голяма част от легендите са се зараждали в земи, планини и светилища, по-древни не само от Азия, но и от самия човек, какъвто го познаваме днес. Неколцина особено дръзки мистици даже намекват, че достигналият до нас Пнакотически ръкопис всъщност е създаден преди плейстоцена, и твърдят, че последователите на Тсатхоггуа^[1] не са били хора (както впрочем и самото кошмарно създание). Но където и когато и да е съществувал Ленг, за нищо на света не бих искал да попадна там и поради тази причина никак не ме радваше и мисълта за опасната ни близост до възправящия се пред нас фантомен свят, дал живот на

уродливите, неприсъщи на познатата ни флора и фауна изчадия, открити от Лейк. В този миг горчиво съжалявах за онзи необясним порив, накарал ме да посегна към чудовищния „Некрономикон“ в университетската ни библиотека и да проведа дълъг разговор с фолклориста Уилмарт, който — макар и изключителен ерудит и специалист в своята област — в интерес на истината беше доста неприятен човек.

Тези настроения нямаше как да не засият и бездруго острата ми неприязън към причудливите миражи, родени пред очите ни от изменчивата игра на светлините, докато се приближавахме неумолимо към застрашителните зъбери на колосалния планински масив. Вече различавахме хълмистата местност, надиплена в подножието му. През изминалите седмици бях зърнал десетки полярни миражи, голяма част от които изобщо не отстъпваха на сегашния по разтърсващата си, фантастична правдоподобност. При все това в оптичката илюзия, приковала вниманието ни, имаше нещо ново и коренно различно — някаква стаена заплаха — и аз потръпнах при гледката на издигащия се над нас безкраен лабиринт от приказни стени, кули и минарета, изтъкани от трепкащи отблясъци и снежен прах.

Създаваше се впечатлението, че пред очите ни се е ширнал гигантски град, съграден по законите на неведома за човечеството архитектура, където пропорциите на черните като нощта конструкции говореха за чудовищно издевателство над основните принципи на геометрията. Върху пресечени конуси с назъбени краища се възвисяваха масивни цилиндрични колони, неестествено издути на места и увенчани с тънки, наподобяващи мидени черупки гофрирани дискове. Редом с тях се открояваха странни плоски фигури, сякаш съставени от множество правоъгълни плочи, овални пластини или петолъчни звезди, припокриващи се една друга. Други конуси и пирамиди неусетно преливаха в цилиндри, кубове и островърхи, тънки като игли шпилове, групирани по пет на брой в хомогенни конструкции. Всички тези отделни композиции, сякаш родени от нечие трескаво бълнуване, се съединяваха на главозамайваща височина посредством тръбести мостовидни съоръжения. Гледката потискаше както с ирационалната си визия, така и с титаничните си размери. Миражите от подобен тип не бяха нещо свършено ново — през 1820 година полярният китоловец Скорсби^[2] не само е наблюдавал подобно

явление, но и е направил извънредно интригуващи скици на видяното. Обаче конкретното време и място, в които се намирахме, задълбочаваха още повече впечатленията ни и докато се взирахме в невъобразимите планини, възправящи се като плътна стена пред нас, ние нито за миг не забравяхме за откритията, направени от другарите ни, както и не изключвахме възможността да ги е сполетяло някакво нещастие. Ето защо нямаше нищо удивително в обстоятелството, че видяхме в миража главно дебнеща заплаха и безпределно зло.

Когато миражът започна да избледнява, нямаше как да не изпитам неизразимо облекчение, макар че докато това се случваше, зловещите кули и зъбери приеха още по-отвратителни, отблъскващи за човека форми. Щом от фантастичния град остана единствено ефирна мъгла, отново обърнахме погледи към земята и видяхме, че пътешествието ни е към своя край. Тайнствените планини се въздигаха на невъобразима височина, досущ крепост на страховити исполини, а изумителните кубовидни образувания се виждаха поразително ясно и с невъоръжено око. Вече летяхме над най-ниските предхълмия и изведнъж пред зора ни, наред снежните пресли и ивиците гола земя, се откриха две тъмни петна — по всяка вероятност лагерът на Лейк и точката на сондажните му проучвания. Десетина километра по-нататък се разстилаха подножията на по-високите хребети, над които на свой ред се открояваха колосалните върхове на тези вдъхващи страхопочитание планини. Накрая Роупс — студентът, който замени Мактай зад щурвала на аероплана — започна да снижава машината, насочвайки я към по-голямото от двете „петна“ (предполагахме, че там се намира базата). Междувременно Мактай изпрати в ефира последната нецензурирана радиограма, която външният свят щеше да получи от нас.

Не се съмнявам, че всички са чели кратките, суховати репортажи за хода на предприятието от нас издирване. Няколко часа след успешното ни приземяване изпратихме пестеливо, внимателно формулирано съобщение, в което уведомихме света за гибелта на всички от групата на Лейк. Като причина за смъртта им посочихме бушувалия предишния ден — или предишната нощ — ураган. Бяха открити всичко на всичко единайсет мъртвци; не можахме да намерим единствено тялото на младия Гедни. Журналистите ни простиha отсъствието на подробности, обяснявайки го с шока от

трагедията, и веднага повярвах, че стихията е обезобразила по ужасен начин единайсетте трупа, безсмисляйки евентуалното им транспортиране с корабите до родните брегове. Гордея се, че дори в най-страшните мигове, когато бяхме най-обезкуражени и потресени, все пак намерихме в себе си сили да не разкрием цялата истина. А най-важното се криеше именно в онова, което не посмяхме да изречем. И ако сега наново разравям миналото, правя го само заради възникналата необходимост да предупредя ентусиастите от предстоящата експедиция за срещите, които ги очакват... срещите с неназовимия, безименен Ужас.

Полярната виелица действително бе причинила безброй разрушения. Трудно е да се каже дали другарите ни щяха да я преживеят, дори и да не бяха сполетени от другото. Бурята, която ги беше връхлетяла, не можеше да се сравнява с нищо, изпитано от нас до момента. Един от заслоните за аеропланите буквално бе направен на пух и прах от канонадата ледени шрапнели, фучащи под напора на свирепите ветрове, а сондажната установка бе разбита на парчета. Откритите металически части на самолетите и изкопната техника бяха полирани до ослепителен блясък от мразовития вихър, две от по-малките палатки се валяха на земята, разкъсани до неузнаваемост... Същевременно стихията бе заличила всички следи. Не успяхме да открием нито един цял екземпляр от древния организъм, така че нямахме какво да отнесем в Америка. В безпорядъка от отломки се натъкнахме единствено на няколко любопитни камъка, сред които и причудливите зеленикави фрагменти стеатит със звездообразната форма, както и на известно количество фосили, в това число и скелетни останки със странни следи от наранявания, засегнали костната структура.

Нито едно от кучетата не бе оцеляло; почти напълно беше разрушено и набързо изграденото за тях убежище. По всяка вероятност това бе дело на урагана, макар че от подветрената страна на укритието се забелязваха признаци на пробив — не бе изключено обезумелите от страх животни сами да са се измъкнали навън. И трите шейни бяха изчезнали; навярно вятърът ги бе отнесъл в неизвестна посока. Сондажната установка и устройството за разтапяне на леда бяха излезли окончателно от строя и понеже нямаше как да бъдат ремонтирани, ги използвахме, за да барикадираме вратата към

миналото, открехната от Лейк. Оставихме в лагера и двата аероплана, които бяха пострадали най-сериозно от урагана; и бездруго вече разполагахме само с четирима пилоти: Шърман, Данфорт, Мактай и Роупс. (Отгоре на всичко преди отлитането ни Данфорт бе изпаднал в толкова тежка нервна криза, че и дума не можеше да става да му позволим да пилотира.) Всичко, което успяхме да открием — книги, прибори и онова, което бе останало от екипировката на колегите ни, — беше натоварено на самолетите. Резервните палатки и спални чували или бяха изчезнали, или се намираха в негодно за употреба състояние.

Около четири следобед, след като направихме обход на местността от неголяма височина с надеждата да открием Гедни — и след като се убедихме, че той е безследно изчезнал, — изпратихме до „Аркхам“ съдържана, внимателно формулирана радиограма. Предполагам, че благодарение на старанията ни съобщението се е получило достатъчно спокойно и убедително. Най-голямо внимание отделихме на реакцията на кучетата ни при приближаването до останките от загадъчните находки. Очаквахме, че ще изпаднат в бесен лай — все пак Лейк ни беше подготвил за това с подробните си сводки, — ала пропуснахме да споменем, че същата реакция бе провокирана не само от звездовидните зеленикави камъни, но и от някои други обекти, като части от научното и сондажното оборудване, различни предмети от лагера и дори самите аероплани.

За четиринайсетте неведоми създания се изказвахме изключително предпазливо и пестеливо. Съобщихме, че сме открили в лагера единствено повредените екземпляри, но и те са били напълно достатъчни, за да признаем, че описанията на злощастния Лейк са били абсолютно точни. Не ни беше никак лесно да крием истинските си емоции по този повод, както и да избягваме точните цифри и да не споменаваме къде сме открили въпросните екземпляри. Помежду си се договорихме по никакъв начин да не намекваме за обхваналото групата на Лейк умопомрачение. Как иначе, освен с умопомрачение, да си обясним заравянето (наподобяващо някакво протиестествено, светотатствено погребение) на шестте повредени органични находки — в изправено положение, под звездообразни снежни могили с нанесени върху тях точкови формации, до най-малката подробност повтарящи десените върху зеленикавите стеатити, извлечени от мезозойските или терциерните^[3] пластове. В същото време осемте

добре съхранени екземпляра, за които знаехме от радиограмите на Лейк, бяха изчезнали без следа.

Тъй като не искахме да сеем излишно безпокойство сред хората, казахме само няколко думи за изследователския полет над планините, който аз и Данфорт осъществихме на следващия ден. От самото начало беше ясно, че само ненатоварен аероплан би могъл да преодолее тези главозамайващи висоти, ето защо решихме да потеглим само двамата, спестявайки на колегите си този допълнителен риск. Когато в един след полунощ се завърнахме в базата, Данфорт беше на границата на истерията, ала прояви необходимото мъжество и успя да си удържи езика зад зъбите. Лесно го убедих да не показва на никого нашите записи и рисунки, както и другите неща, които скрихме в джобовете си, и да повтаря пред всички само онова, което решихме да направим обществено достояние. Както и най-важното — да се погрижи никой да не зърне фотографиите, които заснехме, и да ги прояви по-късно, в пълно уединение. Сега навярно става ясно защо тази част от историята ми ще бъде нещо ново и непознато не само за световната общественост, но и за нашите спътници Пабоди, Мактай, Роупс, Шърман и останалите оцелели. Данфорт се оказа още по-дискретен и от мен, защото видя — или му се е сторило, че е видял — нещо, за което не смее да проговори дори пред мен.

Както е известно, в разказа ни споменахме за трудното ни набиране на височина, след което потвърдихме предположението на Лейк, че най-високите върхове се състоят от шистови и други прастари скални пластове, окончателно формирани между периодите юра и креда; отбелязахме прилепените към върховете кубовидни образувания с необичайно правилна форма; изтъкнахме, че някои склонове и хребети са преодолими за алпинисти, стига да бъдат щурмувани през подходящия сезон, и накрая обявихме, че от другата страна на загадъчните планини наистина се простира необятно плато със същия древен произход като самите възвишения. Въпросното плато се издигаше на около шест-седем хиляди метра над морското равнище, повърхността му бе прорязана от гротескни скални формирания, стърчащи от ледената му покривка, и то постепенно преливаше в полегатите предхълмия, съединяващи го с вертикално извисяващите се грамади на най-внушителните върхове на Земята.

Тази информация напълно съответстваше на действителността и удовлетвори всички наши другари в базата. Обяснихме шестнайсетчасовото си отсъствие — всеки специалист би се усъмнил, че за полета, приземяването, експедитивния оглед на района и събирането на геоложки образци е било необходимо толкова много време — със силните насрещни ветрове, принудили ни да направим извънредно кацане в далечния край на платото. За щастие, разказът ни звучеше толкова правдиво и прозаично, че на никого не му хрумна да последва примера ни и да извърши още един полет с разузнавателна цел. Между впрочем всеки, който би дръзнал да го стори, щеше да се сблъска с решителна съпротива от моя страна, а не смеех дори да си представя как би реагирал Данфорт. Докато ни нямаше, Пабоди, Шърман, Роупс, Мактай и Уилямсън се бяха трудили като каторжници, за да възстановят оцелелите от лагера на Лейк два аероплана, чиито механизми бяха повредени по някакъв необясним начин.

Решихме да натоварим самолетите още на следващата сутрин и незабавно да отлетим към старата си база. Естествено, най-безопасният маршрут, макар и заобиколен, минаваше през залива Макмърдо; прекият път по въздуха обаче — през неведомите простори на мъртвия материк — би могъл да ни изправи пред неочаквани нови изпитания. Нямаше как да продължим изследванията си заради трагичната гибел на другарите си и потрошената сондажна установка. В допълнение към тях преживеният ужас и неразрешимите съмнения, които ни разяждаха отвътре и които не можехме да споделим с външния свят, ни накараха да напуснем този унил и мрачен край, където властваха опустошението и безумието.

Широката общественост знае, че завръщането ни в родината протече безметежно и благополучно, без по-нататъшни инциденти. Още привечер на следващия ден — 27 януари — се приземихме в базата, а на двайсет и осми се отправихме към лагера край залива Макмърдо, като направихме само едно кратко принудително кацане заради бурния вятър, застрашаващ да ни отклони от курса. След още пет дни „Аркхам“ и „Мискатоник“, с всички оцелели изследователи и цялото научноизследователско оборудване на борда, вече гromяха втвърдяващата се ледена кора над полярните води на морето Рос, оставяйки на запад Земята Виктория и снизходително надвесените над нас възвишения, открояващи се на фона на навъсеното антарктическо

небе. Поривите и стенанията на вятъра се преобразяваха от хребетите в странни тръбни звуци, от които сърцето ми замираше. Две седмици покъсно окончателно напуснахме полярните води, изтръгвайки се от злокобния плен на тези прокълнати усои, където животът и смъртта, времето и пространството бяха встъпили в светотатствен, дяволски съюз дълго преди органичната материя да започне да пулсира, разселвайки живота на Земята по още неизстиналата ѝ кора.

Щом се върнахме, направихме всичко възможно, за да предотвратим по-нататъшното проучване на Антарктида, като проявявахме дискретност по отношение на причините, подтикващи ни към този ход, и не посвещавахме никого в мъчителните си съмнения и догадки. Дори младият Данфорт, който бе претърпял тежък нервен срив, запази мълчание и не сподели нищичко пред лекарите, които се грижеха за него... при положение че беше зърнал нещо, което никой друг не бе видял. Сигурен съм, че ако бе пожелал да ми разкаже за това, най-малкото щеше да се почувства по-добре. В същото време — освен ако не ставаше въпрос за халюцинация — признанията му щяха да обяснят куп други неясноти. Достигнах до този извод, след като дочух част от бълнуванията му в онези редки моменти, когато той губеше контрол над себе си и мълвеше страховити, несвързани неща... Естествено, впоследствие Данфорт яростно отричаше всичко, което се бе изплъзнало неволно от устата му.

Не беше никак лесно да сдържаме ентузиазма на смелчаците, изгарящи от нетърпение да зърнат с очите си грамадния бял континент, и колкото и парадоксално да звучи, някои от усилията ни имаха обратния ефект. Сякаш още повече насърчаваха жадните за сензации учени и изследователи. Не биваше нито за миг да забравяме, че човешкото любопитство е неизчерпаемо и неунищожимо; колкото и пестеливи да бяха публикуваните статии за нашата експедиция, явно подбуждаха и други към търсене на неведомото. Натуралистите и палеонтолозите бяха силно заинтригувани от съобщенията на Лейк за откритите от него древни същества, въпреки че проявихме мъдрост и никъде не показахме нито донесените от нас части от заровените екземпляри, нито техните фотографии. Въздържахме се да покажем и костите с най-впечатляващите дълбоки прорези, и зеленикавите звездообразни камъни... двамата с Данфорт пък скрихме от чуждите очи снимките и мастилените скици, които бяхме направили от другата

страна на планините, като дръзвахме да им хвърлим по някой поглед само в моментите, когато оставахме сами.

Ала ето че подготовката за експедицията на Старкуедър и Мур вече върви с пълна пара и без съмнение тя ще бъде доста по-добре оборудвана от нашата. И ако не разубедея ентузиастите сега, те ще проникнат в самото сърце на Антарктида, ще разтапят леда и ще сондират почвата дотогава, докато не извадят на повърхността нещо чудовищно, което може да погуби цялата човешка цивилизация. Поради тези причини нарушавам обета си за мълчание и възнамерявам да разкажа за всичко, което ни сполетя — в това число и за онази зловеща, невъобразима твар от другата страна на Планините на безумието.

[1] Аморфно, жабоподобно божество, което се споменава в новелата „Шепнещият в тъмнината“ — Б.пр. ↑

[2] Уилям Скорсби-младши (1789–1857) — шотландски изследовател на Арктика. Неговото име носят градове в Австралия и Гренландия, както и редица заливи, фиорди, полуострови и т. н. — Б.пр. ↑

[3] „Терциер“ е остарялото наименование на геоложкия интервал от историята на Земята, който включва промеждутъка от измирането на динозаврите (преди около 65 милиона години) до началото на последния ледников период (преди около 1,8 милиона години). По днешната терминология терциерът се състои от палеоген и неоген — Б.пр. ↑

IV

Невероятно трудно ми е даже мислено да се върна в лагера на Лейк — правя го с голяма неохота, ала съм длъжен най-сетне да разкрия истината за онова, което в действителност заварихме там... и отвъд страховитите зъбери на планинската стена. Непрекъснато се изкушавам да прикривам подробностите, да не правя ясни заключения, да говоря с намеци и недомлъвки. Вероятно защото подсъзнателно си мисля, че и бездруго вече съм казал предостатъчно и сега трябва само да запълня някои празноти по пътя към най-главното. А то е ужасът — ужасът, който ни обхвана в лагера. Вече разказах за опустошения от урагана терен, за разнебитените укрития, за повредените до неузнаваемост машини, за странното безпокойство на кучетата ни, за изчезналите шейни, за гибелта на другарите ни, за изчезването на младия Гедни, за шестте неестествено погребани екземпляра, чиито тъкани все още се отличаваха с необичайна здравина и гъвкавост, особено ако се отчете обстоятелството, че са прекарвали четирийсет милиона години в земята... Не помня дали споменах обаче, че след като преброихме кучешките трупове, се оказа, че едно животно липсва. Потресени от ужасната трагедия, връхлетяла другарите ни, скоро всички забравиха за този на пръв поглед незначителен факт — всички, с изключение на мен и Данфорт.

Основното, което исках да скрия от вниманието на пресата, бе свързано със състоянието на труповете и някои други деликатни подробности, които биха могли да отместят ужасната завеса на тайната и да отхвърлят всички рационални обяснения за случилото се. След трагедията, която заварихме, направих всичко възможно да отвлека вниманието на другарите си от всички тези несъответствия, приписвайки цялата отговорност за касапницата на умопомрачение и лудост в лагера на Лейк. Тези дяволски планини, издигащи се на сред най-злокобната, обвеяна в тайнственост пустош на земното кълбо, можеха да накарат всеки да изгуби разсъдъка си, запращайки го веднъж завинаги в бездните на безумието.

Видът на трупове — както на човешките, така и на кучешките — пораждаше недоумение и потрес. Създаваше се впечатлението, че са загинали в някакво стълкновение, защитавайки се от жестокото нападение на неведоми врагове, осакатили и обезобразили телата им по невъобразим начин. Горките ни другари бяха или зверски разкъсани, или задушени до смърт. Доколкото можехме да преценим, всичко бе започнало от кучетата, изтръгнали се на свобода от специално пригоденото за тях укритие, съоръжено на известно разстояние от базата поради ефекта на острата миризма, излъчвана от кошмарните находки. Предохранителните мерки обаче се оказали напразни. Щом останали самички наред яростните пориви на ураганния вятър, животните успели да се измъкнат по някакъв начин навън — било защото бурята ги изплашила, било защото специфичното зловоние ги провокирало... Въпросните биологични образци били покрити с няколко неизползвани палатки; въпреки това лъчите на ниското антарктическо слънце явно успели да окажат някакво въздействие върху екземплярите, защото някои части на изключително здравата им тъкан били променили положението си. Вероятно този лек покров бързо е бил отнесен от бушуващата стихия, а мощните въздушни течения са разпръснали непоносимата смрад на още по-голямо разстояние.

Каквото и да се е случило обаче, гледката беше отвъд представите ни за чудовищност. Навярно трябва най-сетне да превъзмогна отвращението и боязливостта си и да разкрия най-страшното, а то е, че изчезналият Гедни в никакъв случай не бе виновен за потресаващото злодеяние. Това дълбоко мое убеждение — което и Данфорт напълно споделяше — се основаваше не на субективна преценка и предположения, а на сурови факти и дедукция. Вече споменах, че трупове бяха обезобразени по ужасяващ начин. Ще добавя, че някои бяха с разпорени стомаси и с извадени вътрешности. Това се беше случило не само с хората, но и с кучетата. В хладната, прецизна жестокост на стореното имаше нещо нечовешко. Сякаш касапин бе разфасовал телата, изрязвайки големи късове плът от най-едрите и здрави двуноги и четириноги клетници. Разсипаната наоколо сол, взета от продоволствените запаси, складирани в аеропланите, навеждаше на страховити подозрения. Заварихме целия този кошмар в един от временните „хангари“, издигнати, за да защитят

самолетите от бруталната виелица. По всяка вероятност машината е била изтеглена навън преди разразяването на кървавата вакханалия. Никакво разумно обяснение не ни идваше наум; отгоре на всичко ураганът бе заличил всички следи, които можеха да хвърлят светлина върху загадката. Не внасяха яснота и намерените от нас безформени парчета от облеклото на колегите ни, грубо съдрани от телата на хората. Единствената диря, на която се натъкнахме, беше едва различимият отпечатък върху снега в един от ъглите на разнебитения „хангар“, ала формата и очертанията му нямаха нищо общо с човешките следи; по-скоро напомняха за онези доисторически отпечатъци, за които разказваше злочестият Лейк. Макар че в подножието на тези прокълнати Планини на безумието на всеки би могло да му се стори какво ли не.

Както вече отбелязах, скоро установихме, че Гедни и едно от кучетата са безследно изчезнали. В убежището, където се бе разиграла кошмарната трагедия, стигнахме до заключението, че липсват две кучета и двама души, ала след като разгледахме скверните гробове, където бяха заровени праисторическите находки, дойде ред да проверим и палатката, изпълняваща ролята на полева лаборатория. Там ни очакваше умопомрачаващо зрелище, което ни накара да преосмислим догадките си. Вътрешностите на праисторическото създание бяха изчезнали от импровизираната маса за дисекции. Щом съпоставихме всичко, се оказа, че една от светотатствено погребаните шест твари — и по-специално онази, от която струеше непоносимо зловоние — е всъщност същата, която Лейк е подложил на изследване. Върху лабораторната маса — и около нея — сега имаше нещо друго, съвсем различно, и не ни трябваше много време, за да разберем какво е то. Дори сега ми прилошава от спомена за странно и не особено умело разрязаните трупове на едно куче и един човек; за да пощадя чувствата на родствениците му, за нищо на света няма да разкрия самоличността на клетника. Инструментите на биолога бяха изчезнали, обаче си личеше, че са били педантично стерилизирани. Бензиновият примус също го нямаше, макар че около мястото, където бе стоял, открихме озадачаваща купчина от кибритени клечки. Погребяхме разчленения ни другар заедно с десетте други трупа, а останките от нещастното куче — при трийсет и петте мъртви животни. Що се отнася до непонятните петна, осяяли масата за дисекции и страниците на

бележниците, запълнени с набързо направени скици, тук буквално се изгубихме в хаоса на догадките и съмненията.

Ала ужасът и мистериите в лагера далеч не се изчерпваха само с тези неща. Все още не можехме нито да открием Гедни, нито да си обясним внезапното му изчезване или пък изчезването на онова куче; от осемте перфектно запазени екземпляра (по думите на Лейк) също нямаше и следа. Липсваха още трите шейни, редица инструменти, множество научни книги, електрически фенерчета и батерии, храна и гориво, нагревателни прибори, резервни палатки, полярна екипировка... Повредите на аеропланите и изкопната техника също ни вкарваха в недоумение — създаваше се впечатлението, че са били причинени или от неопитни, необучени ръце, или са възникнали в резултат на екстремно експериментиране с границите на възможностите им, — а и кучетата сякаш изпитваха неистова неприязън към неизправните машини. Там, където бяха складирани провизиите, също цареше пълен безпорядък; на всичкото отгоре повечето консерви зееха отворени по най-различни и абсурдни начини, сякаш случайно бяха попаднали на пътя на някого, който за първи път вижда подобно нещо. Оставаха без отговор и въпросите, защо навсякъде бяха разпръснати кибритени клечки — използвани, счупени или непокътнати, — както и кому бе нужно да разпаря част от палатките и облеклата, сякаш приспособявайки ги за някакви неясни цели... Друга подробност, допълваща картината на всеобщото безумие, беше, че труповете на хората и кучетата бяха захвърлени на произвола на съдбата, докато останките от праисторическите уродливи твари бяха погребани, макар и по плашещо странен и необясним начин. За всеки случай ние надлежно документирахме с множество фотографии всички тези смущаващи детайли и сега непременно ще ги представим пред общественото внимание, за да предотвратим експедицията на Старкуедър и Мур.

Разбира се, не пропуснахме да направим снимки и на причудливите гробове, увенчани със звездовидните снежни могилки. Веднага ни направи впечатление сходството на загадъчните композиции от точки, нанесени върху тях, с описанията на подобните формации върху зеленикавите стеатити, възпламенили интереса на Лейк. Щом открихме въпросните камъни сред останалите минерали, за пореден път се убедихме, че покойният биолог е бил абсолютно прав в

твърденията си. Причудливите геоложки образци тъй силно наподобяваха звездообразните глави на древните организми, че навярно тази прилика бе оказала съдбовно въздействие върху разпаленото от откритията въображение на смъртно уморените спътници на Лейк, тласкайки ги към бездната на умопомрачението.

Умопомрачение, ескалирало в адска касапница... Това не само бе единственото обяснение, което ни дойде наум, но и единственото, което дръзнахме да изречем на глас. Естествено, подозренията ни бяха насочени към Гедни, защото теоретично само той би могъл да оцелее. Макар че, като се замисля, всяка друга версия моментално би била отхвърлена от здравия ни разум като твърде фантастична и неправдоподобна. Ето защо Шърман, Пабоди и Мактай предприеха продължителен полет над местността с надеждата да открият безследно изчезналия Гедни или някои от липсващите вещи. Когато се върнаха, те ни съобщиха, че гигантските планини се простират безкрайно далеч и наляво, и надясно, като запазват както необозримата си височина, така и единната си структура. На някои върхове правилните кубовидни образувания и наподобяващите крепостни стени съоръжения се виждали по-ясно, отколкото на други, подчертавайки сходството с изобразените от Ръорих руини в дебрите на Азия. Що се отнася до тайнствените отверстия — по всяка вероятност входове на скални пещери, — то те били разпределени, общо взето, равномерно по лишените от сняг тъмни върхове.

Въпреки страховитите изпитания, които ни бяха връхлетели, изследователската любознателност не ни беше напуснала, ето защо не спираше да ни гложди въпросът, какво се крие там, отвъд титаничните скалисти хребети... След кошмарния ден, засипал ни с безброй неразрешими загадки, точно в полунощ изпратихме кратко съобщение по радиото, че най-накрая ще се отдадем на заслужена почивка. На следващата сутрин възнамерявахме да осъществим един или повече разузнавателни полети над планините, като натоварим на борда на аероплана само най-необходимото — геоложки инструменти и аерокамера. Решихме двамата с Данфорт да сме първите, които ще се издигнат във въздуха. Поради тази причина станахме още в седем сутринта, ала заради силния вятър — както докладвахме по радиото — се наложи да отложим полета за девет.

Вече споменах за неясната, неопределена история, която разказахме на другарите си след шестнайсет часа, а впоследствие препратихме и на външния свят. Сега обаче съм длъжен да изпълня тягостния си дълг и най-накрая да запълня празнините, които сам оставих, воден от любов към човечеството, като разкажа поне част от онова, което зърнахме в действителност от другата страна на планинските масиви... без да премълчавам и пагубното зрелище, което доведе Данфорт до нервен срив. Бих искал и самият Данфорт да може да разкаже чистосърдечно за това, което според него е видял (дори и да е било просто една халюцинация), обаче той категорично отказа. Единственото, което мога да сторя, е да възпроизведа на хартия несвързания му шепот за първопричината на неистовите му крясъци — онова ужасяващо видение, което го накара да крещи като обезумял по време на обратния ни полет. Впрочем и останалото, което открихме, бе достатъчно да изкара всекиго извън релсите на рационалното му съществуване. Сега възнамерявам да вдигна завесата над всички тези неща. И ако разказът ми за оцелелите през всички земни ери и периоди чудовищни същества, към който реших да пристъпя, за да удържа безумците от пътешествие в централната част на ледения континент, в чиито недра дремят прокълнати тайни и където всичко човешко е чуждо, не ги възпре... е, тогава поне отговорността за невъобразимия Апокалипсис, който ще връхлети човечеството, няма да бъде моя.

Двамата с Данфорт проучихме записките, направени от Пабоди по време на следобедния му полет, и след като ги сверихме с показанията на секстанта, изчислихме, че най-подходящият маршрут минава вдясно от лагера, където височината на хребетите е минимална — шест-седем хиляди метра над морското равнище. Самият лагер бе издигнат в подножието на възвишенията, на около три-четири хиляди метра надморска височина, и поради тази причина не бе необходимо да предприемаме рисковани маневри с цел рязко набиране на височина. Въпреки това обаче малко след излитането почувствахме болезнено остър недостиг на въздух и парализиращ студ; положението ни се утежняваше допълнително от обстоятелството, че заради лошата видимост се наложи да оставим илюминаторите отворени. Едва ли трябва да споменавам, че навлякохме всички топли дрехи, с които разполагахме.

Докато се приближавахме към угнетяващите върхове, тъмнеещи над снежната линия, отделяща голия им скалист скелет от вечните ледове, започнахме да забелязваме все повече прилепени към склоновете кубовидни конструкции и за пореден път се присетихме за Николай Ръорих и картините му с азиатски сюжети. Видът на обветрените, обезобразени от стихии сурови хребети напълно съответстваше на описанията на Лейк — тези исполини със сигурност се бяха извисявали тук и в най-далечните епохи, като възрастта им бе не по-малка от петдесет милиона години. Разбира се, безсмислено беше да гадаем колко високи са били тогава, макар че по всичко си личеше, че атмосферните условия в този тайнствен район са възпрепятствали явленията и процесите, водещи до разрушаване на скалните породи.

Обаче всички тези необясними образувания във формата на кубове, пещери и крепостни стени не спираха да разпалват въображението ни. Данфорт управляваше аероплана, а аз разглеждах назъбените върхове през бинокъла, като от време на време правех снимки с аерокамерата и заменях — макар и за кратко, понеже пилотските ми умения не бяха сред най-добрите — другаря си зад щурвала, за да може и той да се полюбува на фантастичния пейзаж. Скоро установихме, че странните формации се състоят от лек архаически кварцит, който не фигурираше никъде другаде по тези места, а поразително правилните им от геометрична гледна точка очертания едновременно ни въодушевяваха и изпълваха със страх.

Всичко, казано от Лейк по отношение на въпросните структури, се оказа истина. Ръбовете им изглеждаха затъпени и изронени от стихии, ала изключителната здравина на камъка явно им бе помогнала да устоят. Прилепените към склоновете долни части на кубовете изглеждаха идентични като субстанция със скалните породи на възвишенията. Всички тези неща ми напомняха за развалините на Мачу Пикчу в Андите и за крепостните стени на Киш^[1], открити от експедицията на Оксфордския музей през 1929 година. На няколко пъти ни се стори, че тези конструкции се състоят от гигантски отделни плочи; със същото впечатление бе останал и Каръл, който бе съпровождал Лейк по време на полета им над планините. Колкото и да не ми се иска да го призная, чувствах се изключително засрамен като геолог, задето не можех да дам никакво обяснение за това.

Вулканичните породи често приемат най-невероятни форми — като прочутата Пътека на великаните^[2] в Ирландия, — обаче предусещах, че въпреки първоначалното предположение на Лейк за наличието на активни вулкани в планините, тук става въпрос за нещо друго.

Необикновените пещери, недалеч от които бяха групирани причудливите каменни образувания, изглеждаха не по-малка загадка, понеже отверстията им се отличаваха с твърде правилни форми. Контурите им най-често наподобяваха правоъгълници или полуокръжности (което напълно съответстваше на радиограмите на Лейк), сякаш нечия магическа ръка бе придала на тези кухни завършени симетрични очертания. Бяха толкова много, че навярно целият варовиков пласт бе пронизан от подземни тунели. Недрата на пещерите оставаха недостъпни за биноклите ни, обаче успяхме да огледаме сравнително добре входовете им и не забелязахме нито сталактити, нито сталагмити. Скалните повърхности покрай тях бяха изненадващо равни и гладки, а на Данфорт му се стори, че едва забележимите цепнатини и вдлъбнатини образуват непонятен рисунък, смътно напомнящ за формациите от точици върху зеленикавите камъни, възпроизведени от безумците върху кошмарните снежни надгробия на шестте чудовищни твари.

Бавно набирахме височина, подготвяйки се да прелетим над най-високите върхове по набелязания вече маршрут. За наше изумление теренът не се оказа кой знае колко стръмен; естествено, виждаха се зейнали урви и дълбоки клисури, ала шейните на Скот, Шакълтън и Амундсен без съмнение щяха да минат оттук. Забелязах, че ледниците стягат в хватката си всички изложени на милостта на ветровете хребети, в това число и по-ниските, над които летяхме в момента.

Не е лесно да се опише вълнението, с което очаквахме срещата си с неведомия свят от другата страна на планините, макар че нямахме никакви основания да си мислим, че той се различава съществено от останалата част на материка. Обаче в тези мрачни назъбени върхове пред нас и озареното от искрящи млечнобели отблясъци полярно небе над главите ни се таеше някаква угнетяваща, зловеща тайна, която няма как да се предаде с обикновени думи върху белия лист. Дори във воя на стихията се долавяше нечия злонамерена воля и от време на време ни се струваше, че този вой се смесва с едва доловима, причудлива музика — по всяка вероятност звуков ефект, възникнал на

базата на свистящите тръбни звуци, получени в резултат на фучащите из многобройните пещери въздушни течения. Тези звуци пораждаха у нас необяснимо чувство на подсъзнателно отвращение; сякаш се сблъскахме с нещо скверно и неизмеримо порочно.

Снижихме се леко и вече летяхме — според показанията на анероида^[3] — точно на 7185 метра надморска височина. Царството на вечните снегове беше останало под нас. Над аероплана се чернееха единствено голите скалисти върхове, осеяни със загадъчните кубове, крепостни стени и множество пещери. Всичко това създаваше впечатлението за нещо противоестественно, фантастично и илюзорно. Пред нас се простираше своеобразната „просека“ между по-високите хребети, съобразно която бяхме начертали траекторията на полета си. Още съвсем малко и онзи незнаен свят, който никой смъртен не бе съзирал, щеше да се открие пред нас. Двамата с Данфорт си разменихме безмълвни погледи. Воят на вятъра и ревът на двигателите създаваха такава невидима преграда между нас, че трябваше да крещим, за да се чуем. Точно в този момент обаче едва ли имаше нужда да изричаме каквото и да било. С преодоляването на последните метри пред нас сякаш се разтвориха гигантски двери към един прастар и съвършено чужд свят, в чиито дълбини дебнеха безброй неразбулени загадки.

[1] Мачу Пикчу — град на инките от XIV век; Киш — град, датиращ от четвъртото хилядолетие пр. Хр., намиращ се в днешен Ирак, център на една от най-старите месопотамски държави — Б.пр. ↑

[2] Уникална природна забележителност в крайбрежния район на Антрим, Северна Ирландия, намираща се на около пет километра североизточно от град Бушмилс — Б.пр. ↑

[3] Вид барометър без живак, при който се измерва предизвиканата от атмосферното налягане деформация на тънкостенна вакуумирана метална капсула — Б.пр. ↑

V

Мисля, че първото, което и двамата сторихме в следващия миг, беше да изкрещим в един глас, надавайки неволен вопъл, в който се долавяше всичко — и възторг, и изумление, и ужас, и недоверие. Естествено, всеки от нас си имаше някаква теория, която обуздаваше донякъде реакциите ни. Аз например се замислих за гротескната форма на камъните от Градината на боговете в Колорадо и за поразителната симетрия на полираните от вятъра скали в Аризонската пустиня. Не бе изключено и видяното да е полярен мираж като онзи, който бяхме зърнали предишната сутрин, докато се приближавахме към тези планини на безумието. Сякаш непременно трябваше да се опрем на нещо познато, нормално и привично, за да не се лишим от разсъдък при вида на необятната ледена пустош, обезобразена от яростта на ураганите, върху която се простираше сякаш безкраен лабиринт от колосални каменни структури с правилна геометрична форма. Снежната покривка беше не повече от дванайсет-петнайсет метра, ето защо гигантските масиви на необяснимите конструкции се открояваха пред взора ни в цялото си шокиращо величие.

Невъзможно е да се предаде с думи впечатлението от чудовищната гледка, която поругаваше всички закони на природата с присъствието си. Върху древното, издигащо се на шест хиляди метра над морското равнище плато, чиито климатични и атмосферни условия бяха станали непригодни за живот още половин милион години преди появата на човека, по цялото протежение на тази ледена равнина се извисяваха — колкото и да не ни се искаше да го признаем, отхвърляйки съзряното като оптическа илюзия — исполински каменни стълпотворения с определено изкуствен произход. И аз, и Данфорт бяхме потресени; кой би могъл да допусне, че причудливите кубовидни формации и наподобяващите крепостни стени съоръжения биха могли да са плод на нещо друго, а не на природата? И как изобщо да допуснеш подобна еретична мисъл, при положение че в онези

далечни времена, когато антарктическият континент е бил скован от вечния студ, човекът почти не се е различавал от маймуните?

Сега обаче устоите на разума бяха сериозно разклатени от грандиозния лабиринт от четвъртити, заоблени и ъгловати каменни блокове, чиято реалност не можеше да бъде игнорирана. Без съмнение това беше същият онзи град мираж, който бяхме зърнали в небето миналия ден; отразена в облаците ледена прах, тази невъобразима доисторическа чудовищност по някакъв начин бе успяла да изпрати огледалния си образ над назъбените планински хребети. Естествено призрачният фантом се отличаваше с някои преувеличения и деформации, ала въпреки всичко действителността ни се стори неизмеримо по-страшна и опасна от илюзията.

Само невероятните, нечовешки мащаби на масивните каменни кули и крепостни стени бяха предпазили от гибел това страховито стълпотворение, което се издигаше тук, наред леденото безмълвие, от стотици хиляди — а защо не милиони? — години. „Сорона Mundi... Покривът на света...“ От устните ни се откъсваха фрази, една от друга по-несвързани и объркани, а на нас ни се виеше свят от невъобразимата гледка, ширнала се под аероплана. Първобитните древни митове отново изплуваха в съзнанието ми и мислите ми се стрелнаха към демоничните равнини на Ленг, към отвратителния снежен човек Ми-Го, който броди сред скалните стръмнини на Хималаите, към Пнакотическия ръкопис със съдържащите се в него сведения за „нечовешкия“ произход на „култа Ктхулу“, към „Некрономикон“ и към хиперборейските легенди за тайнствената Тсатхоггуа и още по-тайнствените звездни пришълци.

Градът се простираше безкрайно далеч наляво и надясно, като само на отделни места гъстотата на каменните съоръжения оредяваше, макар и в незначителна степен. Благодарение на чистата случайност се бяхме натъкнали на нещо като по-ниско предградие, заемащо сравнително неголяма (на фона на цялата чудовищност) площ, над което бе прелетял самолетът. Наподобяващите кубове и крепостни стени образувания отделяха зловещия град от Планините на безумието и вероятно изпълняваха ролята на отбранителни съоръжения. Самият каменен лабиринт се състоеше в по-голямата си част от стени, чиято височина варираше между три и петдесет метра (без да включваме в сметката скритото под ледовете), а дебелината им се колебаеше от два

до четири метра. Забелязахме, че бяха изградени от огромни плочи — тъмни протерозойски^[1] шисти и пясъчници. Сградите също се различаваха значително една от друга по размери; някои се съединяваха на принципа на пчелните пити в уродливи подобия на дяволски небостъргачи, докато други бяха доста по-малки и изглеждаха самостоятелни. Преобладаваха конусовидните, пирамидалните и терасовидните архитектурни елементи, макар че се срещаха и съвършено чисти форми като цилиндри, кубове и други паралелепипеди. Направи ми впечатление, че навред бяха разпилени причудливи петоъгълни структури, напомнящи за съвременните фортификационни обекти. Незнайните строители на този страховит полис демонстрираха перфектни познания и в употребата на арките и сводовете; не бе изключено в периода на разцвет на града голяма част от зданията да са били увенчавани от куполи.

Всички тези каменни дебри носеха белезите от хилядолетната ярост на стихииите, а ледените поля, където се издигаха най-високите кули, бяха осеяни с голямо количество отломки от порутени блокове, лежащи тук явно от незапомнени времена. Там, където леденият покров беше полупрозрачен, се виждаха основите и долните етажи на гигантските постройки, както и масивните мостове, съединяващи кулите на различни нива над земята. Не след дълго установих, че нито един от мостовете над леда не бе устоял пред марша на времето. При по-задълбочения си оглед открихме множество големи прозорци, част от които бяха закрити с капаци — навярно изработени от дърво, което се беше вкаменило впоследствие. Повечето обаче зееха зловещо, вирайки се в нас с пустеещите си очни кухни. Покриви и куполи, както вече споменах, отсъстваха, а горните краища на стените бяха със заоблени ръбове, ала се виждаха и такива сгради — предимно с конусовидна или пирамидална форма, — които се извисяваха сякаш напук на стихииите и хилядолетията. През бинокъла успях да забележа, че хоризонталните корнизи са обсипани с причудливи скулптурни декорации, включващи странните групи от точки върху древните камъни, на които вече гледахме по съвсем различен начин. През целия град се простираше някаква широка ивица, лишена от постройки — може би руслото на праисторическа река, течала тук преди милиони години, вероятно през терциера, губейки се под земята и пропадайки в някоя незнайна бездънна пропаст нейде под исполинските планини. С

всеки следващ миг у мен се засилваше увереността, че тези осеяни със стотици пещери и коварни бездни места таят в недрата си недостъпни за човечеството подземни тайни.

Още се чудя как изобщо успяхме да запазим присъствие на духа при зашеметяващото изумление, което ни обхвана от чудовищната, невъзможна гледка — град, надигнал се от предвечните глъбини дълго преди появата на човека. Естествено, давахме си сметка, че нещо не бе наред. Но на какво се дължеше? На объркване в хронологията, погрешни изчисления и остарели, и неадекватни научни теории? А може би собствените ни съзнания ни бяха подвели? Не знаехме отговора, ала се стараехме да не губим самоконтрол и да вършим отговорно работата си — направлявахме аероплана по курса, наблюдавахме едновременно множество обекти и непрекъснато фотографирахме с аерокамерата, надявайки се, че така ще допринесем голяма полза за човечеството. В моя случай работеха и вкоренените привички на учения — макар и трудно, любознателността удържаше фронта пред удивлението и страха. Никога преди не бях изпитвал толкова силно желание да надникна във вековните тайни и да узная що за същества са живели тук и са изграждали местообиталищата си с такъв размах, както и по какъв начин са се вписвали в тогавашния свят...

Защото онова, което се разстилаше пред нас, в никакъв случай не можеше да бъде наречено обикновен град. Пред зора ни се бе разтворила поразителна страница от най-древната и невероятна глава от историята на Земята. Следите ѝ се бяха съхранили единствено в най-тъмните и страховити легенди, защото големите катаклизми бяха унищожили всичко отвъд тези гигантски стени. Тази страница обаче се бе затворила дълго преди човешкият вид да се изтръгне от царството на маймуните. Пред нас се простираше палеогенен мегаполис, в сравнение с който легендарните Атлантида и Лемурия, Комориум, Узулдарум и Олатое в Ломар^[2] сякаш принадлежаха не на вчерашния ден от историята, а на днешния; този мегаполис се нареждаше редом с такива демонични, светотатствени топоси като Валузия^[3], Р'лйех, Иб в земята Мнар и Безименния град от Арабската пустиня. Докато летяхме над необозримите редове от безжизнени гигантски кули, въображението ми ме отнасяше в света на най-фантастичните асоциации и проточваше незрими нишки между този изгубен свят и

ужаса, преживян от мен в лагера, който не спираше да ме измъчва с неясни догадки.

Трябваше да сме особено внимателни и да не удължаваме излишно полета си, понеже в стремежа си да намалим излишния товар не бяхме напълнили горивните резервоари догоре. Въпреки това обаче продължихме напред, като се снижихме още по-ниско с надеждата да избегнем мощните пориви на вятъра. Назъбената планинска верига и простиращият се чак до предхълмията ѝ каменен град се ширеха в далечината, докдето поглед стига. Осемдесеткилометровият ни полет над лабиринта от циклоповите съоръжения не засвидетелства никакви промени във вида и структурата му. Единствените по-различни неща бяха барелефите, изсечени по стените на каньона, обрамчващ руслото на някогашната река, както и исполинските, изваяни от неведоми строители колони, чиято необичайна, бъчвоподобна форма пробуди у мен и Данфорт порой от смътни, тревожни и угнетяващи спомени.

Натъкнахме се и на няколко открити пространства във формата на петолъчни звезди, които най-вероятно бяха служили като обществени площади. Обърнахме внимание и на значителните неравности в повърхността на терена. Там, където се издигаха стръмни възвишения, обикновено прерастваха в каменни здания, обаче зърнахме поне две изключения. В единия случай камъкът беше твърде изтрит, за да се разбере предназначението му, а в другия от скалата бе изсечен титаничен конусовиден монумент, навяващ далечна прилика със знаменитото Змийско надгробие в античната долина на Петра^[4].

Друго интересно заключение, до което достигнахме по време на разузнавателния си полет, беше, че макар градът да се простираше безкрайно далече вляво и надясно покрай планините — тоест на север и на юг, — то ширината му бе ограничена. След около петдесетина километра в западна посока гротескните каменни постройки започнаха да оредяват, а след още петнайсет пред нас се ширна гола ледена пустош, лишена от каквито и да е следи от изкуствени съоръжения. Широкото русло на пресъхналата древна река се губеше нейде в далечината. Доколкото ни позволяваше бинокълът, успяхме да забележим, че теренът постепенно от равнинен става хълмист и в крайна сметка очертанията му се губят сред бялата пелена на антарктическата мъгла.

До този момент не бяхме правили никакви опити за приземяване, но нима можехме да се върнем, без да сме се осмелили да пристъпим в тези страховити, величествени градежи? Ето защо решихме да си изберем някое по-равно място за кацане — може би в района на предхълмията, недалеч от „просеката“ между по-високите хребети, откъдето бяхме проникнали тук. Щом аеропланът се снижи, съзряхме няколко доста подходящи за целта места. Спряхме се на това, което се намираше най-близо до „просеката“ (и бездруго щяхме да се върнем в лагера по същия маршрут), и точно в дванайсет и половина на обяд кацнахме на равна площадка, покрита от гладък и плътен снежен пласт; след внимателен оглед на района установихме, че поне засега е лишен от препятствия, които да попречат на бързото ни излитане впоследствие.

Нямахме намерение да се бавим дълго, а и понеже вятърът бе утихнал, сметнахме за излишно да изграждаме заслон от снежни блокове за самолета. Задоволихме се само с това, да укрепим шасито и ските на аероплана, както и да предпазим (доколкото бе възможно) двигателите от студа. Свалихме дебелите си шуби, в които се чувствахме ужасно тромави, и взехме само най-необходимото от екипировката си: компас, фотоапарат, малко храна, хартия и бележници, геоложки инструменти (чук и длето), пликкове за съхраняване на образци, здраво въже, мощни електрически фенери и резервни батерии. Добре че бяхме складирали предварително всички тези неща в аероплана, макар и със съвсем друга цел и идея — да направим малко снимки и топографски скици и да се сдобием с образци от скалните породи в планинските пещери. Допълнителното количество хартия възнамерявахме да използваме за бърза и лесна ориентация, ако случайно се озовем в подземен лабиринт.

Докато се спускахме внимателно по втвърдената снежна кора към необятния каменен лабиринт, разстилащ се на фона на искрящия западен хоризонт, бяхме пронизани от непреодолимо предчувствие за бъдещо чудо; по подобен начин се бяхме чувствали и преди четири часа, когато аеропланът ни достигна Планините на безумието. Естествено, вече бяхме узнали някои неща за тайните, които планините криеха зад могъщата си снага, но едно беше да съзерцаваш града от самолета, и съвсем друго — ти самият да пристъпиш сред тези древни стени, давайки си сметка, че възрастта им надхвърля

милиони години и че са се издигали тук дълго преди появата на човека на Земята. Как другояче да наречеш подобно състояние, ако не благоговееен ужас... и как изобщо да опишеш чудовищната същност на тази космическа, вселенска аномалия, сред която бродехме? Въпреки че на тази екстремна надморска височина въздухът бе доста разреден и движенията ни бяха затруднени, и аз, и Данфорт се чувствахме доста добре, а изследователският ентузиазъм ни изпълваше с увереността, че можем да се справим с всяко предизвикателство. Недалеч от мястото на приземяването ни от снега се издигаха безформени руини, а малко по-нататък — нещо като страховит бастион с форма на петолъчна звезда, чийто покрив явно бе унищожен от стихииите. Точно към него и се отправихме. Когато се докоснахме до обезобразените от времето гигантски плочи, изведнъж бяхме обзети от натрапчивото усещане, че сме установили безпрецедентна и почти светотатствена връзка с погребаните под пясъците на хилядолетията епохи, чийто покой никой не бива да смущава.

Разстоянието между отделните лъчи на огромната звезда, в чиято форма бе изграден въпросният бастион, беше стотина метра, а каменните му блокове имаха размери два на три метра и — доколкото успяхме да преценим — представляваха масивни пясъчници от юрския период. Покрай всеки от петте лъча — и от външната, и от вътрешната им страна — се виждаха издълбани сводести прозорчета, високи около метър и половина. Щом надзърнахме вътре, открихме, че стените бяха доста дебели — около два метра — и всички прегради, разделящи интериора, бяха изчезнали; за сметка на това обаче по стените се бяха съхранили доста следи от орнаменти и барелефи. Ала как изглеждаше долната част на огромната зала, нямахме никаква представа, понеже бе погребана под непроницаемия покров на леда и снега.

Придвижвахме се предпазливо от прозорец на прозорец, като се опитвахме да разгледаме барелефите по стените, ала без да правим никакви опити да проникнем във вътрешността на бастиона. По време на полета се бяхме убедили, че някои здания са сковани от леда в по-малка степен от другите, ето защо тяхме надеждата, че там, където са се запазили покривите, навярно ще можем да стъпим на непокрита от сняг или лед повърхност. Преди да напуснем бастиона, го фотографирахме от няколко ракурса и внимателно обследвахме масивните стени, стараяйки се да разберем принципите на сглобката

им. Ужасно съжалявахме, че Пабоди не беше с нас, защото инженерните му познания със сигурност щяха да ни помогнат да си представим как в онези далечни праисторически епохи е бил създаден този град и как строителите му са се справяли с исполинските скални блокове.

Дългият ни близо километър преход до същинския град се е запечатал завинаги в съзнанието ми до най-малката подробност. През цялото време високо над главите ни свирепият вятър фучеше сред назъбените върхове на Планините на безумието. Най-накрая пред нас се разкри призрачна гледка, която би могла да се яви на смъртните само в някой страшен кошмар. Чудовищната плетеница на тъмните каменни кули, изпъкнала на фона на бялата кълбеста омара, сякаш променяше облика си при всяка наша крачка. Колкото и невероятно да звучи, това бе мираж от камък и ако не бяха фотографиите, които предвидливо запазахме, навярно и досега щях да се съмнявам дали наистина съм го видял. Принципът на градежа ми изглеждаше същият, какъвто бе и при бастиона, ала едва ли е възможно да се опишат всички причудливи форми, които приемаха различните съоръжения във вътрешността на безименния град.

За съжаление, направените от нас снимки запечатаха само няколко нагледни примера за това необуздало разнообразие, пищност, ексцентричност и величие. Съмнявам се, че и самият Евклид^[5] би могъл да намери точните думи за някои от геометричните фигури, на които се натъкнахме — пресечени конуси с всевъзможни неправилни форми, терасовидни съоръжения с фрапираща непропорционалност, шпилове с причудливи удебеления, необичайно групирани порутени колони, петоъгълни и петолъчни звездовидни постройки с безумно гротескна структура... Там, където ледът бе полупрозрачен, зърнахме тъмнеещите отдолу тръбести мостове, които съединяваха фантастичните постройки на различна височина. Улици (така, както ние ги разбирахме) нямаше; единствено там, където навремето се бе проточвало руслото на праисторическата река, се ширеше открита ивица, разделяща града на две.

Когато най-сетне започнахме да си пробиваме път през лабиринтите от рухнали каменни отломки и надвиснали над нас стени гиганти, угнетяващото въздействие на заобикалящия ни мъртъв град обтегна нервите ни до такава степен, че си беше цяло чудо как изобщо

успяхме да запазим самообладание. На всеки няколко минути Данфорт потреперваше и ме засипваше с абсолютно неуместни и крайно неприятни предположения относно случилото се в лагера. Ефектът на думите му върху мен се засилваше допълнително и от собствените ми мрачни мисли, на които ме навеждаше самият вид на този кошмарен титаничен град, надигнал се от най-тъмните бездни на дълбоката древност. Въображението на спътника ми обаче явно се бе развихрило не на шега, съдейки по следните признаци: ту настояваше, че там, където затрупаният с отломки проход прави остър завой, той съзира тревожни непонятни следи, ту ненадейно се спираше и се озърташе, убеден, че долавя някакво приглушено, далечно свистене (което обаче няма нищо общо с вятъра)... Натрапчиво присъстващите звездообразни елементи в демоничната архитектура също допринасяха за изостреното ни безпокойство, а изображенията на някои от сравнително запазените орнаменти посяха в умовете ни зловещи догадки кои биха могли да бъдат праисторическите създания, въздигнали и населявали този светотатствен град.

Ала независимо от всичко, пламъкът на първооткривателския трепет в нас не бе угаснал и ние продължавахме да събираме каменни късове от различните породи, използвани в градежа на обграждащите ни постройки. Искаше ни се да разполагаме с повече образци, за да можем да определим с най-голяма точност възрастта на този град колос. Веднага се набиваше на очи обстоятелството, че грамадните външни стени се състояха от юрски камъни, и никъде не успяхме да открием дори едно-единствено камъче, датиращо от който и да е период след плиоцена^[6]. Без всякакво съмнение бродехме из град, мъртъв поне от петстотин хиляди години, ако не и повече.

Излишно е да споменавам, че се спирахме пред всяко достъпно отворстие, за да надникнем вътре и да проверим дали няма да успеем да се проврем през него. Повечето обаче се намираха прекалено високо и беше абсолютно невъзможно да ги достигнем, а другите предлагаха пред взора ни вкопани в лед развалини под откритото небе, какъвто бе и случаят с първия бастион, където надзърнахме. Не след дълго обаче усилията ни бяха възнаградени — попаднахме на цяла редица прозорци, обрамчили една грамадна петоъгълна пирамида, през които се виждаше просторна, добре съхранена зала с каменен под. Добре че носехме въже със себе си, тъй като спускането по какъвто и да е друг

начин не би било възможно; в същото време не биваше да поемаме излишни рискове, а преодоляването на шестте метра, дялящи ни от пода на помещението, щеше да причини сериозно натоварване на сърдечносъдовата ни система, която и бездруго страдаше в условията на разрежена атмосфера. Лъчите на фенерчетата ни осветиха внушителни фрески, чиито потресаваци изображения бяха отделени едно от друго посредством традиционни арабески. Непременно трябваше да влезем и да изследваме шокиращите барелефи, ето защо двамата с Данфорт се постаряхме да запомним добре мястото и да се върнем тук, в случай че не успеем да изнамерим по-достъпен вход.

В крайна сметка съумяхме да открием отвор в стената — сводест коридор, широк около два метра и дълъг около четири; навярно бе единственото, останало от закрития каменен мост, съединяващ тази и още една сграда на височина около метър и половина над ледения покров. Тези сводести проходи съответстваха на по-горните етажи на зданията и за наш късмет се оказа, че подът на тези равнища също е съхранен. Фасадата на петоъгълната постройка, която ни интересуваше, бе обърната на запад и се спускаше терасовидно към леда. Срещу нея — там, където свършваше другият край на някогашния сводест мост, — се издигаше цилиндрична кула, оброчена от странно тумбесто удебеление на три-четири метра над зейналата арка. Неволно потръпнах, докато я наблюдавах; имах чувството, че отворието, маркиращо края на рухналия мост, е зловец вход към извечния мрак на безграничната пустота.

Купчината отломки, издигаща се до стената на петоъгълната сграда, ни улесни значително в изкачването до сводестия коридор. Със затаен дъх преодоляхме четирите метра, скочихме върху покрития с огромни шистови плочи под и се озовахме наред просторната зала с гигантските барелефи. Веднага забелязахме, че от нея във всички посоки се проточват тъмни сводести проходи; явно беше време да разкъсаме хартията, която носехме. До този момент се бяхме ориентирали я по компаса, я на око — според назъбената планинска верига и по-високите кули, — ала в тази ситуация имахме нужда от други, по-различни методи. Ето защо накъсахме хартията на отделни късове, смачкахме ги на топчета и ги напъхахме в раницата на Данфорт, като решихме да ги използваме възможно най-икономично. Надявахме се, че този подход ще ни свърши работа, понеже в

старинната постройка нямаше осезаеми въздушни течения; в случай че такива се появяха и започнеха да разпиляват хартиените късчета, щяхме да прибегнем до най-надеждния и изпитан, макар и доста трудоемък начин — да издълбаваме резки или други по-трайни маркировки върху каменните стени.

Не беше никак лесно да разберем докъде се простира този лабиринт от тунели; постройките в града се намираха в толкова тясна взаимовръзка помежду си, че бе напълно възможно плетеницата от коридори да обхваща огромна територия. Друго интересно обстоятелство, което осъзнахме, беше отсъствието на обледенени зони във вътрешността на сградите. Там, където все пак се натъквахме на леден покров, през прозрачните участъци се забелязваха плътно закрити от капаци прозорци, сякаш градът бе специално подготвен за неизбежното нашествие на студа. Сякаш всичко бе внимателно консервирано за неопределено време. Трудно беше да се отърсим от впечатлението, че градът не е бил сполетян от внезапно бедствие и обитателите му не са го изоставили изневиделица... Ами ако го бяха напуснали съзнателно? От друга страна, категорично можех да заявя, че не се забелязваха никакви признаци на постепенно измиране. Може би съществата, които бяха населявали праисторическия мегаполис, са знаели предварително за настъплението на всепогубващия лед и са си тръгнали оттук en masse^[7], отправяйки се в търсене на по-надеждно и сигурно убежище? За съжаление, нямаше как да отговорим с точност на въпроса, какви именно геофизични условия са способствали за образуването на ледената покривка в района на града. Подозирахме обаче, че процесът едва ли е бил твърде продължителен. Вероятно причината се криеше в прекомерното натрупване на сняг или в разлив на придошлата река... или пък от върховете на планините се бе спуснала чудовищна лавина, която бе погребала всичко по пътя си. Каквото и да се беше случило, дадох си сметка за едно — на това невероятно място и най-фантастичните обяснения можеха да звучат правдоподобно.

[1] Протерозой — геоложки еон (период, обхващащ няколко ери), който започва преди около 2,5 милиарда години и завършва преди 542 милиона години. Характеризира се с обогатяването на атмосферата с

кислород и с обширните континентални залежавания, настъпили в края на епохата — Б.пр. ↑

[2] Комориум и Узулдарум — измислени от Кларк Аштън Смит градове от неговия „Хиперборейски цикъл“; Ломар — измислена от Лъвкрафт страна, за пръв път спомената в разказа му „Полярна звезда“ (1918) — Б.пр. ↑

[3] Валузия — най-западното кралство на Турийския континент, обитавано от Змийските хора; споменава се и в творчеството на създателя на Конан Варварина Робърт Хауърд — Б.пр. ↑

[4] Старинен град в днешна Йордания, датиращ от второто хилядолетие пр. Хр., с множество останки от пещерни жилища, храмове, театри и гробници, включително и прочутата Могилата на Змията — Б.пр. ↑

[5] Евклид (323–283 година пр. Хр.) — древногръцки математик, често наричан „Бащата на геометрията“. Автор на трактата „Елементи“ — един от най-влиятелните трудове в историята на математиката — Б.пр. ↑

[6] Букв. „по-скорошен“ — геоложка епоха, започнала преди 5,3 милиона години и завършила преди 2,6 милиона години — Б.пр. ↑

[7] Всички заедно, вкупом (фр.) — Б.пр. ↑

VI

Едва ли има смисъл да описвам подробно всяка наша крачка из този древен като света лабиринт, където за първи път пристъпваше човешки крак. Особено на фона на страховитите разкрития, избухнали пред мисловния ни взор след внимателния оглед на невъобразимите стенописи. Фотографиите, които направихме, могат да потвърдят достоверността на разказа ми; единственото, за което съжалявам, е, че не разполагахме с достатъчно лента за всички барелефни изображения, които искахме да запечатаме. В крайна сметка компенсирахме това обстоятелство, като направихме множество скици и рисунки.

Петоъгълната сграда, в която бяхме проникнали, бе грамадна и величествена — монументален образец на архитектурата от тази незнайна геоложка ера. Вътрешните стени не изглеждаха толкова масивни като външните, но бяха перфектно запазени, особено на по-ниските етажи. Типичната за всеки лабиринт плетеница тук се усложняваше допълнително от постоянната смяна на нива и преходи от един етаж на друг, така че ако не използвахме изпитания способ с хартиените топчета, със сигурност щяхме да се заблудим. Отначало решихме да изследваме по-старите помещения, ето защо се изкачихме на около трийсетина метра височина, където най-горният ред помещения, открити за снега и вятъра, зееха под полярното небе. Понеже не открихме стълби, се възползвахме от полегатите каменни плочи — своеобразни рампи, — по чиято оребрена повърхност не беше никак трудно да се върви. Залите, в които надникнахме, бяха с най-различна форма и големина. Като площ бяха десет на десет метра, а височината им бе около шест-седем метра. След като обходихме най-горното равнище и разгледахме ледения покров, се спуснахме в подолните помещения, където започваше истинският лабиринт: залите и проходите преливаха от едни в други, сливайки се и разделяйки се наново, и цялата тази плетеница се простираше безкрайно далеч, без съмнение излизайки отвъд пределите на сградата. Всяко ново помещение сякаш превъзхождаше предишното по размери и не след

дълго тази грандиозност на заобикалящото започна да ни угнетява и потиска. Във всичко наоколо — в очертанятията, пропорциите, ъглите и неуловимите особености на античния каменен градеж — се долавяше нещо богохулствено, изкривено и дълбоко чуждо на човешката природа, и не след дълго двамата с Данфорт осъзнахме, че този противоестествен град е бил съграден преди десетки, ако не и стотици милиони години.

Инженерният принцип, в съответствие с който всички тези огромни плочи се удържаха в равновесие, плътно прилягайки една към друга, все още ни изпълваше с недоумение. Ясно беше едно — арката играеше огромна роля в неведомото строителство. В помещенията отсъстваха каквито и да било мебели и в тях нямаше абсолютно нищо — още един аргумент в полза на хипотезата за внимателно планираната и осъществена евакуация. Единствената декорация се свеждаше до барелефните изображения по стените, изсечени в непрекъснати хоризонтални ленти с ширина един метър и разделени от „рамки“, запълнени с геометрични арабески. Естествено, имаше няколко изключения, ала както се казва, те само потвърждаваха правилото. Сред стенописите се забелязваха и неголеми картуши^[1], съдържащи причудливи формации от групирани по незнаен принцип точки.

Щом се вгледахме по-отблизо, оценихме високата техника на резбата, ала изключителното майсторство не породило у нас радушен отклик; твърде различно и чуждо беше то на всички художествени традиции на човечеството. Не мога да скрия обаче, че по отношение на изпълнението не бях виждал нещо по-изкусно. Въпреки мащабността на барелефите, дори най-малките подробности от живота на растителния и животинския свят бяха предадени с потресаваща убедителност. Без съмнение праисторическите скулптори, сътворили тези неземни шедьоври, бяха черпили вдъхновение от тогавашния живот, а основната тема на изображението им беше историята. Стенописите носеха такова баснословно количество информация, че през по-голямата част от времето, което прекарахме сред тези древни местообиталища, ние не спряхме да фотографираме и да скицираме видяното. По стените на някои помещения бяха изсечени грамадни карти, астрономически таблици и прочее научна информация; всичко това красноречиво и нагледно се потвърждаваше от изобразеното на

барелефите. Докато разказвам за тези неща, горещо се надявам, че здравият разум на читателите ще възтържествува над безразсъдното любопитство и те няма да пренебрегнат предупрежденията ми. Би било ужасно, ако повествованието ми породи у някого и най-мимолетното желание да се отпрати към мъртвото царство на кошмарните създания, издигнали дяволския си град в онези далечни епохи, когато из тропическите степи на Европа и Азия са бродели гигантски динозаври, а примитивните бозайници тепърва щели да поемат по дългия път на еволюцията.

В началото, когато все още хранехме някакви илюзии, се придържахме към убеждението, че често срещаният се мотив с петолъчната звезда е просто знак за културното и религиозното почитане на някакъв древен физически обект, притежаващ подобни признаци; също както минойската цивилизация^[2] на остров Крит е използвала в качеството на декоративен елемент свещения бик, египетската — сакралния бръмбар скарабей, римската — вълчицата и орела, а дивите първобитни племена — различни тотемни животни. Сега обаче нямахме друг избор, освен да се примирим с неопровержимата реалност, от която кръвта замръзваше в жилите ни. Мисля, че читателите вече се досещат за какво иде реч; въпреки всичко ми е трудно да напиша истината върху белия лист.

Тварите, които бяха съградили и населявали този титаничен мегаполис в епохата на динозаврите, нямаха нищо общо с гигантските гуцери. Самите динозаври били възникнали съвсем неотдавна и представлявали млади създания с не особено развит мозък, докато създателите на града били стари и мъдри. Камъкът бе запечатал и съхранил следите от пребиваването им на Земята, при това във време, когато органичният живот на планетата все още се е изчерпвал с прости клетъчни съединения. Нещо повече — въпросните създатели били създатели и господари на този живот, явявайки се прототипи на чудовищните същества от първичните митове, за които намекват Пнакотическият ръкопис и „Некрономикон“. Известни от преданията като „Прастарите“, те долетели тук в тъмните глъбини на времето, когато Земята била още млада. Плътта им се оформила в течението на дългогодишна еволюция на далечна планета и те притежавали невероятна, безгранична мощ. Неволно потреперих при мисълта, че двамата с Данфорт само преди ден бяхме зърнали фрагменти от

фосилизираните им туловища, а клетият Лейк и спътниците му се бяха сблъскали с истинската им същност, без дори да подозират за това...

Невъзможно е да си припомня в какъв ред събирахме сведенията, хвърлящи светлина върху безименния мрак, обгърнал тази невероятна глава от най-древната история на Земята. След първоначалния шок, който ни връхлетя, имахме нужда от известно време, докато дойдем на себе си, и когато подновихме огледа, вече беше станало три следобед. Съдейки по астрономическите, биологичните и геоложките данни, на които се натъкнахме, датировката на барелефните изображения от петогълната сграда можеше да бъде отнесена към относително по-късен етап — преди около два милиона години — и те ми изглеждаха някак по декадентски упадъчни в сравнение със стенописите на доста по-старинната постройка, където проникнахме. Добрахме се до нея, като прекосихме на свой риск сравнително запазения закрит мост, погребан дълбоко под консервиращия леден слой. Величественото, изсечено от цяла скала архитектурно съоръжение, в което се озовахме, беше поне на четирийсет-петдесет милиона години, спадаше към късния еоцен или ранната креда и без никакво колебание можех да кажа, че неговите барелефи превъзхождаха като майсторство на изпълнението всичко, видяно от нас до този момент.

Ако не се налагаше да коментирам фотографиите, които скоро ще се появят в пресата, бих направил всичко възможно да си държа езика зад зъбите и да не споделям нито впечатленията си от съзряното по стените, нито заключенията, до които достигнахме с Данфорт. Разбира се, можех да отнеса барелефите към областта на митотворчеството — примерно, че представят живота на звездоглавите същества в безкрайно отдалечени епохи, когато са населявали не просто друга планета, а друга галактика или дори вселена, — обаче някои изрязани в камъка схеми и диаграми ни накараха да си припомним последните открития в полето на математиката и астрофизиката. Впрочем читателите сами ще си направят изводите, когато видят въпросните снимки със собствените си очи.

Естествено, всеки барелеф „разказваше“ само неголяма част от общата история, която ние започнахме да „четем“ не отначало и не по хронологичен ред. Понякога по стените на няколко помещения или коридори се разгръщаше непрекъснатата хроника на събитията, а друг път попадахме на забележителни тематично обособени зали. Най-

впечатляващите карти и диаграми често бяха изобразени над страховити пропасти; една от тях, с площ двайсетина квадратни метра и дълбочина поне деветнайсет метра, по всяка вероятност беше зейнала на мястото на някогашен учебен център или нещо от сорта. Забелязахме, че определени теми и исторически събития се ползваха с особена популярност сред скулпторите и обитателите на мегаполиса, понеже фреските с подобни сюжети се повтаряха с раздражителна настойчивост. Имаше и случаи, когато различните версии и погледи върху даден епизод проясняваха значението му и запълваха празнотите.

И досега ми е чудно как сме успели да получим толкова много информация за толкова кратко време. Впоследствие, когато проучихме внимателно фотографиите и рисунките си, преосмислихме и уточнихме още много неща, макар че някои подробности продължават да са обвити в тайнственост. Не е изключено и нервният срив на Данфорт да е бил провокиран именно от последвалия анализ; впечатлителната му натура не е могла да понесе бремето на зловещите спомени и смътните видения, а още по-малко пък — да преживее отново ужаса, с който се е сблъскал, съзирайки онова, за което не смее да проговори даже пред мен. Въпреки всичко обаче нямахме избор; просто бяхме длъжни да представим на света възможно най-пълната и детайлна информация, за да може предупреждението ни да стане още по-убедително. В неведомия антарктически свят, където хаосът на тъмните отминали епохи се сблъсква с противоестествените природни закони, не бива да се допуска никаква по-нататъшна изследователска дейност, защото последствията от нея ще са гибелни за цялото човечество.

[1] Картуш в египтологията се нарича овалът, който огражда името на фараона при изписването му. През Средновековието под това название започва да се разбира орнаментираното изображение (във вид на щит или разгърнат свитък) на герб, емблема или калиграфски надпис. От XVI век нататък картушите се появяват и над парадните входи на сградите, надгробните плочи и редица документи — Б.пр. ↑

[2] Минойската цивилизация (известна още и като Критско-минойска цивилизация) е древна цивилизация, зародила се на остров Крит около 3000 година пр. Хр. Смята се за най-значимото огнище на

егейските цивилизации — култури от бронзовата епоха в годините 3000–1000 г. пр. Хр., останки от които се откриват в района около Егейско море — Б.пр. ↑

VII

Пълният отчет за експедицията ни ще се появи съвсем скоро в официалния бюлетин на университета „Мискатоник“. Тук смятам да набележа само най-главното, без да се впускам в излишни подробности, и моля читателите да простят евентуалната непоследователност и неподреденост на мислите ми. Фантастична легенда или смразяваща истина, разказът на неизвестните ваятели е запечатал върху камъка историята за пришествието на звездоглавите твари на Земята — по това време пуста и безжизнена планета, — както и за идването на други пришълци от Космоса. Благодарение на големите си ципести криле те навярно са могли да преодоляват огромните междузвездни пространства; това само потвърждаваше причудливите легенди от върмонтските хълмове, за които ми бе разказвал моят колега фолклорист Уилмарт. В продължение на дълго време така наречените „Прастари“ живели под водата, където строили фантастични градове и водели войни с неznайни врагове, използвайки сложни механизми, в чиято основа лежал неведом принцип за получаване на енергия. Техните научни и технически познания многократно превъзхождали нашите, макар че рядко ги прилагали на практика — само в случай на необходимост. Съдейки по барелефите, звездоглавите отдавна преминали етапа на механистичната цивилизация и още на своята планета се отрекли от нея, понеже смятали последствията ѝ за пагубни по отношение на емоционалната сфера. Изключителната плътност на тъканите им и вродената им непретенциозност позволявали на Прастарите да живеят и във високопланински райони, лишени от всякакъв комфорт, дори и без облекло, и да се грижат само за укрытията си в случай на неблагоприятни атмосферни условия.

Именно под водата звездоглавите създали първите живи същества на нашата планета — първо за храна, а после и за други нужди. За тази цел прибегнали до отдавна известни им методи, а като материал използвали достъпни и подходящи за целта субстанции. Най-

плодотворният период на експериментите започнал, след като унищожили многочислените си космически врагове. Преди да дойдат на Земята, Прастарите правели същото и на други планети, произвеждайки не само биологична хранителна маса, но и многоклетъчна протоплазма, на базата на която посредством хипнотично въздействие оформяли всички необходими временни органи. По този начин пришълците се сдобивали с идеалните роби за тежък физически труд. В своя навяващ ужас гримоар „Некрономикон“ Абдул Алхазред наемква именно за тези „роби“, когато мълви за тайните на „шоготите“, макар че дори според безумния арабин тези чудовищни изчадия никога не са били създавани на Земята и уродливите им форми са навестявали единствено виденията на онези, които дъвчели съдържащи алкалоид^[1] тревни. След като звездоглавите синтезирали достатъчно количество прости организми за хранителни цели и развъдили толкова шоготи, отколкото се нуждаели, те предоставили възможност на клетъчните съединения да се развиват сами отгук нататък, еволюирайки в растения или животни. В същото време Прастарите унищожавали безмилостно всички земни форми на живот, които по един или друг начин застрашавали присъствието им на планетата.

С помощта на шоготите, които под въздействието на хипнозата можели да увеличават обема си до огромни размери и да пренасят невъобразими тежести, негодлемите първоначално подводни поселения започнали да се разрастват, превръщайки се в гигантски каменни лабиринти, подобни на онези, които по-късно изникнали и на земята. Тъй като лесно се приспособявали към всякакви условия, звездоглавите (които имали богат опит с живота на сушата по време на престоя си на другите планети) нямали никакви проблеми с издигането на внушителни наземни конструкции. Щом разгледахме внимателно архитектурата на древните градове, запечатани на стенописите, двамата с Данфорт си дадохме сметка за едно любопитно съвпадение, което така и не можахме да си обясним. (Впрочем това ни бе направило впечатление още по време на огледа на колосалния град.) На барелефите ясно се виждаха най-различните покриви на зданията — тънки като игли шпилове, конуси и пирамиди с богато орнаментирани флагщокове, както и плоски, подобни на мидени черупки гофрирани дискове, увенчаващи цилиндричните постройки.

Точно това бяхме видели и преди, по време на полета към лагера на Лейк, в зловещия, всяващ ужас полярен мираж, който бяхме взели за огледален образ на разстилащия се отвъд Планините на безумието град... Само че въпросният пищен облик на чудовищния град, издигнат наред необятното антарктическо плато още в зората на времето, беше безвъзвратно изчезнал още преди хиляди — или даже десетки хиляди — години.

За живота на Прастарите — както под водата, така и след като част от тях излезли на сушата — може да се изпишат стотици страници. Онези от тях, които обитавали по-плитките водни басейни, виждали с помощта на очите, разположени в краищата на петте жълтеникави пипала, излизащи от звездообразната глава. Уменията им включвали както скулптиране, каменоделство и ваятелство, така и писане със стилус^[2] върху водонепроницаеми восъчни плоскости. Що се отнася до прищълците, населяващи океанското дъно, то те използвали за осветление любопитни фосфоресциращи организми, макар че при необходимост прибъгвали и до специален, дублиращ зрението им орган — призматични реснички, благодарение на които спокойно се ориентирали в тъмнината. Узнахме, че скулптурата и писменото им наследство силно се изменили под влиянието на техниката за химическо покритие, целяща да съхрани ефекта на фосфоресценцията. За съжаление обаче, така и не можахме да научим повече подробности по този въпрос.

Във водата Прастарите се придвижвали по два начина — с плуване, като използвали страничните си, наподобяващи пипалца на морска лилия израстъци, или с извиване (както го правят морските змии), помагайки си с долните крайници и псевдоподите^[3]. Понякога правели по три-четири мощни загребвания със стъгаемите си ветрилообразни криле и се устремявали като стрели напред. На сушата се движели най-често на псевдоподите си, въпреки че всеки момент можели да разперят ципестите си криле и да прелетят големи разстояния. Многобройните пипала, с които завършвали „ръцете“ им, били извънредно гъвкави, силни, прецизни и имали впечатляваща мускулно-нервна координация; именно благодарение на тази своя особеност прищълците могли да постигнат такова забележително майсторство в изобразителното изкуство и другите си дейности, изискващи точна и стабилна ръка.

Здравината на тъканите им била наистина изумителна. Дори колосалното налягане в най-дълбоките океански падини не можело да им навреди по никакъв начин. Смъртни случаи настъпвали изключително рядко — и то единствено в резултат на инциденти, така че местата, където Прастарите погребвали мъртъвците си, били съвсем малко на брой. Откритието, че заравяли мъртвите във вертикално положение и поставяли върху тях гравирани с епитафии надгробия във формата на петолъчни звезди, така ни потресе, че ни трябваше известно време да дойдем на себе си. Пришълците се размножавали посредством спори — подобно на споровите растения, както беше предположил и Лейк, — ала благодарение на невероятната здравина на тъканите си те били на практика вечни. Ето защо размножаването се поощрявало най-вече в периодите на колонизиране на нови територии. Младото поколение съзрявало бързо и получавало превъзходно образование, чието качество е невъзможно да си представим. Високоразвитата интелектуална и естетическа сфера довели до появата на устойчиви традиции и институции, за които възнамерявам да разкажа по-подробно в предстоящата си монография. Естествено, по отношение на този аспект се наблюдавала известна разлика между Прастарите, живеещи в морето, и техните сухоземни събрата, но тя не засягала фундаменталните принципи.

Досуц като растенията, звездоглавите пришълци били способни да задоволяват хранителните си нужди от неорганични вещества, обаче предпочитали органичната храна — и най-вече животинската. Тези, които живеели под водата, употребявали всичко в суров вид, ала онези на сушата можели да готвят. Често ходели на лов, както и развъждали животни за храна. При заколването на добитъка използвали някакво специално остро оръжие, оставящо груби отпечатъци върху костите; спомних си, че въпросните следи бяха направили впечатление на мъртвите ни колеги. Прастарите понасяли без проблеми всякакви температурни колебания и били в състояние да живеят във водата почти до момента на замръзването ѝ. Преди един милион години, някъде през епохата на плейстоцена, когато започнало рязкото застудяване, обитаващите сушата звездоглави твари трябвало да прибегнат до специални мерки — в това число създаване на установки за изкуствено подгряване и отопление, — ала в крайна сметка жестоките студове ги принудили отново да се върнат в морето.

Според легендите Прастарите можели да приемат определени химически вещества, които им позволявали да прекарват дълги периоди без никаква храна и кислород, както и да издържат на всякаква горещина и хлад — благодарение на това успели да оцелеят по време на дългия си праисторически полет между звездите. По времето на голямото захлаждане обаче изгубили тази своя способност; самите те ясно съзнавали, че ако се опитат да изпаднат в подобно изкуствено състояние, това няма да свърши добре.

При Прастарите отсъствали биологични предпоставки за семеен живот, подобни на онези, които наблюдаваме в поведението на бозайниците например. Те не се събирали по двойки и ако можело да се направи някакво сравнение с обитателите на Земята, сякаш притежавали най-много общи черти с растенията. Това не означава, че не създавали семейства — напротив, общностите им даже наброявали доста членове, но се формирали най-вече заради удобството и интелектуалното общуване. В обзавеждането на домовете си пришълците поставяли мебелите си и всички свои принадлежности в центъра на помещенията, оставяйки стените открити за различни декорации. Обитаващите сушата Прастари осветявали жилищата си с помощта на особено устройство, в чиято основа — ако сме разбрали правилно — лежали електрохимически процеси. И под водата, и на сушата те ползвали непривични за нашите очи столове и маси, както и легла с необичайна цилиндрична конструкция, където си почивали и спели във вертикално положение. (Направи ни впечатление, че по време на сън са придържали пипалата си сгънати покрай тялото.) Неотменна част от интериора на жилищата им заемали стелажите, където се пазели книгите им — здраво закрепени една към друга пластини, осеяни с точковидни изображения.

Доколкото успяхме да разберем, общественото им устройство било доста сложно и за него били характерни някои социалистически черти. Търговията процъфтявала, в това число и между градовете, а ролята на парите се изпълнявала от неголеми плоски петоъгълни жетони, осеяни с точки. Както изглежда, най-малките образци от зелените сапунени камъни, открити от Лейк, са представлявали разменните средства на Прастарите. Въпреки че цивилизацията им била по-скоро урбанистична, селското стопанство и особено животновъдството също играели важна роля в нея. Добивали полезни

изкопаеми, разполагали с промишленост... Пришълците много пътешествали, ала масови преселения се случвали рядко — само по време на колонизиране на нови територии, когато трябвало да се завоюва жизнено пространство. Транспортни средства липсвали — звездоглавите можели да се придвижват напълно самостоятелно по суша, въздух и вода, при това с изключителна скорост. Що се отнася до големите товари, те се пренасяли от други създания — под водата от шоготите, а на земята — от най-различни примитивни гръбначни.

Тези гръбначни, както и безчет други земни организми — и от флората, и от фауната, — възникнали в процеса на неконтролируемата еволюция на клетките, чието начало било положено от Прастарите. Те били оставени да се развиват необезпокоявано, доколкото не застрашавали интересите на господарите на планетата. Животните и растенията, които не отговаряли на това условие, били напълно заличавани от лицето на Земята. Любопитно е, че в по-късните произведения на ваятелите започва да се появява един примитивен бозайник с тромава походка, който космическите пришълци създали не само заради вкусното му месо, но и за забавление — в качеството му на домашен любимец. Излишно е да описвам реакцията на двама ни с Данфорт при вида на въпросния организъм, у когото открихме чертите на бъдещите маймуноподобни и човекоподобни същества. В строителството на наземните градове взимали участие огромни птеродактили, неизвестни на досегашната палеонтология — именно те издигали камъните, необходими за градежа на най-високите кули на главозамайващи височини.

В обстоятелството, че Прастарите успели да преживеят всички геоложки катаклизми и сътресения на земната кора, нямало нищо чудно. Въпреки че нито един от най-ранните им градове не се бе съхранил до наши дни, тяхната цивилизация никога не бе прекъсвала съществуването си, за което свидетелстваха и разглежданите от нас стенописи. Първото кацане на звездоглавите било в района на антарктическият океан; по всяка вероятност това се случило скоро след като от Земята се откъснала онази частица, която впоследствие се превърнала в Луната, а на мястото на удара се образувал Тихият океан. На един от барелефите видяхме, че по времето на пришествието на Прастарите цялата ни планета е била покрита от вода. С течение на хилядолетията каменните мегаполиси започнали да се разпространяват

по цялата Земя, все повече отдалечавайки се от Антарктида. Една от релефните карти ни показва, че около Южния полюс се е образувал широк пръстен от суша — там пришълците построили първите си експериментални поселища, същевременно запазвайки главните си центрове на морското дъно. На по-сетнешните карти се виждаше как огромни маси земя се откъсват от този южен материк и се отместват на север — крайно интересна находка, която категорично потвърждава теориите за континенталния дрейф на Тейлър, Вегенер и Джоли^[4].

Разместването на земните пластове в южния Пасифик довело до катастрофални последствия. Някои от морските градове били разрушени до основи, ала най-лошото тепърва предстояло. От космическия безкрай долетели нови пришълци — сухоземни обитатели, на външен вид наподобяващи зловещи хуманоидни октоподи, — за които древните митове намекуват под названието „потомците на Ктхулу“. Те повели чудовищна война с Прастарите и успели да ги прогонят от сушата, изтласквайки ги за дълго в морето. В края на краищата двете раси сключили примирие помежду си, като си поделили планетата — потомците на Ктхулу получили новите земи, а за Прастарите останал океанът и предишните им сухоземни владения. Там звездоглавите построили нови градове, а най-величествените от тях издигнали в Антарктика, понеже този материк, където за първи път кацнали на Земята и осъществили първата колонизация, вече бил почитан от тях като свещен. Оттогава насетне Антарктида си останала център на цивилизацията им. Впоследствие, когато част от сушата в южния Пасифик внезапно потънала под водата, заедно с нея на дъното се озовал и страшният каменен град Р'лйех, който повлякъл със себе си и всички космически октоподи. Така Прастарите отново станали пълновластни и единствени господари на планетата. Ала макар и да властвали над Земята, имало нещо, от което се страхували и за което не обичали да говорят. В бъдещата си монография ще дам точни указания на любознателните археолози; от тях ще се изисква само да направят нужните разкопки с технологията на Пабоди в различни части на земното кълбо, след което да сравнят и анализират получените данни.

Столетие след столетие, хилядолетие след хилядолетие протичало закономерното преселение на Прастарите — от морските дълбини към сушата. За този процес благоприятствала и появата на

нови континенти, но и океаните никога не опустявали. Другата причина за миграциите били трудностите по развъждането и удържането в подчинение на шоготите, без които звездоглавите не били в състояние да живеят под водата. С течение на времето, както с прискърбие разказваха сюжетите на древните стенописи, тайната на създаването на нов живот от неорганична материя била изгубена и пришълците трябвало да се задоволят само с модифициране на вече сътворените форми. И докато на сушата Прастарите нямали никакви проблеми с грамадните, но изключително покорни рептилии, това не можело да се каже за размножаващите се с делене шоготи, които в резултат на случайно стечение на обстоятелствата се сдобили с опасно високо ниво на интелект.

Прастарите винаги контролирали шоготите с помощта на хипноза, моделирайки и трансформирайки според потребностите си тази податлива на внушения плътна плазма, като оформяли с лекота необходимите им за конкретната задача органи и крайници. Ала ето че шоготите развили способността напълно самостоятелно да преобразуват своята плът по спомените за някогашните заповеди на повелителите си. Както изглежда, вероятно развили нещо като не особено стабилно съзнание, в което от време на време се зараждал силен волеви импулс, противоречащ на нарежданията на господаря. Изображенията на шоготите изпълниха и мен, и Данфорт с дълбоко отвращение, граничещо с ужас. Тези аморфни (в обичайното им състояние) същества се състояли от пихтиеста, клокочеща шуплеста маса; когато приемали сферичен облик, диаметърът им бил около четири и половина — пет метра. Между впрочем и очертанията, и обемът им постоянно се променяли, като шоготите ту се сдобивали със зрителни, слухови и речеви органи, подражавайки на повелителите си, ту тези органи внезапно изчезвали. Понякога това се случвало спонтанно, ала най-често — по заповед на Прастарите.

Преди около сто и петдесет милиона години, някъде в средата на пермския период, шоготите станали абсолютно неуправляеми и тогава обитаващите морското дъно звездоглави повели срещу тях свирепа война, за да възвърнат предишната си власт. Въпреки многовековната пропаст, отделяща ни от онези времена, въздействието, което ни оказаха картините от войната — и най-вече кошмарните сцени на обезглавените от шоготите жертви, обвити в процеждащата се от тях

слуз — беше потресаващо. В крайна сметка Прастарите победили, ала на твърде висока цена — благодарение на мощно оръжие, което причинило на враговете им фундаментални нарушения на молекулярно и атомно равнище. Барелефите бяха отразили подобаващо периода, когато разгромените шоготи се покорили на волята на звездоглавите досуц като диви мустанги от американската прерия, укротени от каубоите. И макар по времето на бунта шоготите да доказали, че могат да живеят и на сушата, новата им способност никак не се поощрявала и те били върнати на морското дъно. Явно трудностите по удържането им в подчинение в наземните градове значително надхвърляли евентуалната полза от тях.

По време на юрския период върху Прастарите се стоварила нова напаст — от Космоса долетели нови пълчища ужасяващи твари, притежаващи както черти на ракообразни (били покрити с твърда броня), така и на низши растения и най-вече — гъби. В митологията на народите от Северното полукълбо — и особено на жителите на Хималаите — те са останали като Ми-Го^[5], или „отвратителните снежни човеци“. За да се справят с тези пришълци, Прастарите за първи път в цялата си земна история решили отново да излязат в Космоса, но въпреки всички взети мерки и приготовления осъзнали, че няма да успеят да напуснат земната атмосфера. Тайната на междузвездните им полети била завинаги изгубена. В резултат на това отблъскващите Ми-Го изтласкали звездоглавите от северните земи и те отново се групирани в антарктическият регион. Всички тези промени обаче не засегнали подводните владения на Прастарите, които останали недостъпни за нашествениците.

Дори и на стенописите ни се набиваха на очи поразителните различия между материалната субстанция на Ми-Го и потомците на Ктхулу от плътта на Прастарите. Първите два типа притежавали удивителна способност за структурни изменения, можели да се превъплъщават и отново да възвръщат предишния си облик, вероятно защото произлизали от неизмеримо по-далечни и потайни кътчета на Вселената в сравнение със звездоглавите. Въпреки необикновената плътност и здравина на тъканите им, Прастарите били абсолютно материални същества и, следователно, принадлежали към познатия ни пространствено-времеви континуум, докато за произхода на съперниците им можехме само да строим най-безумни и невероятни

предположения със затаен дъх. С други думи, в този ред на мисли не биваше да отхвърляме като празно митотворчество разпилените в легендите и преданията сведения за скверните аномалии и извънгалактическият произход на Ми-Го и потомците на Ктхулу. Разбира се, не бе изключено тези митове да се разпространяват и от самите Прастари, които да оправдават по този начин военните си неуспехи; както се виждаше от фреските и барелефите, те определено ценяха богатото си минало и историческият престиж не бе лишен от значение за расата им. Едва ли бе случайност, че в мащабните им каменни хроники не фигурираше никаква информация за редица могъщи и високоразвити цивилизации с неповторима култура и величествени градове, заемащи достойно място в не една антична легенда.

Редуването на геоложките епохи и свързаните с тях промени бе представено с поразителна яркост върху барелефите. По отношение на някои неща научните ни представи се оказваха погрешни, ала срещнахме и немалко потвърждения на редица дръзки идеи и хипотези. Както вече споменах, именно тук, на това невероятно място, се убедихме в правотата на Тейлър, Вегенер и Джоли, на които дължим тезата, че всички сегашни континенти са част от някогашен антарктически материк и са се откъснали от него под въздействието на мощни центробежни сили, след което е започнал и дрейфът им по още неспокойната повърхност на земната мантия. Това се потвърждава и от очертанията на Африка и Южна Америка, и от разположението на най-големите планински вериги.

На картите, показващи Земята по времето на периода карбон^[6], забелязахме гигантски пропасти и разломи, които впоследствие разделили Африка от обширния материк, включващ в себе си Европа (легендарната Валузия), обособявайки с течение на времето двете Америки и Антарктика. На по-късните карти отделните континенти вече бяха ясно оформени, макар и различаващи се от сегашните, и едва на най-късната — вероятно отнасяща се към плиоцена — очертанията и разположенията на материците съответстваха на съвременните ни представи. Единствено Аляска бе все още съединена със Сибир, Северна Америка — с Европа (посредством Гренландия), а Южна Америка — с Антарктида (чрез земята Греъм). Картите от периода карбон изобилстваха от множество обозначения, покрили цялото земно

кълбо; впоследствие установихме, че символизират каменните градове на Прастарите, които се простираха от морското дъно до най-високите планини. През по-късните епохи обаче бе настъпила осезаема промяна; постепенно поселенията се скупчваха около южните антарктически райони и по времето на плиоцена бяха останали само в Антарктика и най-крайните точки на Южна Америка. Северно от петдесет градуса южна ширина не се забелязваха никакви признаци на градостроителство, включително и на подводни мегаполиси. Интересът на звездоглавите пришълци към северните територии определено бе угаснал, което се потвърждаваше и от липсата на нови сведения за въпросните региони; съвсем рядко, само от време на време, Прастарите извършвали разузнавателни полети, изучавайки очертанията на намиращите се в съседство брегови ивици.

После настъпила ерата на грандиозните катаклизми — образували се нови планински вериги, създавали се континенти, сушата и океанското дъно се разтърсвали от конвулсии и на мястото на разрушените градове все по-рядко възниквали нови. Заобикалящият ни мъртъв мегаполис явно бе последната „столица“ на пришълците. Според информацията, закодирана в барелефите, градът е бил построен в началото на периода креда, недалеч от мястото, където неговият колосален архаичен предшественик (двойно по-голям от помладия си двойник) бил погълнат от внезапно зейналата гигантска пропаст. Районът на тези два града бил почитан като свещен, защото именно тук — когато все още нямало суша и навред се ширел необятният океан — кацнали за първи път предците на Прастарите. Стенописите ни разкриха и някои любопитни подробности за старинния мегаполис, в който се намирахме. Съгласно тези данни той се простирал на стотици километри покрай Планините на безумието, така че нямаше как да съзрем границите му дори от аероплана. Звздоглавите пришълци вярвали, че в него се пазят свещените камъни от основите на първото поселище, което прадедите им издигнали на дъното на океана; хилядолетия по-късно, по време на поредния титаничен катаклизъм, морето ги изхвърлило на сушата.

[1] Алкалоидите са азотсъдържащи органични вещества, които имат физиологично въздействие върху нервната система на хората и

животните. Към тях се отнасят такива вещества като морфин, кофеин, кокаин, стрихнин, хинин и никотин — Б.пр. ↑

[2] Стилус — островръх инструмент за писане, най-често с цилиндрично сечение, изработен от кост, метал или друг твърд материал. Радвал се е на широка употреба през Античността и Средновековието — Б.пр. ↑

[3] Букв. „лъжливи крачка“ (гр.). В биологията — временни цитоплазмени образувания на еукариотните клетки, които служат за придвижване или захващане на хранителни частици. Наблюдават се при амебите, кореноножките и др. — Б.пр. ↑

[4] Хипотезата за континенталния дрейф е предложена за пръв път от немския геолог и метеоролог Алфред Вегенер (1880–1930) през 1912 г. Джефри Тейлър (1886–1975) е английски учен с трудове в областта на механиката, теорията на турбулентността и хидродинамиката, а Джон Джоли (1857–1933) е британски геофизик, предложил хипотезата за междупериодичността на тектоничните процеси и радиоактивния разпад в земните недра — Б.пр. ↑

[5] Страховитите Ми-Го са централна тема на новелата „Шепнещият в тъмнината“, публикувана в „Некрономикон“ от Х. Ф. Лъвкрафт (изд. „Ентусиаст“, 2012) — Б.пр. ↑

[6] Геоложки период, започнал преди 360 милиона години и приключил преди 286 милиона години. В началото му сушата е събрана в два огромни свръхконтинента: Лавразия на север и Гондвана на юг. През целия карбон тези континенти се приближават един към друг и това тяхно движение предизвиква силни вулканични изригвания — Б.пр. ↑

VIII

Двамата с Данфорт изучавахме с особен интерес и смесени чувства на благоговение и страх всичко, свързано с мястото, където се намирахме. Такъв материал, естествено, имаше предостатъчно; освен това, докато се скитахме из наземните лабиринти на града, по една щастлива случайност се натъкнахме на изключително древна постройка, върху чиито пропукани стени неведомите скулптори бяха увековечили късната история на мегаполиса и околностите му след плиоцена. Находката действително си заслужаваше, понеже сюжетите на всички останали барелефи, разгледани от нас до този момент, неизменно приключваха с този геоложки период. Въпросната сграда беше и последното място, което проучихме, защото онова, което открихме там, постави пред нас нова цел.

За добро или за зло, беше ни съдено да се озовем в най-тайнственото, удивително и зловещо място на Земята. И — без всякакво съмнение — най-древното. Почти бяхме повярвали, че се намираме наред легендарното плато на Ленг, за което дори безумният създател на „Некрономикон“ не смееше да разкаже. Грандиозната планинска верига бе невероятно безмерно дълга — започваше от Земята Леополд на брега на море Уедъл и пресичаше целия континент. Най-високият масив образуваше величествена арка между 82 градуса южна ширина, 60 градуса източна дължина и 70 градуса южна ширина, 115 градуса източна дължина; вдлъбнатата му страна бе обърната към нашия лагер, а далечният му край се простираше чак до скованото от ледове морско крайбрежие. Уилкс и Моусън^[1] бяха зърнали именно тези планини от Южния полярен кръг.

Нито Данфорт, нито аз обаче подозирахме, че ни предстои още по-съкрушително откритие. Както неведнъж вече споменах, тези хребети превъзхождаха по мащаби Хималаите, ала древните барелефи ни разказаха, че отстъпват на нещо друго, неизмеримо по-грандиозно. То обаче бе обгърнато в мрачна тайна — повечето ваятели предпочитаха да не се докосват до тази тема, а други пристъпваха към

нея с очевидна плахост и неохота. Изглежда тази част от древната суша, надигнала се от океана след пришествието на Прастарите и откъсването на парчето, впоследствие превърнало се в Луната, таяла в себе си неведомо, неназовимо зло. Издигнатите там градове преждевременно рухвали, а обитателите им изчезвали безследно. Когато първите подземни трусове разлюлели тази страховита местност, от земните недра неочаквано израснала всяваща ужас планинска грамада с главозамайващо високи върхове. Тъй, сред невъобразим грохот и хаос, Земята родила своето най-чудовищно творение.

Ако координатната система на барелефите съответстваше на истината, то тези внушаващи страх и омерзение колоси се издигали на повече от дванайсет хиляди метра над морското равнище, което означава, че категорично превъзхождат прекосените от нас (макар и по въздуха) Планини на безумието. И тъй като бяха разположени между 77 градуса южна ширина, 70 градуса източна дължина и 70 градуса южна ширина, 100 градуса източна дължина, следователно се намираха на по-малко от петстотин километра от мъртвия мегаполис и ако нямаше мъгла, би следвало да забележим сумрачните им върхове, извисяващи се над западния хоризонт. Северният край на потресаващия масив би трябвало да се вижда от Южния полярен кръг в района на Земята Кралица Мери.

Узнахме, че в епохата на упадъка някои Прастари отправяли към тези планини тайни молитви, макар че никой не смеел да се приближи до прокълнатите хребети и даже да предположи какво всъщност се крие зад тях. Човешки взор също не ги беше обхождал, ала като гледах какъв ужас струи от древните изображения, този факт ме изпълни с искрена радост. Горещо се надявах това да не се случи и занапред; все пак зад умопомрачителните масиви на територията на Земя Кралица Мери и Земя Кайзер Вилхелм минаваше друга планинска верига, която ги засланияше откъм крайбрежието, а, за щастие, до ден-днешен никой не бе направил опит да покори върховете ѝ. Вече не се отнасям тъй скептично към прастарите митове и страхове, както някога, ето защо няма да отхвърля с насмешка вярванията на древните скулптори, че понякога светкавиците сякаш застивали над най-високите върхове на чудовищния масив и тогава полярната нощ се озарявала от невъобразимо, светотатствено призрачно сияние. Навярно в старинния

Пнакотически ръкопис, където се споменава неведомият Кадат от Мразовитата пустош, зад енигматичните тъмни словеса всъщност се крие една съвсем истинска и ужасяваща реалност.

Между впрочем и най-близките до града местности бяха обвеяни с предостатъчно загадки, макар и не толкова демонични. Скоро след построяването му склоновете и предхълмията в съседство започнали да се увенчават с множество новоиздигнати храмове; както разбрахме от стенописите, за местонахожденията им свидетелстваха причудливите кубове и наподобяващите крепостни стени руини. Това беше всичко, което бе останало от кулите с незнайна красота и от зашеметяващите, устремени към полярния небосвод шпилове. По-късно, с течение на времето, се появили пещерите, приспособени като своеобразни придатъци към храмовете. Минавали хилядолетия, подпочвените води разяли варовиковите пластове и пространството под планините, хълмовете и равнините се превърнало в заплетен лабиринт от подземни проходи и пещери. Редица барелефи показваха изследователските експедиции на Прастарите из безкрайните тунели, както и откритото от тях подземно море, което — подобно на реката Стикс от царството на мъртвите — се плискаше в земните недра, без да познава ласките на слънчевите лъчи.

По всяка вероятност тази сумрачна бездна е била създадена от гигантската река, която извираше от кошмарните западни планини, а сетне свивала встрани малко преди подножието на Планините на безумието, за да продължи да тече покрай тях чак до вливането си в Индийския океан — в зоната между Брега Бад и Земята Тотен. Малко по малко реката подкопавала варовиковите породи при завоя си, докато не достигнала грунтовете води, които се слели с нея и с удвоена сила започнали да прояждат недрата. В крайна сметка, след като сломили съпротивата на камъка, водите на могъщата река се устремили към гълбините на земята, а някогашното ѝ русло постепенно пресъхнало. Впоследствие на негово място се издигнали постройките на постоянно разрастващия се град. Щом осъзнали какво се е случило с реката, Прастарите — както винаги верни на естетическото си чувство — изобразили в стенописите си низвергването на водната стихия в царството на вечната тъма.

От аероплана бяхме успели да оценим мащабите и величието на тази нявга прекрасна река, обточвана в миналото от благородната

дантела на изящни каменни мостове. Положението, заемано от нея на барелефите, значително ни помогна да разберем как се е променял мегаполисът в бездънния мрак на епохите; двамата с Данфорт даже начертахме карта на града с основните му забележителности — площади, главни здания и така нататък — за по-добра ориентация занапред. Неусетно вече можехме да възсъздадем във въображението си живия облик на този изумителен център на древната цивилизация — такъв, какъвто е бил преди един милион, десет милиона или петдесет милиона години. Тъй изкусно бяха изобразени от незнайните скулптори сградите, хълмовете, площадите и околните пейзажи, покрити с буйната и живописна растителност от периода на терциера. Всичко бе пронизано от неизразима мистична красота, пред чието въздействие напълно забравях за мрачната палитра от угнетяващи чувства, с които ме изпълваха непостижимата за човека възраст на мегаполиса, неговото мъртво великолепие, енигматичната му същност и сумрачната ледена гробница, впримчила го завинаги в обятията си. Обаче, съдейки по барелефите, прокрадващият се тревожен страх не беше никак чужд и на някогашните обитатели на града; нерядко зървах изображения на Прастари, отдръпващи се в безмълвен ужас от нещо, което нито един стенопис не бе дръзнал да покаже. Косвено можех да се досетя, че въпросният обект, провокиращ подобни реакции, бе свързан по някакъв начин с реката; вероятно именно тя го бе донесла от тайнствените западни планини, чиито склонове тъмнееха от непроходимите, гъмжащи от вечно шептящи дървета и диви увивни растения гори.

Само в една-единствена сграда, построена по-късно в сравнение с останалите, открихме закодирани предчувствия за надвисналата катастрофа, довела до опустяването на града. Без съмнение из мегаполиса бяха пръснати и други подобни свидетелства, въпреки поспадналата творческа активност на ваятелите от смутните времена, ала въпросният барелеф беше единствен по рода си и се различаваше от всичко, проучено от нас до момента. Изгаряхме от желание да продължим огледа си, обаче както вече намекнах, обстоятелствата се бяха променили и пред нас се бе възправила нова цел. Впрочем забелязваше се недвусмислена тенденция към изчерпване на величавите фрески — явно заедно с надеждата за дълго и безоблачно бъдеще Прастарите бяха изгубили и желанието си да украсяват своя

бит. Последният удар бе нанесен от повсеместното настъпване на студовете; те сковали цялата планета, като така и не си тръгнали от полюсите. Именно това жестоко застудяване бе унищожило и легендарните страни Ломар и Хиперборея от срещуположната страна на земното кълбо.

Трудно е да се определи с точност кога прииждащият мраз бе сковал Антарктида в неумолимата си прегръдка. Сега се смята, че Ледниковият период е настъпил около петстотин хиляди години преди нашето време, но в региона на полюсите този ужасяващ „бич божи“ е изплющял още по-рано. Всички тези цифри, естествено, са условни, ала двамата с Данфорт изведохме логичното предположение, че последните барелефи са изсечени преди един милион години, а градът е бил напуснат дълго преди началото на плейстоцена, за който съвременните учени са единодушни, че е започнал преди половин милион години.

Направи ни впечатление, че на по-късните стенописи растителността изглежда по-оскъдна, а в домовете на Прастарите започват да се появяват нагревателни устройства. Картушите, които все по-често разделяха каменните ленти на барелефите на отделни сцени, се изпъстриха с явни епизоди на всеобща миграция — виждаше се, че една част от жителите търсят убежище в подводните поселища на морското дъно, далеч от бреговете на Антарктида, докато други се спускат под земята и след като преброждат заплетените варовикови лабиринти, стигат до пещерите, разпръснати покрай черната бездна на подземното море.

В края на краищата повечето обитатели на града предпочели да се скрият под земята. До известна степен решението им се обясняваше с това, че тукашните места се смятаха за свещени, ала основната причина се дължеше на близостта на храмовете, издигнати върху прорязаните от подземни галерии хребети. Така Прастарите не се лишаваха от възможността да посещават тези сакрални за тях места и в същото време запазвали мегаполиса в качеството му на лятна резиденция и координационен център между отделните поселища. Звездоглавите пришълци направили сериозни подобрения по отношение на вече съществуващите подземни връзки, като прокопали и нови тунели, директно свързващи древната столица с тъмната бездна. След като проучихме всички данни, двамата с Данфорт

нанесохме входовете на тези нови, прави като опънати струни проходи на импровизирания си „пътеводител“, който малко по малко придобиваше все по-пълнен и подробен вид. Така установихме, че два от последно прокопаните тунели водят началото си в непосредствена близост до настоящото ни местонахождение, близо до предхълмията на Планините на безумието; отворието на единия се намираще само на петстотин метра от нас по протежението на пресъхналото русло на някогашната река, а другият отстоеше на разстояние километър — километър и нещо в противоположната посока.

Новият град на Прастарите бе построен не на полегатите брегове на подземното море, а на неговото дъно — по всяка вероятност заради равномерното разпределение на умерената температура по цялото му протежение. Огромната дълбочина на този скрит воден басейн давала гаранцията, че вътрешната топлина на земните недра ще позволи на заселниците да преживеят там катаклизмите и да останат толкова време, колкото е необходимо. Пришълците лесно се приспособили към това, да прекарват по-голямата част от времето си под водата, а с течение на времето — благодарение на това че хрилете им така и не атрофирали — преустановили всички излизания на сушата. На отделните фрески видяхме различни сцени, в които Прастарите посещаваха своите живеещи под водата събрата. Вечният мрак на земните недра ни най-малко не ги смущавал, защото били свикнали с липсата на светлина по време на дългите антарктически нощи.

Забелязах, че когато древните ваятели разказваха в барелефите си за градежа на новото им поселище на дъното на подземното море, техните декадентски, упадъчни художествени маниери се променяха и на тяхно място се появяваше характерен епически размах. Прастарите подходици към амбициозната задача съвсем научно и рационално — от една страна, направили каменоломна в пазвата на планините, която да извлича масивни и здрави камъни, а от друга — извикали опитни строители от най-близките градове, за да използват най-новите технологии в работата си. Специалистите взели със себе си всичко необходимо за успешна дейност — клетъчна маса за създаване на шоготи, способни да вдигат и пренасят най-тежките каменни блокове, както и протоплазма, която с лекота се превръщала във флуоресциращи организми, разпръскващи тъмнината.

И ето че на дъното на мрачното море се издигнал гигантски мегаполис, чиято архитектура напомняла за предишната столица, а по майсторство на изпълнението нямал равен сред останалите градове на звездоглавите пришълци; до голяма степен благодарение на обстоятелството, че строителните работи били предшествани от прецизен математически разчет. Новосъздадените шоготи, взели участие в градежа, достигали исполински размери и се отличавали с впечатляващ интелект, като разбирали и изпълнявали заповедите със смайваща бързина. Те общували с Прастарите, като подражавали на гласовете им с мелодични, тръбни звуци, дочувани — ако предположенията на злочестия Лейк са били верни — на изключително големи разстояния. По това време шоготите вече се подчинявали не на хипнотични внушения, както преди, а на ясни заповеди и покорството им било безпрекословно. Фосфоресциращите организми напълно обезпечавали нуждите на звездоглавите от светлина, компенсирайки липсата на неизменните спътници на антарктическите нощи — полярните сияния.

Изобразителните изкуства продължили да съществуват, макар че упадъкът им бил очевиден. Изглежда Прастарите също си давали сметка за това, ето защо прегърнали бъдещата политика на Константин Велики^[2] и пренесли в подводния си град множество плочи с великолепно образци на древна резба — досущ като римския император, който в също тъй пагубно за изкуствата време отнел от Гърция и Азия най-хубавите им творби, за да направи новата си столица Византион още по-прекрасна. Обстоятелството, че звездоглавите не взели всички барелефи от града, в който се намирахме, се обясняваше с това, че на първо време той все още не е бил съвсем изоставен. Когато ширналият се зад Планините на безумието мегаполис бил напълно обезлюден — а това се случило малко преди южният полюс да попадне в прегръдката на суровите студове на плейстоцена, — Прастарите навярно вече привикнали към изкуството на своите съвременници и престанали да копнеят за съвършенството на някогашните майстори и ваятели. Във всеки случай, древните руини около нас бяха успели да съхранят първоначалното си великолепие, макар че всичко, което би могло да бъде изнесено — особено отделните статуи и скулптурни групи, — отдавна бе намерило нов пристан на дъното на подземното море.

Тази история, разказана върху панелите и картушите на стенописите, бе последното свидетелство за отминалата епоха, открито от нас върху ограничената територия на изследователските ни търсения. Оказваше се, че в продължение на известно време Прастарите са водили своеобразен двойствен живот, прекарвайки зимите на дъното на подземното море, а летата — завръщайки се в бившата си столица. Същевременно търговските отношения с другите подводни градове, разпръснати покрай антарктическото крайбрежие, отбелязвали небивал разцвет. Постепенно всички осъзнали, че мегаполисът, построен върху необятното плато, е обречен; ваятелите красноречиво бяха показали в изображенията си множество признаци на прииждащия студ. Растителността малко по малко загивала и снеговете често се задържали даже в разгара на лятото. Рептилиите масово измиращаха, а не след дълго и голяма част от бозайниците последвали участта им. За да продължат работата на сушата, звездоглавите трябвало да приспособят добре понасящите хладината безформени шоготи, но никой не искал да допусне това. Животът бавно, но сигурно напуснал великата река, морското крайбрежие опустяло и от пъстрото многообразие на някогашните му обитатели оцелели единствено тюлените и китовете. Птиците отлетели и по брега останали да се клатушкат само гротескните тромави пингвини.

Можехме да предполагаме какво се е случило по-нататък. Колко време бе просъществувал подводният град? Дали все още си стоеше там, сред вечния мрак? Дали подземните води не бяха замръзнали? И каква бе съдбата на другите градове на дъното на океана? Бяха ли успели Прастарите да се изтръгнат от неумолимия затвор на ледения покров? Може би бяха мигрирали на север? Съвременната геология обаче не бе открила никакви следи от пребиваването им на Земята; възможно ли бе това да се дължи на обстоятелството, че заплахата от страшните снежни изчадия Ми-Го все още е била сериозна? И кой знае какво се таи сега в тъмните, непознати морски глъбини, погребани сред тайнствените земни недра... Не биваше да забравяме, че самите звездоглави и сътворените от тях шоготи можели да издържат на колосално налягане, а от време на време в мрежите на риболовните кораби попадеше безкрайно интересен улов. Току-виж се оказало, че кървавите белези, осяяли кожата на антарктическите тюлени, изобщо не са били дело на кръвожадни косатки, както твърди Борхгревинк^[3]...

Екземплярите, открити от клетия Лейк, не подлежаха на обсъждане, защото са били „зазидани“ в скалните пещери още когато градът е бил съвсем млад. Според всички сведения те са попаднали там преди не по-малко от трийсет милиона години, а по това време, доколкото можеше да се вярва на барелефите, подземният град на дъното на скритото море още не е съществувал... както между впрочем и самото море. И ако бяха оцелели, биха си спомняли само онези отдавнашни времена, в които навред растяла буйна зеленина (една от характерните особености на периода терциер), в града процъфтявали изкуствата, а водите на могъщата река бавно се носели на север, покрай величествените планини, за да се присъединят към далечния тропически океан.

Въпреки това не можехме да прогоним от съзнанието си мислите за онези уродливи звездोगлави твари — особено за осемте добре запазени екземпляра, които по необясним начин бяха изчезнали от опустошения лагер на Лейк. Прекалено много необичайни фактори изпъстриха цялата ситуация — кървавата баня, която приписахме на лудостта на някой член на екипажа... ужасяващите гробове... множеството липсващи вещи... мистериозното изчезване на младия Гедни... уникалната структура на архаичните чудовища... да не говорим за всички потресаващи странности на биологията и социологията им, за които узнахме от прастарите барелефи. Колосалното количество знания, които двамата с Данфорт натрупахме само в рамките на броени часове, не само че не бяха задоволили жаждата ни, но и сякаш ни настървиха още повече; ето защо вече се готвехме за нови срещи с плашещите и невероятни енигми на първичния живот на планетата, които възнамерявахме да опазим в тайна от външния свят.

[1] Чарлз Уилкс (1798–1877) — американски изследовател на Океания и Антарктика. На негово име е кръстена Земята Уилкс; Дъглас Моусън (1882–1958) — австралийски геолог и изследовател. На негово име са назовани връх Моусън в Тасмания, вулкан Моусън в Индийския океан, море Моусън в Антарктида и др. — Б.пр. ↑

[2] Константин Първи Велики (280–337) — римски император от 306 г. сл. Хр., провеждал последователна политика на централизиране на империята. Той превръща християнството в официална религия,

премества столицата от Рим във Византион (преименуван на Константинопол след смъртта му) и организира ново държавно устройство — Б.пр. ↑

[3] Карстен Борхгревинк (1864–1934) — норвежки пътешественик и атлантически изследовател. На трийсетгодишна възраст се записва като обикновен моряк на един норвежки китоловен кораб, ловуващ край бреговете на Антарктида, и става първият човек, стъпил на антарктическия континент — Б.пр. ↑

IX

По-рано споменах как по време на проучването на късните барелефи пред нас възникна нова цел. Тя, естествено, бе свързана с онези прокопани в непрогледната тъма тунели, които отвеждаха към мрачния подземен свят и за чието съществуване съвсем доскоро ние въобще не подозирахме. Най-новите ни открития обаче разпалиха с такава жар изследователското ни любопитство, че двамата с Данфорт буквално изгаряхме от желание и нетърпение да изследваме отблизо тайнствения лабиринт. От изобразеното на стенописите можехме да предположим, че ни предстои да извървим около хиляда и шестстотин метра по най-близкия тунел, след което би трябвало да се озовем на ръба на главозамайващата пропаст. Според информацията в тях Прастарите били прокарали пътечки, по които се стигало чак до скалистите брегове на страховития, потънал в прегръдката на вечната нощ океан. Възможността да съзерцаем, макар и за кратко, със собствените си очи тази легендарна бездна, представляваше съблазън, на която бе невъзможно да устоим; в същото време ясно си давахме сметка, че трябва незабавно, без никакви задръжки и колебания, да се отправим на път.

Вече беше осем вечерта, а ние не разполагахме с достатъчно батерии за фенерчетата ни. През петте часа, които бяхме прекарали на долните етажи на зданията — под леда, улисани във водене на записки и правене на скици, — просто беше немислимо да ги изгасим дори за миг. Ето защо, по грубите ми сметки, резервните батерии щяха да ни осигурят максимум четири часа светлина. Разбира се, можехме да прибегнем до резервен вариант — да използваме само едното фенерче, включвайки другото само на най-интересните или опасни места. По този начин можехме да си обезпечим допълнителен запас от време. Да бродиш из гигантски катакомби, лишен от светлина, е не просто лудост, а чисто самоубийство; поради тази причина, ако искахме да осъществим вълнуващото си пътешествие до ръба на зеещата дълбинна пропаст, трябваше моментално да преустановим

разшифроването и изследването на барелефните изображения. Зарекохме се, че непременно ще се върнем сред пищното великолепие на фреските и ще посветим цели седмици на тяхното изследване и фотографиране — любознателността ни категорично бе взела превес над страха — и закрачихме в посоката, която би трябвало да ни отведе до най-близкия проход. Вече бяхме изразходвали твърде голямо количество от хартиените късчета, предназначени за ориентация, и колкото и да не ни се искаше, навярно щеше да се наложи да пожертваме поне един дебел бележник. Но не повече; казахме си, че ако се случи най-лошото, ще прибегнем до издълбаване на резки и други обозначения върху стените на подземните коридори — в такъв случай, дори и да се изгубим, все щяхме да разполагаме с надежден маршрут, по който да се изтръгнем от мрака и да открием наново пътя към светлината.

Според издълбаната на камъка карта, по която бяхме изготвили своята, необходимият ни тунел започваше на половин километър от мястото, където се намирахме. И понеже помежду ни се издигаха здрави, добре съхранени сгради, преценихме, че най-бързият начин да се доберем до входа му е като преминем под ледения покров. Самото отворстие се намираще в сутерена на масивна петоъгълна постройка — по всяка вероятност предназначена за обществени сбирки и церемонии, в това число и такива с култов характер. Обаче колкото и да се обръщаме към паметта си, не можехме да си припомним да сме виждали точно такова здание, макар и да бяхме зърнали множество петостенни конструкции. Навярно обяснението беше съвсем прозаично и се дължеше на факта, че покривът на постройката е бил сериозно повреден, а може би и напълно разрушен от процепилата леда гигантска пукнатина. Нея добре си я спомняхме. В такъв случай не бе изключено входът на прохода да е затрупан и да нямаме друг избор, освен да потърсим щастието си в другия тунел, започващ на километър — километър и нещо в северна посока. Руслото на великата река отрязваше като с нож възможността ни за достъп до южните проходи и ако проникването в двете най-близки отворстия се окажеше невъзможно, пътешествието ни в сърцето на непрогледния мрак едва ли щеше да се състои; просто оскъдните ни запаси от батерии нямаше да го позволят, защото най-краткото разстояние до следващия северен тунел бе около три километра.

Бродехме из сумрачните лабиринти, без да изпускаме компаса и картите, като прекосяхме помещение след помещение и коридор след коридор. Катерехме се нагоре, крачехме по мостовете, свързващи различните нива на зданията, след което отново се спускахме под ледения покров. Имаше мигове, в които едва си пробивахме път през затрупаните с отломки коридори, както и моменти, в които тичахме стремглаво напред, опитвайки се да наваксаме изгубеното време. На няколко пъти се заблуждавахме и поемахме в погрешните проходи — тогава се налагаше да се връщаме, събирайки хартиените топчета по пътя си, — а веднъж дори се озовахме на дъното на дълбока открита шахта, където (колкото и да не ни се вярваше) се процеждаха ефимерни слънчеви лъчи. И през цялото това време, почти на всяка крачка, от древните стени в нас се виждаха барелеф след барелеф. И най-беглият поглед бе достатъчен, за да разберем, че по-голямата част от тях разказват за изключително важни исторически събития и само абсолютната увереност, че отново ще се върнем тук, ни помагаше да превъзмогнем желанието си да спрем и да ги удостоим със задълбочен оглед. Понякога забавяхме крачките си и включвахме другото фенерче. Ако разполагахме с излишна лента, щяхме да направим и още фотографии, но в никакъв случай не можехме да пилеем времето си в скициране и прерисуване на видяното на стенописите.

Отново стигам до такова място в разказа си, където бих предпочел — изкушението е твърде голямо — да си замълча или поне частично да скрия истината. Как да я спестя обаче, когато трябва да изкореня веднъж завинаги всички намерения за по-нататъшно изследване на тези прокълнати краища? Ето защо, колкото и да не ми се иска, продължавам нататък със своята изповед. Вече бе станало осем и половина вечерта. Почти бяхме достигнали входа на тунела, очакващ ни в един от ъглите на петостенната постройка; тъкмо бяхме прекосили моста, водещ до втория ѝ етаж, и пристъпвахме по един полуразрушен коридор, осеян с множество по декадентски упадъчни скулптури, когато Данфорт ми сподели, че долавя някаква необичайна миризма. Сигурен съм, че ако някое от кучетата беше с нас, щеше да реагира светкавично и веднага да ни предупреди. Отначало не можахме да разберем какво точно се е случило със свежия доскоро въздух, обаче не след дълго паметта ни услужливо ни подсказа отговора. Трудно ми е не само да изговоря, но дори и да напиша тези

думи, без да потреперя, защото този мирис смътно, ала безпогрешно ни напомняше за зловонието, връхлетяло обонянието ни при разкопаването на зловещите гробове край лагера... Същите онези гробове, където някой в пристъп на умопомрачение бе заровил съществата, чийто събрат нашият покоен колега Лейк бе подложил на дисекция.

Разбираемо е, че предвид необичайния характер на ситуацията, в която се намирахме, този отговор не ни осени веднага. Терзаеха ни съмнения и колебания, ето защо съвсем логично беше да ни хрумнат няколко различни обяснения за наличието на незнайния мирис. Освен всичко друго, нямахме никакво намерение да отстъпваме, без да сме получили знанията, за които бяхме дошли; все пак се намирахме твърде близо до целта си и бяхме положили огромни усилия, за да стигнем дотук... А и, честно казано, въпросните подозрения ни се струваха прекалено параноични и налудничави, за да ги вземем насериозно. В нормалния свят такива неща просто не се случват. Подчинявайки се на някакъв ирационален инстинкт, ние приглушихме светлината на единственото включено фенерче, забавихме крачка и — без да удостоверяваме с внимание угнетяващите декадентски скулптури, надвиснали от двете ни страни покрай стените — запристъпвахме предпазливо напред, като се стараехме да се движим възможно най-незабележимо и безшумно.

Зрението на Данфорт се оказа по-зорко от моето, понеже именно той първи забеляза някои странности. Вече бяхме минали покрай множество полузаринати с отломки арки, отвеждащи към коридорите и залите на долния етаж, когато той ми прошепна, че купчините на пода не му изглеждат като недокоснати от хилядолетия. Щом усилихме светлината на фенерчето, забелязахме широка бразда по средата на тунела, сякаш някой беше влачил нещо оттук. Разнообразният характер на отломките възпрепятстваше образуването на отчетливи следи, обаче там, където останките бяха по-дребни и еднородни, дирята се различаваше по-ясно; произходът ѝ вероятно се дължеше на теглене на тежки предмети. На отделни места даже ни се стори, че виждаме две паралелни ивици, като от коловози. Това ни накара отново да поспрем и да се замислим.

Точно по време на тази пауза подушихме и още една миризма. Колкото и парадоксално да звучи, тя ни се стори едновременно по-

страшна и по-безобидна от предишната, защото сама по себе си представляваше нещо съвсем обикновено, ала с оглед на мястото и обстоятелствата беше абсолютно невъзможна и точно поради тази причина ни подежда вледеняващо. Единственото обяснение, което ни идваше наум, бе свързано по някакъв начин с Гедни — безследно изчезналият член на групата на Лейк. Как другояче да оправдаем пред законите на разума и логиката острия, но съвършено познат и обичаен за всеки човек от двайсети век мирис на бензин?

Ще оставя на психолозите да обяснят мотивите за по-нататъшното ни поведение. Въпреки всички съмнения и колебания с всеки следващ миг у нас се загнездваше тревожната увереност, че из тази тъмна като в рог антична крипта се прокрадва нещо, подобно на чудовищата от базата на Лейк. И макар че някъде отпред със сигурност ни очакваше срещата с неведомото, продължихме по пътя си — било от чисто любопитство, било заради царящия в главите ни смут, било под влиянието на някаква самохипноза... А може би напред ни тласкаха страхът и безпокойството за съдбата на младия Гедни? Данфорт отново ми напомни шепнешком за подозрителната следа, забелязана от него на една от улиците на града, и добави, че е дочул и едва доловими тръбни звуци — изключително важно свидетелство в светлината на оставения от Лейк отчет за дисекцията на неизвестните твари. Въпросните звуци можеха да се дължат на ехото, огласящо прорязаните от пещери планински склонове, стига спътникът ми да не беше абсолютно убеден, че идваха някъде отдолу, от обвеяните в тайнственост подземни недра. На свой ред и аз му споделих на ухо своята версия, напомняйки му за страшното състояние, в което заварихме лагера; колко много неща бяха изчезнали и как един-единствен безумец, обхванат от умопомрачение, би могъл да извърши невъзможното — да преодолее чудовищните планини и също като нас да проникне в каменния лабиринт...

Ала въпреки че бяхме споделили догадките си, така и не можахме да достигнем до едно-единствено категорично становище по отношение на случващото се. Както се бяхме спрели напред сред мрачния проход, изгасихме фенерчетата си в името на икономията и едва тогава забелязахме, че в тъмнината нещо се мерзелее — навярно немощен светлик, процеждащ се от рехавата дневна светлина на повърхността на призрачния град. Инстинктивно запристъпвахме напред,

включвайки фенерчето само от време на време, колкото да се убедим, че се движим в правилната посока. Съвсем пресният, но предостатъчно угнетяващ спомен за странната диря не спираше да ни гложди, още повече че миризмата на бензин ставаше все по-остра и натрапчива с всяка следваща стъпка. Впечатлението за повсеместна разруха се засилваше; пред взора ни се изпречваше купчина след купчина от разнебитени останки, всяка по-голяма от предишната, и накрая краката ни започнаха буквално да затъват в тях. Не след дълго и двамата с Данфорт достигнахме до предположението, че ще се окажем в задънена улица. За съжаление, песимистичните ни прогнози напълно се оправдаха; тунелът бе затрупан с отломки чак до самия свод и нямаше никакъв начин да се проврем през възправилата се отпреде ни преграда.

Светлинният сноп на запаленото фенерче тутакси обходи стените на непроходимия коридор, ала единственото, което разкри пред погледите ни, беше поредната серия от барелефи и няколко сводести арки, блокирани в различна степен от купчините с разнородни останки. Въпреки това решихме да ги огледаме по-обстойно и усилията ни не останаха невъзнаградени. Установихме, че от едната арка се излъчва наситен мирис на бензин, а щом се наведохме да разгледаме по-отблизо развалините, забелязахме, че на това място сякаш бяха по-малко, отколкото под другите отверстия. Изглежда някой бе разчиствал прохода, при това сравнително неотдавна. Нямаше никакво съмнение, че пътят към неведомия ужас, спотайващ се из хилядолетните катакомби, минава точно оттук, под тази арка. И си мисля, че всеки прекрасно разбира защо се позабавихме на прага, преди да се осмелим да го прекрачим.

Когато най-накрая дръзнахме да пристъпим под черния свод, първото чувство, което ни обзе, беше недоумението. Бяхме се озовали в уединено, осеяно с отломки помещение, с идеална квадратна форма — всяка от стените му бе дълга около шест метра. Понеже не открихме нищо необичайно, машинално се заехме да търсим изход от залата, откъдето да продължим по-нататък, когато Данфорт ненадейно ме спря. Той ми прошепна, че е забелязал някакъв безпорядък в далечния ъгъл и двамата моментално включихме фенерчетата си. Макар и открилата се пред очите ни гледка да бе съвсем тривиална и обикновена, тя загатваше за толкова много неща, че едва се удържам да

прекъсна мъчителната си изповед и да погребва дълбоко истината. Върху утъпкания, сякаш нарочно подравнен пласт от отломки, се виждаха няколко малки предмета, а недалеч от тях явно бе разлято сериозно количество бензин, защото — въпреки разреждения въздух — оттам се носеше изключително остра миризма. Казано накратко, създаваше се впечатлението, че неотдавна тук си бяха направили лагер някакви същества, които също като нас са искали да попаднат в тунела, но са били спрени от неочакваните препятствия, изникнали пред тях.

Ще бъда максимално директен и пряк. Всеки от предметите, открили се под светлината на фенерчетата ни, бе принадлежал на лагера на Лейк. Консервите зееха отворени по същия варварски начин, както и на мястото на трагедията; кибритените клечки бяха обгорени и използвани; трите илюстрирани книги бяха покрити с мръсни петна с неизвестен произход; мастилницата беше празна и прекатурена; химикалката бе счупена; останките от палатката и шубите бяха зверски раздрани... Забелязахме още електрическо фенерче (с изтощени батерийки), калъф от нагревателен прибор и множество смачкани на топка хартии. Само това бе достатъчно, за да ни изпълни с безпокойство и тревога, ала щом взехме от земята някои от смачканите листове и ги разгънахме, веднага разбрахме, че най-страшното ни очаква там. Още в лагера на Лейк бяхме поразени от вида на оцелелите хартии, изпъстрени със странни петна, но онова, с което се сблъскахме в подземната гробница на кошмарния град, беше абсолютно непоносимо.

Естествено, под влияние на безумието и умопомрачението Гедни би могъл да възпроизведе — подражавайки на орнаментите върху зеленикавите камъни — същите конфигурации върху злокобните надгробия, след което да ги повтори и тук, на тези листове. Грубите, набързо скицирани графики, също биха могли да са негово дело; не беше невъзможно и да е съставил приблизителен ориентиран план и да е набелязал пътя от гигантската цилиндрична кула, намираща се встрани от нашия маршрут (незнайно защо, тя се срещаше доста често в барелефите; даже ние я бяхме зърнали още от аероплана, когато ни се бе сторила като огромна кръгла яма), до това петоъгълно здание и по-нататък, чак до самия изход на тунела. Пак повтарям — би могъл да начертае някакъв пътеводител, черпейки — също като нас — информация от стенописите в ледения лабиринт, но силно се

съмнявам, че някой дилетант би съумял да възпроизведе този неподражаем маниер на рисунъка; защото въпреки явната припряност и дори небрежност на скиците, този маниер веднага се набиваше на очи и даже превъзхождаше декадентския рисунък на късните фрески. В находките, които държахме в ръцете си, безпогрешно се долавяше характерната техника на Прастарите от годините на върховния разцвет на тяхното изкуство.

Не се съмнявам, че мнозина ще сметнат двама ни с Данфорт за безумци, задето тутакси, на момента, не захвърлихме всичко и не се втурнахме да спасим живота си. Все пак най-чудовищните ни опасения се бяха потвърдили и онези, които сега четат задълбочено разказа ми, със сигурност разбират какво имам предвид. А може би наистина бяхме изгубили разсъдъка си — кой друг, ако не аз, нарече тези страшни възвишения Планините на безумието? Сърцата ни обаче бяха обхванати от онзи необясним трепет, който подтиква естествоизпитателите да рискуват живота си в джунглите на Африка, само за да наблюдават и фотографират смъртоносните диви зверове. Въпреки че бяхме застинали на място, парализирани от връхлетелите ни прозрения, някъде дълбоко в изконната ни същност вече беше лумнало огънчето на любопитството и не след дълго пламъците му разпалиха такъв пожар, който надделя над всичко друго.

Разбира се, ние нямахме и най-малкото желание да се срещнем с онова същество — ако, естествено, е било само едно, — за чието недвусмислено присъствие свидетелстваха следите, открояващи се пред нас... а и някак си усещахме, че неведомите пришълци вече са си заминали. Вероятно бяха открили най-близкия тунел, след което бяха проникнали вътре и се бяха насочили към срещата с тъмните останки от величавото им минало, стига да се бяха запазили в непрогледната бездна — в тайнственото море, което пробудените от Лейк създания никога не бяха зървали. А в случай че и този проход бе блокиран, навярно щяха да поемат на север в търсене на друг. Все пак, доколкото си спомняхме, не се нуждаеха от светлина като нас.

Когато се връщам назад към миналото, се затруднявам да определя какви точно емоции ни бяха връхлетели в този напрегнат момент. Планът ни за действие обаче претърпя сериозна промяна на фона на надигналите се предчувствия за нещо фантастично и необикновено. От една страна, не искахме да се изправим срещу

звездоглавите пришълци, изпълващи ни с такъв първичен страх, но от друга — подсъзнателно копнеехме да ги зърнем отдалеч и — макар и тайничко — да ги наблюдаваме за известно време от някое сигурно скривалище.

Естествено, все още не бяхме захвърлили надеждата да съзрем с очите си незнайното подземно море, ала вече ни се искаше да се доберем и до огромната цилиндрична кула, която бе изобразена и на най-ранните фрески и барелефи. Дори на небрежната, набързо надраскана схема, от която двамата с Данфорт не можехме да откъснем очи, се долавяше някакво скрито величие на въпросната постройка; някакво почтително отношение, което ни караше да мислим, че в онази нейна част, намираща се под нивото на леда, навярно ще открием изключително важни и интересни неща. Напълно бе възможно кулата да представлява уникален архитектурен шедьовър, без никакъв аналог в историята на пришълците. Съдейки по стенописите, тя бе съградена в непостижимо далечни времена и се нареждаше сред най-старите здания в града. Ако във вътрешността ѝ имаше барелефи — и ако те се бяха съхранили след всичките тези епохи, — то те със сигурност щяха да ни разкажат неща, за които не бихме могли и да сънуваме. Освен това не бе изключено от нея да си намерим далеч по-кратък маршрут в сравнение с този, който тъй усърдно и последователно отбелязвахме с хартиени топчета.

Започнахме с детайлно проучване на тези изумителни схеми, които напълно съвпадаха с нашите, след което се върнахме назад по същия път, по който бяхме дошли, придържайки се към указания в скиците маршрут, водещ към голямата цилиндрична кула. Неизвестните ни предшественици навярно бяха минали два пъти по този път. Веднага след гигантския цилиндър започваше най-близкият тунел. Няма смисъл да описвам обратния преход, по време на който се опитвахме възможно най-пестеливо да използваме хартиените късчета — нищо ново не се изпречи на пътя ни, а и връщането се оказа доста по-лесно, понеже предимно се спускахме надолу и преодолявахме сравнително равни участъци. Неведнъж се натъкнахме на следи, оставени от миналите неотдавна пришълци, а след като миризмата на бензин остана далеч зад нас, във въздуха отново започна да се носи онова слабо, но отчетливо зловоние, от което тръпки ни побиваха. Щом свърнахме встрани от предишния си маршрут, пак стана

наложително да прибегнем до помощта на фенерчетата, като всеки път, когато насочвахме светлината към стените, пред взора ни изпъкваше поредният барелеф — без съмнение, това беше предпочитаната форма на изкуство за Прастарите.

Около девет и половина вечерта, докато бродехме из дълъг сводест коридор, чийто обледенен под сякаш потъваше бавно под земята, а пространството над главите ни ставаше все по-малко, изведнъж забелязахме ярка дневна светлина в далечината. Побързахме да изключим фенерчетата си и скоро установихме, че тунелът завършва с арка, изненадващо ниска за тези мегалитни^[1] руини, отвъд която се откриваше просторна овална площадка, подобна на арена. Размерите на кръглата зала бяха впечатляващи — над шейсет метра в диаметър — и подът ѝ бе заринат с каменни късове, изпотрошени архитектурни орнаменти и всякакви други останки. Щом се приближихме, видяхме, че от нея водят началото си множество сводести коридори, досущ като онзи, по който бяхме дошли, само дето повечето бяха затрупани почти до тавана с отломки. По цялото протежение на извитите стени, на височината на човешки ръст, се точеше широка ивица с барелефни изображения и въпреки разрушителното въздействие на епохите и пребиваването под открито небе, нямаше никакво съмнение — нищо от видяното досега не би могло да се сравни с тези великолепно шедьоври. Там, където засипалите пода останки не бяха тъй много, отдолу прозираше дебел леден слой, който ни наведе на мисълта, че същинското дъно на открития цилиндър се намира дълбоко под нас.

Най-впечатляващата забележителност на залата обаче бе огромната каменна рампа, която — без да блокира достъпа до арките на коридорите — се издигаше в полегата спирала покрай вътрешността на цилиндричния колос, подобно на зикуратите^[2] от Древния Вавилон. Заради скоростта на аероплана, объркваща перспективата, не бяхме забелязали удивителната рампа от въздуха, ето защо и не се бяхме насочили към кулата, когато решихме да се спуснем под леда. Навярно Пабоди веднага би отгатнал инженерните принципи, залегнали в устройството на поразителната конструкция, ала двамата с Данфорт можехме само да я съзерцаваме с безгранично възхищение. Навред се виждаха каменни подпори и колони, но смисълът и предназначението на внушителното съоръжение си

оставаха забулени в тайнственост. Безмилостният ход на времето също не бе оказал почти никакво деструктивно влияние върху рампата, което само по себе си също беше изумително; нещо повече, може би именно благодарение на своеобразния ѝ заслон невероятните космически стенописи бяха успели да се съхранят в това прекрасно състояние.

Предпазливо пристъпихме върху частично засенчения от гигантската рампа леден под на този необикновен цилиндър — чиято възраст надхвърляше петдесет милиона години, което го превръщаше в най-древната постройка от всички, видени от нас до този момент — и щом устремихме взор нагоре, забелязахме, че стените му се извисяват на около двайсетина метра. Това означаваше (с оглед на наблюденията, които бяхме направили от аероплана), че леденият слой от външната страна на постройката се намираще поне с четиринайсет-петнайсет метра по-високо, отколкото вътрешния, понеже ямата, която бяхме зърнали по време на разузнавателния си полет, зееше наред билото на петметрова могила, състояща се — както бяхме сметнали тогава — от раздробени каменни късове. Благодарение на античните барелефи съумяхме да видим първоначалния облик на кулата. Съградена в центъра на огромен площад, тя се възвишаваше на сто и шейсет — сто и осемдесет метра към полярния небосвод и бе покрита от няколко редици хоризонтални дискови съоръжения, най-горното от които се увенчаваше от островърхи, издължени като игли шпилове. За щастие, по-голямата част от този величествен покрив се бе сгромолясала извън стените на цилиндъра, а не вътре в него, и така беше предотвратила разрушаването на рампата и пълното затрупване на интериора на кулата.

Не ни трябваше много време, за да заключим, че именно по тази рампа звездоглавите пришълци се бяха спуснали в затъntenите подземия. Следващата ни мисъл пък беше, че и ние ще използваме въпросната рампа, за да напуснем това място; за наш късмет цилиндричната кула се намираще на приблизително същото разстояние от аероплана, на което отстоеше и петогълната терасовидна постройка, откъдето бяхме проникнали в сърцето на древните тайни. Това означаваше, че напразно сме оставяли зад себе си диря от хартиени късчета, но се утешавахме с мисълта, че ще направим жизненоважни нови открития. Колкото и странно да

изглежда сега, тогава все още си въобразявахме, че отново ще се върнем по тези места, при това не само един път — и то въпреки всички впечатления и заключения, до които бяхме достигнали. Бавно и внимателно, двамата с Данфорт започнахме да си пробиваме път през камарите от отломки, когато ненадейно се натъкнахме на нещо, което ни накара да застинем на място.

Под издадения страничен ръб на рампата — в най-ниската ѝ част, която до този момент се бе намирала извън ползрението ни — ни очакваха трите изчезнали от лагера на Лейк шейни. Веднага се виждаше, че са били подложени на усилена експлоатация, защото се намираха в доста тежко състояние — вероятно не само бяха пренасяли сериозни товари, но и бяха теглени както по сняг и лед, така и по ръбести камънаци и други разрушителни повърхности. Върху шейните бяха наредени, прилежно овързани и пристегнати, все до болка познати неща: бензинов примус, метални туби с бензин, набор инструменти, консерви, опаковани в брезент книги и още някакви обемисти, увити предмети. В интерес на истината обаче не бяхме кой знае колко удивени от находката; даже може да се каже, че до голяма степен бяхме подготвени за нея. Неочакваният шок настъпи, когато се наведохме и се захем да развържем брезентовите вързопи, чиито очертания ме изпълваха със смътна тревога. Както изглеждаше, не само на нашите колеги бе присъща страстта към научната систематизация и събирането на образци, защото върху шейните лежаха — перфектно запазени и дълбоко замразени — два екземпляра, чиито рани в областта на шията бяха грижливо покрити с лепенки, а самите тела бяха внимателно завързани, за да се избегнат по-нататъшни повреди. Едва ли се налага да уточнявам, че труповете принадлежаха на младия Гедни и на липсващото куче.

[1] Мегалити — съоръжения от големи блокове грубо обработен камък, закрепени един за друг, без да се използва някакво свързващо вещество. По принцип терминът се отнася за находки от края на неолита до медната и бронзовата епоха — Б.пр. ↑

[2] Вид шумерски храм в Древна Месопотамия. Има форма на масивна стъпаловидна пирамида, чиито стъпала представляват отделни етажи или тераси. В тези храмове са открити едни от най-ранните писмени паметници — т. нар. клинописно писмо — Б.пр. ↑

Х

Навярно мнозина ще си кажат, че сме коравосърдечни и бездушни — както и не съвсем с всичкия си, — но дори и след това страшно откритие ние не изтрихме северния тунел от съзнанието си, макар че идеята за по-нататъшното ни пътешествие за известно време бе изтласкана на заден план от други размишления. След като покрихме тялото на покойния Гедни с брезент, известно време постояхме до шейните, потънали в мрачни мисли, от които ни изтръгнаха непонятни звуци — първите звуци, които и двамата с Данфорт ясно и отчетливо долавяхме от онзи, сякаш настъпил преди цяла вечност, миг, когато бяхме напуснали огласяните от демоничния вой на планинския вятър улици на града. Онова, което достигна до ушите ни в огромната кръгла зала, беше толкова земно и добре познато, и същевременно толкова не на място в този чужд свят на гибелта и разрухата, че точно поради тази причина преобърна всичките ни представи за космически ред и хармония, поразявайки ни по-силно, отколкото биха могли да го сторят и най-невероятните и гротескни шумове.

Ако бяхме дочули онези загадъчни свистящи звуци, за които Лейк ни бе съобщил по време на дисекцията — и за които спътникът ми твърдеше, че ги е доловил съвсем наскоро, — навярно щяхме да бъдем по-малко учудени, може би защото след касапницата в лагера болезнената ни фантазия ни караше да съзираме по нещо застрашително едва ли не във всеки порив на вятъра. И какво друго да очакваме от тези прокълнати мъртви подземия, където все още отекваше ехото на отдавна погребаните в бездънния кладенец на миналото епохи? Ала ето че онова, което дръзна да наруши вековното безмълвие на тази крипта точно по времето на нашето пребиваване из тукашните места, ни извади от умопомрачението, в което двамата с Данфорт бяхме изпаднали — умопомрачение, в което за нищо на света не можехме да допуснем, че в дълбините на вледенения континент може да съществува нормален живот. Това, което слухът ни улови, ни

най-малко не се дължеше на някоя заровена в безпаметни времена дяволска твар, пробудена от рехавите лъчи на полярното слънце, докоснали неестествено здравата ѝ кожа... Не, съществото, издало този звук, представляваше съвсем обикновено създание, към чието присъствие бяхме привикнали още по време на плаването си, докато се приближавахме към Земята Виктория, а и впоследствие, щом акостирахме и устроихме лагера си в залива Макмърдо. Въпросът беше, че изобщо не очаквахме да го срещнем тук... Казано направо, този остър, пронизителен и рязък писък принадлежеше на най-обикновен антарктически пингвин.

Доколкото можехме да преценим, източникът на звука се намираще някъде под нас, но от другата страна на коридора, по който бяхме дошли, тоест местоположението му би следвало да е в непосредствена близост до водещия към подземната морска бездна проход. Обстоятелството, че в този безжизнен свят имаше животно, неспособно да оцелее дълго без вода, ни наведе на съответните предположения, ала преди всичко искахме да се убедим в реалността на крясъка. Ами ако просто ни се беше сторило? Пронизителният звук обаче се повтори и дори се умножи, което означаваше, че излиза не само от една човка. Устремени към първоизточника на пискливия шум, минахме под арката, която изглеждаше сравнително наскоро почистена от отпадъците, и без никакви колебания оставихме дневната светлина зад гърба си.

Не след дълго ледът бе заменен от открита почва, състояща се предимно от детрит^[1] — върху нея ясно се виждаха следи с незнаен произход, сякаш нещо тежко и масивно беше влачено оттук, а Данфорт забеляза странен отпечатък, върху чието описание не възнамерявам да се спирам. Пристъпвахме напред, използвайки за ориентир издаваните от пингвините крясъци, и курсът ни съвпаднаше с посоката, в която — и картата, и компасът ни бяха единодушни — би трябвало да се намира входът към северния тунел. Според изготвената от нас схема проходът започваше от подземнието на голямата пирамидална конструкция, която бяхме забелязали още от аероплана, понеже се бе съхранила в доста по-добро състояние от останалите постройки. Докато напредвахме, осветявахме пътя си само с едното фенерче и ясно виждахме многобройните барелефи по стените, но точно в този момент изобщо не ни беше до тях.

Изведнъж в мрака пред нас се мярна някакъв бял тромав силует и ние моментално побързахме да включим и второто фенерче. Колкото и необичайно да звучи, вниманието ни тутакси бе погълнато от новата загадка и ние напълно забравихме за страховете си. Онези същества, които бяха оставили части от оборудването на Лейк на дъното на огромния цилиндър и се бяха отправили на разузнавателна експедиция към тайнственото подземно море, можеха всеки миг да се върнат, ала поне засега това не ни безпокоеше. Белеещото се създание, което се тътреше непохватно в далечината, изглеждаше поне метър и осемдесет на височина, обаче никой от нас дори за миг не предположи, че може да е някой от звездоглавите пришълци, открити от групата на Лейк. Те бяха по-високи и по-тъмни на цвят, а по земята се движеха (въпреки приспособеността си за живот под водата) изненадващо бързо и уверено. Бяхме научили тези неща от барелефите. Въпреки всичко — няма да го крия — се изплашихме. За миг бяхме обхванати от първичен древен ужас, неизмеримо по-вледеняващ от осъзнатия страх, с който бяхме очаквали срещата с неведомата твар пред нас. Между впрочем развръзката настъпи доста бързо — трябваше само да изчакаме бялото привидение да свърне под арката на един страничен проход, където към него се присъединиха двама негови събрата, приветстващи появата му с резки, пронизителни писъци. Оказа се, че имаме пред себе си пингвини, макар и значително превъзхождащи по размери познатата на зоологията разновидност на обикновения кралски пингвин^[2]. Пълната им слепота — дължаща се на тоталната липса на зрителни органи — и мъртвешки бялото им оперение допълнително засилваха отблъскващото излъчване на тези уродливи нелетящи птици.

Последвахме нелепите създания и щом доближихме тромавата групичка и насочихме фенерчетата си към нея, установихме, че и останалите два представителя на неизвестния на науката гигантски вид пингвини също са лишени от очи. Размерите им ни напомниха за древните нелетящи птици, изобразени в стенописите на Прастарите, и ние бързо стигнахме до заключението, че явно са потомци на някогашните исполини, избягали от настъпващия студ под земята; вечният мрак бе разрушил пигментацията им и ги бе лишил от зрението им, запазвайки — сякаш под въздействието на някоя жестока шега — ненужните тесни прорези за очите им. Нито за секунда не се

усъмнихме, че тези гротескни твари обитават и до днес бреговете на подземното море и това свидетелство за несекващото съществуване на загадъчната бездна, даряваща топлина и пристан на нуждаещите се от тях, ни изпълни с неописуемо вълнение.

Нямаше как да не се запитаме какво бе накарало тези три птици да напуснат обичайното си местообитание... Угнетяващата атмосфера на разруха и опустошение, която цареше в грамадния мъртъв град, насочваше към заключението, че едва ли го използваха за сезонно убежище. От друга страна, пълното пренебрежение на животните към нашето присъствие ни караше да се съмняваме, че звездоглавите пришълци пред нас са ги изплашили и прогонили от обитаваните от тях места. Ако, естествено, не се бяха нахвърлили върху едрите пернати с цел да попълнят запаса си от продоволствия. А може би нелетящите птици бяха раздразнени от тегнещото във въздуха зловоние, което бе подтиквало кучетата да изпаднат в стръвен лай? Тази хипотеза също не ми изглеждаше кой знае колко правдоподобна, понеже предците им бяха живели в пълна хармония с Прастарите и нямаше основания тази тенденция да не продължи и под земята. Изпълнени със съжаление, задето не можехме да фотографираме тези удивителни екземпляри и да обогатим зоологията с нови данни за антарктическата фауна, ние ускорихме крачка и ги подминахме, оставяйки ги сами. Докато бързахме по сводестия коридор (където бяхме свърнали благодарение на „указанията“ на гигантските пингвини), устремени към неведомата морска бездна, още дълго време чувахме как зад нас ехтят шумните им стъпки и пискливите им възгласи.

Скоро барелефите и фреските изчезнаха от стените, а проходът, чийто таван бе взел едва забележимо да се снижава, постепенно променяше наклона си и сякаш започваше да се устремява надолу. С всяка следваща стъпка това впечатление се засилваше, което означаваше, че входът към тунела би следвало да се намира недалеч оттук. Настигнахме още два пингвина, а отпред, съдейки по глъчката, която вдигаха, без съмнение имаше цяло стълпотворение от техни събратя. Неочаквано коридорът свърши като отрязан с нож и дъхът ни секна — пред нас се разкриваше гигантска полусферична пещера с диаметър трийсет метра и височина петнайсет. От нея водеха началото си множество радиално разположени тунели, наподобяващи ниски

сводести галерии и впечатляващата им симетрия се нарушаваше само от една зейнала арка, висока минимум пет метра. Отвъд нея витаеше единствено непрогледен мрак и по всяка вероятност именно там започваше пътят, водещ към великата бездна.

Под огромния куполообразен свод на пещерата, чиято повърхност бе изрисувана в опит да наподобява небесния свод (амбициозна задача, макар и помрачена от декадентското изпълнение, характерно за късните фрески на Прастарите), бродеха незрящи и съвършено равнодушни към заобикалящия ги свят пингвини-албиноси. Щом се приближихме до черната арка, установихме, че тунелът се спуска надолу под доста стръмен ъгъл, а от зейналото отверстие сякаш се носи някакво топло въздушно течение. Даже ни се стори, че от време на време забелязваме мерзелеещи се струйки пара, кълбящи се във въздуха. Какви ли още тайни криеха тези бездънни недра и тези безкрайни лабиринти, прорязали тъканта на земята и гигантските планини? Изведнъж ни хрумна, че димът, който бяхме зърнали от аероплана — и който Лейк погрешно беше взел за признак на вулканична дейност, — би могъл да е чисто и просто пара, издигаща се от затъntenите подземни гълбини. Когато проникнахме в тъмния проход, видяхме, че подът, стените и сводестият му таван са изградени от обичайните за архитектурата на Прастарите мегалитни блокове и ширината му се равнява на височината. Стените бяха декорирани с епизодични картуши, издържани в късните упадъчни традиции, като всичко беше съхранено в превъзходно състояние. Каменният под бе сравнително чист и в праха се забелязваха различни следи — повечето бяха оставени от пингвините, ала имаше и такива, които несъмнено принадлежаха на звездоглавите пришълци пред нас. С всяка следваща крачка ни ставаше по-топло и по едно време се принудихме да разкопчаем дебелия си дрехи. Дали топлината не се дължеше на вулканичната активност под водата на подземното море? Не след дълго каменните плочи бяха заменени от гладки скални повърхности, но това не се отрази по никакъв начин на размерите на тунела, а и картушите продължаваха да украсяват стените със същата регулярност. Понякога спускането ставаше твърде стръмно и тогава напипвахме под краката си каменни стъпала. На няколко пъти се натъкнахме на просторни странични галерии, необозначени на импровизирания ни „пътеводител“; обаче нямаше опасност да ни заблудят и да попречат на

бързото ни завръщане, даже напротив — в случай на непредвидена заплаха можехме да ги използваме за скривалища. Противното зловоние на съществата ставаше все по-осезаемо и натрапчиво. Без съмнение, на фона на всички известни нам обстоятелства си беше чисто самоубийство да навлизаме все по-навътре в този тайнствен коридор, обаче можехме ли да постъпим другояче, при положение че бяхме от онези хора, при които страстта към познанието е по-силна от всичко — дори от инстинкта за самосъхранение? Точно тази страст ни тласкаше в момента напред. След като настигнахме още няколко пингвина, и двамата започнахме да се питаме колко още ще продължи спускането ни в недрата на неизвестното... Според информацията, която бяхме извлекли от барелефите, след около километър и половина тунелът трябваше да завърши със стръмен наклон, макар че от досегашния си опит добре знаехме, че на мащабите в стенописните изображения не може да се вярва изцяло.

След около петстотин метра просмукалата се във въздуха смрад стана почти непоносима и ние започнахме да минаваме с изключителна предпазливост покрай страничните галерии. Струйките пара вече не се виждаха, което означаваше, че температурите навсякъде се изравняваха и от онзи контраст при входа на прохода е останал само спомен. Ставаше все по-горещо, ето защо никак не се учудихме при вида на до болка познатите, захвърлени на земята вещи. Купчината се състоеше главно от дебели дрехи и палатки, изчезнали от лагера на Лейк, обаче нямахме никакво желание да разглеждаме странните прорези, направени от похитителите. Съвсем скоро броят на страничните галерии рязко се увеличи — по всяка вероятност, защото бяхме навлезли в района на продупчените от безброй подземни тунели предхълмия. Освен това към натрапчивото зловоние се бе прибавила и някаква нова, не толкова остра миризма, за чийто произход можехме само да гадаем — не бе изключено да се дължи на разлагащи се организми или на неизвестна разновидност подземни гъби (това бяха първите две предположения, които ни хрумнаха)... Тези наши мисли обаче неочаквано бяха прекъснати от внезапното разширяване и преливане на прохода в голяма пещера с овална форма, за чието наличие нито една от картите не ни беше подготвила. Доколкото можехме да преценим, просторната кухня имаше естествен произход, подът ѝ бе равен, а очертанията ѝ наподобяваха елипса със следните

размери: двайсет и пет метра на дължина и осемнайсет на ширина. От нея се разклоняваха множество странични галерии, които се губеха в гробовния мрак.

При по-близкия оглед обаче стигнахме до извода, че дори пещерата да се е появила тук единствено по волята на природата, впоследствие е била разширена, като преградите между отделните тунели са били съзнателно разрушени. Самите стени изглеждаха неравни, от куполообразния свод висяха сталактити, а подът изглеждаше току-що почистен — не се забелязваха никакви отломки, отпадъци и дори прах! Чисто беше и в страничните галерии, което сериозно ни озадачи. Новият мирис се усилваше и вече почти бе изместил характерното за звездоглавите пришълци зловоние. Впечатлението за необичайна чистота, граничеща със стерилност, ни накара буквално да изгубим дар слово; това бе тъй необяснимо, че ни оказа далеч по-силно въздействие от всички предишни странности и аномалии, с които се бяхме сблъскали. Точно пред нас започваше галерия, пред чийто вход забелязахме повече пингвинови екскременти от обичайното; решихме да тръгнем по нея, като отново възобновим оставянето на хартиени топчета подире си, защото не можехме да разчитаме на собствените си следи — подът ѝ беше като излъскан от чистота. Още при първите си крачки из този коридор, както обикновено, насочихме лъча на фенерчето към стените и тутакси застинахме от изумление при вида на драстично заниженото качество на барелефите. Беше ни известно, че по времето на изграждането на тези тунели художественото майсторство на Прастарите се е намирало в дълбок упадък, ала стенописите, които съзерцавахме в момента, затъмняваха всичко от видяното до този момент. И формата, и съдържанието на фреските бяха деградирали до неузнаваемост и бе невъзможно да се говори за каквото и да било майсторство на изпълнението.

В маниера на изображение се беше появило нещо грубо и примитивно, лишавашо композициите от каквато и да е изтънченост. На места резбата беше толкова дълбока, че на Данфорт му хрумна, че може би става въпрос за своеобразен „палимпсест“^[3], изготвен след като старите барелефи се бяха ухабили и изтрили. Новият рисунък не само се отличаваше с елементарна декоративност и конвенционалност — особено що се отнася до грубите спирали и ъгли, — но и

изглеждаше като вулгарна, безидейна пародия на геометричните орнаменти от ранното изкуство на Прастарите. Не можехме да се отърсим от мисълта, че е настъпил тотален прелом както по отношение на техниката, така и при естетическите чувства и потребности на незнайните скулптори, а спътникът ми изказа хипотезата, че усеща тук „почерка на чужденеца“. И наистина — всяко сравнение с по-ранните шедьоври на звездоглавите създания ни изпълваше с дълбоко омерзение и недоумение. Веднага се сетих за още едно неудачно подражание на чуждия стил — палмирските скулптури^[4], грубо копиращи римското ваятелско изкуство. Онези космически твари, които се движеха на известно разстояние пред нас, явно също бяха проявили интерес към барелефите; за това свидетелстваше изхабената батерия от фенерче, захвърлена пред един от най-характерните за този безпрецедентен период на художествен упадък стенописи.

Заради недостига на време удостоихме въпросните стенописи само с бегъл поглед и почти веднага възобновихме прехода си, въпреки че от време на време насочвахме фенерчето си към стените, за да проверим дали няма да ни изненадат с нещо ново. Всичко обаче си беше в рамките на познатото и единствената промяна се изразяваше в увеличеното разстояние между отделните картуши поради зачестилите отвори на страничните галерии. Вече срещяхме все по-малко пингвини, но не можехме да се отървем от усещането, че някъде дълбоко под нас, в неведомите подземни глъбини, ехтят крясъците на десетки, ако не и стотици нелетящи птици. Новият мирис, чийто произход продължаваше да е загадка за нас, беше станал толкова осезаем, че предишното зловоние почти не се усещаше. В допълнение към това струйките пара, които отново се бяха появили, говореха за нарастващата температурна разлика и за близостта на морската бездна, очакваща ни в непрогледната тъма. И ето че точно в този миг, абсолютно неочаквано, на гладкия, сияещ от чистота под пред нас се изпречи ново препятствие. Препятствие, което — за голямо наше съжаление — нямаше нищо общо с гротескните пингвини-албиноси, тътрещи се тромаво из безкрайните подземни коридори. След като го разгледахме набързо и преценихме, че обектите са съвършено неподвижни и поне засега не представляват заплаха за нас, ние побързахме да включим и второто фенерче.

[1] Детрит — терминът се използва най-вече за минерализираните частици мъртва органична материя, която се получава при умирането на организмите или в резултат от жизнената им дейност — Б.пр. ↑

[2] Кралският пингвин е вторият най-голям пингвин след императорския. Достига един метър на височина при тегло 14–16 кг — Б.пр. ↑

[3] Палимпсест — древен ръкопис, чийто оригинален текст е заличен чрез търкане или промиване, след което страницата — или страниците — са използвани за създаването на нов текст — Б.пр. ↑

[4] Палмира — древен град в североизточната част на Сирия. Названието му е гръцки превод от арамейската дума за палма. Възниква през второто хилядолетие пр. Хр. и се превръща в главен център на занаятите и керванната търговия в региона. Известен с множеството археологически разкопки. Разрушен е от римляните през 273 г. — Б.пр. ↑

XI

Отново достигам до такъв момент в повествованието си, откъдето ми е изключително трудно да продължа нататък. Предполагам, че вече би трябвало да реагирам по-спокойно и невъзмутимо на тези сцени, ала животът ни често е белязан от кошмарни преживявания, които ни нараняват твърде дълбоко, след което раната загнява и изцелението става невъзможно, а чувствителността ни така се изостря, че само споменът за съдбовните събития е достатъчен, за да възкреси болката и ужаса. Както вече споменах, онова, което зърнахме пред нас, напред блестящия от чистота под, ни принуди да преразгледаме ситуацията, като едновременно с това обонянието ни беше връхлетяно от тази нова миризма, многократно по-силна и примесена с онова отблъскващо зловоние, характерно за движещите се пред нас твари. На светлината на фенерчетата у нас не останаха никакви съмнения по отношение на природата на неочакваното препятствие; без да се поддаваме на излишни колебания, двамата със спътника ми започнахме да крачим бавно натам, тъй като дори от разстояние се виждаше, че проснатите на земята същества вече не са способни да навредят на когото и да било... Досуц като шестимата свои събрата, погребани под омерзителните петолъчни надгробия в лагера на нещастния Лейк.

Приликите обаче не свършваха дотук. Подобно на шестте звездоглави твари от базата в подножията на планините, и създанията пред нас не бяха в непокътнато състояние, макар че от увеличаващата се локва с гъста, тъмнозелена слуз под тях можехме да заключим, че фаталните събития са се случили съвсем наскоро. След като преброихме внимателно труповете, установихме, че са само четири на брой, при положение че според радиограмите на Лейк добре запазените екземпляри от неизвестния нему вид бяха не по-малко от осем. Двамата с Данфорт се спогледахме. Разкрилото се пред нас кошмарно зрелище беше потресаващо и в същото време безкрайно

изумително — каква ли чудовищна сцена се бе разиграла тук, сред непроницаемия мрак?

Наплашените пингвини тракаха раздражено с клюновете си и поехтящите в далечината пред нас звуци предположихме, че там се намират гнездата им. Да не би звездоглавите да бяха смутили покоя на едрите птици, навличайки си гнева им? Побързахме да отхвърлим тази абсурдна мисъл, защото дори да приемем, че тромавите албиноси успеят да надделеят над изключително гъвкавите си и силни противници, характерът на нараняванията категорично опровергаваше подобна теза. Необикновено здравите и еластични тъкани на Прастарите, които скалпелът на Лейк бе разрязал с цената на неимоверни усилия, биха издържали без проблеми на ударите на пингвинските клюнове. Освен това всичките ни досегашни наблюдения показваха, че огромните слепи птици всъщност са доста кротки и миролюбиви животни.

Тогава беше ли възможно звездоглавите пришълци да са се спречкали помежду си? И вината за касапницата да е на четирите отсъстващи екземпляра? Къде се намираха те в такъв случай? Може би се спотайваха недалеч оттук и чакаха удобния момент, за да се нахвърлят върху нас? Докато пристъпвахме към мъртвите туловища, двамата със спътника ми предпазливо се оглеждахме и надзъртахме във всяка странична галерия. Каквото и да се беше случило тук, определено бе наплашило не на шега огромните пингвини. Вероятно схватката бе започнала недалеч от зоните им за гнездене, нейде по бреговете на подземното море, понеже наблизо нямаше и следа от птичи гнезда^[1]. Или пък Прастарите са бягали от неznайни преследвачи с цел да се доберат по-скоро до трите шейни, но убийците бяха настигнали по-слабите и ги бяха погубили? Можех да си представя паниката на звездоглавите, когато нещо ужасяващо се е надигнало от тъмните глъбини, подплашвайки пингвините, и те са се заклатушкали с писъци из виещите се проходи...

Погълнати от подобни размишления, двамата с Данфорт бавно — и, смея да твърдя, доста неохотно — пристъпвахме към лежащите на земята космически мъртъвци. Искаше ми се изобщо да не се доближаваме до тях, а да се обърнем назад и да се впуснем в шеметен бяг по гладкия под на тунела и покрай декадентските барелефи, открито подиграващи се на най-високите художествени образци от

миналото на Прастарите. Да се обърнем и да побегнем, преди да сме узнали какво точно се е случило тук, преди съзнанията ни да бъдат прогорени от прокълнатото знание, което — както нашепваха предчувствията ми — щеше навеки да ни лиши от покой!

Ала не постъпихме така. Веднага щом насочихме фенерчетата си към проснатите безжизнени тела, осъзнахме какво именно ни беше потресло, преди още да сме ги разгледали отблизо. Ужасът се дължеше не на обстоятелството, че и четирите жертви бяха чудовищно разкъсани и обезобразени, а на това, че всички бяха обезглавени. Дойдохме още по-близо и видяхме, че звездовидните им глави бяха не просто отсечени, а отстранени по някакъв дяволски начин — изглеждаха изтръгнати... или по-скоро отхапани. От големите локви тъмнозелена, гъста слуз (изпълняваща функциите на кръв в извънземните организми) се излъчваше непоносимо зловоние, но то бледнееше на фона на онази, другата, необяснимата миризма. Едва когато се приближихме дотолкова, че почти се бяхме надвесили над мъртвите тела, осъзнахме къде всъщност се крие източникът на неведомата смрад. В същия момент Данфорт нададе пронизителен, измъчен вик, припомняйки си някои от най-въздействащите барелефи, ярко възсъздаващи живота на Прастарите по времето на периода перм, сто и петдесет милиона години преди нашето време; вопълът му проехтя с неочаквана сила из угнетяващото пространство на древния сводест коридор, надигайки мощно ехо сред осеяните с уродливи фрески каменни стени.

Миг по-късно и аз последвах примера на своя спътник, защото в паметта ми също се бе врязал образът на старинния стенопис, където неизвестният скулптор беше изобразил прострелените на земята, покрити със скверна слуз туловища на обезглавените Прастари. Именно шоготите убиваха по този кошмарен начин жертвите си — като отхапваха главите им и изсмукваха кръвта им; страшните сцени се бяха разиграли по време на жестоката, изтощителна война, която звездоглавите създания повели срещу тях. Въпреки че въпросните събития се бяха случили преди цяла вечност и отдавна бяха потънали в бездънната пропаст на миналото, с изработката на тези барелефи неведомият творец бе поругал всички естетически закони, понеже шоготите и последствията от деянията им явно бяха забранена тема. Неслучайно безумният автор на прокълнатия „Некрономикон“

нашепва, че шоготите никога не са били създавани на Земята и само подвластните на опиума от време на време зървали потресаващия им облик в наркотичните си видения. Безформена протоплазма, до такава степен пригодена да имитира всички органи и процеси на другите същества, че копието не може да се различи от оригинала... Пихтиеста клокочеща маса, осеяна с шуплести мехури... Еластични петметрови сфероиди, лесно поддаващи се на внушение... Покорни роби, строители на колосални архитектурни съоръжения... Все по-интелигентни и все по-враждебни... Способни да живеят както под водата, така и на сушата... Усъвършенствали изкуството на имитацията до невъобразими измерения... Велики боже! Що за светотатствено безумие бе тласнало тези нечестиви Прастари към сътворяването и използването на подобни мерзки твари?

Сега, когато двамата с Данфорт зърнахме с очите си тази лъщяща, гъста черна слуз, плътно обвила обезглавените трупове на космическите прищълци, и когато обонянието ни бе атакувано с пълна сила от тази неописуема, несравнима с нищо смрад, която само човек с болно въображение би могъл да си представи — едва сега почувствахме с всяка своя фибра същинския размах на космическия ужас. Вече не се страхувахме от онези четиримата, които бяха загинали незнайно къде из мрачния подземен лабиринт. Клетниците! В края на краищата те изобщо не бяха зли. Това бяха същества, принадлежащи на друга епоха, на друг свят... Природата им бе изиграла жестока шега, пробуждайки ги от хилядолетния им сън, и в каква трагедия се бе превърнало завръщането им у дома! Същото щеше да сполети и останалите от техния вид, ако човешкото безумие, равнодушие и жестокост ги изтръгнат от тайнствените недра на мъртвата — или спяща — полярна пустош.

Звездоглавите създания не можеха да бъдат обвинявани за нищо. Какво всъщност бяха сторили? След онова ужасно пробуждане сред вкочаняващия студ в неизвестна епоха и нападението от страна на неистово лаещите четириноги бяха обградени от странни, ходещи на два крака бели маймуни в причудливи одеяния... Злочестият Лейк! Злочестият Гедни! И злочестите Прастари! До самия край бяха останали верни на изследователските си принципи. Дадох си сметка, че на тяхно място и аз бих постъпил по абсолютно същия начин. Господи, какъв интелект... И какво постоянство! Не бяха изгубили

разсъдъка си при срещата с неведомото и бяха запазили присъствие на духа, както подобава на потомците на съществата, изобразени на барелефите! Независимо на какво напомняше външният им облик — на морски звезди, мекотели, иглокожи, митични чудовища или извънземни нашественици, — по своята същност те бяха хора!

Бяха прекосили заснежените хребети, чиито склонове някога били окичени с пищни храмове, където предците им се покланяли на древните си богове и се разхождали сред заобикалящата ги гъста растителност... И какво бяха заварили? Градът, към който така отчаяно се бяха устремили, спял, потънал в мъртвешки вечен сън. Те обаче съумели — също като нас — да разчетат по старинните фрески историята на последните му дни. После оцелелите Прастари се бяха опитали да потърсят своите събрата тук, сред легендарните черни гълбини, но бяха открили нещо съвсем различно... Подобни мисли възникваха една след друга в главите ни при вида на обезглавените, покрити с мерзка, катраненочерна слуз трупове. И когато вдигнахме очи към барелефите, пораждащи отвращение със своята примитивна вулгарност, и съзряхме проблясващите, току-що нанесени надписи от лъщящи черни точки, разбрахме кой всъщност е истинският победител. Кой продължаваше да живее, съкрушил веднъж завинаги Прастарите, в подводния град на дъното на кошмарната бездна, по чиито тъмни брегове пингвините бяха устроили своите гнезда. Нищо друго не се бе променило. Струйките пара все тъй се кълбяха и издигаха нагоре, макар и едва доловимо потрепвайки, сякаш в отговор на истеричния вик на моя спътник.

Шокът от потресаващата гледка на обезобразените, плувнали в противна слуз тела, беше толкова силен, че бяхме застинали неподвижно като статуи, неспособни да промълвим и дума, и едва впоследствие — при това значително по-късно — узнахме за поразителното сходство в мислите ни. Струваше ни се, че са изминали години, а в действителност бяхме останали така за не повече от десетина-петнайсет секунди. В същия миг кълбестите изпарения, реещи се във въздуха, ненадейно се люшнаха към нас — сякаш под напора на нечестивото дихание на приближаващо се към нас невидимо същество, — а после доловихме и звуците. Това моментално ни изтръгна от вцепенението, в което бяхме изпаднали, и ние веднага се втурнахме през глава покрай изплашените, надаващи гръмки крясъци

пингвини. Тичахме по същия път, по който бяхме дошли, изпотъпквайки оставената от самите нас дيريا от хартиени топчета, по лъкатушещия под хилядолетната ледена броня тунел, устремени към гигантската цилиндрична кула и виещата се каменна рампа, към спасителната дневна светлина!

Смятахме, в съответствие с хипотезата на Лейк, че тези свистящи, тръбни звуци се издават от звездоглавите пришълци, които — поне в по-голямата си част — бяха срещнали гибелта си в подземния коридор. Следователно някой беше оцелял! Впоследствие Данфорт ми призна, че точно такива звуци, макар и по-приглушени, е дочул по време на обиколката ни из града, когато все още се придвижвахме внимателно по неговите сковани от леда някогашни улици. Тези звуци поразително ни напомняха за воя на вятъра, ехтящ из планинските пещери (ако действително ставаше въпрос за вятър). Не бих искал да звуча наивно, ала ще добавя и друго; още повече че, както по-късно разбрах, същата мисъл беше хрумнала и на моя спътник. Това, естествено, си имаше своето обяснение — и Данфорт, и аз бяхме чели „Историята на Артър Гордън Пим“, за написването на която спътникът ми твърдеше, че авторът ѝ Едгар По е използвал неизвестни дори на учените тайни източници. Както всички навярно си спомнят, в тази фантастична история едни гигантски белезникави птици, обитаващи най-зловещите и непознати кътчета на Антарктическият океан, неизменно надават един и същ възглас, едновременно загадъчен и зареден със съдбовно значение: „Текели-ли! Текели-ли!“.

Уверявам многоуважаемите си читатели, че точно тези четири срички успяхме да различим в ехтящите отвъд белите кълбести изпарения свистящи звуци. Преди още да затихнат, ние вече се носехме в шеметен бяг из тъмния проход, макар и да знаехме колко бързо се придвижват Прастарите в пространството. Ако наистина някой от участниците в жестоката касапница беше оцелял, то онзи, който издаваше този неописуем тръбен зов, нямаше изобщо да се затрудни в догонването ни и щеше да ни настигне до броени минути. Смътно се надявахме, че лишено от агресия поведение и откритата демонстрация на добри намерения и здрав разум могат да ни спасят, пробуждайки любознателната природа на звездоглавия пришълец. В края на краищата, защо да ни причинява вреда, ако по

никакъв начин не представляваме заплаха за него? Докато тичахме по коридора, където беше невъзможно да се скрием, за секунда забавихме темпото и щом насочихме лъча на фенерчето назад, забелязахме, че облаците пара сякаш се разсейват. Нима най-накрая щяхме да зърнем жив и невредим обитател на древния град? В същия момент отново прозвуча зловещото „Текели-ли! Текели-ли!“.

Обаче преследвачът ни изоставаше; ами ако бе ранен? Ала тъй като нито аз, нито Данфорт не искахме да поемаме излишни рискове, сметнахме за най-разумно отново да се устремим напред. Не разполагахме с никакво време за размисления и ни оставаше само да гадаем къде се намираха понастоящем убийците на неговите събрата — тези невъобразими кошмарни създания, представляващи гигантски масиви от зловонна, изригваща слуз протоплазма, които бяха завоювали подводния свят и после бяха изпратили първопроходци, които да завладеят и сушата... Отблъскващите шоготи навлезли в мрежата от катакомби, погубили всички потомци на Прастарите, които успели да открият, и обругали барелефите им. Съвсем откровено ще призная, че в онзи момент изпитах съжаление към този последен — и навярно тежко ранен — представител на звездоглавите пришълци, обречен, както по всичко си личеше, на неминуема смърт.

Но въпреки че много ни се искаше да му помогнем, инстинктът за самосъхранение не ни позволи да забавим крачката си. Кълбящите се изпарения отново бяха започнали да се стъстват, ние се носехме из мрачния тунел с всички сили, а подире ни, пляскайки изплашено с криле, слепите пингвини надаваха тревожни крясъци. Това само по себе си беше доста странно, особено като си припомнихме колко вяло бяха реагирали на нашето присъствие. Онези призрачни, свистящи звуци отново огласиха прохода: „Текели-ли! Текели-ли!“.

Значи бяхме сбъркали в преценката си. Звездоглавият не беше ранен; вероятно просто бе останал повечко време край трупове на обезглавените си събрата, над които лъцяха изписаните със скверната лъцяща слуз неразгадаеми символи. Каквото и да означаваше дяволският надпис, не беше изключено да бе оскърбил оцелелия; все пак погребаните в лагера на Лейк космически пришълци свидетелстваха, че Прастарите отдават огромна почит на своите покойници. Лъчите на двете ни фенерчета вече осветяваха познатата ни голяма пещера, откъдето водеха началото си множество подземни коридори. Изпитахме

неизразимо облекчение при мисълта, че най-сетне ще се изтръгнем от плена на поруганите от шоготите стени; въпреки че никой от нас не удостояваше и с бегъл поглед вулгарните барелефи, усещахме противното им присъствие с цялото си съществуване.

При вида на просторната пещера ни хрумна обнадеждаващата мисъл, че навярно преследвачът ни ще изгуби дирята ни в този лабиринт. Второто, за което си дадохме сметка, бе необичайното поведение на незрящите пингвини-албиноси — те се намираха в страшна паника, сякаш всеки миг очакваха появата на нещо ужасяващо. Можеше да приглушим светлината на фенерчетата си с надеждата, че суетящите се, клатушкащи се във всички посоки гигантски птици ще заглушат тропота от стъпките ни, и да се втурнем в тунела, който трябваше да ни изведе оттук; кой знае, навярно щеше да ни се удаде да измамим врага си. Рееците се във въздуха белезникави изпарения тук се бяха сгъстили до плътна мъгла, през която едва се виждаше подът на пещерата — ето защо предположих, че дори Прастарите с тяхното шесто чувство, позволяващо им до известна степен да се ориентират в тъмното, нямаше да успеят да открият следите ни. Ние също се опасявахме да не се заблудим и да пропуснем правилния коридор, понеже имахме една-единствена цел — да се върнем в мъртвия град, където бяхме оставили аероплана. Поемехме ли по някоя от страничните галерии, последствията щяха да бъдат катастрофални.

Това, че сега сме живи, доказва, че съществуването, което ни преследваше, навярно се бе насочило към някой от погрешните тунели, а ние като по чудо успяхме да попаднем там, където трябваше. Разбира се, не можехме да омаловажим ролята на пингвините и мъглата — по всяка вероятност водните пари, които ту се сгъстяваха, ту се разсейваха, в точния момент ни бяха закрили с плътна завеса. В интерес на истината, тъкмо когато влетяхме в пещерата, оставяйки зад себе си осквернената от вулгарните стенописи галерия, белезникавите изпарения се бяха разпръснали за един кратък, мимолетен миг. Точно тогава, преди да приглушим светлината на фенерчетата си и да се стрелнем сред изпадналите в паника гигантски птици, двамата с Данфорт хвърлихме един отчаян, светкавичен поглед през рамо, по време на който за първи път зърнахме страшния си преследвач. Малко по-късно, когато ни обви в непрогледната мъгла, съдбата прояви

благосклонност към нас, обаче в онзи кошмарен момент явно избра да ни покаже озъбения си грозен лик; защото — без ни най-малко да преувеличавам — чудовищното видение, което се разкри пред очите ни, ни лиши от покой до края на дните ни.

Накара ни да се обърнем: извечният инстинкт на догонваната жертва, която иска да узнае какви са шансовете ѝ за спасение, макар че не бе изключено реакцията ни да е провокирана и от други подсъзнателни импулси. По време на бягството ни всичко беше подчинено на една цел — избавлението ни — и ние не само не обръцахме внимание, но и дори не забелязвахме нищо около себе си. Междувременно обаче (и това го осъзнахме впоследствие) в мозъка ни без съмнение са постъпвали сигнали, изпращани от обонянието ни, и — колкото и странно да беше — миризмата не се променяше. Във въздуха продължаваше да тегне същата отблъскваща смрад, излъчвана от обвитите с черна слуз, обезглавени трупове на Прастарите. А не би следвало да е така — елементарната логика го изискваше. В тази част на катакомбите трябваше да преобладава предишното остро, натрапчиво зловоние, неизменно съпровождащо звездоглавите прищълци. Ноздрите ни обаче бяха атакувани от онази неопишуема миризма, характерна за скверната секреция на шоготите, и с всяка следваща секунда тя ставаше все по-силна и непоносима.

Ето защо се обърнахме назад; почти едновременно, както изглеждаше, макар че спонтанната реакция на единия със сигурност бе накарала и другия да последва примера му. Паралелно с това насочихме светлинните снопове на фенерчетата си към оредяващата мъгла зад нас. Навярно сме се ръководили както от прогарящия всичките ни клетки страх и инстинктивния импулс да разберем повече за застрашаващата ни опасност, така и от мисълта, че по този начин навярно ще заслепим врага и ще спечелим безценни секунди, по време на които ще се втурнем сред стълпотворението от пингини и ще се понесем към спасителния изход, докато преследвачът ни дойде на себе си. Уви, по-добре да не го бяхме правили! Нито Орфей, нито жената на Лот^[2] не бяха плащали толкова висока цена за безразсъдната си постъпка! В същия миг до слуха ни отново достигна зловещото: „Текели-ли! Текели-ли!“.

Ще бъда пределно откровен — колкото и да ми е тежко да го сторя — и ще разкажа всичко, което видях. Дълго време двамата с

Данфорт избягвахме дори помежду си да говорим на тази тема. Впрочем думите не могат да предадат и нищожна част от преживения ужас. Зрелището така ни потресе, че все още недоумявам как изобщо сме запазили частица здрав разум, за да приглушим светлината на фенерчетата си, и сме успели да се шмугнем в правилния подземен коридор. Сещам се само за едно обяснение — в този сублимен момент ни е ръководил инстинктът за самосъхранение, а не разсъдъкът. И слава богу... макар че заплатихме за спасението си твърде висока цена. Боя се, че в онези мрачни катакомби изгубихме завинаги частица от здравия си разум. Спътникът ми буквално изпадна в умопомрачение — по време на целия обратен път той нареждаше едно и също и всеки нормален човек би сметнал брътвежите му за чудовищно бълнуване. Единствено аз знаех какво се крие зад налудничавите му приказки. Гласът му ехтеше из коридорите, губеше се сред тревожните крясъци на пингвините-албиноси и затихваше нейде зад нас, където — или поне така се надявахме — вече нищо не ни застрашаваше. За щастие, Данфорт започна да бръщолеви истеричната си мантра не веднага — в момента, в който зърнахме връхлитащата гибел, — а малко по-късно, когато вече тичахме из спасителния проход. Иначе не само отдавна нямаше да сме между живите, но и не смеех да си представя кошмарната ни участ.

— Саут Стейшън... Уошингтън Стейшън... Парк Стейшън... Кеңдъл Стейшън... Сентрал Стейшън... Харвард...

Клетникът изброяваше познатите станции на подземната железница, свързващи Бостън с предградието Кеймбридж на десетки хиляди километри оттук, в спокойните и безметежни кътчета на Нова Англия. В изреждането на привичните, тривиални названия обаче нямаше никаква носталгия; и макар причината за дълбокия шок, в който бе изпаднал спътникът ми, да се дължеше на съкрушителен първичен ужас, аз тутакси успях да прозра болезнената аналогия, която му беше хрумнала. Докато се обръцахме назад, нито за миг не се бяхме съмнявали, че ще видим страховито, но точно определено създание, понеже вече добре познавахме облика на звездоглавите пришълци от Космоса. Сред зловеците белезникави изпарения обаче зърнахме съвсем друга твар — неизмеримо по-противна и ужасяваща. Тя изглеждаше като реалното въплъщение на всичко „чуждо“ и неземно, на „онова, което не би следвало да съществува“ (както го

обрисуват авторите на фантастична литература), и отдалеч напомняше устремен подземен влак, наблюдаван от перона на метростанцията. Ала и най-експресивните думи бледнеят, когато трябва да се опише исполинската тъмна грамада, осеяна с множество блещукащи в зловещи оттенъци мъртвешки светлини, която се носеше из подземния мрак като снаряд из оръдейна цев.

Ние обаче се намирахме не в метрото, а в сумрачния тунел и зад нас се извиваше и гърчеше, описвайки синусоидни траектории, чудовищното катраненочерно същество, обвито от лъщяща скверна слуз. Въпреки че пред него се завихряше облак от белезникава пара, успях да забележа, че дължината на кошмарната твар надхвърля пет метра; аморфната ѝ, осеяна с пукащи се мехури шуплеста маса се бе надигнала от морските глъбини на страшната бездна, а на повърхността на отвратителната протоплазма непрекъснато се оформяха и дезинтегрираха стотици сияещи очи. Докато се приближаваше безмилостно към нас, изчадието прегазваше десетки подплашени пингвини по пътя си, поглъщайки ги в клокочещото си туловище — навярно затова каменната настилка изглеждаше толкова чиста и полирана до пълен блясък. В същото време демоничният тръбен зов проехтя за пореден път — „Текели-ли! Текели-ли!“ — и ние си припомнихме, че тези нечестиви създания дължат всичко на своите създатели — Прастарите, — които ги бяха дарили с живот, със способността да мислят и с пластични органи, способни да се видоизменят по най-различни начини... Шоготите нямаха собствена писменост, ползваха характерните за звездоглавите пришълци комбинации от точки и, естествено, умееха да имитират до съвършенство гласовете и езика на своите някогашни господари.

[1] По принцип пингвините правят гнездата си на земята или направо на леда, използвайки камъни, храсти, трева и перушина, след което слагат яйцето под коремната си гънка, докато мътят — Б.пр. ↑

[2] Орфей — митичен тракийски певец и музикант, слязъл в Подземното царство, за да отведе оттам покойната си съпруга Евридика, обаче не изпълнил условието да не се обръща и да не я поглежда, поради което завинаги я изгубил; според Библията жената на Лот пък се превърнала в стълб от сол, защото по време на бягството им от Содом се обърнала назад въпреки божията забрана — Б.пр. ↑

XII

Нито аз, нито Данфорт си спомняме всички подробности на шеметното ни бягство, ала някои неща все пак са оставили своя отпечатък в паметта ни. Спомняме си как прекосихме гигантската пещера, чийто купол Прастарите бяха декорирали като небесния свод, както и движението ни през проходите и галериите на мъртвия град, ала спомените ни са смътни и мъгляви. Сякаш бяхме бродили из някакъв илюзорен, призрачен свят, лишен от линейно протичащо време, причинно-следствена връзка и ясни ориентири. На няколко пъти бяхме отрезвени от сивкавата дневна светлина, падаща на дъното на огромната цилиндрична кула, но така и не се осмелихме да се доближим до оставените шейни и да хвърлим още един поглед на злочестия Гедни и кучето. Те бяха намерили сетния си покой тук, сред този странен, титаничен мавзолей, и аз от цялото си сърце се надявам, че никой никога не ще смути мъртвешкия им сън.

Едва когато започнахме да се катерим по внушителната спираловидна рампа, осъзнахме колко уморени сме всъщност; от продължителното тичане в разредената атмосфера не можехме да си поемем дъх, ала въпреки това нищо не бе в състояние да ни накара да спрем и даже да забавим темпото си, докато не стигнахме до самия връх на монументалния цилиндър, озовавайки се под открито небе. Докато се изкачвахме все по-нагоре по двайсетметровата каменна кула, неусетно си дадохме сметка, че това е нашето символично сбогуване с древния град; успоредно с рампата, по извитите стени, се точеше широка ивица с героични барелефи, издържани в най-добрите традиции на старинната епоха отпреди четирийсет милиона години — лебедовата песен на Прастарите.

Щом се озовахме на върха на колосалния цилиндър, както и предполагахме, открихме, че ни предстои спускане по замръзналата петметрова могила, състояща се от раздробени каменни късове. На запад се извисяваха други, не по-малко впечатляващи постройките, а на изток, където дремеха покритите със сняг върхове на Планините на

безумието, зданията бяха по-ниски и в доста по-лошо състояние. Косите лъчи на ниското полунощно слънце хвърляха алени отблясъци сред порутените развалини и контрастът с познатия полярен пейзаж придаваше на мегаполиса далеч по-мрачен и архаичен облик. Във въздуха потрепваха частиците на снежния прах, а вкочаняващият студ проникваше чак до сърцевината на костите. Двамата с Данфорт свалихме раниците си, които като по чудо бяха останали на гърба ни по време на отчаяното ни бягство, разкопчахме дебелите си дрехи и започнахме спускането си. Сетне поехме по каменния лабиринт към подножието на планините, където трябваше да ни чака аеропланът. През целия път не разменихме нито дума за онова, което ни бе накарало да се впуснем в шеметен бяг, лишавайки ни от възможността да зърнем най-недостъпната и потайна бездна на Земята със собствените си очи.

След по-малко от четвърт час се изкатерихме по наклонената терасовидна плоскост и зърнахме тъмния силует на аероплана, който бяхме оставили насред широката заснежена площадка сред скованите от леда древни развалини. На половината път към него се спряхме, за да си поемем дълбоко дъх и да дойдем на себе си, след което се обърнахме и наново отправихме погледи към фантастичните каменни джунгли, открояващи се едновременно отчетливо и загадъчно на фона на небето. В същия миг утринната мъгла, забулила западната част на хоризонта, се разсея, а реещите се частици фин снежен прах се устремиха нагоре, сливайки се в причудливи шарки, зад които сякаш всеки момент щеше да се разкрие някаква страшна, съдбова тайна.

Отвъд мерзелеещите се граници на ширналия се град, над съвършено бялата ивица на хоризонта, се очертаваше назъбена виолетова линия, чиито заострени като игли върхове, озарени от розовеещо сияние, призрачно се възвишаваха в далечината. Платото постепенно се издигаше нагоре към тази мистична, блещукаща корона, увенчала антарктическият пейзаж, прорязван от начупената траектория на великата река, която приличаше на чудновата сянка. Дъхът ни спря от неземната красота на главозамайващата гледка, а в сърцата ни пропълзя неведом страх. Защото далечната виолетова линия представляваше не друго, а назъбеният силует на обвитите в тайнственост планини, които изпълваха със суверен ужас звездоглавите пришълци и приближаването до които им беше

забранено. Тези най-високи планини на Земята се явяваха, както бяхме научили от барелефите, средоточие на чудовищно Зло; вместилище на неназовими кошмари и първични, датиращи от зората на времето тайни... Неслучайно обитателите на древния мегаполис не смееха да разбулят гибелните им загадки дори във фреските и стенописите си. Нито едно живо същество не бе пристъпвало по склоновете на исполинските възвишения — единствено светкавиците сякаш застивали над най-високите върхове на чудовищните масиви, озарявайки полярните нощи със зловещо, невъобразимо сияние. Без съмнение тези страховити планини бяха първообраз на неведомия Кадат от Мразовитата пустош, разстилаща се отвъд демоничните равнини на Ленг, за които нашепват старинните легенди. Ние бяхме първите хора, съзрели пагубното им великолепие и — уповавам се на Бога — силно се надявам да сме и последните.

Ако можеше да се вярва на разгледаните от нас барелефи и стенни карти, колосалните възвишения се намираха на около петстотин километра оттук, обаче очертанията им тъй рязко контрастираха на фона на необятната снежна шир, а назъбените върхари тъй стремглаво се устремяваха нагоре към небесния свод, че се създаваше впечатлението за чужда, враждебна и таяща смъртоносни опасности планета. Височината им бе немислима, непостижима за човешкото съзнание; те пронизваха силно разредените слоеве на земната атмосфера, където блуждаят единствено призрачните сенки на дръзките въздухоплаватели, никой от които не беше оцелял, за да разкаже за неочакваното си, необяснимо крушение. Видът на гигантския масив ме накара с трепет да си припомня онези барелефни изображения, загатващи как великата река носи от прокълнатите хребети нещо, което изпълва жителите на града със смъртен ужас... Присетих се още и че северният край на потресаващия масив би следвало да се вижда от Южния полярен кръг в района на Земята Кралица Мери, където, на по-малко от хиляда и петстотин километра оттук, в момента работеше експедицията на сър Дъглас Моусън^[1]; от все сърце се надявах, че нито с научния ръководител, нито с останалите членове на експедицията няма да се случи нещо лошо, както и че те дори няма да заподозрат що за пагубни колоси се спотайват зад тривиалната планинска верига, опасала крайбрежието.

Ала още преди да минем покрай руините на грандиозното петоъгълно здание и да се доберем до аероплана, смътните ни страхове придобиха пределно ясна мотивация. Черните, сковани от замръзнал преди хилядолетия лед склонове на Планините на безумието, чието титанично туловище скриваше източния небосвод от погледа ни, отново ни напомниха за мистичните азиатски платна на Николай Ръорих, а щом се замислихме за неизбродимите катакомби под тях и нечестивите твари, които ги обитаваха, потреперихме от ужас. Самата представа, как се издигаме със самолета над зейналите към небето пещерни отвори, в чиито глъбини ни дебнеха изригващите зловонна слуз безформени изчадия, бе достатъчна, за да разколебае твърдата ни решимост да се завърнем час по-скоро при колегите си. Отгоре на всичко над върховете отново се рееха димящи изпарения (които клетникът Лейк погрешно беше взел за вулканична дейност) и ние се вцепенихме при спомена за стелещата се из подземните коридори белезникава мъгла, подсилен от нахлулата в съзнанията ни представа за адската бездна, бълваща всичката тази пара.

Слава богу, поне аеропланът ни очакваше благополучно на мястото, където го бяхме оставили; без да губим излишно време, двамата със спътника ми отново навлякохме дебелите шуби и се подготвихме за излитане. Данфорт се настани зад щурвала, запали двигателите и ските на самолета се плъзнаха по заснежената площадка, след което машината плавно се устреми към примамващия ни небосвод. Докато набирахме височина, кошмарният град постепенно се разстиляше в цялото си архаично великолепие под нас, все тъй необятен и монументален. Вероятно някъде в горните слоеве на атмосферата се надигаше буря, понеже ясно виждахме бясно носещите се в небето облаци; спътникът ми трескаво следеше показанията на приборите, ала за наш късмет на височина седем хиляди и четиристотин метра — докато поемахме курс над добре познатата ни „просека“ между по-високите хребети, откъдето бяхме дошли — вятърът позатихна и летателните условия станаха малко по-поносими. Когато се приближихме до необозримите върхари, отново доловихме вледеняващите свистящи звуци, при което забелязах, че ръцете на Данфорт неудържимо се разтреперват. Въпреки че не бях кой знае какъв пилот, реших аз да поема управлението; в такава сложна и динамична атмосферна обстановка лавирането между назъбените

хребети беше твърде рисковано, ето защо не можех да оставя зад щурвала психически нестабилен, подвластен на паниката човек. Спътникът ми изобщо не възрази. Мобилизирах цялата си воля и се концентрирах над пилотирането, без да откъсвам поглед от аленеещото късче небе, проблясващо между върховете. Съзнателно избягвах да поглеждам към сгъстяващата се около черните била мъгла, опитвайки се да игнорирам злокобните тръбни звуци; и, честно казано, с цялата си душа завиждах на Одисей, който запушил ушите си с восък, за да се предпази от пленителните, но смъртоносни песни на сирените^[2].

Едва ли можех да очаквам, че измъчваният от вътрешен смут Данфорт ще си седи тихо и кротко — особено след като вече не бе наложително да се съсредоточава в управлението на самолета. През цялото време спътникът ми се въртеше трескаво на мястото си и ту гледаше назад към чезнещия в далечината титаничен мегаполис, ту устремяваше взор напред, към застрашително надвисващите над нас хребети, надупчени от зеещи пещери и кубовидни руини. И ето че изведнъж, точно когато трябваше да преодолее най-опасния участък от полета над Планините на безумието, Данфорт нададе такъв нечовешки, безумен, неистов вик, който едва не доведе до катастрофа; щурвалът подскочи рязко в ръцете ми и аз за малко да изгубя контрол над управлението. За щастие, успях да овладеея положението и пътешествието ни завърши благополучно, ала спътникът ми... Опасявам се, че от този момент нататък той вече не е същият.

Както споменах и преди, Данфорт категорично отказа да ми сподели що за кошмарна гледка го е накарала да закрепци с такава сила; ала каквато и да е била първопричината, именно тя го доведе до нервен срив, лишавайки го навеки от душевен покой. Когато най-сетне се озовахме от другата страна на Планините на безумието — и за първи път от много време насам действително се почувствахме в безопасност, — си разменихме по няколко думи. Естествено, трябваше сериозно да повишим глас, за да надвикаме рева на двигателите и воя на вятъра; най-общо казано, разговорът ни се отнасяше до това, да не разгласяваме нищо, свързано с праисторическия мегаполис. Космическите му тайни по никакъв начин не биваше да стават достояние на широката общественост и — заклевам се във всичко най-свято — че никога нямаше да си отворя устата, ако не бяха предстоящата експедиция на Старкуедър и Мур и планираната

научноизследователска дейност в района. Абсолютно наложително е — особено когато на карта са заложени спокойствието и безопасността на човечеството — да не се надзърта в някои потайни кътчета на планетата и да не се прониква в бездънните ѝ недра, защото чудовищата, дремещи там, могат да се събудят и да изпълзят от тъмните си свърталища; да се надигнат от дъната на подземните морета и да се насочат към нови завоевания.

Както и самият Данфорт ми сподели впоследствие, онова последно страшно зрелище му се явило под формата на мираж. По думите му ужасяващата гледка, разкрила се пред очите му, нямала нищо общо нито с кубовидните съоръжения по стръмните склонове, нито с бълващите пара пещери на Планините на безумието. Дяволското видение, което проблеснало за миг сред шеметно препускащите по западния небосклон облаци, всъщност му разкрило какво таят зловещите виолетови планини, където Прастарите не смеели да пристъпят за нищо на света. Навярно стресът и напрежението, натрупани след преживените от нас изпитания, също са допринесли за плашещата достоверност на видението, което — все повече се уверявам в това — е било наполовина халюцинация, наполовина мираж (подобно на онзи, който вече бяхме зърнали в небето, докато пътувахме към лагера на Лейк). Ала каквато и да е била същността му, то за един-единствен миг помрачи разсъдъка му и го беляза завинаги.

Понякога, макар и изключително рядко, от устните на моя другар се отронват несвързани, лишени от смисъл словосъчетания от сорта на „черната бездна“, „издълбаните краища“, „протошоготите“, „лишените от прозорци пространства с пет измерения“, „неназовимият цилиндър“, „древният фар“, „Йог-Сотхот“, „първичната пихтиеста субстанция“, „цветът от космоса“, „крилете“, „очите в мрака“, „стълбата към луната“, „първичният, вечният, неумиращият“ и други подобни странности. Когато идва на себе си, Данфорт не обяснява нищо и свързва мъглявите си, непонятни брътвежи с прекомерното си увлечение по езотеричната литература в младежките си години. Не бива и да се забравя, че той е един от малцината, дръзнали да прочетат до края проядения от времето екземпляр на „Некрономикон“, съхраняван под ключ в библиотеката на университета.

Спомням си, че докато се носехме над Планините на безумието, завихрените от бурята облаци непрекъснато приемаха най-невероятни и фантастични форми в навъсения небосвод. Разпаленото въображение би могло да засили, допълни и дори да изкриви картината, така че покъсно, когато Данфорт за първи път се осмели да заговори за чудовищното си видение, подсъзнанието му вече е разполагало с достатъчно време, за да го доукраси с експресивни алюзии от прочетеното някога. Просто не е възможно спътникът ми да е зърнал толкова много неща в рамките на такъв мимолетен, изключително кратък отрязък от време.

Особено като се има предвид, че тогава, по времето на рискования ни полет над Планините на безумието, нечовешките му викове се свеждаха до повторението на една-единствена, злокобна и неведома, до болка позната и на двама ни фраза: „Текели-ли! Текели-ли!“.

[1] Вероятно Лъвкрафт има предвид експедицията от 1929–1931 година, ръководена лично от Моусън, която се осъществява по времето на написването на „Планините на безумието“ — Б.пр. ↑

[2] Всъщност митичният древногръцки герой Одисей (и главен герой на поемата „Одисея“ на Омир) наредил на своите моряци да сложат восък в ушите си, за да не чуват омайните песни на сирените, а той самият, тъй като изгарял от любопитство да ги чуе, заповядал само да го вържат за мачтата — Б.пр. ↑

ОТ ОТВЪДНОТО

Ужасяващи и съвършено необясними промени сполетяха най-добрия ми приятел Крофърд Тилингаст, когото за последно бях видял преди два месеца и половина. В онзи злополучен ден отидох при него и той ми разказа за насоката, в която се развиват изследванията му в областта на физиката и метафизиката; когато в отговор на това чу от моя страна пропити с тревога, загриженост и даже страх възражения, в пристъп на дива ярост ме изблъска от лабораторията, заявявайки, че занапред прекратява всякакви контакти с мен. Оттогава насетне единственото, което знаех за него, беше, че по цели дни и нощи не излиза от заключената си мансарда (превърната от него в лаборатория), където непрестанно се занимава с онази дяволска електрическа машина, почти не се храни и е прогонил цялата си прислуга.

Когато го зърнах отново — само след някакви си десет седмици, — не можах да повярвам на очите си. Останах поразен как за един толкова кратък период човек би могъл до такава степен да се преобрази и — съжалявам за неволния каламбур — буквално да се обезобрази. Честно казано, не е никак приятно да видиш как един доскоро съвсем здрав и добре сложен млад мъж изведнъж се е стопил, увисналата му кожа е придобила сивкаво-жълтеникав цвят, очите му са хлътнали навътре, а зениците му неестествено са се разширили и в тях танцуват налудничави пламъчета. По изпотеното му чело пулсираха дебели изпъкнали вени, а ръцете му непрекъснато трепереха и издаваха дълбоко вътрешно напрежение и нервно разстройство. Освен всички изброени досега явни доказателства за шокиращите изменения в личността на моя приятел, силно впечатление ми направи и отблъскващият и занемарен външен вид, в който ме посрещна. И тъй като бих искал да допълня цялостната представа за шокиращия обрат, който бе настъпил с Крофърд Тилингаст, сега ще изброя и останалите подробности от външността му — дрехите му бяха мръсни и висяха развлячено по тялото му, тъмните му съвсем доскоро коси сега висяха

на сплъстени побелели кичури, а гладко избръснатото му лице бе обрасло до неузнаваемост с гъста прошарена четина.

Колкото и да не ми се иска да го кажа, именно в такова състояние заварих в онази нощ някогашния си най-добър приятел, който преди десет седмици ме бе изгонил най-безцеремонно от дома си, а сега ми пращаше неясно и мистериозно писмо, с което ме умоляваше веднага да отида при него. Пред мен стоеше окаяно, почти неразпознаваемо призрачно същество, което държеше свещ в треперещата си ръка и боязливо надничаше зад гърба ми, сякаш се боеше да не би някакви страховити, неведоми твари да се спотайват в околностите на старинната усамотена къща, издигаща се сред тъмните сенки на Биневълънт^[1] Стрийт.

Само по себе си обстоятелството, че Крофърд Тилингаст бе започнал да се занимава с естествознание и философия, ми се струваше като жестока ирония на съдбата. По принцип заниманията с точни науки би следвало да бъдат оставени в ръцете на хладнокръвни и разумни изследователи, при които чувствата винаги са под контрола на разума. Когато емоционално нестабилни и непредсказуеми хора — като моя най-добър приятел — се гмурнат в океана на физиката и метафизиката, неизменно си навличат трагични последици: в случай на провал ще изпаднат в дълбоко отчаяние, а в случай на успех току-виж отприщили ужасяващи, невъобразими кошмари.

Доколкото бях запознат с досегашните му дела, животът на Тилингаст представляваше низ от всевъзможни неудачи и дните му минаваха в самота и меланхолия. Сега обаче усещах, че е на прага на нещо изключително и — честно казано — това ме плашеше. Ами ако изследванията, на които се беше посветил в последно време, са се увенчали с успех? Трябва да призная, че още преди десет седмици, когато ми сподели за резултата, който очаква да постигне, го предупредих за възможните опасни последствия. И досега не съм забравил бурната му реакция, предизвикана от най-чистосърдечната ми проява на загриженост — как цялото му лице почервения, колко се разгорещи и развълнува, а неестествено пронизителният му глас ме заля с порой от надменни и гневни — и в същото време педантично подбрани — фрази.

— Какво всъщност знаем за околния свят? — извика ми Тилингаст тогава. — И за вселената изобщо? Тези сетива и усещания,

на които разчитаме, за да формираме представите си, хем са твърде малко на брой, хем са и ужасно ограничени. Оттам и разбиранията ни за заобикалящите ни обекти са отчайващо оскъдни. Способни сме да виждаме нещата само в рамките на собствените си възприятия и нямаме никаква представа за истинската им природа. Посредством някакви си пет жалки и недоразвити органа се мъчим да обхванем безграничните и невероятно сложни простори на Космоса и да прозрем същинската им природа. По същата логика би следвало да предположим, че други — далечни, непознати същества, притежаващи неимоверно по-развити и дори коренно различни спектри на възприятие от нас — са способни не само да видят по съвсем нов начин обективната действителност, но и да различават невидими за нас материи, енергии и форми на живот. Макар и да се намират буквално под носа ни, тези тайни на нашия свят досега са били абсолютно недостъпни за човешкото познание поради ограничените възможности на сетивата ни.

Слушах го безмълвно, сякаш бях хипнотизиран от този неочакван изблик на дълбоко стаена ярост.

— Винаги съм вярвал в едно — че в непосредствена близост до нас съществуват недосегаеми за оскъдните ни възприятия светове, неподозирани, невероятни и удивителни светове. Най-накрая ми се удаде възможност да разбия преградите, които ни делят! Не, ни най-малко не се шегувам. През следващите двайсет и четири часа тази машина, която виждаш близо до масата, ще започне да генерира специални видове вълни, въздействащи директно върху човешките сетива и органи, които се намират в атрофирало или рудиментарно състояние. Тези вълни ще разкрият пред човека феноменални, несънвани досега перспективи и дори ще променят из основи всичките ни представи за това, което наричаме органичен живот. Дочакахме момента на истината — съвсем скоро ще разберем какво кара кучетата да вият в тъмното и кое подтиква котките да наострят уши след полунощ. Бихме могли да разбулим извечни тайни, за които никой преди нас даже не е подозирал. Ние ще бъдем първите; ще преодолеем бариерите на времето, Космоса и измеренията, без да се налага да ходим никъде, и ще надникнем в самите скрижали на Сътворението!

Докато Тилингаст фантазираше разпалено на глас, аз на няколко пъти се опитах да го прекъсна. Тогава все още таях крехката надежда, че ще успея да го разубедя, защото го познавах достатъчно добре и поради тази причина бях по-скоро уплашен, отколкото изненадан от думите му. Честно казано, вече изпитвах сериозни притеснения за здравословното му състояние. За съжаление, той се оказа до такава степен обсебен от фанатичните си идеи, че най-безцеремонно и грубо ме изгони от дома си. Десет седмици по-късно ясно виждах, че фанатизмът му изобщо не е намалял, даже напротив... Ала ето че непреодолимото желание да разкаже за развоя на проучванията си пред някой по-близък човек явно бе надделяло над презрението му към мен. И точно поради тази причина Тилингаст ми бе написал странното, почти неразбираемо писмо, чиито разкривени редове едва успях да разчета, с което настояваше веднага да се отправя към къщата му на Биневълънт Стрийт.

Докато прекрачвах прага и оглеждах дома на своя приятел, който тъй внезапно се бе преобразил в боязлива, трепереща сянка на самия себе си, веднага почувствах нечие злоещо присъствие — като че ли във всяко тъмно ъгълче се бе притаил лепкав, вледеняващ страх. Сякаш изведнъж се бях пренесъл в ужасяващ кошмар — налудничавите предположения и убеждения, които Тилингаст ми беше споделил преди има-няма десетина седмици, буквално се бяха материализирали във всепоглъщащия мрак, надвиснал отвъд пределите на малкото треперливо сияние на запалената свещ. Демоничната атмосфера в къщата се засили, когато домакинът ми проговори — с глух, променен и безжизнен глас, от който неволно подскочих. Изведнъж ми се прииска някой от прислугата да се появи пред нас, за да разсее обтегналото въздуха напрежение, но, за мое нещастие, се оказа, че всички са си тръгнали още преди три дни. Останах неприятно изненадан от този факт; не можех да повярвам, че старият Грегъри тъй внезапно би напуснал господаря си, без дори да сподели намеренията си пред доверен и близък човек като мен. Все пак именно от него получавах информация за живота на Тилингаст след бурния му пристъп на опустошителен гняв, в който безапелационно ми посочи вратата на дома си.

За мое изумление обаче съвсем скоро страховете и тревогите ми затихнаха, изпепелени от пламъка на нарастващото любопитство, към

което не след дълго се прибави и неподправено възхищение. Макар и да не знаех какво точно очаква от мен близкият ми приятел, и сам виждах, че е на прага на значимо — дори бих казал невероятно — откритие. В миналото често се бе случвало да критикувам и оспорвам протиеостествените му опити да проникне и дълбае в най-съкровеното и немислимото, ала сега, когато ясно виждах от възторга му, че е постигнал забележим напредък, неволно се поддадох на еуфорията му. Естествено, нямаше да съм си аз, ако частица от съзнанието ми не бе останала нащрек, предупреждавайки ме да имам едно наум за евентуалните злополучни последици, които можеха да ни застигнат.

Крачех из мрачния, опустял дом, следвайки слабото пламъче на свещта, която тази ходеща пародия на човешко същество носеше в треперещата си ръка. Съдейки по повсеместната тъмнина, в която беше плувнала къщата, предположих, че електрическото захранване е прекъснато навсякъде. Попитах защо и Тилингаст ми отвърна, че спирането на тока се наложило по съвсем конкретни и изключително сериозни причини.

— Това щеше да бъде прекалено... — мърмореше си той под нос. — В никакъв случай не бих допуснал да...

Не можех да не забележа тази нова и специфична особеност на речта му — все пак никога преди не го бях чувал да си говори сам. Докато размишлявах над очевидно негативното влияние на тайнствените експерименти върху физическото и психическото здраве на своя приятел, неусетно се озовахме в просторната мансарда, която Тилингаст беше превърнал в лаборатория. Вниманието ми веднага бе привлечено от причудливата, отблъскваща на вид електрическа машина, откъдето струеше някакво болезнено бледовиолетово сияние. Странната апаратура беше присъединена към доста мощен, съдейки по размерите му, акумулатор, макар че точно в момента, доколкото можех да преценя, токът бе изключен. Спомних си, че по време на предишните експерименти работещият агрегат издаваше отчетливи пукащи и бръмчащи звуци. Попитах събеседника си как е възможно загадъчният уред да генерира светлина, без да е включен към източник на електроенергия, обаче домакинят ми само измърмори, че постоянното сияние нямало нищо общо с електричеството, ала не бил

в състояние за толкова кратко време да ми обясни на разбираем език какво точно представлявало.

Тилингаст ме покани да се настаня на един стол близо до машината (така че тя да се намира откъм дясната ми страна), а той натисна някакъв превключвател, намиращ се под грозда от многобройни лампички, разположени в далечно подобие на светеца корона. Из помещението се разнесе басово бръмчене, което бе последвано от някакво усилващо се, не особено приятно виене и най-накрая премина в тихо, приглушено жужене, което ми се стори като блажена тишина. Междувременно сиянието се засили, после отново отслабна и в крайна сметка придоби блед, призрачен оттенък, в който сякаш се смесиха няколко странни нюанса. Едва ли бих могъл да си представя по-грозна и отблъскваща палитра и дори не се наемам да я опиша. Домакинът ми внимателно следеше всяка моя реакция и веднага забеляза изумлението, изписало се на лицето ми.

— Знаеш ли какво е това? — прошепна ми развълнувано той. — Това е ултравиолет!^[2] — Съдейки по пискливия му кикот, явно недоумението ми искрено забавляваше събеседника ми. — Досега винаги си смятал ултравиолетовите лъчи за невидими, нали? Е, всъщност си прав, само че сега си способен да ги видиш... както и много други неща, които преди са били недостъпни за зрението ти.

— А сега слушай внимателно! — продължи той. — Вълните, които тази машина излъчва, пробуждат в нас хиляди дремещи, латентни до този момент възприятия — възприятия, които са достигнали до нас през милионите и милиони години еволюция на човешките същества. Наследили сме ги още от най-първобитните форми, от първите зачатъци на органичния живот. Самият аз вече зърнах истината за произхода ни. Сега и ти ще имаш тази възможност. Искаш ли да узнаеш какво всъщност представлява? Съвсем скоро ще разбереш.

След тези думи Тилингаст седна срещу мен, изгаси свещта и впери налудничавия си, малко плашещ поглед в моите очи.

— Твоите налични сетива — като слуха ти например — също могат да възприемат множество разнообразни импулси, защото са тясно свързани със спящите, неизползвани от нас органи. Постепенно би следвало да се пробудят и другите ти възприятия. Кажи ми, чувал ли си някога за епифизната жлеза^[3]? Знаеш ли, че направо се заливам

от смях, когато слушам какви ги дрънкат всички ония ендокринолози, шарлатани и други псевдоспециалисти, които се мислят за учени, а всъщност са най-долни парвенюта, криещи се зад глупостите на Фройд! Но да не се отклоняваме от темата. По същество тази жлеза е най-значимият и важен орган от всички органи в човешкия организъм... и аз го открих! В известна степен може да се уподоби на зрителен сензор, който предава импулси на мозъка и ако си нормално развит човек, то благодарение на епифизата можеш да възприемаш голяма част от онова... онова отвъд... и да черпиш информация от отвъдното.

Огледах грамадното пространство на мансардата с наклонената южна стена — помещението бе слабо осветено от странните видими лъчи, непознати в ежедневието ни, а далечните му ъгли бяха потънали в дълбоки, страховити сенки. Струваше ми се, че цялата лаборатория е обгърната в тайнствена мистерия, сякаш се намирах в мъглява, въображаема нереалност, която криеше истинската си природа и неволно пораждаше в съзнанието ми фантастични образи от символизма и сюрреализма.

Незнайно защо, събеседникът ми изведнъж се беше умълчал. В мен напиряха доста въпроси, ала преди да успея да ги задам, ненадейно се оказах в плен на чудноватото видение. Сякаш се бях пренесъл насред величествен древен храм на отдавна умрели богове. Можех да зърна смъртно очертани форми и неизброимо количество черни каменни колони, които се издигаха от влажните плочи на пода до необозримите, забулени сред облаци висини. След известно време тази картина неусетно изгуби реалността си и на мястото ѝ се възцари далеч по-страховито видение. Намирах се сред пълен мрак — абсолютно сам сред вселенската чернота, заобиколен от непрогледния, безкраен и безмълвен Космос. От всички страни ме заобикаляха единствено празно пространство и кошмарна пустота, които събуждаха смъртни, забравени в миналото страхове, присъщи само на едно малко дете. Ръката ми инстинктивно се плъзна към джоба на самото ми, където държах личното си оръжие — револвера, който купих след онази злополучна нощ в източен Провидънс и който винаги носех при излизанията си след залез-слънце.

Изведнъж — някъде от безкрайно далеч, сякаш ехтеше от необятната пустота — започна да се носи приглушен, едва различим

звук. Беше тих, леко вибриращ и определено музикален; от него сякаш извираше неумолима, дивашка, първична енергия, която обгръщаше тялото ми в мъчително-нежна прегръдка. В същия миг в просторната мансарда нахлу осезаем порив на студен въздух и на мен ми се стори, че източникът му навярно е същият като на странния звук.

Със затаен дъх очаквах нещо да се случи, докато напрежението неотклонно нарастваше. С всяка секунда и звукът, и хладният повей се засилваха; все едно бях прикован върху забит наред железопътните релси стълб и всеки момент върху мен щеше да връхлети гигантски локомотив. Отворих уста, за да засипя Тилингаст с въпроси, ала още при първата дума осъзнах, че и двете необичайни явления внезапно са изчезнали. Огледах се наоколо и забелязах само три неща — обитателят на къщата, светещата машина и потъналата в мрак мансарда.

Лицето на домакина ми бе разтеглено в отблъскваща гримаса, сякаш се опитваше да демонстрира презрението си към револвера в ръката ми, който неусетно бях извадил. Изражението му бе достатъчно красноречиво — по всяка вероятност и той чуваше и виждаше същото като мен, а току-виж и много, много повече. Започнах да му описвам впечатленията си с благоговеен шепот, ала той тутакси ме прекъсна и ми нареди да запазя тишина и спокойствие.

— Не мърдай — предупреди ме той. — Благодарение на тези лъчи не само ние можем да виждаме някои неща, но и те могат да виждат нас. Навярно помниш какво ти казах за напускането на прислугата ми, но не ти обясних какво точно се случи. Всичко стана заради твърдоглавата икономка — сто пъти ѝ бях казвал да не включва осветлението на долния етаж, но тя така и не ме послуша. Един път заради тази глупава жена електрическото напрежение по кабелите тъй рязко се повиши, че започна обратна вибрация. Сигурно е било ужасяващо — чух писъците ѝ от мансардата, макар че по същото време сетивата ми бяха в друго измерение. Впоследствие открих зверски раздрани парчета плат из цялата къща. По-голямата част от облеклото на госпожа Ъпдайк бе струпана на разпарцаливена купчина до електрическия ключ за осветлението в приемната — така и се досетих какво точно се е случило. Онова ги бе докопало... Всичките. Ала запомни — стига да не се движим, ще бъдем в относителна безопасност. Най-важното е да не забравяш нито за миг, че си имаме

работа с неведом, чудовищен свят, където сме напълно безпомощни... По дяволите, недей да мърдаш!

Комбинацията от шокиращото признание и безцеремонната заповед буквално парализираха тялото ми, а ужасеното ми съзнание отново надникна към пространството, което Тилингаст бе нарекъл „отвъдното“. Този път попаднах сред шеметен вихър от звуци и движения, който размиваше всичко пред очите ми. Съгледах смътните очертания на мансардното помещение, ала не от мястото, където седях, а от някакво друго пространство, където се издигаха клокочещи колони от невиждани фантастични образи, които сякаш пробиваха солидния покрив някъде отпред и вдясно от мен. След това отново се пренесох сред тайнствения храм, но този път върховете на колоните му се губеха в океан от светлина из атмосферата, а отгоре, точно където допреди броени минути се издигаше пулсиращият стълб, се спускаше ослепително ярък лъч.

От този миг нататък главозамайващото зрелище придоби калейдоскопичен характер; както се намирах в епицентъра на вихрушката от звуци, образи и неописуеми, съвършено нови и зашеметяващи усещания, ми се стори, че изведнъж започвам да се разтапям, като че ли телесната ми обвивка губеше досегашната си форма. Никога няма да забравя една особено ярка картина. За частица от секундата пред зора ми се разкри необятното нощно небе, обсипано с милиони блещукащи, бясно въртящи се сфери, а след като сиянието и скоростта им отслабнаха, стана ясно, че искрящите слънчеви дискове се групират в някакви подобия на съзвездия и галактики. И колкото и да не ми се искаше да го повярвам, цялостното изображение обезпокоително напомняше на демонично изкривеното лице на Крофърд Тилингаст.

Скоро след това долових и нещо друго. Нечие чуждо, страховито присъствие; някакви гигантски неведоми същества се носеха в непосредствена близост покрай мен и от време на време дори пронизваха и преминаваха през моето човешко тяло. Неочаквано ми хрумна, че Тилингаст, който без съмнение бе натрупал повече опит от мен и бе разгърнал древните си възприятия, вероятно е способен да види тези удивителни същества, докато аз само усещах присъствието им. Припомних си казаното от него за епифизната жлеза и се зачудих

какви ли причудливи картини се разкриваха пред свръхестествения му взор.

Неусетно и аз самият започнах да възприемам заобикалящата ме среда по-ясно и отчетливо, сякаш неведомото ми зрение се бе изострило и разширило периметъра си. Сияещият, изпълнен с пулсиращи сенки хаос внезапно бе заменен от нова картина — макар и леко неясна, тя все пак притежаваше известна плътност и обозрими очертания. В нея имаше нещо познато — невиждани и съвършено необикновени образи като че ли се наслаждаваха върху обичайни, земни обекти; ненадейно в съзнанието ми изникна сравнението с кинотеатър, където лъчът на прожекционния апарат попада върху предварително нарисуван екран.

Ясно виждах околната обстановка — просторната мансарда, електрическата машина, деформираното лице на стоящия срещу мен Тилингаст, — ала в същото време празните, незаети от мебелировка пространства в помещението вече не бяха такива. Навсякъде се рееха и блуждаеха неописуеми, неназовими същества — както живи, така и всякакви други, — които се преплитаха в безумен безпорядък и хаос. Създаваше се впечатлението, че тривиалните, познати обекти и предмети са се превърнали в част от абсолютно чужди, непознати за човешкия свят форми и създания, а те на свой ред пронизваха и моделираха тъканта на обичайните вещи в помещението.

Ала не след дълго причудливите картини се преобразиха в страховита и отвратителна гледка — с потрес забелязах как между живите обекти се прокрадват противни мастиленочерни създания, подобни на огромни уродливи медузи, които мърдаха гнусните си пипала в унисон с приглушените вибрации на апаратурата. Тези демонични създания наброяваха огромно количество и се срещаха във всякакви форми и размери. През пелената на надигания се страх прозрях, че могат да се припокриват, наслояват и проникват едно в друго, както и да преминават през предмети, които за нас, хората, са непреодолими в монолитната си цялост. Забелязах и особена закономерност в поведението им — тези полуматериални скверни твари непрекъснато се движеха и блуждаеха наоколо, сякаш изпълняваха някакви свои зловещи цели. Нерядко се нахвърляха помежду си и влизаха в ожесточени схватки — нападателят се стрелваше към жертвата си и яростно я разкъсваше, докато не я

погълнеше и абсорбираше напълно. Мисля, че точно в този миг осъзнах какво всъщност се бе случило с нещастната прислуга на Тилингаст. Колкото и да се стараех, не можех да отблъсна потресаващите образи от съзнанието си и да насоча вниманието си към други обекти от фантастичния нов свят, който ни заобикаляше. Очевидно през цялото това време домакинят ми внимателно ме беше наблюдавал, защото точно тогава изведнъж реши да проговори:

— Можеш ли да ги видиш? Можеш ли? Виждаш ли тези същества, които се реят, блуждаят и могат да преминат през теб във всеки момент от живота ти? Виждаш ли от колко съдания гъмжи средата, която другите хора смятат за чист въздух и синьо небе? Е, как мислиш — успях ли да разруша тази преграда и да ти покажа онези светове, които никой друг жив човек не е съзирал?

Пронизителният му глас достигаше до мен въпреки невъобразимия хаос от форми и звуци и аз се загледах в демоничната му физиономия, която се намираще тъй близо и същевременно тъй далеч от мен. Очите му приличаха на пламтящи адски ями и не ми беше никак трудно да забележа, че огънят, който гори в тях, е огънят на изпепеляващата омраза. Противното бръмчене на дяволската апаратура сякаш едва забележимо се усили.

— А може би си мислиш, че тези твари са убили моите нещастни слуги? Глупак, та те са съвсем безобидни! Но слугите ми действително ги няма, нали? Ти се опита да ме спреш; ти ме обезкуражаваше и унижаваше точно тогава, когато най-силно се нуждаех от насърчаване и подкрепа! Ти, жалък страхливец такъв, се боеше от космическата истина, но ето че успях да те докопам! Питаш се какво се е случило със слугите ми? Кой ги унищожи? Какво ги накара да надават адски писъци? Не знаеш, нали? Е, съвсем скоро ще разбереш!

Погледни ме и чуи добре какво ще ти кажа... Наистина ли вярваш, че във Вселената има такива понятия като „време“ и „величина“? И си сигурен, че формата и материята са нещо обективно съществуващо? Уверявам те, че достигнах до такива дълбини на познанието, каквито твоето жалко мозъче не може да си представи... Надзърнах отвъд пределите на Безкрая и призовах демони от най-далечните звезди... Успях да овладее сенките, които бродят от един свят в друг, сеейки гибел и безумие... Космосът вече е мой, осъзнаваш ли това? Сега тези зловещи твари — стръвни, хищни и готови да

погълнат всичко и всеки — се реят наоколо, но аз знам как да им се изплъзна. За разлика от теб. Ще се нахвърлят отгоре ти, както се нахвърлиха върху прислугата, и от тебе няма да остане нищичко...

Трепериш, а? Нали ти казах, че не бива да мърдаш — че само едно-единствено движение е достатъчно, за да привлечеш смъртта си? Виж как ти спасих живота с моите съвети — между впрочем, направих го само защото исках сам да видиш всичко и да чуеш онова, което ще ти кажа. Ако не беше стоял неподвижно, досега да са те разкъсали... Не се тревожи, няма да боли. Причината за неистовите кръсъци на глупавите ми слуги се дължеше не на болката, а на страховития облик на моите приятелчета. Знам, че гладните ми зверчета не са много симпатични, но все пак идват от места, където естетическите стандарти... се различават малко от нашите. Уверявам те, че дезинтеграцията протича абсолютно безболезнено; но ужасно ми се иска да ги видиш.

Аз също успях да зърна истинската им същност, но за разлика от теб знам как да ги спра. Искаш ли да разбереш как може да стане това? И за какво ти е? Винаги съм знаел, че в теб няма никакъв научноизследователски дух... Май трепериш, а? Трепериш от вълнение, понеже съвсем скоро ще зърнеш най-страшните създания, съществували някога... Защо не се раздвижиш малко? Умори ли се? Е, приятелю, не се притеснявай, защото те при всички случаи ще те намерят. Обърни се, дявол да те вземе, и виж какво се задава зад гърба ти! Точно зад лявото ти рамо е...

Останалата част от разказа ми е съвсем кратка и навярно ви е добре позната от материалите във вестниците. Полицайте дочуха гърмеж от изстрел, идващ откъм старата къща на Тилингаст, където и ни завариха — стопанинът на къщата мъртъв, а аз — лежащ в несвяст на пода. Веднага ме арестуваха, защото ръката ми все още стискаше димящия револвер, макар че прекарах в участъка само три часа; твърде скоро се изясни, че Тилингаст е издъхнал от разрыв на сърцето, а не от огнестрелна рана. Що се отнася до изстреления от мен куршум, той бе предназначен за онази чудовищна машина, която сега лежи на пода на лабораторията, превърната в купчина безформени отломки и изпотрошени механизми.

В разговора с полицайте се постарях да не споменавам излишни подробности за видяното от мен в онази злощастна нощ, понеже се

опасявах от евентуалната скептична реакция на следователя. От откъслечните, фрагментарни сведения, които все пак се наложи да дам в хода на разпита, полицейският лекар предположи, че по всяка вероятност съм станал жертва на изключително силно хипнотично внушение от страна на отмъстителен, склонен към убийство маниак.

Как ми се иска да можех да повярвам на думите му! Това със сигурност би ми помогнало да излекувам разклатените си нерви, които с нова сила ми напомнят за жалкото си състояние всеки път, когато се замисля за чистия въздух и необятното синьо небе над главата си. Онази кошмарна нощ в мансардата промени завинаги живота ми — оттогава насетне нито за миг не мога да се отпусна истински и да се наслажда на уединението и спокойния сън... Щом умората започне да обхваща тялото и мозъка ми, аз неизменно долавям нечие злокобно, невидимо присъствие и се сблъсквам с тревожното усещане, че някой или нещо ме преследва. Как изобщо бих могъл да повярвам в казаното от лекаря, при положение че полицаите така и не успяха да открият трупове на клетите слуги, които според следствието Крофърд Тилингаст собственоръчно бе убил в дома си?

[1] Доброжелателен, благосклонен, човеколюбив (англ.) — Б.пр.

↑

[2] Ултравиолетовите лъчи представляват електромагнитно излъчване с дължина на вълната, по-къса от тази на видимата светлина, но по-дълга от тази на рентгеновите лъчи. Може да предизвика флуоресценция и различни химични реакции при някои вещества — Б.пр. ↑

[3] Епифизата (наричана още пинеална жлеза, шишарковидно тяло или трето око) представлява малко образувание, което се отнася към междинния мозък — Б.пр. ↑

ЛЕДЕН ПОЛЪХ

Искате да знаете защо не мога да понасям студените повеи на вятъра? Защо всеки път, когато се налага да пристъпя прага на хладно помещение, започвам да треперя? С какво омерзение и ненавист посрещам края на топлия есенен ден, заменен от вледеняващите попълзновения на нощта? Няма да сгрешите, ако сравните непоносимостта ми към ниските температури с погнусата на повечето хора от неприятните миризми. За да ме разберете по-добре, ще ви разкажа за ужаса, с който се сблъсках, и за преживения от мен кошмар. Нека читателите сами преценят доколко тази история оправдава странните особености на психиката ми или всичко е плод единствено на капризна ексцентричност.

В заблуда са онези, които асоциират всички прояви на зловещото и ужасяващото само с мрака, тишината и самотата. Зная, че е така, защото аз самият се сблъсках с неназовимото в разгара на един слънчев следобед, сподирян от глъчката на градското движение, сред обитателите на съвсем порядъчен и най-обикновен дом, стопанисван от сърдечна и простодушна хазяйка. Всичко започна през пролетта на 1923 година, когато станах част от екипа на едно нюйоркско списание. Работата не беше особено интересна, а и не ми носеше кой знае какви приходи, така че се видях принуден да си потърся по-скромна квартира. Известно време се местех от място на място, докато се оглеждах хем за евтина, хем за сравнително чиста и прилично обзаведена стая. Оказа се, че претенциите ми са твърде дръзки на фона на мизерните ми приходи, и тъкмо бях започнал да се отчайвам, когато най-неочаквано попаднах на една къща, разположена на Четиринадесета западна улица.

Сградата представляваше нещо като пансион — на четири етажа, съградена в края на четиридесетте години на деветнадесети век с разточителен размах. Щом я огледах, си казах, че изобилието от дървени ламперии и мрамор навярно е било доста впечатляващо навремето, ала сега изглежда като еталон за градски кич и безвкусица.

Интериорът на зданието напълно отговаряше на занемарения му външен вид. Стаите бяха големи, просторни и с високи тавани, каквито вече рядко се строят, стените бяха облепени с отвратителни хартиени тапети, а тежките корнизи едва удържаха прашните завеси, които не позволяваха на свежия въздух да влезе в просмуканите с отколешни кухненски миризми помещения. За сметка на това обаче подовете блестяха от чистота, завивките и чаршафите редовно се подменяха, пък и топлата вода не спираше прекалено често. Реших, че съвсем спокойно мога да се установя тук и да дочакам по-добрите времена на едно такова място, вместо непрекъснато да се местя и лутам от квартира на квартира. Хазяйката на къщата — сеньора Хереро — беше пълничка испанка с едър кокал, малко мърлява на външен вид и със силно окосмяване по лицето, ала нито ме отегчаваше с клюки и празни приказки, нито ми мърмореше, че лампата в стаята ми на третия етаж често свети чак до изгрев-слънце. Що се отнася до останалите наематели на етажата ми, то те бяха учудващо тихи и неразговорливи за хамали с латиноамериканско потекло, сякаш в отговор на тайните ми молитви. Единственото по-сериозно неудобство, което смущаваше тишината и спокойствието, беше носещият се от улицата шум на градския транспорт и по-специално — громоленето на вечно дрънчащите трамваи.

Изкарах цели три седмици на новото място, преди да се случи първият необичаен инцидент от веригата злокобни събития. Една вечер — беше около осем часа — дочух в стаята си странен звук, наподобяващ капеща течност, и почти веднага усетих острия, характерен и натрапчив мирис на амоняк. Огледах се наоколо в търсене на източника и не след дълго забелязах, че в ъгъла на помещението таванът е подгизнал и оттам се стичат множество капки. Течът беше в близост до външната стена, която гледаше към улицата. Веднага слязох при хазяйката и тя ме увери, че проблемът съвсем скоро ще бъде разрешен.

— Това е от доктор Муньоc! — извика ми сеньора Хереро, докато се изкачваше по стълбите. — Сигурно пак е строшил някоя стъкленница. Странна птица е тоя човек — уж е лекар, пък все е болен. И все по-зле става, горкият, а няма кой да се грижи за него. Болестта му е много странна — по цял ден кисне във ваната и я пълни с разни миризливи билки. Хем не бива да се вълнува, хем и на топло не бива

да стои... Пак добре, че сам си чисти и разтребва квартирата... Навсякъде наредил едни шишенца, едни машинарии... Чудя се за какъв дявол са му притрябвали — нали вече не работи като доктор и никого не лекува? Между другото, навремето е бил голямо светило — даже тейко ми е чувал за него в Барселона — и съвсем наскоро изцери ръката на един водопроводчик. Голям домошар си е — никъде не ходи, никъде не излиза, само на покрива се качва от време на време. Синът ми Естебан му носи храната, прането, лекарствата и стъклениците. Божичко, колко амоняк хаби, само и само да си изстудява жилището^[1]!

Сеньора Хереро се затътри с пъшкане по стълбите към четвъртия етаж, а аз се прибрах в стаята си. Щом миризливата течност спря да капе от тавана, се заех да почистя пода, като междувременно отворих широко прозореца, за да се проветри добре. Съвсем ясно чувах тежките стъпки на хазяйката над главата си; доктор Муньос от своя страна стъпваше много леко и не вдигаше почти никакъв шум. Чуваше се и причудливото бръмчене на някаква непозната за мен апаратура, захранвана с бензин. Зачудих се от каква ли странна и рядка болест страдеше този човек, та доброволно да се откаже от чужда помощ и квалифицирани медицински грижи. В крайна сметка обаче си казах, че тази ексцентричност най-вероятно се дължи на изградения му от дълги години навик да живее в пълно уединение.

Най-вероятно никога нямаше да се запозная с доктор Муньос, ако един ден не бях получил сърдечен пристъп. Случи се малко преди пладне, докато си седях в стаята и пишех материал за списанието, на което сътрудничех. Лекарите открай време ме предупреждаваха за сериозната опасност, която крият тези симптоми, така че не биваше да губя ценно време. Внезапно си спомних думите на хазяйката за излекувания водопроводчик и с последни сили се заклатушках нагоре по стълбите. Задъхан и омаломощен, със сетни сили похлопах на вратата, намираща се точно над моята на горния етаж. В отговор на почукването ми отвътре се разнесе странен, някак си необичайно далечен глас, който ме попита на доста сносен английски кой съм и по каква работа идвам. След като се представих и обясних причината за посещението си, вратата се отвори — но не тази, пред която стоях, а съседната — и бях поканен да вляза вътре.

Още докато прекрачвах прага, смразяващ хлад обгърна тялото ми и аз неволно се разтреперих, може би защото разликата в

температурите вътре и навън беше ужасно голяма — все пак слънцето грееше силно и денят бе един от най-горещите за края на месец юни. Просторният апартамент, в който се озовах, беше богато и пищно обзаведен, в пълна противоположност на мизерията и нищетата, които царяха в останалите помещения в сградата. Интериорът подхождаше повече за покоите на изискан джентълмен, отколкото на жилище под наем в пансион — обзавеждането се състоеше от сгъваема кушетка, разположена в средата на стаята като диван, изящни махагонови мебели, прекрасни драперии, картини на стари майстори (които без съмнение струваха доста скъпо) и претрупани с книги лавици. При по-обстойния оглед видях, че помещението, което се намираше точно над моята обител — първоначално замислено като приемна, — е било превърнато от лекаря в нещо като малък медицински кабинет, претъпкан с най-различни стъкленици, шишенца и прибори (точно както ми бе споменала и сенъора Хереро). Явно доктор Муньос си беше оборудвал собствена лаборатория с незнайно предназначение у дома си. Най-вероятно държеше всички полезни и необходими принадлежности в многобройните шкафове, ниши и чекмеджета на съседната просторна стая (към която имаше и голяма баня), защото не ги виждах другаде. Личеше си, че този човек притежава отлично възпитание и не иска да излага на показ по-личната и материалната страна от битието си.

Самият домакин беше среден на ръст, с пропорционално телосложение и елегантен външен вид — очевидно полагаше извънредни усилия да изглежда безупречно. Прическата и дрехите му сякаш бяха изпипани до последния детайл. Лицето му издаваше силен и властен характер, без да е арогантно и надменно, прошарената му брада беше редовно поддържана, на орловия му нос бе кацнало пенсне (вече излязло от мода), а гъстите му черни коси бяха прилежно оформени над високото му чело. Макар очите му да бяха тъмни на цвят и да издаваха горещата му мавританска кръв, като цяло в него преобладаваха по-скоро келтските черти. Пред мен стоеше човек с блестящо образование, изключителен интелект и завидно потекло — несъмнено виден представител на изисканите аристократични кръгове.

На фона на всички тези качества може би звучи парадоксално, но първата ми реакция при вида на лекаря беше абсолютно неочакван пристъп на омерзение и антипатия. Може би това се дължеше на

съвкупност от фактори — като ледените течения, които се носеха из въздуха, синкавия оттенък на лицето му и неестествено хладната кожа на протегнатата му за ръкостискане длан, — които подсъзнателно ме караха да настръхвам. Навярно се чувствах шокиран и отблъснат и от неочаквания контраст между господстващия в жилището мраз и лятната горещина навън. Струваше ми се извънредно необичайно и противоестествено във вътрешността на сградата да витае такъв кучешки студ, при положение че навън цари нетърпима жегга; а именно необичайните неща и отклоненията от нормата често провокират у нас първична реакция на омраза, недоверие и страх.

Ала ето че инстинктивната ми неприязън изчезна също тъй внезапно, както се бе и появила, заменена от нови емоции — искрена благодарност и възхищение. Изглежда тайнственият лекар действително притежаваше невероятни умения, защото ледените му ръце изненадващо бързо ме върнаха към живота и възстановиха добрия ми тонус. Сякаш му беше необходим само един поглед, за да разбере какви точно са оплакванията ми. Горчивата прегръдка на смъртта чезнеше на фона на плътния му, спокоен глас, който разказваше увлекателни истории от дългогодишната му медицинска практика. Доктор Муньос ми разкри и мисията на живота си — как се закълел да победи смъртта и посветил живота си на тази борба, в която вложил цялото си богатство, изгубил всичките си приятели и близки, ала така и не се предал.

Докато го слушах, изпаднах в захлас, ненадейно си дадох сметка, че бях попаднал на един от малцината истински идеалисти и филантропи, останали в суровия ни меркантилен свят. След като преслуша дишането ми и извърши обстоен преглед, докторът отиде в лабораторията си, за да приготви някакво лекарство, което ми даде да изпия. През цялото време не спираше да бърбори; изглежда отдавна не бе имал компания и сега се радваше на неочакваната възможност да си припомни отминалите славни дни, когато множество млади хора са го слушали унесено, попивайки всяка негова дума. Правеше ми впечатление, че домакинът ми перфектно владее гласа си, ала явно не можеше да прикрие неестествено глухата си, равномерна, лишена от каквито и да е интонационни вариации, реч. Дишането му беше до такава степен равно и плитко, че дори не можех да забележа кога точно вдишва и издишва. Подробно описваше теориите и експериментите си,

вероятно с цел да разсее тревогите ми от скорошния пристъп. Ясно си спомням как неколkokратно повтори, че — въпреки слабото ми сърце — не бива да се страхувам и обезсърчавам, защото силната воля и съзнание били значително по-могъщи от органичния живот сам по себе си и вродените ни генетични заложи.

— Ако вземем например една изначално здрава телесна обвивка — изтъкна ми доктор Муньос, — в която са съхранени гореспоменатите качества, то подложеното на успешна консервация тяло ще продължава да живее въпреки дефекти на някои органи или даже пълното им отсъствие. Човек може да остане жив — или поне да води някакъв вид осъзнато съществуване — дори без работещо сърце!

Колкото до самия него, той ми сподели, че страдал от множество заболявания, които налагали съблюдаването на извънредно строг режим и не позволявали на организма му да функционира при нормални температури. Всяко повишаване на градусите за период, по-дълъг от няколко часа, можело да доведе до фатални последици. Именно на това се дължала мразовитата обстановка в апартамента му, понеже температурата в оптималната за него жизнена среда не бивало да надвишава дванадесет-тринадесет градуса. Постоянното поддържане на подобни климатични условия не било лека задача, затова доктор Муньос прибегнал до инсталацията на охладителна апаратура, захранвана с бензинов двигател и функционираща чрез впръскване на амоняк. Жизненоважно било съоръжението да работи прецизно и точно като часовник. При тези свои думи лекарят ми посочи специалната установка с множество преплетени тръби, чието бръмчене често бях дочувал от своята квартира.

Напуснах мразовитите покои на човека, който спаси живота ми, изпълнен с възторг и преклонение не само към личността му, а и към необичайно дръзките му идеи и възгледи. От този момент нататък редовно посещавах изключителния специалист. Естествено, побързах да си набавя подходяща екипировка — с по-топли и дебели дрехи без проблеми можех да прекарвам доста повече време в скования от студ апартамент. Лекарят подробно ми разказваше вълнуващи истории за изследванията, провеждани от него в най-дълбока тайна, както и за потресаващите резултати от тях. Въпреки че ръцете ми трепереха от студа, с нескрито страхопочитание разлиствах страниците на

старинните томове, подредени по книжните му лавици, а не след дълго се избавих и от сърдечния си недъг — пак благодарение на доктор Муньоос и неговия кратък, но изключително ефикасен курс на лечение. Концепциите и методите му бяха просто удивителни; самият той искрено и убедено развиваше теориите, че средновековните лечители и алхимици изобщо не са били някакви си шарлатани или измамници, а загадъчните им формули и рецепти са съдържали психологически стимули, оказващи мощно влияние върху определени субстанции от нервната система, откъде водят началото си всички пулсации на органичния живот. В захлас слушах историята за един негов колега — старият доктор Торес от Валенсия, — който споделил пред доктор Муньоос тайната на първоначалните си експерименти и преди осемнадесет години даже успял да излекува моя спасител от смъртоносна и ужасяваща болест, чиито последствия и досега разстройваха здравето му. За жалост, сякаш по ирония на съдбата, скоро след като ерудираният възрастен медик спасил живота на приятеля си, сам станал жертва на неумолимия вечен враг на всичко живо на тази земя, пред когото бил удържал временна победа. Навярно преумората и напрежението, съпътствали последните му житейски мигове, се оказали прекалено силни и опустошителни за преклонната му възраст. По всяка вероятност ставало въпрос за страшна битка; щом заговори за необичайните, тайнствени и даже шокиращи методи на лечение, доктор Муньоос сниши гласа си до шепот и загадъчно промълви, че поради потресаващия характер на медицинските процедури и действия нито един от по-консервативните и ортодоксални последователите на Гален^[2] не би посмял да ги приложи в практиката си.

През последвалите седмици се срещах почти всеки ден с доктор Муньоос и с прискърбие започнах да забелязвам, че новият ми приятел постепенно линее и сякаш гасне физически. Както самата сеньора Хереро се бе изразила, той „ставаше все по-зле“. Лицето му придоби зловещ сиво-синкав оттенък, гласът му звучеше все по-глухо и хрипливо (лекарят започна да шепти), затруднените движения на мускулите му издаваха все по-слаба координация, а волята и разумът му очевидно губеха заряда и остротата си. Самият доктор като че ли изобщо не си даваше сметка за влошаването на състоянието си и неусетно гримасите и израженията му взеха да пробуждат в мен

същото чувство на отвращение, което изпитах, когато го видях за първи път.

Появиха се и странни прищевки и капризи — лекарят си поръчваше екзотични подправки и тамян от Египет, чийто аромат бе толкова силен и натрапчив, че жилището му миришеше като гробницата на фараон от Долината на царете^[3]. Засили се и маниакалната му потребност от студ — лекарят непрекъснато настояваше да понижаваме температурата. Помогнах му така да модифицира устройството, че да се увеличи притокът на амоняк, като се внесат изменения в тръбите на охладителния агрегат; по този начин апаратурата пускаше повече леден въздух в помещението. В резултат на съвместните ни усилия температурата във всекидневната падна първо до четири градуса, после до един, а сетне и до минус два. Единствено в банята и лабораторията не се усещаха такива арктически температури, ала само поради две причини — първо, за да не замръзне водата, и, второ, да не се пречи на химическите процеси. Останалите наематели на пансиона започнаха да се оплакват от студените вълни, които се процеждаха през входната врата на доктор Муньоос, ето защо се наложи да поставя допълнителни уплътнения. Поведението на лекаря също се промени — той започна да се държи някак странно и загадъчно, сякаш някакъв зъл демон го беше обладал. Не спираше да говори за смъртта, а когато деликатно му намеквах, че няма да е зле да уреди земните си дела и да се погрижи за евентуалното си погребение, избухваше в хриплив и жесток смях.

Честно казано, присъствието на болния вече ми се струваше все по-отблъскващо и нежелано, ала сърце не ми даваше да го оставя в ръцете на непознати хора; поради тази причина всеки ден чистех, бършех праха и изпълнявах поръчките му, навлечен с дебелото кожено палто, което си купих специално за тази цел. Освен това му пазарувах и дори приготвях разни смеси от химическите съставки, които купувах от дрогериите и аптеките по негови указания.

Постепенно в жилището на доктор Муньоос се възцари една потискаща, злокобна атмосфера на смътен и неведом страх. Както вече споменах, цялата сграда излъчваше усещане за разруха и упадък, ала от неговите покои сякаш извираше някакво натрапчиво, всепроникващо зловоние. Вероятно миризмата се дължеше на екзотичните билки и тамяна, които слагаше във ваната си; на няколко

пъти му предложих да му помогна с тези процедури, обаче той категорично ми отказа. По тялото ми преминаваха тръпки на погнуса само при мисълта, че причината да не позволява на други хора да му помагат в банята се дължи на рядката му мистериозна болест. Сеньора Хереро се кръстеше всеки път, когато посещаваше доктора, а мен редовно ме обсипваше с благодарности и благословии, задето съм поел грижите за него. Стопанката на пансиона вече не позволяваше на сина си Естебан да носи храна, пране и лекарства на загадъчния отшелник от последния етаж. По този начин всички грижи за злочестия страдалец се стовариха върху моите плещи.

Веднъж, ей така, между другото, допуснах грешката да подхвърля на доктор Муньос идеята, че навярно би било добре да се консултира и с други медицински експерти, които да оценят обективно здравословното му състояние. Тогава събеседникът ми изведнъж изпадна в такъв необуздан пристъп на ярост, че сериозно се уплаших да не би да изгуби и последните си сили. Очевидно и самият лекар си даде сметка за пагубните последици, които нанасяше на разклатеното си здраве, защото моментално се успокои. Бидейки най-предан привърженик на идеята, че силата на волята и целеустремеността винаги могат да надделеят над умората и отпадналостта, болният решително отказа да се върне в леглото, напълно глух за молбите и увещанията ми. Връщайки се назад към първите дни на познанството ни, си спомних колко спокоен и уравновесен беше докторът; по-нататък, след като състоянието му започна да се влошава, той изведнъж стана немошен и отпаднал, а ето че сега от апатията му не бе останала и следа. Сякаш бе решил да хвърли всичките си сили в решителната битка с демона на смъртта, макар и да съзнаваше, че древният враг ще го срази. Клетникът вече отказваше да приема всякаква храна (честно казано, отдавна ми бе направило впечатление, че хранителните навици при доктора са само бегла имитация на нормалния, жизненоважен за човешкия организъм режим) и от абсолютното изтощение го делеше само силата на волята и интелекта му.

От известно време вниманието на доктор Муньос бе насочено другаде — към писането на многобройни писма и документи, които педантично залепяше и запечатваше, с изричните инструкции към мен тайнствената кореспонденция да бъде разпратена само след смъртта

му. Личностите, към които бяха адресирани писмата, сериозно зачовъркаха любопитството ми. Повечето от тях живееха нейде из Източна Индия и за някои от тях — като един френски доктор например — се носеха най-невероятни и невъобразими слухове, включително и че отдавна не са сред живите. Така се случи, че впоследствие взех решението да изгоря всички писма — така, както си бяха неизпратени и неотворени.

Междувременно доктор Муньоос вехнеше и линееше пред очите ми; външният му вид и гласът му пробуждаха първичен страх и ужас дори у мен, присъствието му бе тежко и непоносимо бреме и аз със сетни сили се заставях да стоя в едно помещение с него. Един ден — сецам се, че беше през септември — се наложи да повикам електротехник в жилището му, който да поправи настолната лампа на бюрото му... Още щом го зърна, работникът се строполи на пода, сгърчвайки се в епилептичен припадък. Понеже се ръководех от указанията, които ми даваше болният старец, не се наложи да викаме спешна помощ, за да свестим клетника. Техникът се изправи на крака едва след като лекарят се скри от погледа ни. Преди да си тръгне, мъжът ми довери, че като ветеран от Световната война се бил сблъсквал с какво ли не, ала „такива дяволски ужасии“, както красноречиво се изрази, не бил виждал никога досега.

След няколко относително спокойни седмици, малко след средата на октомври, изведнъж Преизподнята се отприщи и ни връхлетя кошмарът на кошмарите. Една вечер, около единадесет часа, помпата на охладителната апаратура ненадейно се развалила, прекратявайки целия процес по всмукването на амоняк и изстудяването на помещението. Само след три часа температурата в квартирата на лекаря достигнала катастрофално високи стойности. Някъде по това време и аз самият се събудих в постелята си от неистовите викове на доктора, ехтящи от горния етаж. Незабавно се облякох и се качих при него, за да видя с какво мога да му помогна. Щом разбрах какъв е проблемът, се опитах сам да поправа апаратурата, а междувременно домакинът ми не спираше да кръстосва помещението, сипейки огън и жупел. Естествено, несръчните ми аматорски опити не доведоха до никакъв резултат, така че отскочих до съседната сграда и извиках на помощ един механик, който работеше нощна смяна в близкия гараж. След като огледа машината, мъжът

отбеляза, че буталото на помпата трябва да се смени, ала това нямало как да се случи, преди да дойде утрото.

Яростта и страхът на обречения отшелник нарастваха с неописуема бързина и ми мина през ума, че този нервен изблик ще изцеди и последните му сили. След секунди лекарят изпадна в пристъп на умопомрачение, започна да се гърчи в неконтролируеми спазми, закри очите си с длани и се втурна към банята. Когато излезе оттам — пипнешком и с бинтовано лице, — аз с потрес си помислих, че никога вече няма да зърна очите му отново... Така и се оказа.

Студът неусетно се отдръпваше от жилището на доктор Муњос и към пет часа сутринта вече не се усещаше и следа от някогашния хлад, сковавал покоите му. Тогава болният реши да се оттегли в банята и ми нареди да му доставя всичкия лед, който намеря из денонощните магазини и заведения. Втурнах се да изпълня поставената задача и всеки път, щом се качвах горе с обемистите пакети ледени кубчета, които оставях пред вратата на банята, отвътре се дочуваше плискане на вода и немощен хъхрещ глас повтаряше:

— Още! Още!

Най-сетне дългоочакваното утро настъпи, навън се развидели и повечето магазини започнаха един по един да отварят врати. Намерих Естебан — синът на сенъора Хереро — и го помолих за помощ. Предложих му сам да си избере — или да носи лед, докато аз търся необходимото бутало за помпата, или той да намери важната част, а аз да доставям кубчетата лед. За съжаление, по изрична заповед на майка си момчето категорично ми отказа.

Изскочих навън да си потърся друг помощник и в крайна сметка се спрях на един оръфан безделник, когото открих да лежи на ъгъла на Девето авеню. Заведох го в малкото магазинче, което се намираще недалеч от пансиона, и го инструктирах да доставя без прекъсване лед на доктора. Междувременно се заредих с търпение и хукнах да издирвам подходящото бутало, както и квалифициран техник, който да го постави. След като изгубих няколко часа в безплодни усилия, надеждите ми постепенно взеха да се топят. Не се чувствах добре, виеше ми се свят и изпитвах безпомощна ярост. Обезсърчен, останал без дъх и умиращ от глад — имах чувството, че усещам съвсем осезаемо как времето изтича неумолимо, досущ като пясък между пръстите ми. Безкрайните телефонни разговори и трескавите обиколки

от място на място — било с метрото, било с трамвай, било с такси — ме изтощиха напълно. Най-накрая, около дванадесет часа на обяд, успях да открия един отдалечен магазин в търговската част на града, който разполагаше с нужното приспособление. По този начин успях да се прибера у дома около един и половина следобед заедно с двама механици — добре сложени, интелигентни на вид младежи, — които носеха необходимата част за апаратурата със себе си. В общи линии, бях направил всичко по силите си, така че само се надявах да не съм закъснял твърде много.

Обаче щом отворих входната врата на пансиона, тутакси почувствах, че черният ужас ме е изпреварил. Из цялата сграда цареше страшен, невъобразим хаос; всичко сякаш бе обърнато надолу с главата, а сред всеобщата трескава глъчка от изтерзани вопли се открояваше плътен басов глас, който изричаше молитва. Във въздуха витаеха нечестиви, дяволски миризми; изплашените наематели се бяха скупчили по коридорите и носеха в ръцете си разпятия, броеници и молитвеници. Когато ги попитах какво се случва, ми отвърнаха, че ужасната воня се носи от затворената врата на апартамента на доктора. Разказаха ми още и как скитникът, когото бях наел да доставя лед, още след втората си доставка излетял от покоите на доктор Муньос с обезумял поглед и дивашки писъци. Хрумна ми, че не бе изключено бродягата да е станал жертва на собственото си нездраво любопитство, което навярно го бе подтикнало да надзърне зад вратата на банята. След паническото си бягство оставил вратата на квартирата широко отворена, след което някой я заключил отвътре. Оттогава не се чувало нищо друго, освен постоянния, влудяващ звук на отмерено, ритмично покапване на някаква гъста течност.

След като размених няколко думи със сеньора Хереро и придружаващите ме работници, реших — въпреки страха, който вече бе загризал стръвно душата ми — да проникна в жилището на лекаря. Механиците тъкмо възнамеряваха да разбият вратата, когато хазайката донесе някакво хитроумно, свързано с дълга жица приспособление, с което успя да избути стърчащия от вътрешната страна на бравата ключ. Някой от другите наематели предложи да отворим широко прозорците на всички помещения в сградата, така че по-бързо да се отървем от отвратителната смрад. Сетне сформирахме малка групичка от доброволци — естествено, предвождана от мен, — която да влезе в

покоите на доктор Муњос. Въпреки че се чувствахме уплашени до смърт, ние запушихме носовете си с носни кърпи и прекрачихме прага на прокълнатия южен апартамент, окъпан от слънчевите лъчи на ранния октомврийски следобед.

Първото, на което се натъкнахме, беше някаква скверна, черна и слузеста следа, която започваше от отворената врата на банята, лъкатушеше из дневната и стигаше до писалището, пред което се бе образувала отвратителна тъмна локва. Близко до разлятата течност се виждаше лист хартия — осеян с гнусни петна с неясен произход, сред които се открояваха няколко изречения, надраскани с нечетлив почерк. Явно нечия незряща ръка — или по-скоро уродлива лапа, съдейки по ужасно изписаните букви — се бе опитвала да пише с молив, а към края на писмото редовете се кривяха и хартията бе зверски разкъсана, сякаш бе пробита от нокти. Противната черна следа от неизвестната лепкава течност се проточваше чак до кушетката.

Какво точно видях на кушетката? И какво е имало там само допреди броени минути? Никога и за нищо на света не бих дръзнал да отговоря на тези въпроси. В състояние съм само да повторя онова, което прочетох върху раздрания, осеян със зловещи петна лист, преди да го запаля и превърна в пепел. Сеньора Хереро и двамата механици не обърнаха никакво внимание на предсмъртното писмо — ужасени от видяното, те не можаха да понесат невъобразимия ужас и излетяха с писъци от стаята. Навярно се бяха устремили към най-близкия полицейски участък, където да засипят с несвързаните си показания шокираните пазители на реда, защото все някой трябваше да осведоми властите за случилото се.

Междувременно аз останах сам в призрачната стая. Отвъд прозорците кипеше градският живот, есенното слънце ярко грееше, а преминаващите трамваи и автомобили вдигаха обичайната си врява по натоварената Четиринадесета улица. На фона на всичко това и аз самият сякаш вече не бях убеден в истинността на чудовищната изповед, запечатана на изпокъсания лист... Дори и сега не мога да кажа, че вярвам в достоверността на случилото се. Има неща, за които е по-добре да не се говори много-много. Сигурен съм обаче за едно — от онзи миг насетне изпитвам непоносимо отвращение от мириса на амоняк и едва не изпадам в несвяст, когато усетя полъха на студен въздух върху кожата си.

„Краят — гласеше написаното с отвратителните, нечовешки разкривени букви предсмъртно послание — е близо. Няма повече лед, след като онзи непознат мъж ме видя и избяга. С всяка следваща минута става все по-горещо и плътта ми се разпада. Помниш теорията ми за волята, нервите и консервацията на тялото след настъпването на смъртта, нали? Че и без работещи органи човек може да продължи да живее — само със силата на волята си? Гениална теория, ала с един съществен недостатък — този процес не би могъл да продължава вечно. Подцених «постоянното разложение», за което говореше доктор Торес, преди ужасът и шокът да го убият. Той не може да понесе бремето на мисията си — след като прочете писмото ми, трябваше да ме отнесе в страшното черно място и да се грижи за мен. Що се отнася до органите ми, те така и не заработиха отново. Ако ме беше послушал и бе направил «изкуствената консервация», щях още да съм жив, защото — както навярно се досещаш — умрях още тогава, преди цели осемнадесет години...“

[1] При обикновена температура и повишено налягане амонякът лесно се втечнява. Течният амоняк се изпарява, като поглъща голямо количество топлина от околната среда, в резултат на което я охлажда — Б.пр. ↑

[2] Гален, известен още като Гален от Пергам, е древноримски лекар, хирург и философ от източната част на Римската империя. Смятан за най-сериозния изследовател в античната медицина, Гален има значителен принос в различни научни области като анатомия, физиология, патология, фармакология и неврология, както и в областта на философията и логиката — Б.пр. ↑

[3] Долината на царете е долина в Египет, където се намират гробниците на фараоните от Новото царство — от Осемнадесета до Двадесета династия — Б.пр. ↑

АМУЛЕТЪТ

I

Отново и отново в главата ми ехти онова кошмарно свистене, сякаш от размахването на грамадни криле, към което неотдавна се прибави и друг звук — едва доловимият, далечен лай на страховито неведомо куче. Уви, това не е сън; боя се, че не може да бъде наречено и лудост, защото всичко, което се случи през последните няколко месеца, не ми оставя и капчица надежда за подобно милостиво обяснение за сполетялата ме участ.

Единственото, което остана от Сейнт Джон, е неговият обезобразен, зверски разкъсан труп. Само аз зная как и защо се стигна дотук, поради което сега горчиво съжалявам, понеже това знание безмилостно разяжда мозъка ми с дивия ужас, че и аз самият ще приключа земния си път по същия начин. По тъмните, безкрайни коридори на призрачните ми фантазии броди Немезида — черната, безформена богиня на възмездието — и тя ме обрече на самоунищожение.

Дано някой ден небесата ни простят за безразсъдството и греховните увлечения, които стовариха върху ни тази непосилна и жестока орис! Отегчени и преситени от обичайния ритъм на света, където дори насладата от романтичните трепети и страстните приключения неусетно се стопяваше като мартенски сняг, двамата със Сейнт Джон започнахме да се впускаме с необуздан ентусиазъм във всяко естетическо и интелектуално движение, което обещавахе да разсее налегналите ни скука и досада. Загадките на символистите и вълненията на прерафаелитите^[1] успяха да задържат вниманието ни за известен период от време, обаче скоро охладняхме и към тях, понеже — както е известно — всяка нова любов рано или късно губи тръпнещото си очарование.

Единствено мрачната философия на декадентите можеше да ни спаси. Навярно тя успя да прикове и задържи капризния ни интерес само защото се потопихме постепенно в най-потайните и мрачни глъбини на това дяволско учение, без да бързаеме да пресушим този

демоничен бокал на един дъх. Не след дълго обаче дори Бодлер и Юисманс^[2] престанаха да разпалват въображението ни и двамата със Сейнт Джон решихме да възвърнем изгубената тръпка, като прибегнем до по-екстремни и необичайни приключения и преживявания. Именно тази емоционална необходимост ни накара да се впуснем в едно противоестественно и отвратително забавление, за което дори сега — въпреки състоянието на неистов ужас, в което се намирам — си спомням с дълбоко разкаяние и срам, защото не бих могъл да го определя другоаче, освен като крайно проявление на порока и светотатството. Казано по-простичко, онова, което двамата със Сейнт Джон дръзнахме да практикуваме, се изразяваше в оскверняването и обругаването на човешки гробове.

Не бих могъл да вдигна докрай завесата и да разбуля всички подробности от потресаващите ни набези, нито пък да изброя дори малка част от ужасяващите трофеи, „изложени“ в скверния музей, който решихме да си направим у дома — в грамадната каменна къща, където живеехме само двамата, без натрапчивото присъствие на каквато и да е прислуга. Трудно е човек да си представи по-чудовищно, прокълнато и богохулно място; там давахме воля на сатанинските си желания и с виртуозно извратен вкус подреждахме и аранжирахме една невъобразима вселена, изтъкана от ужас и поквара, за да задоволим най-черните си страсти и потребности.

Създадохме нашия светотатствен храм в тайна зала, скрита дълбоко под земята. Грамадни крилати демони, изсечени от базалт и оникс, озаряваха помещението с призрачно зеленикави и оранжеви отблясъци, които струяха през широките им, зловещо раззинати челюсти. От скритите в стените тръби, пълни с въздух, се лееха тревожни мелодии, завихрени в танца на смъртта, които сякаш подканваха алените изчадия от гробниците да се надигнат и зареят в кръг. От същите тези тръби според желанията ни се разнасяха най-различни ухания: от аромат на ефирни бели лилии и наркотично натрапчиви благовония от погребенията на ориенталските царствени особи до — ужасявам се само при спомена за това — отблъскващата зловонна смрад на прясно разкопани гробове.

Покрай стените бяха наредени автентични саркофази с древни мумии, редом с прекрасно обработени от специалисти-препаратори човешки трупове и старинни надгробни камъни, които бяхме

откраднали от гробищата на църковните дворове по целия свят. В издълбаните в стените ниши нареждахме черепи с всякакви форми и размери, разнообразени от цели мъртвешки глави в различни стадии на разложение. Там човек можеше да се полюбува както на изсъхналите, плешиви темета на прочути благородни и знатни покойници, така и на мъничките, чисти и златисти главички на новородени пеленачета, погребани съвсем наскоро в рохкавата пръст.

В музея бяха изложени и множество скулптури, статуетки и картини, изобразяващи различни дяволски изчадия и други зловещи същества. Повечето произведения бяха плод на собствените ни ръце — на Сейнт Джон и моя милост. Дори си ушихме специална папка от мургава човешка кожа, в която подредихме най-скверните и омерзителни рисунки, сътворени от непознати и анонимни творци. Между впрочем, за част от творбите се носеха слухове, че са излезли изпод четката на самия Гоя^[3], който така и не посмял да признае авторството си пред своите почитатели. Колекционирахме и най-различни музикални инструменти — струнни, духови и дървени, — от които двамата със Сейнт Джон понякога изтръгвахме изпълнени с префинена болезненост дисхармонии. Що се отнася до другите разнообразни трофеи, заграбени от разкопаните гробове по целия свят в резултат на човешката лудост и перверзия, те бяха наредени по лавиците на инкрустирани абаносови скринове, вградени в стените. Точно там се намираше и онази ужасна находка, за която дори не бива да споменавам. Слава богу, че събрах необходимата смелост да се отърва от нея, преди да взема категоричното решение да приключа със себе си.

Всички тези грабителски „екскурзии“, които си организирахме, за да се сдобиваме с безценни трофеи, неизменно представляваха виртуозни и дълго помнещи се артистични спектакли. Разбира се, ние не действахме като някакви си среднощни разбойници, които крадат от гробовете с цел забогатяване, и работехме при ясни и строги правила, като се съобразявахме както със собственото си настроение, така и с много други фактори, като околния пейзаж, особеностите на местността, спецификата на годишния сезон и конкретната фаза на луната. За нас тези развлечения бяха възможно най-изискана и изтънчена естетическа проява, олицетворение на творческото ни себеизразяване, ето защо и подхождахме с такъв перфекционизъм към

всеки детайл от подготовката си. Изборът на неподходящ час, прекомерната светлина или твърде влажната почва можеха да съсипят приятната възбуда, която ни обхващаше, докато ексхумирахме зловещите, ухилени трофеи от пръстта. Стремежът ни към нови приключения и жаждата ни за пикантни случки не познаваха насита. Сейнт Джон винаги заемаше лидерската позиция — все пак беше роден водач — и именно той ни доведе до нечестивото, прокълнато място, където ни връхлетя ужасяващата, фатална участ.

Защо проклетата съдба ни накара да отидем на онова отвратително холандско гробище? Предполагам, че сме били заинтригувани от мрачните легенди и предания, нашепващи за зловещ осквернител на гробове, който преди повече от пет столетия откраднал необикновен предмет с тайнствена сила от неведома крипта. И досега си спомням последните мигове, предшестващи откритието на удивителната находка — бледата есенна луна, проблясваща над паметните плочи, които хвърляха зловещо издължени сенки; гротескните дървета, чиито изсъхнали и прекършени клони падаха до изсъхналата трева, и порутените надгробни камъни; безчислените пълчища едри прилепи, които чертаеха необозримите си траектории на фона на сребърното лунно сияние; древната, обвита в бръшлян църква; фосфоресциращите насекоми, които приличаха на запалени свещи над изпочупените паметници; зловонието на гниеца пръст, разлагаща се растителност и още нещо, което се смесваше с по-слабите миризми, които бризът довяваше от далечните мочурища и морета... Най-ужасяващ обаче беше странният, едва доловим гърлен лай на някакво огромно куче, което не виждахме и не знаехме къде се намира. Щом дочухме това лаене, веднага се сетихме какво нашепваха селяните от тези краища — за същия този гроб, който в момента разравяхме. Как преди столетия точно тук открили разкъсаните и обезобразени тленни останки на същия грабител, до чийто ковчег тъй неудържимо се домогвахме — оглозганият му труп бил осеян с десетки следи от зъбите и ноктите на неведом, неописуем звяр.

И сега с кристална яснота си спомням всичко, сякаш беше вчера — как лопатите ни разравяха пръстта, покрила гроба на онзи прокълнат изверг... Колко се вълнувахме от дръзкото си деяние... Бледата луна, която ни наблюдаваше отгоре с изцъкленото си око... Страшните надвиснали сенки... Гротескните, уродливи дървета...

Древната църквичка, която сякаш сочеше подигравателно към небето с островърхия си, подобен на изпружен пръст шпил... Танцуващите насекоми, които приличаха на завихрени в танца на смъртта погребални свещички... Едрите прилепи, стрелкащи се в мрака... Отвратителните миризми, атакуващи обонянието ни... Тихото свистене на нощния бриз и необяснимото, едва доловимо, незнайно откъде ехтящо лаене, в чието действително съществуване нито аз, нито спътникът ми бяхме убедени. Ненадейно лопатите ни прозвъннаха, натъквайки се на масивен четвъртит обект, покрит с гнусна коричка от налепи и минерални отлагания от влажната почва, която дълго време не е била разравяна. Оказа се, че ковчегът е изненадващо здрав и тежък, ето защо сериозно се затруднихме, докато успеем да го отворим. Дали усилията си струваха, щяхме да разберем съвсем скоро; и двамата със Сейнт Джон буквално изгаряхме от нетърпение да разберем какво е съдържанието на находката ни.

Въпреки че от погребението на осквернителя бяха изминали цели пет века, открихме, че учудващо голяма част от костите му бяха запазени, при това в неестествено добро състояние. Макар и прекършен на няколко места от челюстите на съществото, което бе погубило мъжа, скелетът изглеждаше съвсем цял, черепът бе чист и бял и дългите остри зъби бяха по местата си. Можех да си представя как в зеещите очни кухни някога е горял същият дяволски пламък, който сега искреше и в нашите очи. В ковчеза имаше и нещо като амулет с доста непривична и екзотична форма, който навярно бе украсявал шията на покойника навремето. Представляваше крилата фигура на неизвестно създание, наподобяващо чудовищна хрътка — или може би сфинкс — с издължена, почти кучешка муцуна. Статуетката изглеждаше въплъщение на самото съвършенство — беше изработена от зелен нефрит в най-добрите традиции на ориенталското изкуство. Въздействието на амулета бе подчертано отблъскващо; той сякаш въплъщаваше едновременно смъртта, злонамереността и нечовешката свирепост. Върху него бе гравирани и някакъв надпис, ала езикът се оказа непознат както за мен, така и за Сейнт Джон. От долната страна на чудноватия предмет, точно под основата му, имаше изображение на зловец череп, наподобяващ печатно клеймо — най-вероятно бе добавено от незнайния майстор, който го беше изработил по поръчка.

Още в мига, в който зърнахме мистериозния амулет, ние решихме, че ще го вземем; дълбоко вътре в себе си усещахме, че точно това е наградата, заради която копахме изнурително онази нощ. И двамата бяхме уверени, че едва ли ще намерим по-ценна вещ във вековния гроб. И макар в началото странният предмет да ни изглеждаше напълно чужд и забулен в тайнственост, след внимателен и задълбочен оглед открихме нещо познато в него. Навярно обикновените, здравомислещи изследователи на изкуствата и литературата не биха забелязали нищо особено в причудливата статуетка, ала ние стигнахме до заключението, че именно за този скверен талисман намеква безумният арабин Абдул Алхазред в ужасяващия си „Некрономикон“. Безценната ни находка представляваше символ на отвратителния таен култ на чернопоклонниците, които се хранели с човешки трупове — тази страховита секта се подвизавала нейде из зловеците равнини на прокълнатия Ленг, ширещи се из затъntenите дебри на Централна Азия, за които мълвят старинните сказания. Двамата със Сейнт Джон ясно си спомняхме написаното от арабския демонолог за мрачните същества, които разкъсвали и раздирали плътта на умрелите; очертанятията на амулета, както пишеше в „Некрономикон“, отразявали тайнствените, свръхестествени свойства на душите на онези хора, които разкъсвали и изяждали мъртвците.

Грабнахме зеления нефритен предмет и отправихме последен поглед към ухиленото бледо лице на последния му притежател, преди да затворим ковчега и да заринем обратно гроба. Докато се отдалечавахме от злокобното място (амулетът бе прибран на сигурно място в джоба на Сейнт Джон), внезапно забелязахме — а може би ни се привижда? — как прилепите се спускат към наскоро разкопаната пръст, сякаш настървено се нахвърляха върху някаква отблъскваща плячка. Ала тъй като точно в този миг есенната луна бе забулена от облак, си казахме, че най-вероятно само така ни се е сторило. Още на следващия ден напуснахме Холандия с параход и по време на плаването към родината на няколко пъти ни се причу някакъв едва доловим, ехтящ в далечината лай на грамадно куче. Есенният вятър обаче виеше толкова тъжно и меланхолично, че ние побързахме да припишем странните звуци на природната стихия.

[1] Прерафаелитското братство обединява група английски художници, поети и критици от средата на деветнайсети век. Основано е от Уилям Холман Хънт, Джон Миле и Данте Габриел Росети. Те искали да отхвърлят това, което смятали за механистичен подход в изкуството, понеже били убедени, че класическите пози и елегантните композиции на Рафаел са оказали покваряващо влияние върху академичното преподаване на изкуството — Б.пр. ↑

[2] Жорис-Карл Юисманс (1848–1907) — френски писател, един от основоположниците на техниката „поток на съзнанието“, чието творчество се характеризира с натуралистични и декадентски тенденции. Става известен на широката публика със „сатанинския“ си роман „Бездната“ — Б.пр. ↑

[3] Франсиско Хосе де Гоя (1746–1828) — испански живописец и график, дворецов художник на Испанската корона. Смятан е за последния от старите майстори и за първия от модерните — Б.пр. ↑

II

Ала ето че не бе изминала и седмица, откакто се завърнахме в Англия, и започнаха да ни се случват странни и необясними събития. Както вече споменах, двамата със Сейнт Джон живеехме сами — досущ като отшелници, без приятели и прислуга — в едно старинно имение с множество стаи, построено край затънтено и неприветливо тресавище; поради тази причина рядко се случваше някой да похлопа на вратата ни. Изведнъж обаче започнахме да чуваме отчетливо тропане не само по вратите, но и по прозорците — както на долния, така и на горния етаж. После ни се привидя голямо, едро туловище, което успя да затъмни пълната луна, надничаща през прозореца на библиотеката, а друг път чухме някъде съвсем наблизко отчетливо свистене, сякаш от размахване на грамадни криле. Всеки опит за разплитане на мистерията, който провеждахме, приключваше без каквито и да е отговори или разумни обяснения. Накрая започнахме да се убеждаваме, че всичко е плод на въображението ни — че нашите собствени извратени фантазии ни караха да чуваме далечния лай, както в онази нощ на сред холандското гробище. Що се отнася до зеления нефритен амулет, поставихме го в една ниша в музея ни и от време на време палехме специални ароматизирани свещи пред него. Освен всичко друго, на няколко пъти препрочетохме страховития „Некрономикон“ на безумния арабин Абдул Алхазред — особено онези места, където се говореше за взаимодействието между душите на привиденията и символите, в които се въплъщават. Обаче колкото повече научавахме, толкова повече нарастваха и притесненията ни. И не след дълго ни връхлетя същинският ужас.

Вечерта на двацет и четвърти септември 19... година някой почука на вратата на стаята ми. Естествено, помислих си, че Сейнт Джон иска да ме навести, така че го поканих. В отговор обаче дочух единствено пронизителен сардоничен смях. Когато станах и отворих вратата, насреща ми нямаше никого. Коридорът беше абсолютно пуст. Отидох да събудя Сейнт Джон и веднага разбрах, че това не е било

някаква шега, защото приятелят ми също беше не по-малко разтревожен. Именно през тази нощ далечният призрачен лай, отекващ над тресавището, се превърна в реална — и несъмнено пагубна — заплаха.

Четири дни по-късно, докато се намирахме долу в своеобразния ни музей, някой започна да драска по вратата, която водеше към тайното стълбище на библиотеката. Този път се уплашихме не на шега, защото към обичайния ни страх от неизвестното вече се прибавяха и все по-реалните ни опасения, че някой може да е надушил нещичко и тайната ни колекция току-виж излязла наяве. След като угасихме цялото осветление, пристъпихме към вратата и с едно мълниеносно движение я отворихме. Тутакси почувствахме върху лицата си мощния порив на незнайно откъде появил се вятър и съвсем ясно дочухме чудновата смесица от заглъхващи звуци — на някакво шумолене, хихикане и непонятно, забързано говорене. В този момент вече не бяхме сигурни в нищо — дали сме изгубили разсъдъка си и всичко случващо се е плод на болните ни фантазии, или пък действително бяхме станали свидетели на реални, истински събития. Сигурни бяхме само в едно — думите, които чухме, бяха изговорени на холандски език.

Оттогава насетне двамата със Сейнт Джон заживяхме в странното състояние на непрекъснато разрастващ се ужас, примесен с някаква нелепа, зловеща екзалтация. Най-логичното обяснение за това обстоятелство беше, че странните увлечения, които споделяхме, малко по малко са ни тласкали неусетно към лудостта. От време на време се увеличахме и дори прекомерно драматизирахме, като се изкарвахме жертви на кошмарна, предначертана орис. Странните събития, от своя страна, тъй безмилостно ни връхлитаха едно подир друго, че от един момент нататък даже престанахме да ги броим. Отдалеченият и потаен наш дом се беше оживил от зъл демон, чийто непрекъснат лай кълтеше все по-силно и по-силно над тихото, задрямало в мъртвешки сън тресавище.

На двайсет и девети октомври открихме под прозореца на библиотеката следи от отпечатъци — бяха оставени в меката почва пред сградата от някакво невъобразимо същество, което и да искаш, пак не бих могъл да опиша. Необикновените дири си останаха пълна загадка, досущ като безчислените орди едри прилепи, които

непрекъснато се увеличаваха и описваха шеметни въздушни пируети около къщата ни.

Този кошмар достигна връхната си точка на осемнайсети ноември вечерта, когато Сейнт Джон се прибираще към дома ни от железопътната гара. Ненадейно бил нападат от неизвестен звяр, който започнал да гризе плътта му и не след дълго го разкъсал на парчета. Изтерзаните му викове достигнаха и до къщата ни и аз веднага се втурнах навън, за да му се притека на помощ. Докато се приближавах към падналото тяло, дочух зловещо свистене на крила, след което зърнах неясния, смътен силует на неведомо същество, което се смаляваше в небето на фона на изгряващата луна. Щом коленичих до Сейнт Джон, установих, че приятелят ми е на прага на смъртта и не може да говори свързано. Единственото, което успя да промълви, беше следното:

— Амулетът... тази проклета твар...

След това издъхна. Единственият ми близък приятел напусна този свят като безформена и обезобразена купчина плът.

Следващата нощ погребях кървавите останки в занемарената градина зад къщата и изрецитирах едно от дяволските заклинания, които Сейнт Джон толкова обичаше приживе. Тъкмо привършвах с церемонията, когато откъм блатото се разнесе лай на грамадно куче. Въпреки едрата луна, която светеше ярко в небето, не посмях да погледна нататък и да се уверя с очите си. Когато най-сетне събрах смелост да вдигна поглед към обвитото в мъгла тресавище, зърнах размитите очертания на грамадна черна сянка, която се носи от хълм на хълм право към мен, а единственото, което можех да сторя аз, бе да притисна лицето си към черната пръст.

Изгубих представа за времето; не зная колко дълго съм останал така, преди да се върна в нашия — всъщност вече само мой — дом и да проведе най-страховитото от всички досегашни поклонения пред тайнствения амулет от зелен нефрит.

Изпитвах безумен страх да обитавам сам-самичък голямата къща край тресавището, ето защо — след като изгорих или зарових дълбоко всички експонати от кощунствената ни колекция — заминах за Лондон, като взех със себе си единствено амулета. Ала изглежда не ми е било съдено да намеря покой, защото само след три нощи отново чух зловещия лай, а след седмица вече неизменно усещах как всяка вечер,

веднага щом падне мрак, нечии пронизващи очи не ме изпускат от поглед. Една нощ, тъкмо се разхождах по крайбрежието Виктория^[1], защото имах нужда да подишам малко чист въздух, когато забелязах как някаква тъмна сянка затулва отражението на един от фенерите във водата. В същия момент почувствах хладен порив на вятъра — доста по-силен от обичайния нощен бриз — да се завихря около мен и изведнъж осъзнах, че онова, което бе погубило Сейнт Джон, съвсем скоро ще убие и мен.

На следващия ден опаковах багажа си, взех зеления амулет и отплавах за Холандия. На чия ли милост се надявах, ако успеех да върна амулета на страшния му мъртъв собственик? Не бих могъл да кажа. Смятах обаче, че съм длъжен да изпробвам всички варианти, съдържащи поне зрънце логическо мислене. Все още нямах и най-бегла представа защо някаква дяволска хрътка би ме преследвала, нито пък каква е връзката ѝ с амулета, но понеже за първи път чух лая ѝ на холандското гробище, а и самият Сейнт Джон ме предупреди за зловещия талисман — и как кражбата му ни е навлякла проклятие, — реших, че отговорите са там, където започна всичко. В този ред на мисли, представете си в каква бездна на отчаянието пропадах, когато установих, че малко след като се настаних в хотела в Ротердам, крадци са проникнали в стаята ми и са задигнали единствения предмет на този свят, способен да ме спаси.

Същата вечер кучешкият лай бе необичайно силен и отчетлив, а на следващата сутрин прочетох за ужасяващо престъпление, извършено в един от по-затъntenите и западнали райони на града. Живеещите там бяха изпаднали в шок от страшната трагедия, сполетяла съседите им. В мизерната бърлога на семейство, изхранващо се предимно с кражби, нахлуло неузнаваемо същество, което разкъсало хората по най-жесток начин, без да оставя каквито и да е отпечатъци или следи. Освен обичайната среднощна глъчка, вдигана от пияниците в квартала, през цялата нощ съседите дочуваха и далечния, неизвестен и несекващ лай на някакво грамадно куче.

Това стечение на обстоятелствата ме накара отново да посетя онова мерзко гробище, където бледата зимна луна хвърляше страховити сенки, голите дървета мрачно скланяха сгърчените си клони над попарената от студа, изсъхнала трева и пропуканите надгробни плочи, а обраслата в бръшлян църква сякаш сочеше

присмехулно с островръхия си шпил към намръщеното небе, докато среднощният вятър надаваше призракен вой над замръзналите мочурища и ледените морски води. Дадох си сметка, че поне за момента лаенето е съвсем слабо и за мое изумление съвсем затихна, докато се приближавах към неотдавна обругания от самия мен гроб. При появата ми в небето се издигна многочислено ято неестествено едри прилепи, които сякаш започнаха да чертаят злокобни мрежи над угнетяващия пейзаж.

Не съм съвсем сигурен защо точно се върнах при онзи гроб — може би за да се помоля, а може би да се извиня и да потърся опрощение. Каквато и да бе причината, аз буквално се нахвърлих върху скованата от студ земя и се заех да разравям полузамръзналата почва с хищно настървение. Смътно осъзнах, че действията ми са ръководени както от собственото ми отчаяние, така и от нечия чужда, влияеща ми сякаш отвън воля. В интерес на истината разкопаването се оказа по-лесно, отколкото очаквах, като се изключи едно непредвидено обстоятелство — от небето се спусна мършав, изпосталял от глад лешояд, който започна трескаво да рови из разсипаната наоколо пръст; нямах друг избор и набързо премазах главата му с острия връх на лопатата. Когато най-накрая се докопах до продълговатия дървен ковчег, отместих прогнилия му, разяден от времето и червеите капак, без въобще да подозирам, че това всъщност е последната рационална — и напълно осъзната — постъпка в живота ми.

Във вътрешността на старинния, скован преди няколко столетия ковчег, под гъсто преплетените тела на огромните и жилести (все едно изсъхнали) спящи прилепи, лежеше същото костеливо същество, чийто гроб сравнително неотдавна бе ограбен от двама ни със Сейнт Джон. Сега обаче скелетът на мъртвеца изобщо не изглеждаше тъй чист и потънал в покой, както го бяхме зърнали тогава. Първото, което забелязах, беше, че е покрит със засъхнала кръв, късчета чужда плът и изтръгнати снопове коса... а миг по-късно улових хищно вперения в мен взор на фосфоресциращите очни кухини и зърнах дългите, плувнали в кръв остри зъби, които зловещо проблясваха, сякаш намеквайки за предстоящата ми гибел. В следващия момент от изкривените в дяволска усмивка челюсти се разнесе гърлен, сардоничен лай — сякаш издаван от гигантска демонична хрътка — и аз зърнах в окървавените, полуразложени ноктести ръце-лапи на

изчадието добре познатия нефритен амулет, който бях изгубил. Едва намерих сили да надам измъчен, нечовешки вой, след което се втурнах с всички сили по-далеч от това прокълнато място; част от мен си даваше сметка, че ужасените вопли, ехтящи от разтрепераните ми устни, от време на време се редуват с пристъпи на истеричен кикот.

Безумието се носи в нощта, обзидило звездния вихър... Нокти и зъби, заострени през всичките тези столетия на хранене с трупове... Алена смърт, процеждаща се на кървави капки върху прилепите, устроили си оргия над черните като нощта руини на заровените храмове на Велиал... Сега, когато чудовищният лай на тази мъртва, безплътна твар с всеки следващ миг ехти все по-силно и по-силно, а размахването на огромните ципести криле неумолимо се приближава, само зареденият револвер ще ме дари с покой и избавление от безименния и неназовим кошмар.

[1] Крайбрежието Виктория — част от крайбрежието на река Темза, автомобилен път и пешеходна зона, които се простират от Уестминстър до Лондонското Сити — Б.пр. ↑

МУЗИКАТА НА ЕРИХ ЦАН

Колкото и внимателно да разучавах картите на този град, все не можех да открия улица „Озейл“^[1] отново. Длъжен съм да отбележа, че се ровех не само из съвременните карти, защото добре знаех, че подобни имена често се менят. В крайна сметка реших да се потопя лично в старинната атмосфера на мястото и да проуча задълбочено всеки регион — без значение от названието му, — където би могла да се крие уличката, която някога познавах като „Рю Д’Озейл“. Обаче въпреки положените от мен усилия, не мога да не призная (при това не без срам и горчивина), че така и не успях да намеря нито къщата, нито въпросната улица... и дори съвсем приблизително да определя границите на района, където през последните няколко месеца от мизерния ми студентски живот (следвах метафизика в градския университет) слушах музиката на Ерих Цан.

Изобщо не съм изненадан от наличието на подобна празнота в паметта ми; все пак по това време аз сериозно подкопах както физическото, така и психическото си здраве, и помня, че не бях канил никого от тесния си кръг познати там. Същевременно тази невъзможност да открия улицата ми изглежда не просто странна, а озадачаваща и дори обезкуражаваща. Та тя се намираще само на половин час път пеша от университета и се отличаваше с някои доста специфични особености, които всеки, стъпвал там дори за кратко, със сигурност би запомнил. Ала въпреки това така и не успях да срещна човек, който даже да е чувал за улица „Озейл“.

По масивен, съграден от черен камък мост уличката прехвърляше мрачната река, покрай която се редяха занемарените тухлени зидове на навъсени складови помещения със слепи, мътни прозорци. Бреговете на реката неизменно тънеха в полумрак, сякаш смрадливият пушек от съседните фабрики ги бе направил навеки недостъпни за слънчевите лъчи. Самата река представляваше източник на неописуеми зловония — зловония, с които никъде другаде не съм се сблъсквал, — ала, колкото и странно да звучи, именно на тези миризми

възлагам последната си надежда да открия онази къща, защото никога не бих могъл да ги забравя. От другата страна на моста се простираше тесен калдъръмен път, оброчен с парапет, веднага след който започваше възход в терена — изпървом наклонът беше полегат, но впоследствие, когато човек се доближеше до „Рю Д’Озейл“, изведнъж ставаше доста стръмен.

Никога и никъде не съм съзирал друга тъй тясна и непристъпна уличка като тази. Бих могъл да я сравня със сурова скала, недостъпна за всякакъв вид транспорт; на места нямаше дори тротоар — на негово място в настилката бяха изсечени масивни каменни стъпала — и завършваше с висока, покрита с бръшлян прастара стена. Паважът не само че бе неравен, но и бе лишен от каквато и да е хомогенност — каменни плочи се редуваха с груб калдъръм, а имаше и участъци, където прозираше голата земя, нашарена тук-там от зеленикавосивкава растителност. Сградите, които се издигаха от двете страни на „Озейл“, бяха високи, с островърхи покриви и — съдейки по вида им — определено бяха неимоверно стари. Често, докато ги съзерцавах, имах чувството, че се накланят ту напред, ту назад или настрани. Нерядко две срещуположни къщи се надвесваха една към друга над улицата, образувайки някакво далечно подобие на триумфална арка, с което напълно лишаваха земната повърхност от живителната дневна светлина. Други постройки пък се съединяваха на нивата на по-високите етажи посредством разнебитени тесни мостчета.

Най-силно поразен обаче останах от обитателите на този район. Отначало ми се струваше, че впечатлението ми се дължи на мълчаливото, потайно и неразговорливо поведение на местните, обаче впоследствие си обясних странното им държание с обстоятелството, че всички бяха на преклонна възраст. Не зная как така се случи, че се нанесох да живея именно на тази уличка, ала признавам, че не бях съвсем на себе си, когато се преместих там. На моменти дори си мисля, че решението ми сякаш бе продиктувано отвън. Понеже страдах от непрестанен недостиг на средства, бях принуден да сменя множество мизерни квартири, намиращи се във всевъзможни западнали квартали, като всеки път се озовавах на улицата поради невъзможността ми да си платя наема. В края на краищата тази върволица от тягостни събития ме запрати пред олющената съборетина на „Рю Д’Озейл“, чийто собственик беше един страдащ от парализа

старец на име Бландо. Въпросната къща бе третата от началото на улицата и още щом я зърнах, осъзнах, че е най-високата от всички постройките наоколо.

Скромната квартира, която наех, се намиреше на петия етаж и се състоеше от една-единствена стаичка. Останалата част от сградата била — по думите на хазяина — почти необитаема. Ала ето че още същата вечер, когато се нанесох, дочух странна музика, долитаща от мансардното помещение над главата ми. На следващия ден побързах да разпитам стария Бландо за източника на необичайната музика. Той ми сподели, че в таванската стаичка живеел някакъв възрастен чудак, разписал се в книгата му като Ерих Цан — ням германец, който вечер свирел на виола в оркестъра на един от тукашните посредствени театри... После хазяинът ми побърза да добави, че именно склонността на Цан да репетира нощем, след приключването на театралните представления, го накарала да предпочете най-високата и изолирана стая в къщата, от чийто единствен прозорец се откривала гледка към пейзажа, простиращ се отвъд високата, увенчана с бръшлян стена в горния край на улицата.

Оттогава насетне почти всяка нощ слушах музиката на Ерих Цан, ала въпреки че мелодиите му не ми даваха да заспя, част от мен бе запленена от необикновеното, причудливо звучене на неговите омайни трели. Колкото и малко да знаех за изкуството, бях сигурен, че тези изумителни хармонии нямат нищо общо с онова, което бях чувал преди, ето защо не след дълго стигнах до извода, че непознатият старец е композитор с необичаен, дори гениален талант. Колкото повече слушах омагьосващите мелодии, които съседът ми изтръгваше от виолата си, толкова по-завладяващо въздействие ми оказваха и след седмица вече бях събрал необходимата смелост, твърдо решен да се запозная с този загадъчен човек.

Една вечер, когато господин Цан тъкмо се връщаше от работа, аз го пресрещнах в коридора и му заявих, че бих желал да го опозная по-добре, а защо не и да го послушам как свири. На външен вид старецът не беше нищо особено — дребничък, слабоват и свит човечец с износени дрехи. Забелязах, че има ясносини очи, гротескно като на сатир лице и почти плешива глава. Когато се приближих и го заговорих, физиономията му придоби едновременно уплашен и разгневен вид. Обаче явната ми доброжелателност все пак успя да

разтопи леда на отчуждението; изопнатите му черти се смекчиха и той ми махна с ръка — макар и, както забелязах, с известна неохота — да го последвам по мрачните, проскърцващи и разнебитени тавански стълби.

Германецът заемаше едното от двете разположени непосредствено под стесняващия се островърх покрив помещения — стаята му се намираше от западната страна на къщата, която се издигаше недалеч от високата, покрита с бръшлян стена в горния край на улицата. Квартирата му изглеждаше доста просторна; това впечатление се засилваше допълнително от почти пълното отсъствие на нормално обзавеждане. Мебелировката се състоеше единствено от тесен железен креват, зацапан умивалник, малка масичка, голяма библиотека, ръждив пюпитър^[2] и три старовремски стола. По пода в безпорядък се валяха разпилени нотни листове. Голите, неприветливи стени на помещението сякаш никога не бяха виждали измазване, а повсеместното изобилие на прах и паяжини караха стаята да изглежда по-скоро изоставена, отколкото необитавана. Очевидно представите на Ерих Цан за красота и естетика се простираха отвъд традиционните възгледи и лежаха в някое далечно кътче на творческото му въображение.

Старецът ми даде знак да се разположа на един от дървените столове, след което затвори вратата, дръпна голямото дървено резе и запали една свещ, прибавяйки я към тази, която носеше със себе си. Сетне извади виолата си от овехтелия калъф и се настани на най-неудобния стол. Без да ме попита дали имам някакви предпочитания — и без изобщо да се доближи до пюпитъра, — домакинът ми засвири по памет и така омагьоса сетивата ми, че можех единствено да го слушам като хипнотизиран. Самото изпълнение продължи малко повече от час и се състоеше от хармонии, каквито никога през живота си не бях чувал. Още тогава предположих, че тази забележителна музика бе плод на собствения му композиторски талант. Невъзможно е да се опише изключителното ѝ въздействие върху такъв като мен, който нищо не разбираше от музикално изкуство. Приказните мелодии приличаха на fuga с периодично повтарящи се пленителни пасажки, но дори за лаик като мен беше видно отсъствието на онези тайнствени, фантастични звуци, които бях слушал нощем от стаята си.

Колкото и странно да звучи, онези завладяващи хармонии така се бяха врязали в паметта ми, че впоследствие често си ги тананиках неумело (и без съмнение ужасно фалшиво). Ето защо, когато музикантът най-сетне отпусна лъка си, нетърпеливо го попитах дали не би ми изсвирил някоя от тях. В този миг сбръчканата физиономия на стареца изведнъж изгуби онзи отегчено-безметежен израз, господствал по време на изпълнението му, и на лицето му отново се изписа същото любопитно съчетание от страх и гняв, което бях забелязал при първата ни среща. Бях твърдо решен да настоявам, отнасяйки се твърде лекомислено към капризите на старческата сенилност, и дори се опитах да „настроя“ домакина си на желаната от мен вълна, подсвирквайки му част от мелодиите, запомнени от мен през изминалите нощи. Ала преди да изминат и няколко секунди, Ерих Цан разпозна първоизточника на непохватното ми тананикане и лицето му тутакси се преобрази, изкривявайки се до неузнаваемост. Той протегна дългата си, костелива и студена дясна ръка, за да запуши устата ми и да сложи край на нелепата ми имитация. В същото време за пореден път демонстрира непонятната си ексцентричност, тъй като отправи напрегнат — дори бих казал уплашен — поглед към самотния, закрит със завеси прозорец, сякаш се боеше от някой неведом среднощен натрапник. Реакцията му беше двойно по-нелепа и абсурдна, понеже мансардата се издигаше на голяма височина и бе недостъпна от всички съседни покриви, а и въпросният прозорец беше единственият на цялата стръмна уличка, откъдето — както бе казал хазяинът ми — човек можеше да надзърне над увитата с бръшлян стена.

Странният поглед на стареца ми припомни тези думи на Бландо и аз почувствах внезапен, макар и малко своенравен импулс да хвърля поглед през прозореца към пъстрата панорама на посребрените от лунното сияние покриви и градските светлини, блещукащи от другата страна на хълма, недостъпна за всички обитатели на улица „Озейл“, с изключение на този навъсен музикант. Пристъпих до прозореца и тъкмо щях да дръпна вехтите зацапани завеси, когато господин Цан отново се нахвърли върху мен с удвоена комбинация от гняв и страх. Този път той кимаше решително към вратата, докато трескаво ме тикаше натам с двете си ръце. Отвратен и оскърбен от поведението на своя домакин, аз му наредих да ме пусне и му заявих, че незабавно ще

изляза от стаята му. Тогава той разхлаби хватката си, а щом зърна погнусата и обидата в очите ми, гневът му сякаш се стопи. След секунда дясната му ръка отново се стегна — вече в дружелюбно ръкостискане — и немият виолист ме подкани да седна. Междувременно той самият се отправи към неподредената маса, където със замислено — и някак тъжно — изражение започна да пише с молива си на френски с онези измъчени стил и почерк, на които само един чужденец е способен.

Бележката, която в крайна сметка предаде в ръцете ми, представляваше молба за толерантност и опрощение. Ерих Цан пишеше, че е стар, самотен и страда от странни пристъпи на страх и нервни сривове, свързани както с музиката му, така и с някои други, неназовани причини. Проявеният от мен слушателски интерес изключително го бе зарадвал; той искрено желаше отново да го посетя, без да обръщам внимание на ексцентричните му изблици. Обаче, за голямо свое съжаление, не би могъл да ми изсвири някоя от странните си хармонии; просто не бил в състояние да ги изпълнява в присъствието на други хора, както и трудно би понесъл някой от предметите в стаята му да бъде докосван от друго човешко същество. Преди първата ни среща в коридора той изобщо не подозирал, че музиката му би могла да бъде доловена от нечий чужд слух, ето защо най-любезно ме молеше да уредя с Бландо преместването си в стая на по-долен етаж, където не бих могъл да чувам среднощните му репетиции. Накрая немият чудак добавяше, че е готов лично да покрие разликата в увеличените разноски по наема.

Докато си седях там и се мъчех да разшифровам ужасните му драсканици, изведнъж почувствах как се изпълвам със снизхождение към нещастния старик. Също като мен, и той бе станал жертва на физически и психически страдания, а увлеченията ми по метафизиката ме бяха направили по-толерантен и добър към хората. Ненадейно тишината, възцарила се в мансардното помещение, се пропука от някакъв едва доловим звук, разнесъл се откъм прозореца — навярно капациите бяха изтракали под напора на нощния бриз, — макар че и аз, също като възрастния Ерих Цан, неволно се сепнах от неочаквания шум. Както и да е, щом привърших с четенето, подадох ръка на своя домакин, той я разтърси дружелюбно и двамата се разделихме, смея да твърдя, като добри приятели.

На следващия ден Бландо ми предостави доста по-скъпа стая на третия етаж, разположена между апартаментите на застаряващ лихвар и уважаван тапицер. На четвъртия етаж над мен не живееше никой.

Не след дълго си дадох сметка, че желанието на Ерих Цан да го навестявам далеч не е толкова голямо, колкото ми се бе сторило в онази нощ, когато ме убеди да напусна квартирата си на петия етаж. Старецът нито веднъж не ме покани при себе си, а когато сам го посещавах, изглеждаше угрижен, държеше се някак сковано и свиреше вяло и апатично. Това се случваше винаги нощем — през деня немият музикант си отспиваше и не приемаше никого. Симпатиите ми към него не нараснаха, макар че таванското помещение и невероятните звуци на виолата му все още ме държаха в плен. Изпитвах необяснимото желание да надникна през единствения прозорец в квартирата на стареца и да устремя взор над стената към блещукащите покриви и църковни камбанарии, които без съмнение се виждаха оттам. Веднъж даже се качих до стаята му по време на театралните представления, когато Цан не беше вкъщи, ала открих, че вратата е заключена.

Въпреки всичко продължавах — макар и тайно — да се наслаждавам на среднощните изпълнения на немия виолист. Изпървом се промъквах крадешком до петия етаж, след което постепенно се сдобих с достатъчно смелост и вече се изкачвах по скърцащото стълбище, водещо до мансардата. Там, в тясното вестибюлче пред залостената врата, където дори ключалката беше покрита от вътрешната страна със специален заглушител, често долавях звуци, които ме изпълваха със смътен, неопределен страх — сякаш бях станал свидетел на някакво неведомо чудо и надвиснала мрачна тайна. Не бих могъл да кажа, че тези звуци бяха плашещи или ужасяващи — напротив, те просто таяха в себе си нечувани вибрации, загатващи за нещо отвъд земните предели — и на моменти придобиваха титанично симфонично звучене, което (както ми се струваше) нямаше как да бъде постигнато от един-единствен музикант. Според скромното ми мнение Ерих Цан беше същински гений с неподозирани възможности. С течение на времето музиката му ставаше все по-необузdana и неистова, а старецът придобиваше все по-изтощен и съсухрен вид с всяка изминала седмица. Вече категорично отказваше да ме приеме, без

значение по кое време го навестях, и дори започна да ме отбягва, когато случайно се засичахме на стълбите.

Една нощ, докато стоях, както обикновено, пред вратата му, дочух как изящното звучене на виолата му ненадейно се превръща в чудовищна какофония от хаотични звуци. Това не беше музика, а адски шум; шум, който би ме накарал да се усъмня в своя треперещ разсъдък, ако иззад залостената врата не се разнасяше горестното потвърждение за истинността на ужаса — неописуемият, нечленоразделен вопъл, който само един ням човек може да издаде, при това само в моментите на върховен страх или неизмерима болка. Похлопах няколко пъти по вратата, ала не получих отговор. Нямах какво друго да сторя, освен да чакам в тъмния вестибюл, треперейки от страх и студ, докато до слуха ми не достигна някакво слабо шумолене. Нещастният музикант явно се мъчеше да се надигне от земята с помощта на един от разнебитените си столове. Предполагайки, че тъкмо се съвзема след внезапно поразилia го припадък, аз с нови сили поднових тропането си, като в същото време му извиках на няколко пъти името си, опитвайки се да го окуража. Не след дълго долових, че Ерих Цан се тътри покрай прозореца, спуска капачите и ги затваря, а после отново залита към вратата, бързайки да ми отвори. Този път нямах никакви съмнения, че искрено се радва да ме види; лицето му буквално сияеше от облекчение и той се вкопчи в палтото ми досущ като уплашено дете, което отказва да пусне полите на майка си.

Неудържимо треперейки, старецът ме побутна да седна на един от столовете, след което сам последва примера ми. Забелязах, че виолата и лъкът му сякаш са захвърлени на пода до краката му. Дватама поседяхме така известно време, но ми направи впечатление, че музикантът кима странно с глава и като че ли напруга слуха си, опитвайки се да долови някакъв тайнствен, далечен звук. Най-накрая явно се успокои, сякаш бе удовлетворен от нещо, което само той си знаеше, и се доближи до масата, където написа кратка бележка. Подаде ми я и тутакси се захвана да пише нещо друго, очевидно доста по-обширно. Междувременно аз прочетох първото адресирано до мен послание. Ерих Цан ме молеше за прошка и настояваше — в името на собственото ми любопитство — да го изчакам, докато той завърши доста по-подробното си писмо, в което щял да опише — този път на

немски, за да няма проблеми със свободното си изразяване — всички онези чудеса и кошмари, които го съпътствали. Зачаках, а моливът на немия старец шеметно скриптеше по белите листове.

Може би час по-късно, докато си седях на стола и наблюдавах как купчината изписана хартия непрекъснато нараства, изведнъж забелязах как домакинът ми рязко се сепва, сякаш бе връхлетян от ужасен шок. Проследих погледа му и видях, че се взира като хипнотизиран в закрития от завесите прозорец, заслушан в тегнещата тишина, и отново се е разтреперил. В същия миг и на мен ми се стори, че долових някакъв звук; но в него нямаше нищо страшно и ужасяващо, а ми приличаше по-скоро на необичайно ниска нота, носеща се незнайно откъде. Нищо чудно в някоя от съседните къщи или даже зад високата стена, където така и не ми се бе удавала възможност да надзърна, да репетираше и друг музикант. Ефектът върху Ерих Цан обаче беше потресаващ — моливът се изплъзна от пръстите му и старецът рязко се изправи, сграбчи виолата си и започна да изтръгва от нея най-дивите и безумни тонове, които бях чувал някога, сякаш искаше да разкъса и унищожи простиращата се зад прозореца тъмнина.

Едва ли има някакъв смисъл да се опитвам да опиша свиренето на Ерих Цан през онази страшна нощ. Никога през живота си — отново подчертавам — не бях чувал такива дяволски мелодии. Нещо повече — този път отчетливо виждах пред себе си изражението на лицето му, където в момента бе застинала маската на неизразим, неподправен ужас. Колкото и невероятно да звучи, немият музикант всячески се опитваше да създаде невидима преграда от стихийно извиращи, завихрящи се и прескачащи се звуци, да прогони нещо навън или да не му позволи да влезе — нещо неведомо и непознато за мен, ала за него — очевидно нещо пагубно, застрашително и страховито. Скоро изпълнението му придоби някакво фантастично, неистово и истерично звучене, но въпреки това продължаваше да носи в себе си признаците на несъмнената гениалност, с която беше надарен този изумителен човек. Дори успях да различа някои мотиви — като например буйния унгарски танц, който се радваше на голяма популярност в театралните представления — и за момент си помислих, че за първи път чувам Ерих Цан да изпълнява музиката на друг композитор.

По-силно и по-силно, по-бурно и по-бурно... Все по-бясно и яростно се извиваха пронизителните, стенещи трели на обезумелия струнен инструмент. Самият музикант вече целият бе плувнал в пот, тялото му се гърчеше и извиваше като маймуна, а погледът му — както и преди — бе неизменно прикован в прозореца. Стори ми се, че във френетичните му ноти сякаш проблясват гротескните образи на сатири и вакханки, които се носят в шеметен танц през клокочещи бездни от облаци, дим и светлина. Точно в този миг сякаш долових някакъв различен звук — по-висок, по-остър и по-пронизителен от всичко досега. Със сигурност не беше сътворен от виолата и източникът му се намираше някъде отвън — неузнаваема, насмешлива, демонична нота, идваща нейде далеч откъм западния хоризонт.

В същия момент капациите на прозореца силно се разхлопаха под напора на ревящия нощен вятър, надигнал се в нощта, сякаш в отговор на бяското свирене в стаята. Надаващата невъобразими писъци виола на Цан вече издаваше такива звуци, каквито никога не бих асоциирал с подобен изтънчен инструмент. Капаците се разтресоха още по-шумно, разтвориха се и започнаха да блъскат по прозореца със страшна сила. Под въздействието на непрестанните удари стъклата се строшиха с трясък и в помещението нахлу вледеняващ вихър, който накара пламъчетата на свещите да се разтанцуват и разпиля купчината листове от масата, където домакинът ми бе решил да опише своята ужасна тайна. Погледнах към него и веднага разбрах, че отдавна е изгубил разсъдъка си. Яносините му очи бяха изцъклени, мътни и невиджаци, а отчаяното му свирене се беше превърнало в сляпа, механична и невъобразима оргия от хаотични звуци, която ничие перо не би могло да опише.

Мощен порив на вятъра, по-силен от останалите, вдигна ръкописа във въздуха и го понесе към прозореца. Втурнах се светкавично подир летящите листове, лелеейки безумната надежда, че ще съумея да ги спася, ала те изчезнаха в непрогледния мрак още преди да съм се доближил до зейналия в нощта отвор. Тогава ненадейно си припомних желанието си да надникна през него — през единствения прозорец на цялата улица „Озейл“, откъдето човек можеше да зърне ширналата се отвъд стената панорама на спящия град. Независимо от късния час, градските светлини винаги блещукаха в нощта, ето защо очаквах да им се полюбувам — въпреки дъжда и

вятъра. Ала щом надзърнах през най-високо разположения от всички прозорци в района, не видях пред себе си нито град, нито светлини. Отвъд стената се простираше единствено безкрайната, необятна чернота на безграничното космическо пространство — бездънен, неописуем мрак, изпълнен само с някакво неясно движение и музика, в които нямаше нищо земно, нищо човешко. Докато стоях така, парализиран от благоговееен ужас, нов порив на вятъра окончателно изгаси всички свещи, потапяйки ме в жестока, непроницаема, другоземна тъмнина. Бях сам — сам сред безбрежния хаос, разстилащ се пред мен, и демоничната, безумна лудост на виолата зад себе си.

Неволно отстъпих назад, без дори да се опитвам да запаля някоя от свещите, при което се блъснах в масата, преобърнах един стол и едва след цяла вечност съумях да се добера до мястото, където чернотата се сливаше в едно с отвратителните, злокобни трели на виолата. Без да имам никаква представа за това, срещу какви сили се възправам, аз се опитах да спася както себе си, така и Ерих Цан. Изкрещях, когато нещо пихтиесто — и парещо студено — премина покрай мен и ме докосна, ала писъкът ми се изгуби сред адската какофония, струяща от този прокълнат, дяволски инструмент. Изведнъж неистово движещият се лък ме удари, изскачайки от тъмнината пред мен, и аз разбрах, че съм се приближил достатъчно до немия музикант. Продължих напред, напипах облегалката на стола му, след което опипом открих рамото му и силно го разтърсих, опитвайки се да го изтръгна от свръхестествения му транс.

Той обаче не реагира по никакъв начин, а продължи да свири с неугасващ плам. Протегнах ръка към главата му, която не спираше да се поклаща механично в такт с музиката, и изкрещях право в ухото му, че трябва час по-скоро да се махнем оттук — от това скверно средище на среднощните кошмари. Отново не получих отговор; нещо повече — странният старец дори за миг не прекъсна зловещото си изпълнение. Причудливи въздушни потоци бяха нахлули в мансардното помещение и сякаш танцуваха в унисон с повсеместния хаос. Инстинктивно изтръпнах, когато докоснах ухото на домакина си, ала осъзнах причината за връхлетелия ме страх едва когато почувствах замръзналото му лице под пръстите си — Ерих Цан беше студен като лед и неподвижен като статуя. Тогава се стрелнах към вратата, по някакво чудо успях да я открия, отместих с треперещи пръсти

огромното дървено резе и изскочих навън — колкото се може по-далеч от това същество с изцъклени очи, седящо сред бездънния космически мрак, както и от призрания вой на чудовищната му прокълната виола, чиято стръвна, демонична ярост нарастваше с всяка изминала секунда.

Скачах, носех се, летях по безкрайните стълбища на тъмната къща... Тичах като обезумял по тясната, стръмна и древна улица, осяна със зловещо надвесени и разкривени сгради... Стъпките ми отекваха по черните камъни на старинния мост, изгърбен над зловонната река... Останал без дъх, бягах към широките, светли улици и ширналите се познати булеварди... И си спомням, че от един момент нататък вече нямаше вятър, луната сияеше ярко над главата ми, звездите нежно блещукаха в среднощния небосклон и светлинките на града искряха примамливо в нощта.

Въпреки непрестанните ми усилия и търсения, така и не успях да открия улица „Озейл“ отново. Ала, честно казано, след като си припомних всичко, случило ми се там, вече и не го желая. Дори за миг не изпитвам носталгия по онзи период от живота си и не тъгувам нито за къщата, нито за улицата, нито за изгубения в космическите бездни ръкопис... макар че само той би могъл да разбули загадката, тегнеща над музиката на Ерих Цан.

[1] Лъвкрафт измисля названието на улицата от фр. „au seuil“ — букв. „на прага“ — Б.пр. ↑

[2] Метална стойка за ноти — Б.пр. ↑

КОШМАРЪТ В РЕД ХУК

„Във всекиго от нас стремежът към доброто съжителства със склонността към злото и според мен всички ние живеем в неведом свят, изпъстрен с пещери, сенки и сумрачни създания. И макар да се съмнявам, че човечеството отново ще поеме по пътеката на еволюцията, сигурен съм за едно — че ужасното древно познание все още не е излично напълно.“

Артър Макън^[1]

[1] Артър Макън (1863–1947) — уелски писател с афинитет към мистичния хорър и окултната фантастика — Б.пр. ↑

I

Само преди няколко седмици на една уличка в градчето Паскоуг в щата Род Айлънд бе забелязан да се разхожда висок и едър мъж, чието противоестествено и неблагопристойно поведение веднага привлече вниманието на минувачите. Вероятно мъжът бе дошъл по пътя от селцето Чепаше, спуснал се е по хълма и понеже не е могъл да се ориентира из тесните преки, е решил да свърне по главната улица, чиито солидни тухлени постройки придават на района почти урбанистичен вид.

Точно на това място, без никаква видима причина, непознатият внезапно получил странен пристъп — докато се взирал в най-високата сграда, той ненадейно застинал на място като статуя, след което започнал да надава пронизителни, истерични викове и хукнал да бяга, сякаш бил подгонен от цяла орда дяволски изчадия, но изведнъж се спънал и рухнал по средата на близкото кръстовище.

Загрижените минувачи веднага му се притекли на помощ — вдигнали го на крака, изтупали прахоляка от дрехите му и с изненада установили, че чудакаът се държи съвсем адекватно и изглежда напълно възстановен от внезапния нервен срив. Той промърморил смутено няколко думи, от които станало ясно, че неотдавна бил преживял дълбока душевна травма, поднесъл извиненията си, гледайки притеснено към земята, и поел по обратния път за Чепаше, без да се обърне нито веднъж.

Когато непознатият се скрил от погледите им, всички свидетели на инцидента се съгласили, че подобен пристъп ни най-малко не би могъл да се очаква от такъв едър, силен и кипящ от енергия здравеняк. Когато някой от стълпилите се свидетели споделил, че разпознал в чудака един от обитателите на пансиона, чийто собственик държеше и най-голямата мандра в околностите на Чепаше, градусът на всеобщото удивление се вдигнал още повече.

Впоследствие стана ясно, че този странен човек се казва Томас Ф. Малоун — детектив от нюйоркската полиция, който понастоящем

бе излязъл в дълъг отпуск по здравословни причини. Говореше се, че състоянието му било предизвикано от прекомерното психическо натоварване покрай разследването на ужасяващи престъпления, което по нещастно стечение на обстоятелствата приключило с трагичен завършек. По време на масираната полицейска акция част от старите тухлени постройките в района ненадейно рухнали и погубили голям брой хора — както престъпници, така и негови колеги. Случилото се до такава степен разтърсило детектива, че оттогава насетне той изпитвал необясним ужас при вида на всяка сграда, която дори бегло напомняла за срутените здания.

След като обичайните методи на лечение не дали никакъв резултат, специалистите го посъветвали да напусне Ню Йорк за известно време. Полицейският хирург, който имал роднини в Чепаше, препоръчал на Малоун това спокойно селце, чиито дървени къщички в колониален стил щели да подействат като балсам за душевните му рани. Без излишно колебание детективът се отправил на път, обещавайки да страни от главните улици на по-големите градчета. Отскачането му до Паскоуг за нови списания се оказало грешка, за която нюйоркският полицай заплатил с уплаха, синини и срам.

Такива бяха клюките, които циркулираха между жителите на Чепаше и Паскоуг; толкова знаеха и специалистите, отговарящи за състоянието на Малоун. В интерес на истината в началото детективът се бе опитал да им разкаже доста повече, ала явното им недоверие го принуди да замълчи. Тогава той затаи в душата си болезнения спомен за преживяното и престана да оспорва всеобщото мнение, че виновникът за психическите му проблеми е срутването на няколко тухлени сгради в бруклинския квартал Ред Хук^[1], довело до трагичната кончина на храбрите му колеги.

Това простичко обяснение беше разбираемо за всички, а понеже Малоун не бе глупак, бързо съобрази, че поддържането на тази версия всъщност е в негов интерес. Да намеква на лишени от въображение хора за кошмари, излизащи отвъд пределите на всички човешки представи — за ужаси, заразили с древната си проказа цели домове, квартали и градове, — означаваше доброволно да се натика в изолатора на психиатричната лечебница. А той притежаваше както уменията на някогашните келти да съзират тайнствените проявления на странното и страшното в живота, така и характерната за

логическите умове способност да открива взаимовръзките между привидно неправдоподобните неща. Именно това необичайно съчетание го бе накарало на четирийсет и две годишна възраст да се озове далеч от родния си дом и да се отдаде на занимания, неподобаващи на един възпитаник на Дъблинския университет.

Този далеч не беше първият случай, когато му се налагаше да прикрива съкровения си мотиви — все пак никой не знаеше истинската причина за потапянето му в многоезичната клоака на нюйоркската бездна и всички отдаваха решението му на спонтанна и необяснима прищявка. Но как би могъл да разкаже на здравомислещите граждани за древните магьоснически обреди и уродливите култове, с които се бе сблъсквал в този клокочещ вещерски казан, където най-гнусната утайка на обществото открай време вливаше своя отровен дял от скверен ужас? Малоун бе виждал с очите си зловещите пламъци от дълбините на Преизподнята, лумващи по време на забранените ритуали в самото сърце на тази човешка гмеж — на повърхността, изтъкана от алчност, а отвътре прогнила от богохулно зло, — ето защо само се усмихваше в отговор на многобройните насмешки по повод новата му работа.

В стремежа си да иронизират интереса му към неразгадаемото и тайнственото, най-циничните сред познатите му се мъчеха да го убедят, че понастоящем в Ню Йорк не съществува нищо друго, освен пошлост, лицемерие и вулгарност. Един от тях даже се обзаложи на сравнително голяма сума, че въпреки популярността на предишните му публикации в „Дъблин Ревю“, детективът няма да успее да напише интересна статия за нюйоркските бордеи. Сега, при спомена за онова наивно време, Малоун нямаше как да не отбележи иронията на ситуацията — съдбата бе сбъднала думите на заядливеца, макар и преобръщайки заложения в тях смисъл на сто и осемдесет градуса. Кошмарът, който завинаги се беше запечатал в съзнанието му, едва ли би могъл да бъде описан, защото — досущ като онази книга, за която говори По — „es laesst sich nicht lesen“^[2].

[1] Самият Лъвкрафт е живял известно време в Ред Хук, но не остава с добри впечатления от района — Б.пр. ↑

[2] „Сама не позволява да бъде прочетена“ (нем.) — препратка към разказа на Едгар По „Човекът от тълпата“ — Б.пр. ↑

II

Усещането за скритите тайни на битието постоянно преследваше Малоун. В младостта си той съзираше и в най-обикновените неща незрима за другите красота, която го вдъхновяваше за поетичните му изблици, ала бедността, несретата и житейските несгоди насочиха вниманието му към мрачната страна на света и многобройните лица на злото в него. Оттогава всекидневието му се превърна във фантастичен театър на сенките, където едни персонажи бързо се сменяха от други и на сцената се явяваха ту ясно очертани, страховити и чудовищни образи, ту най-невинни фигури, в които съвсем смътно се долавяха контурите на дебнещото зло.

Преди известно време детективът бе прехвърлен към участъка на Бътлър Стрийт в Бруклин, за да помогне на колегите си по проблема с Ред Хук. Този квартал представляваше скверен човешки мравуняк, чието население никой не се наемаше да преброи и подреди в стройни статистически таблици, защото сирийските, испанските, италианските и негърските^[1] общности непрекъснато влизаха в конфликти помежду си, нарушавайки спокойствието на живеещите наблизо американски и скандинавски граждани.

Същинско вавилонско стълпотворение, сегашният Ред Хук поразява с противното си съчетание от невъобразима мръсотия и дивашка врява, акомпанирана от оглушителния вой на корабните сирени и влудяващото бучене на плувналите в мазут води, които се гърчеха в неумолимата каменна хватка на сумрачните кейове. Невинаги е било така — някога на искрящите от чистота крайбрежни улички живеели снажни светлооки моряци, а разкошните имения и вили, изпъстрили полегатите хълмове, свидетелствали за небивало благополучие и разцвет. В момента за тези безвъзвратно отлетели дни напомнят единствено изящните църкви, като по чудо оцелели тук-там, и величествената архитектура на старинните тухлени здания.

Оттук, от тази гнусна клоака на материалната и духовната нищета, към небето се носят хиляди сквернословия и проклетия,

избълвани на стотици различни езици и диалекти. Разюздани орди от скитници вилнеят нощем по улиците, надавайки дивашки крясъци, при което обитателите на близките съборетини бързат да угасят осветлението и да спуснат завесите, надничайки крадешком през затъмнените си прозорци. Приближаването на бродягите кара мургавите, белязани с клеймото на порока лица да се отдръпват рязко от нечистите стъкла с надеждата за скорошна поява на полицейския патрул. Ако това се случи, на улицата внезапно се възцарява гробовно безмълвие и арестуваните сякаш онемяват. Обаче пазителите на реда отдавна са разбрали, че по тези места не може да се въдвори ред, ето защо основната им грижа е да предпазят останалия свят от заразата на Ред Хук.

Явните нарушения на закона в тази част на Бруклин са толкова разнообразни, колкото и местните диалекти; криминалните прояви варират от контрабанда на алкохол и незаконно пребиваване на чужденци до въоръжени нападения и зверски убийства. Някои наивници се подвеждат по официалната статистика, според която нивото на углавните престъпления не превишава това в другите нюйоркски квартали — заслугата за това обаче е не на полицията, а на ловкостта, с която тукашните главорези умеят да заматат следите на злодеянията си. Достатъчно е да се отбележи, че броят на онези, които напускат очертанията на Ред Хук, е многократно по-малък от този на прииждащите в района.

Малоун прекрасно съзнаваше, че в условия на беззаконие съвременният човек започва да следва не указанията на разума, а тъмните инстинкти, наследени още от онези доисторически времена, когато почти не се е различавал от маймуните. Навярно затова ругаещите, напяващи странни заклинания младежи с мътни очи и грозни сипаничави лица, които бродеха на групички из мръсните улички в часовете преди зазоряване, всеки път го караха да потръпва от омерзение. Човек можеше да ги зърне навсякъде — те ту се скупчваха по ъглите, оглеждайки се подозрително във всички посоки, ту се събираха на стълбищата пред входовете на сградите, изтръгвайки неприятни звуци от примитивните си музикални инструменти, ту пиянстваха и си разказваха вулгарни случки из смърдящите вертепи, ту заговорнически си шепнеха нещо край такситата, спрени пред високите тухлени здания със заковани прозорци...

Колкото и отблъскващи да бяха, тези младежи интересуваха детектива повече, отколкото би признал пред колегите си, може би защото усещаше нещо заплашително в тях — някаква страховита сила, водеща началото си отвъд неведомите дълбини на времето. В тях Малоун виждаше продължители на зловеща древна традиция; пазители на останките от нечестиви култове и ритуали, чиято възраст засенчва тази на човешката цивилизация. Привидно хаотичните им действия всъщност бяха добре синхронизирани и осмислени, а в хулиганското им поведение нямаше нищо случайно. Ненапразно беше чел антропологични трудове като „Вещерството в Западна Европа“ на госпожица Маргарет Мъри^[2] и знаеше, че сред селячеството и някои други нискообразовани прослойки открай време съществува обичай да се устройват тайни обреди и оргии, наследени от тъмното доарийско минало на човечеството и влезли в легендите и преданията като черни литургии и вещерски сборища. Детективът не се съмняваше, че тези кощунствени завети на урало-алтайското шаманство и първобитните азиатски вярвания са оцелели и до днес, и понякога се питаше дали реалността няма да се окаже по-ужасяваща и от най-отблъскващите описания на архаичните култове.

[1] Някои изследователи на Лъвкрафт определят този разказ като политически некоректен заради авторовото отношение към някои етноси — Б.пр. ↑

[2] Маргарет Мъри (1863–1963) — изтъкнат английски учен с трудове в областта на египтологията, антропологията и фолклора — Б.пр. ↑

III

Причината Малоун да се сблъска с кошмара в Ред Хук се дължеше на случая с Робърт Сюдъм. Сюдъм беше ерудиран потомък на знатен холандски род; заможните му родители му бяха оставили достатъчно голямо наследство, за да не се налага да работи, ето защо възрастният мъж живееше като отшелник в просторния, макар и доста занемарен семеен дом, построен още от дядо му във Флатбуш. В тази уединена обител, разположена на Мартенс Стрийт и заобиколена от вековни дървета, Сюдъм бе прекарал в размисли и четене на книги повече от половин столетие и само веднъж — преди три десетилетия — я бе напуснал, отправяйки се към бреговете на Стария свят, където бе прекарал осем години. Отявлен саможивец, той нямаше прислуга и почти не приемаше посетители. Когато това все пак се случеше, ги посрещаше в библиотеката — единствената от трите стаи на приземния етаж, която поддържаше в някакъв ред.

Преди да се заеме с неговото дело, Малоун не го беше срещал лично, но знаеше за репутацията му на голям авторитет в областта на средновековния окултизъм и дори веднъж си каза, че някой ден непременно трябва да хвърли едно око на разпродадената му книжка за кабалата^[1] и легендите за доктор Фауст. А Сюдъм се превърна в „случай“, когато неговите далечни — и комай единствени — родственици поискаха да докажат чрез съда, че старецът е невменяем. Дотук се стигнало след продължителни наблюдения и ожесточени спорове вътре в семейството. В последно време Сюдъм, който по принцип винаги изглеждал малко немарливо с несресаната си коса, зле поддържаната, четинеста козя брадичка и размъкнатите дрехи, още повече занемарил външния си вид и изглеждал досущ като просяк. Непрекъснато говорел за някаква „чудна промяна“, която щяла да настъпи съвсем скоро — повтаряйки до безобразие думи като „Сефирот“, „Асмодей“ и „Самаел“, — и прекарвал голяма част от времето си в най-западналите бруклински бордеи. Някогашните му познати често виждали пълничкия антрополог да си шепне

съзаклятнически по станциите на метрото и други обществени места със смугли, подозрителни на вид типове, по всяка вероятност принадлежащи към криминалния контингент.

Дознанието установило, че Сюдъм харчи почти целия си годишен доход (плюс голяма част от основния си капитал) за старинни книги и манускрипти, които му доставяли от Лондон и Париж, както и за поддръжката на мизерната квартира, наета от него в сутерена на една от сградите в Ред Хук. Старецът прекарвал там едва ли не всяка нощ, приемайки странни делегации, състоящи се от местни престъпници и нелегални имигранти от всякакъв пол и цвят на кожата. Наблюдаващите го частни детективи докладвали, че зад спуснатите щори на прозорците се провеждали причудливи церемонии, бегло наподобяващи църковни служби и свещенодействия. От квартирата ехтели нечовешки вопли и песнопения, съпроводени от бесен тропот на десетки нозе, а екстазът и изстъпленията на участниците в нечестивите тайнства, пред които бледнеели дори най-дивашките ексцесии в Ред Хук, изпълвали детективите с омерзение и ужас.

Ала ето че в решаващия ден Сюдъм успял да отстои своята свобода. В съдебната зала маниерите му били безупречни, а речта му — ясна и убедителна. Без никакви затруднения той обяснил озадачаващото си поведение и екстравагантните си изказвания с изключителната си отдаденост на науката. Както сам заявил, напоследък се занимавал със задълбочени проучвания на европейските фолклорни традиции, поради което му се наложило да се среща с различни групи чужденци, за да изучава народните им песни и танци. Що се отнася до твърденията на родствениците му, че с парите си издържа някаква тайна престъпна организация, това за пореден път доказвало неразбирането, с което се сблъсква един истински учен в хода на изследванията си. Тъй старецът напуснал триумфиращ съдебната зала, за голямо огорчение на своите роднини, които били принудени да отзоват частните си детективи.

Някъде по това време със случая се заеха федералните власти и полицейските детективи, сред които беше и Малоун. Пазителите на реда бяха наблюдавали постъпките на стареца с нарастващ интерес и напоследък често бяха помагали на колегите си, работещи на частна практика. В резултат на тази съвместна дейност беше установено, че новите „приятели“ на Сюдъм принадлежат към най-отявлените и

закоравели престъпници, подвизаващи се из тъмните ъгълчета на Ред Хук, и че поне една трета от тях неведнъж е била привлечана към отговорност за грабежи, хулиганство и незаконен трафик на имигранти. Без преувеличение можеше да се каже, че кръгът от познати на възрастния антрополог почти напълно съвпада с една от бандите, специализирана в организиране на нелегален канал за хора от най-долните слоеве на азиатските общества. Благодарение на нея в копторите на Паркър Плейс — участъкът от Ред Хук, където се намираще квартирата на Сюдъм — постепенно изникнала цяла колония на събрани от кол и въже индивиди с дръпнати очи. Въпреки че използвали арабската азбука, всички сирийци (и другите имигранти от Мала Азия) от района яростно отричали каквато и да е връзка с тях. Заради липсата на паспорти и каквито и да било документи, удостоверяващи самоличността им, те, естествено, подлежаха на незабавно депортиране, но в квартал като Ред Хук изпълнителната власт е доста тровава и е необходим сериозен натиск от страна на обществото, за да се задейства дремещият ѝ механизъм.

Тези жалки създания се събираха в порутената готическа църквичка, издигаща се в най-бедняшката част на квартала. Всяка сряда там се устройваха увеселения, рекламирани като танцови забави. Официално черквата се водеше католическа, ала така и не се намери свещеник в Бруклин, който да признае принадлежността ѝ към конгрегацията. Полицаите, които често чуваха ехтящите от недрата ѝ странни звуци по време на нощните си дежурства, също споделяха това мнение. Дори когато в този съмнителен храм нямаше служба — и прозорците му тъмнееха, — Малоун бе дочувал зловещи басови тонове, сякаш изтръгвани от скрит в подземие то разстроен орган, акомпанирани от нечовешки писъци и глух тътен на незнайни ударни инструменти.

Когато го попитаха що за обреди се отслужват в черквата, Сюдъм заяви пред съда, че според него се касаело за ритуал, съчетаващ несторианското християнство и тибетското шаманство. После старецът изказа предположението, че повечето от участниците в тези сборища принадлежали към монголоидната раса и идвали от слабо проучените райони на Кюрдистан (тези думи накараха детектива да потръпне, защото се сети, че Кюрдистан се сочи за местообиталище на йезидите — последните оцелели поклонници на древния персийски култ към

Дявола). Ала независимо от изхода на случая „Сюдъм“, той ясно показва, че нелегалните имигранти бяха наводнили Ред Хук и числеността им постоянно нарастваше. Проблемът беше толкова сериозен, че най-накрая бе взето решение да се установи точният им брой, по какви начини пристигат в Ню Йорк и с какво се занимават. Тази задача беше поверена на Малоун и не след дълго той почувства, че стои на ръба на кошмарна бездна, възправен срещу страховит и демоничен враг. И — колкото и нелепо да звучи — този враг бе мърлявото, рошаво и невзрачно старче Робърт Сюдъм.

[1] Езотерично течение в юдаизма, възприемащо Библията като сакрален код от символи и базирано на вярата, че човек може активно да се намесва в божествено-космическите процеси с помощта на специални ритуали — Б.пр. ↑

IV

Полицейските методи са хитроумни и разнообразни. По време на разследването си Малоун успя да събере немалко привидно несвързани парченца от мозайката, в която все по-отчетливо започваха да се очертават зловещите контури на загадъчна, но перфектно организирана престъпна схема. Имигрантите действително се оказаха кюрди, макар и да говореха на непознат за съвременната лингвистика диалект. Малцина от тях се препитаваха с честен труд — като докери, келнери в гръцките ресторантчета и продавачи на вестници; преобладаващата част нямаха ясни източници на доходи и най-вероятно бяха тясно свързани с подземния свят.

Всички пристигаха в Америка с параходи — предимно товарни кораби, — откъдето с гребни лодки ги превозваха до брега в някоя безлунна тъмна нощ. Оттам лодките поемаха по тайния канал, водещ от пустеещите кейове до неголямото подземно езеро, намиращо се под една от сградите в Паркър Плейс. Въпреки всички усилия, детективът така и не успя да установи точното местоположение на кея, канала и загадъчната постройка, защото всички разпитани лица имаха съвсем смътни спомени за пристигането си. Неясна оставаше и целта, с която все нови и нови попълнения от кюрди прииждаха в Ред Хук. На всички въпроси за предишните им местообиталища, както и за лицата, организирали презокеанското им пътуване, те отговаряха с гробовно мълчание, а на физиономиите им се изписваше необясним ужас. Гангстерите от другите етнически групи също гледаха да държат езика си зад зъбите. Единствените сведения, с които Малоун успя да се сдобие, се свеждаха до мъгляви намеци за някакъв бог или велик жрец, който щял да ги дари с нечувана сила, слава и власт в чуждата страна.

И новодошлите, и старите пришълци продължаваха да посещават строго охраняваните среднощни сборища на Сюдъм. Не след дълго полицаите узнаха, че някогашният саможивец е наел още няколко апартамента, където се влизало само с определена парола. Така конспиративните му квартири вече заемаха три отделни сгради,

които осигуряваха подслон за голяма част от странните му нови приятелчета. Самият Сюдъм почти не се появяваше в имението си във Флатбуш и се отбиваше там само за да вземе или да върне някоя книга. И в лицето, и в маниерите му се бе появило нещо примитивно и отблъскващо. Малоун на няколко пъти се опита да поговори с него, ала старецът доста грубо му натърти, че нито е чувал за някакви съзаклятия и мистериозни организации, нито пък знае откъде се взимат всички тия кюрди в Ред Хук и какво точно искат. Неговата работа била да изучава — по възможност на спокойствие — фолклора на всички чужденци в района, а тази на ченгетата била да се грижат за реда и да не се бъркат в чуждите дела.

Никога няма да узнаем какво ли щеше да разкрие детективът, ако бе продължил да работи без прекъсване по този случай. Така се случи, че заради един нелеп конфликт между градските и федералните власти разследването беше замразено за няколко месеца и Малоун бе натоварен с друга задача. През цялото това време обаче той нито за миг не изгуби интерес към тайнствения образ на Робърт Сюдъм, ето защо беше силно изненадан от внезапно настъпилата промяна. Точно по времето, когато целият Ню Йорк бе зает от кошмарна вълна на отвличания и загадъчни изчезвания на деца, неугледният старец претърпя неочаквана метаморфоза — колкото удивителна, толкова и абсурдна.

Един ден той се появи на улицата в такъв вид, че хората не можаха да го познаят — гладко избръснат, с добре оформена прическа и безупречно облекло. Всеки следващ ден оттук нататък прибавяше нови щрихи към изтънчената му елегантност, че и не само това — в очите му се появи невидан по-рано блясък, речта му стана подредена и логична, а съдейки по изправената му осанка, Сюдъм даже бе успял да се пребори с излишните килограми, загрозявали фигурата му в продължение на толкова много години. Жизнерадостното му държание, енергичната му походка и възвърналите естествения си цвят коси караха всички да си шушукат смаяно, че ексцентричният антрополог изглежда видимо подмладен.

Ала промените не спряха дотук. Той се зае с реставрацията на старинното семейно имение и обнови изцяло интериора му, след което организира поредица от бляскави приеми, на които покани всичките си някогашни познати и приятели. Особено внимание засвидетелства на

онези свои роднини, които съвсем наскоро се бяха опитали да го изкарат невменяем. Някои от гостите дойдоха от любопитство, а други — водени от чувството си за дълг, обаче всички останаха очаровани от любезността и гостоприемството на някогашния отшелник. Тогава той заяви на всеослушание, че почти е приключил с научните си изследвания и неотдавна е получил наследство, завещано му от стар приятел от Европа, с което възнамерява да се отдаде на заслужен отдих и да се наслади на втората си младост, осенила го благодарение на разумната диета, спокойния живот и грижите за здравето. В последвалите дни хората все по-рядко го виждаха в Ред Хук и все по-често — в имението във Флатбуш, а полицаите установиха, че гангстерите вече не се събират в сутеренната квартира в Паркър Плейс и сега ходят в старата каменна църквичка, където се организираха танцовите забави. Това обаче не означаваше, че в мизерното подземно жилище е станало необитаемо; Сюдъм продължаваше да държи всички квартири, които бе наел, и те, както преди, буквално гъмжаха от всякаква чуждестранна измет.

Сетне се случиха две събития, между които на пръв поглед нямаше връзка, но Малоун ги възприемаше другояче. Първото беше поместеното в „Игъл“ известие за годеежа на Робърт Сюдъм с младата госпожица Корнелия Геритсън от Бейсайд — далечна родственица на възрастния жених, а второто — обискът, проведен от полицията в старата готическа църква след сигнала на разтревожен гражданин за детско лице, което му се мярнало в едно от сутеренните прозорчета на храма. Малоун, който също беше взел участие в акцията, се възползва от случая и внимателно огледа всички подробности от интериора. В края на краищата полицаите не успяха да открият никакви улики, ала изостреният келтски нюх на детектива насочи вниманието му към някои подозрителни — и не особено уместни — за черква детайли. На повечето фрески светците бяха изобразени с такива ехидни изражения и в такива волни пози, че биха възмутили и най-върлите атеисти, а над амвона се виждаше надпис на гръцки, в който Малоун разпозна древното магьосническо заклинание, на което се бе натъквал още като студент в университетската библиотека. Ето какво гласеше то:

*Прекланям се пред теб, посестримата на нощта,
възлюбила кучешкия лай и пролятата кръв!
Ти се прокрадваш сред гробищните сенки,
Ти вселяваш ужас в смъртните сърца
и жадуваш човешка кръв в замяна!
Горго, Мормо, Хилядолика луна,
благоволи да приемеш
жертвоприношенията ни!*

Детективът потрепери и смътно си припомни зловещите тонове на разстроения орган, които сякаш ехтяха изпод земята по време на среднощните му дежурства. Малко след това отново го побиха тръпки, защото откри метална купа, вероятно изпълняваща обредни функции, по чийто ръб се виждаше тъмна, наподобяваща ръжда ивица, и в същия миг бе връхлетян от невъобразимо зловоние, извиращо незнайно откъде. Споменът за ужасните звуци, съпровождащи варварските церемонии, не му даваше покой, ето защо той претърси и всички подземни помещения, но така и не се натъкна на нещо съществено. Колкото и противно да му се струваше това място, все още не разполагаше с никакви конкретни доказателства за евентуалните престъпления, извършвани тук, а скверният надпис и светотатствените изображения лесно биха могли да се обяснят с невежеството на стенописците.

По време на сватбата на Сюдъм отвличанията на деца се бяха превърнали в същинска епидемия и бяха станали водеща тема в тиражните вестници. Повечето жертви бяха хлапета от бедни семейства. Непрекъснато нарастващият брой на похищенията предизвика истинска обществена буря и пресата поиска от полицията да предприеме съответните мерки. Поради тази причина полицейският участък на Бътлър Стрийт бе принуден да проведе мащабна акция в Ред Хук. Малоун беше радостен, че отново ще има възможност да поработи по старите следи, ето защо с охота се включи в обиска на една от сградите на Сюдъм в Паркър Плейс.

Въпреки сигналите за детски викове, носещи се от постройката, и намерената в задния двор окървавена момичешка панделка, полицията не успя да открие никакви следи от отвлечени деца. Обаче

отблъскващите рисунки и надписи, надраскани по олющените стени, както и примитивната химична лаборатория, оборудвана на тавана, за пореден път засилиха подозренията на детектива, че зад всичко това се таи някаква злокобна тайна. Изображенията бяха наистина омерзителни — на тях се виждаха всевъзможни чудовища и зверски обезобразени човешки тела, — а многобройните надписи, направени с някакво червено вещество, представляваха озадачаващо съчетание от букви, характерни за арабската, гръцката, латинската и староеврейската азбука. Малоун успя да разбере съвсем малка част от прочетеното, но и тя му бе напълно достатъчна, за да смрази кръвта във вените му. Един от най-често повтарящите се надписи (странна смесица между старогръцки и древноюдейски) показваше обезпокоително сходство с най-страшното заклинание за призоваване на демони в периода на александрийския упадък:

HEL. HELOYM. SOTHER. EMMANVEL. SABAOTH.
AGLA. TETRAGRAMMATON. AGYROS. OTHEOS.
ISCHYROS. ATHANATOS. IEHOVA. VA. ADONAI.
SADAY. HOMOVSION. MESSIAS. ESCHEREHEYE.

Срещащите се почти на всяка крачка магически кръгове и пентаграми недвусмислено сочеха що за вярвания изповядват обитателите на това мизерно и окаяно жилище. Следващата находка на полицаите обаче по доста любопитен начин се открие на фона на крещящата от всяко ъгълче нищета — в мазето беше открита цяла купчина слитъци от чисто злато, небрежно покрити със стари конопени чували. На сияйната повърхност на всяко от кюлчетата се виждаха същите мистични символи, които „украсяваха“ и стените. По време на обиска служителите на закона не срещнаха съпротива от страна на ориенталците, които буквално се изсипваха от всяка стая на квартирата. Поради липсата на улики полицаите си тръгнаха, без да предприемат по-нататъшни действия, обаче началникът на отряда изпрати на Сюдъм предупреждение, с което го посъветва, с оглед на постъпилите оплаквания, да бъде по-внимателен по отношение на хората, на които предоставя подслон.

V

Юни бе ознаменуван от сватбата и голямата сензация. Още по пладне целият Флатбуш сияеше, обсипан с празнична украса, а всички улици покрай старата холандска църква, където трябваше да се състои церемонията, бяха задръстени от разкошни автомобили с разноцветни флагчета, веещи се радостно на вятъра. Никое друго събитие от местен мащаб не би могло да затъмни бляскавото бракосъчетание нито по изисканост, нито по размах. В пет следобед, след като всички високопоставени гости се бяха сбогували с младоженците, луксозният трансатлантически лайнер се отдели от дългия кей и влекачът бавно обърна носа му към необятните водни простори, отвъд които се намираха всички чудеса и съблазни на Стария свят. Със спускането на здрача корабът напусна очертанията на нюйорския залив, предоставяйки на пасажерите възможността да се полюбуват на чистите океански води и отрупаното с блещукащи звезди ясно небе.

Вече никой не си спомня кое проехтяло първо — ужасените писъци или сирената на товарния параход. Нищо чудно да са прозвучали едновременно. Виковете се носели от каютата на Сюдъм и ако матросът, който разбил вратата, за да се притече на помощ на младоженците, не бе изгубил тутакси разсъдъка си, със сигурност би разкрил немалко странни и ужасяващи подробности за видяното вътре. Той обаче закрепял по-силно и от жертвите, след което се понесъл шеметно по палубата, хихикайки глуповато, докато не го озаптили и овързали. Корабният лекар, който само след минута пристъпил в покоите на семейство Сюдъм, успял да избегне жалката участ на матроса, ала завинаги запазил мълчание за кошмарната гледка; единственият път, когато се осмелил да сподели дълбоко погребаните си впечатления, бил в писмото му до Малоун в Чепаше.

Без съмнение ставало въпрос за убийство — при това по особено жесток начин, чрез удушаване, — макар че в нито един полицейски протокол не било отбелязано, че дълбоките следи от нокти по шията на младата Корнелия биха могли да са оставени от окървавените ръце на

съпруга ѝ, нито пък от което и да е човешко същество. Още шокиращ бил зловещият кървавочервен надпис, който докторът зърнал да проблясва за миг наред бялата стена на каютата и впоследствие възстановен от паметта му като името „ЛИЛИТ“, изписано с халдейски писмена. Що се отнася до Робърт Сюдъм, лекарят трябвало да положи сериозни усилия, преди да пристъпи към огледа на тленните му останки. В писмото си до детектива той изрично подчертал, че за негово щастие, не успял да зърне СЪЩЕСТВОТО. Малко преди да включи осветлението в каютата, през отворения илюминатор сякаш се плъзнала някаква фосфоресцираща сянка, а миг по-късно докторът дочул едва доловим дяволски кикот, но така и не забелязал нищо повече. Безспорното доказателство за това — както сам изрично подчертал в писмото си — било обстоятелството, че все още е с всичкия си.

Само след броени минути вниманието на всички било привлечено от товарния кораб, откъдето била спусната гребна лодка с неколцина мургави здравеняци, облечени в униформи на моряци от търговския флот. Когато се качили на борда на презокеанския лайнер, те поискали веднага да им бъде предадено тялото на Сюдъм — тоест по някакъв начин знаели не само за сватбеното му пътешествие, но и че вече не бил между живите. На палубата на пътническия кораб царяла същинска суматоха, а пасажерите били на път да изпаднат в паника. Докато капитанът се чудел как да постъпи, предводителят на арогантната групичка — арабин с противно изпъкнали негърски устни — му подал измачкан и зацапан лист хартия. Той бил подписан собственоръчно от Робърт Сюдъм и съдържал следното странно послание:

В случай че ненадейно умра или стана жертва на внезапен инцидент, ви моля незабавно да предадете тялото ми в ръцете на преносителя на това съобщение и неговите спътници. От своевременното ви съгласие зависи както моята, така и вашата по-нататъшна съдба. По-късно ще получите обяснение. Сега изпълнете волята ми.

Робърт Сюдъм

Капитанът и лекарят се спогледали. Медикът му прошепнал нещо на ухо. Тогава капитанът кимнал в знак на съгласие и всички вкупом се отправили към каютата на младоженците. Докторът отворил вратата, дал знак на капитана да стои настрана и пуснал вътре смуглите матроси от товарния кораб. От гърдите му се изтръгнала въздишка на облекчение едва когато пришълците излезли навън със зловещия си товар, увит в чаршафите от спалното бельо, и закрачили към десния борд, където ги чакала лодката. Не след дълго лайнерът възобновил предишния си курс, а лекарят отново се върнал в зловещата каюта, този път придружен от корабния гробар, без да подозира, че му предстои ново шокиращо откровение. Щом гробарят го попитал защо е източил цялата кръв на мъртвата жена, медикът не възразил, че няма нищо общо с това, защото в същия момент вниманието му било привлечено от празната поставка за бутилки до умивалника. Изведнъж разбрал две неща — какво се е случило с кръвта на покойната Корнелия и защо джобовете на мургавите здравеняци изглеждали тъй подозрително издути, докато изнасяли трупа на Сюдъм. Два часа по-късно до брега била изпратена радиограма и светът узнал всичко, което трябвало да узнае за тази потресаваща трагедия.

VI

Същата юнска вечер, без да подозира нищо за случилото се на кораба, Малоун трябваше спешно да се отправи към тесните улички на Ред Хук. Кварталът приличаше на разбунен кошер и тайнствените азиатци, сякаш привикани от някакъв незнаен сигнал, масово се стичаха към старата църквичка и трите сгради с наетите от Сюдъм квартири в Паркър Плейс. Тъкмо се беше разчуло, че са изчезнали още три деца — този път от порядъчни семейства на синеоки норвежци — и до полицията стигна слухът, че на улицата, населявана от скандинавците, вече се събира тълпа от разярени снажни викинги, която смята да вземе правосъдието в свои ръце. Детективът, който от няколко седмици напразно убеждаваше началниците си, че е крайно наложително тази скверна клоака да бъде прочистена, най-сетне получи свобода на действие.

Три полицейски участъка обединиха силите си в съвместна акция, проведена на територията на Паркър Плейс и съседните улици. Служителите на реда тропаха по всички врати подред и изискваха документите на живущите, арестувайки всички нелегални пришълци. Оказа се, че осветените от мъждукащи свещи стаички приютяват несметно количество азиатци, мнозина от които носеха митри, пъстроцветни роби и прочие церемониални атрибути, за чието предназначение човек можеше само да гадае. За съжаление, голяма част от уликите изчезна безследно, понеже имигрантите побързаха да изхвърлят редица предмети в загадъчните тесни шахти, за чието съществуване полицаите не подозираха и които сякаш бяха прокопани чак до центъра на земята, а подозрителните миризми биваха своевременно прикривани с пушене на ароматни тютюни и палене на екзотични благовония. Въпреки това Малоун и колегите му нямаше как да не забележат многобройните следи от кръв, разплискана навсякъде, както и още димящите жертвеници.

Детективът буквално бе разкъсван от желанието си да бъде на няколко места едновременно, ето защо когато му съобщиха, че

старинната черква в Паркър Плейс е напълно прочистена, веднага се устреми към сутеренната квартира на Сюдъм. Предполагаше, че точно там се крие разковничето, което ще му позволи да разбули истината за тайнствения култ, организиран от възрастния антрополог. Докато претърсваше потъналите в прах и плесен помещения, Малоун откри крайно любопитни древни ръкописи, невиждани инструменти, златни слитъци и херметично затворени стъкленици, пълни с неизвестни субстанции. По едно време някаква голяма черно-бяла котка се оплете в краката му и той се сепна, изпускайки пълната с алена течност колба, която държеше. И до днес детективът не би могъл да каже какво точно съгледа — или му се стори, че съглежда — тогава; тази зловеща котка редовно навестява сънищата му и той отново и отново вижда как тялото ѝ претърпява чудовищни метаморфози, докато се отдалечава.

Няколко минути по-късно Малоун се натъкна на заключена врата, без съмнение водеща към мазето. Той се озърна в търсене на подходящ предмет, с който да я разбие, и в крайна сметка се спря на едно старинно тежко кресло. Няколко удара се оказаха достатъчни — дървото затреця, заскърца и не след дълго вратата поддаде и рухна, но сякаш тласкана от нещо отвътре! В следващия миг детективът разбра защо — от зейналата отвъд касата чернота в стаичката с вой нахлу мощна струя леден въздух, в която сякаш се смесваха най-отвратителните зловония на Преизподнята. Тя бе последвана от мразовит вихър, който обгърна Малоун с невидимите си пипала и неумолимо го повлече надолу в зейналата бездна.

Впоследствие всички лекари се опитваха да го убедят, че това е било сън или халюцинация. Обаче нито сънищата, нито виденията се връзват в паметта с такава сила, че после нищо да не може да заличи спомена за необятните сумрачни пространства, подземните гробници, исполинските колонади и зловещите сенки на адските създания, които бродеха наоколо, стискайки в ноктите си полуизядените, но все още живи тела на пищящите за пощада жертви. Там долу димът от благовонията се смесваше с мириса на разложение и смърт и сред облаците от тези нечестиви миазми, просмукали се в черния въздух, се мяркаха гигантски полупрозрачни твари с призрачни силуети и огромни очи. Тъмни, слузести води се плискаха в изсечените от оникс кейове и към монотонния шум на приборя изведнъж се прибави пронизителен камбанен звън, оповестяващ появата на голото

фосфоресциращо същество, което доплува до брега и се изкачи на златния пиедестал, където приклепна в уродлива поза, озъртайки се хищно наоколо.

Във всички посоки от сърцето на мрака се проточваха черни като нощта тунели и Малоун бе осенен от плашещата мисъл, че тук се бе загнездило вселенско Зло, което можеше да плъзне по целия свят, поглъщайки цели градове и погубвайки цели нации със смъртоносното дихание на отровната си чума. На това място от векове зрееше чудовищен гноен цирей, изконният Космически грях, и ето че сега, когато покоят му бе нарушен от кошунствените ритуали, той щеше да постави началото на кошмарна процесия на смъртта, която да превърне всички ни в подпухнали гъбести твари с гниеща плът, недостойна за погребение. Тук демоничната Лилит миеше фосфоресциращите си, покрити с петна от проказа нозе в кръвта на невинни младенци, а инкуби и сукуби^[1] отдаваха почит на Хеката^[2]. Обезглавени деца пълзяха пред Magna Mater, Богинята майка, козли танцуваха под адските трели на прокълнати флейти, вещици преследваха уродливи фавни... Естествено, Молох и Астарта^[3] също бяха тук, защото в тази квинтесенция на дяволичното присъстваха всички въплъщения на Злото, явявали се нявга на Земята.

Ненадейно тази гъмжаща от демони и фантоми тъмнина бе прорязана от ярък лъч светлина и сред светотатствената какофония се дочу плясък на весла. Не след дълго детективът забеляза насред мътната повърхност на подземното езеро неголяма лодка с фенер на носа. Тя акостира пред ониксовия кей и от нея слязоха неколцина смугли мъже с моряшки униформи, носещи продълговат бял вързоп. Те оставиха товара си в подножието на златния пиедестал, точно пред нозете на фосфоресциращата твар, която го докосна с ръка, издавайки демоничен кикот. Когато новодошлите разгърнаха покривалото, пред погледа на Малоун се разкри полуразложеният труп на подпухнал старец с четинеста козя брадичка; мъжете вдигнаха мъртвеца и го подпряха на пиедестала, така че да стои прав. Сетне моряците извадиха някакви бутилки от джобовете си — първо умиха с част от аленото им съдържание нозете на фосфоресциращото изчадие, а после му ги подадоха. То ги взе и започна жадно да пие от тях.

Изведнъж от дълбините на сводестите тунели се разнесе дяволският грохот и вой на някакъв неописуем инструмент,

наподобяващ звуците, които би издавал ужасно разстроен орган, гаврещ се с най-светите църковни химни. Всички наоколо се раздвижиха и сред вече познатите образи на козлите, сатирите, фавните, вещиците, инкубите, сукубите и онези гигантски призрачни създания, реещи се в мрака, Малоун различи човекоподобни изчадия с озъбени вълчи муцуни, неестествено големи уродливи жаби и зловещи лемури^[4]. Това отвратително шествие бе предвождано от противната фосфоресцираща твар, която тържествено пристъпяше, понесла на ръце разложения старчески труп.

Детективът, който вече не знаеше на кой свят точно се намира, машинално направи няколко крачки след отдалечаващата се в тунела процесия, но внезапно се препъна в един камък и рухна на земята, дишайки тежко и треперейки неудържимо. До притъпления му от ужаса слух достигаха далечни отгласи от нечестиви заклинания, съпътствани от непонятни квакащи звуци, които нямаха нищо общо с човешката реч. Съвсем скоро обаче всички тези звуци се съчетаха в мощен, изригван от стотици гърла речитатив, в който Малоун разпозна ужасния гръцки надпис над амвона на готическата църква.

— Прекланям се пред теб, посестримата на нощта... — (тук дяволското сборище нададе отвратителен вой) — ... възлюбила кучешкия лай и пролятата кръв! — (непонятни звуци, примесени с неистови писъци) — Ти се прокрадваш сред гробищните сенки... — (свистене) — ... ти вселяваш ужас в смъртните сърца и жадуваш човешка кръв в замяна! — (рев от безчет нечовешки гърла) — Горго! — (повторение в един глас) — Мормо! — (отново хорово повторение, този път с екстазна мощ) — Хилядолика луна! — (въздишки и звуци от флейти) — Благоволи да приемеш жертвоприношенията ни!

Оглушителният рев, проехтял в края на заклинанието, накара въздуха да завибрира. Миг по-късно до ушите на Малоун достигнаха няколко думи, които явно всички участници в сборището непрекъснато повтаряха като скверна мантра:

— Лилит, о, велика Лилит! Съзри жениха свой!

Нови крясъци и шум от борба, последвани от трополене на множество тичащи нозе. Звуците се приближаваха, ето защо детективът побърза да се отмести и да се скрие между сенките на подземната крипта, без да изпуска от поглед сводестите арки, ониксовия кей и златния пиедестал.

Не след дълго във вътрешността на тунела, където се бе отдалечило кошмарното шествие, се открии смътният силует на някакво бягащо същество, което според всички закони на природата не би трябвало нито да тича, нито да се движи, нито да диша. Това бе полуразложеният труп на стареца, съживен от дяволската магия на току-що проведения ритуал. Тленните му останки бяха преследвани от фосфоресциращото изчадие, подир което се носеха мургавите моряци от лодката и всички останали фантомни създания. Напрегнал всичките си прогнили мускули, мъртвецът постепенно започна да се откъсва от преследвачите си. Съдейки по посоката, в която се бе устремил, целта му явно беше златният пиедестал; детективът предположи, че в него навярно бе скрита колосална, неустойима по силата си черна магия.

Още само миг и щеше да достигне сияйния подиум. Отвратителната тълпа зад гърба му нададе страшен вой, но вече беше късно. Неживият старец вложи последните си усилия в един отчаян скок, обаче разложените му сухожилия не издържаха и се скъсаха, пращайки тялото му на земята. Ала точно преди да се превърне в безформена купчина от мъртва плът, съществото, наричало се приживе Робърт Сюдъм, се вкопчи с все сила в златния пиедестал, който се заклати, наклони се и се прекатури в непроницаемите води на езерото, криещо под себе си невъобразимите тайни на Тартара. В следващия момент се разнесе гръмотевичен тътен, всичко се разтресе и Малоун изпадна в несвяст, без да види как царството на злото пропада вдън земя.

[1] Демони с мъжки и женски облик, съблазняващи хората в средновековните легенди — Б.пр. ↑

[2] Повелителка на магиите и нечистите сили, изобразявана с факла в ръка и змии в косите — Б.пр. ↑

[3] Молох — библейско божество, за чието умилоствивяване изгаряли невръстни деца; Астарта — асиро-вавилонска богиня на плодородието — Б.пр. ↑

[4] В римската митология — души, които не са намерили покой в царството на мъртвите и бродят по земята в търсене на отмъщение — Б.пр. ↑

VII

Разказът на нищо неподозиращия за смъртта на Сюдъм детектив за видяното в тайнственото подземие по смайващ начин се потвърждава и от някои красноречиви улики и съвпадения, открити в хода на разследването. По време на акцията без никаква видима причина бяха рухнали три от старите тухлени постройките в Паркър Плейс — онези три сгради, където се намираха наетите от възрастния антрополог квартири, — погребвайки под себе си половината полицаи и голяма част от задържаните. Спасиха се само онези, които се намираха в подземните помещения — и Малоун беше сред тях. Той бе намерен в състояние на дълбок припадък на брега на черното езеро, намиращо се дълбоко под къщата на Робърт Сюдъм.

Що се отнася до самия учен, обезобразеното му, намиращо се в доста напреднал стадий на разложение, тяло бе идентифицирано единствено по строежа на челюстта и зъбната картина. Оказа се, че въпросното подземие е съединено с крайбрежието посредством тесен канал, по който мургавите матроси (от чиито тленни останки не бе открита и следа сред множеството мъртъвци, извадени изпод отломките) от търговския кораб върнали трупа на Сюдъм в дома му. Същият канал се използвал за контрабанда и трафик на хора.

Очевидно някогашният саможивец оглавявал голяма престъпна организация, специализирана в превоз на незаконни имигранти. Водещият до къщата му воден път бил само частица от разклонената мрежа от подземни канали и тунели, прорязали цялата околност. Един от тези проходи съединяваше дома му с голямата крипта под готическата църквичка. Там бяха открити доста необичайни и страшни неща, в това число и разстроен орган, разположен в дъното на просторно помещение с дълги дървени скамейки и причудлив олтар. В стената били издълбани неголеми килии, в седемнайсет от които полицаите се натъкнаха на пленници с оковани ръце и крака, изпаднали в безвъзвратно умопомрачение. Сред тях имаше и четири жени с пеленачета; младенците обаче издъхнаха малко след като бяха

изнесени от криптата, и според повечето хора това бе за добро. В уродливия им облик почти не се виждаха човешки черти и от всички служители на реда, които ги бяха съзирали, единствено Малоун се присети за мрачния въпрос на Дел Рио^[1]: „An sint unquam daemones incubi et succubae, et an ex tali congressu proles enascia queat?“^[2]

Преди подземните канали да бъдат затрупани, те бяха пресушени и дъното им беше внимателно изследвано. В резултат на това бяха открити огромно количество костни отломки с най-различни размери. Така полицията получи недвусмислен и категоричен отговор на въпроса, откъде водеха началото си всички случаи на безследно изчезнали деца, макар че обвинения бяха повдигнати само на двамина от оцелелите арестанти. Понеже съучастието им в жестоките убийства не бе доказано, те получиха по-леки присъди и в момента са в затвора.

Що се касае до златния пиедестал, който по думите на Малоун бил от първостепенна важност за членовете на ужасния култ, той така и не беше открит. Вероятно бе пропаднал — ако изобщо беше съществувал в действителност — в дълбокия кладенец на дъното на подземното езеро, чиито бездънни недра просто нямаше как да бъдат претърсени. Когато започна полагането на основите за новите жилищни сгради, шахтата му беше запълнена и циментирана, ала детективът често се пита какво ли има в дълбините му.

Удовлетворени от разбиването на опасната криминална организация, обединила в редиците си трафиканти и манияци, органите на реда предадоха онези кюрди, които се оказаха несъпричастни към престъпните деяния, на федералните власти. Те, от своя страна, се заеха с депортирането им, като междувременно се установи, че пришълците действително принадлежат към дяволопоклонниците йезиди.

Товарният параход и смуглият му екипаж така и си останаха пъклена загадка, макар че колегите на Малоун неколkokратно заявиха, че са готови във всеки един момент да посрещнат подобаващо тази сбирщина от контрабандисти и похитители на деца, стига само загадъчният кораб да се появи в нюйоркския залив. Детективът само поклащаше тъжно глава при тези гръмки хвалебствия, разсъждавайки над безнадеждното тесногърдие на повечето ченгета, което не им позволяваше да виждат по-далеч от носа си. Журналистите също го разочароваха, защото видяха в този изпълнен с куп неизяснени

детайли случай единствено плоската сензация и принизиха загадъчните и злокобни събития до прозаичните мерзости на местна садистична общност. Сега обаче не му остава нищо друго, освен да се грижи за възстановяването си в Чепаше и да се моли спомените за всичко, преживяно от него през последните месеци, да избледнеят възможно най-скоро.

Робърт Сюдъм почива до невестата си в Грийнудското гробище. Обезобразените му тленни останки не бяха удостоени с официално погребение, а роднините на младоженците са доволни, че случаят „Сюдъм“ бързо бе забравен. Връзката на антрополога с убийствата в Ред Хук така и не бе потвърдена в съда; внезапната му кончина изпревари разследването, от което в друг случай старецът едва ли щеше да се измъкне. Дори обстоятелствата около смъртта му не получиха широко разгласяване, ето защо родствениците му се надяват, че следващите поколения ще го запомнят само като тих отшелник, отдаден на безобидната си страст към магията и фолклора.

Що се отнася до Ред Хук, той още си е същият. Сюдъм се появи и си замина — тъй мимолетен беше съпровожданият го кошмар. Зловещите пипала на мрака и разложението обаче продължават да обгръщат старите тухлени постройките, съмнителните групички все тъй кръстосват нощните улици и зад пердетата на мръсните прозорци винаги ще блуждаят призрачни лица... Духът на Звяра е вездесъщ и всемогъщ, а древният ужас е като хилядоглава хидра — неизтребим и незаличим. Ето защо легионите от младежи с мътни очи и грозни сипаничави лица ще продължават да безчинстват из Ред Хук по пътя си от една бездна към друга, тласкани от бездушните закони на биологията, чиято същност едва ли някога ще проумеят. Както и преди, броят на онези, които напускат очертанятията на квартала, е многократно по-малък от този на прииждащите в района. Вече се носят слухове за нови подземни канали, прокопани от контрабандистите и водещи към тайни центрове за търговия с алкохол и други неща, за които е по-добре да не се говори.

В старата готическа църква, която преди се превръщаше в танцувална зала само в сряда, сега всяка нощ се устройват доста странни увеселения, а минувачите често съзират изкривени от ужас и страдание лица в сутеренните прозорчета на храма. Съвсем наскоро

един полицай заяви, че зазиданата крипта под храма отново е отворена, ала с каква цел — никой не знае...

Кои сме ние, че да се противопоставим на Злото, появило се на Земята във времена, когато не е имало не само човешка история, но и човечество? За да умилостивят силите на мрака, нашите маймуноподобни азиатски предци са извършвали кошмарни ритуали, които и сега — подобно на ракови клетки — поглъщат все нови и нови участъци от цивилизованите ни градове.

Опасенията на Малоун не се оказаха напразни. Само преди два дни патрулиращият из Ред Хук полицай подочу как в един неосветен двор смугла старица с дръпнати очи учи невръстното си момиченце на някакъв странен напев. Заинтригуван от случващото се, той се спря и се заслуша внимателно. И ето какво дочу:

„Прекланям се пред теб, посестримата на нощта, възлюбила кучешкия лай и пролятата кръв! Ти се прокрадваш сред гробищните сенки, ти вселяваш ужас в смъртните сърца и жадуваш човешка кръв в замяна! Горго, Мормо, Хилядолика луна, благоволи да приемеш жертвоприношенията ни!“

[1] Мартин Антонио дел Рио (1551–1608) — испански учен, йезуит и автор на значими трудове по демонология — Б.пр. ↑

[2] „Демони ли са инкубите и сукубите и може ли от тях да се роди потомство?“ (лат.) — Б.пр. ↑

СЯНКА ОТВЪД ВРЕМЕТО

I

След като в продължение на цели двайсет и две години — двайсет и две години на непрекъснати кошмари и ужасяващи преживявания — разумът ми намираше спасение само в отчаяната вяра в митичния произход на терзаещите го видения, вече нямам моралното право да гарантирам за истинността на това, което открих в нощта на седемнайсети срещу осемнайсети юли 1935 година в Западна Австралия. Разбира се, все още лелея плахата надежда въпросното откритие да е било изцяло — или поне донякъде — плод на халюцинация, макар че страховитата реалност на всичко онова, което ме сполетя, неумолимо подкопава устоите на всяко мое усилие да потърся упование в подобно обяснение.

Ако описаните от мен събития действително са се случили, то в такъв случай човечеството трябва да се примири със съществуването на Космоса и да осъзнае истинското си място в клокочещия водовъртеж на времето, с всички произтичащи от това последствия. Без съмнение ефектът върху цивилизацията ни би имал пагубен, парализиращ характер, ала дори това ще бледнее пред атмосферата на постоянна, неведома заплаха, в която ще заживеем — заплаха, която даже и да не стовари проклятието си върху целия човешки род, би могла да окаже чудовищно, непредсказуемо въздействие върху най-дръзките и любознателни негови представители. Именно поради тази причина бих искал да предупредя всички изследователи и учени и да пресека в зародиш евентуалните им намерения да разбулят тайните на древните развалини, на които се натъкна възглавяваната от мен експедиция.

Като се има предвид, че по времето на описваните от мен събития се намирах в добро психическо и умствено здраве, смея да твърдя, че връхлетелите ме изпитания нямаха аналог в човешката история и едва ли други хора на Земята са се сблъскали някога с нещо подобно. Всичко, което се бях опитвал да развенчая като легенда и измислица, получи — колкото и да не ми се искаше — точно

обратното: чудовищно потвърждение. И колкото и да е странно, дори съм благодарен на съдбата, задето понастоящем не съществуват никакви доказателства за моето откритие, понеже обзелата ме тогава паника стана причина да изгубя онази съдбовна находка, която — ако беше извадена на земната повърхност — без съмнение би послужила като окончателно и неопровержимо доказателство за правотата ми.

Бях съвсем сам, когато направих разтърсващото си откритие, и до този момент не съм разказвал на никого за него. Естествено, нямах право да забраня на другите изследователи да продължат започнатите от мен разкопки, ала по волята на провидението — и благодарение на свирепата буря и движещите се пясъци — усилията им така и не се увенчаха с успех. Сега обаче се чувствам длъжен да направя пределно ясно и конкретно изявление; не толкова заради желанието си да съхраним собственото си душевно равновесие, колкото в името на безопасността — да предупредя и да предпазя всички онези, които не само ще приемат на доверие думите ми, но и ще се отнесат достатъчно сериозно към съдържанието на тези страници.

Пиша своя разказ — чието начало навярно ще се стори познато на хората, следящи публикациите в пресата (и най-вече статиите в научните периодични издания) — в каютата на кораба, с който пътувам към родните брегове. Когато го завърша, ще връча ръкописа на своя син Уингейт Пийзли, професор в университета „Мискатоник“ — единственият член на семейството ми, който не ме изостави и съхрани любовта си към мен след странния пристъп на амнезия, връхлетял ме преди години. Той е и човекът, който е най-добре запознат с описваните от мен събития. Във всеки случай очаквам синът ми да прояви най-малко скептицизъм по отношение на изложените от мен факти, довели до случилото се в онази съдбовна нощ.

Реших да не му споделям нищо, преди да се кача на парахода, защото смятам, че би било най-добре да се запознае с истината именно от записките ми. Последователното и подробно изложение на хартия ще създаде по-пълна и убедителна картина на случилото се, отколкото би могъл да го направи устният ми разказ, който най-вероятно би прозвучал объркано, несвързано и прекалено емоционално. А и така Уингейт винаги би могъл да препрочете и обмисли наново пасажите, направили му най-голямо впечатление.

Оттук нататък съдбата на ръкописа ми е изцяло в неговите ръце — той е свободен да се разпореди с него, както намери за добре, включително и да го публикува там, където прецени, допълвайки и обогатявайки текста ми със собствените си коментари. Що се отнася до онези потенциални читатели на записките ми, които не са запознати с обстоятелствата, предшестващи откритието ми, специално за тях прилагам достатъчно пространна въвеждаща част.

Наричам се Натаниъл Уингейт Пийзли; името ми навярно ще прозвучи познато на хората, които все още си спомнят сензационните публикации в пресата, вдигнали голям шум преди двайсетина години, както и по-скорошните статии в специализираните издания по психология. По това време едва ли не всички вестници бяха изпъстрени с материали за необичайната форма на амнезия, в която бях изпаднал между 1908 и 1913 година; за избуяването на всевъзможните слухове доста спомагаха и преданията и легендите, свързани с магия, вещерство и най-различни зловещи прояви на безумие, открай време битували в околностите на старинното градче в щата Масачузетс, което беше — и си остава — основното ми местожителство. Веднага бързам да изтъкна, че нито в моята наследственост, нито в ранните години от живота ми може да се открие някакво наличие на отклонения по отношение на умственото ми развитие или каквито и да било психически проблеми. Това обстоятелство е от изключително значение, понеже — както ще стане ясно и по-нататък — в основата на необикновените явления, които хвърлиха зловецата си сянка върху мен, се корени причина от външен характер.

Навярно оцелелият през мрачните столетия тайнствен дух на забуления в древни тайни Аркхам с неговите стари къщи, обитавани от призраци, се е оказал прекалено уязвим за проникването на подобни сенки... макар че, ако трябва да бъда пределно откровен, това обяснение не ми се струва твърде вероятно, особено на фона на събитията, с чието проучване се заех впоследствие. Използвам случая отново да наблегна, че и предците ми, и моите младежки години не са се отличавали с нищо по-различно от обичайното за повечето жители на градчето, в което съм израснал. Чудовищната промяна, която се прокрадна по неведом начин в живота ми, ме сполетя някъде отвън;

уви, все още ми е трудно да я обрисувам с думи и да определя как точно започна всичко.

Родителите ми се казват Джонатан и Хана Уингейт Пийзли — и двамата са кореняци и произлизат от старинни хавърхилски родове. Аз самият също съм роден и отраснал в Хавърхил — детството ми премина в старинната къща на Бордмън Стрийт, недалеч от Голдън Хил — и не бях стъпвал в Аркхам до 1895 година, когато започнах работа като асистент в катедрата по политическа икономия^[1] в университета „Мискатоник“.

От този момент нататък, в продължение на тринайсет години животът ми си течеше съвсем безметежно и даже може да се каже щастливо. През 1896 се ожених за Алис Кийзър, също родом от Хавърхил; трите ни деца — Робърт, Уингейт и Хана — се появиха на бял свят съответно през 1898, 1900 и 1903 година. През 1898 станах доцент, а четири години по-късно се сдобих и с професорска титла. През цялото това време не съм проявявал и най-незначителен интерес нито към окултизма, нито към проблемите на психопатологията.

Ала ето че един ден — никога няма да забравя датата: беше четвъртък, четиринайсети май 1908 година — изпаднах в състояние на изключително необичайна амнезия. Всичко се случи внезапно, като гръм от ясно небе, макар и по-късно да си дадох сметка, че неясните видения, споходили ме няколко часа преди същинския пристъп — чиято съвършено хаотична и необяснима природа доста ме беше изплашила — най-вероятно са били нещо като предварителни симптоми и своеобразен предвестник на заболяването. Имах чувството, че главата ми ще се разцепи от изгарящата болка, и бях пронизан от странно усещане (за първи път се сблъсках с подобно) — сякаш някой се опитваше да проникне в съзнанието ми и да завладее най-съкровените ми мисли.

Самият припадък започна точно в десет и двацет сутринта, когато изнасях лекция по политическа икономия — темата беше „История и съвременни тенденции в развитието на икономическите теории“ — пред първокурсниците и неколцина второкурсници. Изведнъж пред очите ми се появиха някакви ярки, необясними образи, и ми се стори, че се намирам не в добре познатата университетска аудитория, а в някакво коренно различно, дори бих казал, гротескно помещение. Против волята ми мислите и речта ми изгубиха всяка

връзка с учебния час, ето защо студентите ми веднага разбраха, че се случва нещо недобро. В следващия момент ми причерня пред очите и аз изпаднах в несвяст, рухвайки върху катедрата. Така и не могли да ме пробудят от ступора, в който бях изпаднал. Върнах се в нормалното си състояние едва след пет години, четири месеца и тринайсет дни.

По-късно ми разказаха какво се е случило с мен. Не съм показвал признаци на живот в продължение на шестнайсет часа и половина, въпреки всички усилия на лекарите и обстоятелството, че незабавно са ме откарали в дома ми на Крейн Стрийт 27. В три часа сутринта на петнайсети май най-накрая съм отворил очи и отново съм бил в състояние да говоря, ала съвсем скоро лекарите и членовете на семейството ми изпаднали в сериозно безпокойство заради лексиката и начина ми на изразяване. Било съвършено ясно, че не помня нито миналото си, нито кой съм всъщност, макар в началото да съм се опитвал всячески да скрия от околните дупките в паметта си. Погледът ми обаче издавал, че изобщо не разпознавам близките си, а движенията на лицевите ми мускули силно се различавали от обичайната ми мимика.

Речта ми била скована и затруднена, все едно говори чужденец. Изпитвал съм явни затруднения с контрола на речевите си органи и в дикцията ми се появили странни, даже може да се каже изкуствени интонации, сякаш съвсем наскоро съм овладял английския и никога не съм общувал с истински американци. Произношението ми било по варварски грубо и непохватно, а речниковият ми запас включвал както отдавна забравени архаизми, така и множество нелепи и неразбираеми словосъчетания.

Сред тези изрази имаше и един, който впоследствие — цели двайсет години по-късно — изплува в паметта на най-младия от лекарите ми при обстоятелства, които му направили голямо впечатление. По това време въпросната фраза вече бе добила голяма популярност в Англия и Съединените щати. Въпреки необичайния му — и абсолютно новаторски — характер, той дословно възпроизвеждал онези загадъчни думи, произнесени от мен пред въпросния доктор през пролетта на 1908 година.

Болестта ми не се отразила върху физическото ми състояние, въпреки че ми трябвало доста време, докато се науча отново да владее всички части на тялото си и да изпълнявам дори най-простите и

тривиални действия. Поради тази и още редица други причини, свързани със загубата на памет, още дълго време съм бил подложен на строго медицинско наблюдение.

Когато най-накрая съм осъзнал, че всичките ми усилия да скрия от околните празнотите в съзнанието си са се оказали напразни, открито съм признал този факт и съм започнал с неистова жажда наново да събирам всевъзможна информация. Скоро у лекарите възникнало впечатлението, че след като съм се примирил с амнезията, приемайки я като нещо напълно нормално и естествено, изведнъж съм престанал да се интересувам от миналото си и от собствената си личност. Наместо това съм съсредоточил основните си усилия към изучаването на конкретни въпроси от историята, естествените науки, изкуствата, езикознанието и фолклора. И, колкото и озадачаващо да звучи, някои от тези сведения били наистина фундаментални, докато други били от елементарно естество и били известни едва ли не на всяко хлапе. Но не и на мен.

От друга страна, и медицинските лица, и близките ми забелязали, че притежавам обширни познания в сфери, напълно неизвестни на съвременната наука — познания, които не само че не съм се стремял да демонстрирам, но и по възможност съм се опитвал да прикрия. Така веднъж съм проявил непредпазливостта да се позова в един разговор на исторически факти, отнасящи се към архаични времена далеч отвъд пределите на традиционната история, и веднага щом съм зърнал смаяните лица на събеседниците си, съм побързал да представя казаното като шега. Освен това съм имал и странната привичка да говоря за бъдещи събития по такъв начин, все едно са се случили, с което на два-три пъти сериозно съм стреснал околните.

Постепенно подобните необичайни прояви започнали да се случват все по-рядко, а впоследствие и съвсем изчезнали, макар че някои наблюдатели били склонни да ги припишат не толкова на загубата на тези „свръхестествени“ знания, колкото на взетите от мен предохранителни мерки. Същевременно съм започнал да попивам с голям интерес особеностите на езика, обичаите и бъдещия развой на заобикалящата ме цивилизация, поради което съм изглеждал като любознателен пътешественик, пристигнал тук от далечни, екзотични краища.

След като ми дали съответното разрешение, съм започнал да прекарвам по цели дни в библиотеката на университета, а не след дълго съм предприел своеобразен лекционен тур из избрани американски и европейски университети, по време на който съм изнасял беседи, предизвикали истинска сензация в научните кръгове на много страни.

По този начин уникалното ми заболяване ми донесло голяма известност сред най-големите светила в психологията — известност, от която съм се възползвал за разширяването на контактите си в научните среди. Неведнъж съм влизал и в ролята на „експонат“ по време на специализирани научни конференции като живо потвърждение на феномена на така наречената вторична индивидуалност, или повторно формирана личност. При това често съм поставял лекторите в задънена улица с ексцентричните си изявления, а някои мои изказвания буквално ги карали да подозират, че съм манипулативен и ловък симулант.

Извънредно рядко се случвало да срещна истинско дружелюбно отношение от страна на другите хора. Имало нещо в изражението ми, речта и поведението ми, което отблъсквало другите и пораждало у тях чувство на антипатия, като че ли съзирали в мен същество, безкрайно отдалечено от всичко онова, което намирали за здраво и естествено. Ето защо не след дълго идеята за тъмната, плашеща бездна, зейнала в самата същност на съзнанието ми — тази неведома мрачна бездна, отговорна за непреодолимата ми отчужденост от техния свят — съвсем закономерно се превърнала в устойчиво, широко разпространено и почти единодушно мнение.

Дори собственото ми семейство не било изключение от това правило. Още от мига, в който съм се свестил от необяснимия си припадък, съпругата ми започнала да ме възприема с явен страх, неприязън и даже отвращение, изтъквайки, че вижда в мен някакво чуждо и абсолютно неизвестно същество, вселило се в тялото на съпруга ѝ. През 1910 година тя най-накрая получила официален развод, ала дори и по-късно, след като се върнах в нормалното си състояние през 1913, категорично отказа да се среща с мен. По същия начин се отнасяли към мен и най-големият ми син и дъщеря ми, която по това време била съвсем малко момиченце; оттогава не съм се виждал с никого от тях.

Единствено вторият ми син Уингейт намерил в себе си сили да преодолее омерзението и антипатията, провокирани от внезапното ми преображение. Впоследствие той ми сподели, че съм се превърнал в съвсем друг, коренно различен човек, обаче въпреки крехката си възраст — все пак тогава бил само на осем — нито за миг през тези мъчителни години не изгубил надеждата, че някой ден истинското ми „аз“ ще се върне в телесната си обвивка. И когато това действително се случи, веднага ме намери, заяви, че иска да живее при мен, и съвсем законно премина под мое попечителство. През последвалите години той неизменно ми оказваше неоценима помощ в изследователската ми работа и сега, на трийсет и петгодишна възраст, е професор в университета „Мискатоник“.

Честно казано, докато съм бил в плен на странната амнезия, изобщо не съм се изненаждал и почти не съм обръщал внимание на страха и отвращението, които съм предизвиквал у другите хора с присъствието си; може би защото съзнанието, гласът и изражението на онова същество, пробудило се на петнайсети май 1908 година, не са имали нищо общо с Натаниъл Уингейт Пийзли.

Не възнамерявам да описвам подробно живота си от 1908 до 1913 година — онези читатели, които проявяват по-задълбочен интерес към темата, могат да прегледат старите вестници и научните списания, както впоследствие постъпих и аз. Ще кажа само, че след като ме признали за вменяем и ми оставили правото да се разпореждам с финансите си, аз съм изразходвал по-голямата част от тях за пътешествия по света и посещения на различни научни центрове. Длъжен съм да отбележа, че тези пътешествия не били никакви туристически екскурзии, нито пък можели да бъдат взети за нещо обичайно, понеже ме отвеждали за дълги периоди от време в най-отдалечените и пустеещи кътчета на планетата.

Оказва се, че през 1909 година например съм прекарал цял месец в Хималаите, а през 1911 съм привлякъл вниманието на пресата с организирания от мен преход с камили из неизследваните дълбини на пустините на Арабския полуостров. Какво обаче се е случвало по време на тези експедиции, завинаги ще си остане загадка — в това число и за мен.

През лятото на 1912 година съм наел кораб, с който съм потеглил на плаване из Северния ледовит океан — в арктическите ширини на

север от архипелага Шпицберген, обаче по всичко личи, че при завръщането си съм бил доста разочарован от експедицията. В края на същата година съм прекарал няколко седмици в неизследваните до този момент обширни варовикови пещери в Западна Вирджиния. Тъй като тази система от подземни лабиринти е изключително сложна и заплетена, абсолютно невъзможно е да се определи маршрута ми из тайнствените глъбини; мистерията се засилва допълнително от факта, че съм реализирал спелеоложкото^[2] си проучване съвсем сам.

Пребиваването ми в чуждестранните университети неизменно се съпровождало от поразително бързи темпове, с които съм усвоявал всяка нова информация; съдейки по всичко, интелектуалните възможности на „второто ми аз“ неимоверно превъзхождали онези, дадени ми изначално от природата. Скоростта ми на четене и работоспособността ми били просто феноменални. Бил съм в състояние да запомня — при това до най-малката подробност — съдържанието на всяка книга само като разлистя набързо страниците ѝ, а умението ми светкавично да пресмятам и боравя със сложни числа било изумително.

От време на време в пресата се появявали публикации с почти скандален характер, според които съм можел по своя воля да променям и дирижирам мислите и действията на другите хора, макар че според други източници съм се стараел да не злоупотребявам с този опасен дар. Други съобщения от подобен сорт намеквали за близките ми отношения с представители на различни окултни общества, а също и учени, които не без основания били подозирани във връзки с мистични секти, водещи произхода си от най-древни времена. Всички тези слухове, нито един от които така и не получил реално потвърждение, до голяма степен били провокирани от интереса ми към някои редки и старинни книги, съхранявани в обществените библиотеки; поради тази причина просто нямало как проучванията ми на древните текстове да си останат в тайна.

Има сведения — подкрепени от собственоръчно оставените от мен бележки в полетата на страниците, — че изключително внимателно и задълбочено съм изучавал такива произведения като „Cultes des Goules“ на граф Д'Ерлет, „De Vermis Mysteriis“ на Лудвиг Прин, „Неназовими култове“ на Фон Юнц, оцелели фрагменти от загадъчната „Книга на Ейбон“, както и забранения „Некрономикон“ на

безумния арабин Абдул Алхазред. В допълнение към това за никого не е било тайна, че по време на странната ми амнезия се е наблюдавало безпрецедентно активизиране на всевъзможни сатанински, магически и други окултни организации.

През лятото на 1913 година съм започнал да проявявам признаци на апатия и неведнъж съм намеквам за евентуални промени в състоянието ми, които можели да настъпят скоро. Споделял съм, че в мен започват да се пробуждат спомени за предишния ми живот. Естествено, повечето ми познати взимали тези изказвания за поредната уловка от моя страна, понеже всичките ми откровения се отнасяли само към онези факти, които съм бил в състояние да узная от личните си документи и частната си кореспонденция от изминалите години.

Някъде в средата на август съм се върнал в Аркхам, заживявайки в отдавна пустеещата си къща на Крейн Стрийт. Скоро след пристигането си съм монтирал там някаква доста необичайна апаратура, сглобена от различни механизми, които бил произведени от водещи фирми за научно оборудване в САЩ и Европа. И, както по всичко личи, внимателно съм следял уредът да не попада пред очите не само на съответните специалисти, но даже и пред достатъчно образовани хора, които биха могли да се замислят и спекулират за действителното му предназначение.

Впоследствие поговорих с единствените, които били виждали въпросното устройство — работникът, помогнал ми тогава при сглобяването му, един слуга и новата ми икономка. И тримата сякаш в един глас ми обясняваха, че това било някаква невъобразима машинария, която не можела да бъде сравнена с нищо познато и се състояла от всевъзможни лостове, ръчки, колелца и огледала. Била висока около шейсетина сантиметра, а на ширина — трийсетина. Изпъкналото централно огледало на прибора имало идеална кръгла форма. Всички тези сведения впоследствие бяха потвърдени пред мен от производителите на всеки отделен детайл, упоменат в описанието на апарата.

Вечерта на двацет и шести септември 1913 година — било петък — съм отпратил икономката и прислугата с инструкциите да се върнат чак по обед на следващия ден. Съседите обаче забелязали, че до късно през нощта прозорците на дома ми светели, а аз съм бил посетен от някакъв слаб тъмнокос мъж, чийто автомобил спрял на улицата пред

къщата ми. Имало нещо в този човек, което ги навело на мисълта, че навярно е чужденец.

Лампите угаснали някъде в един след полунощ. В два и петнайсет полицейският патрул забелязал, че колата все още е на улицата; при повторната му обиколка из квартала обаче — около четири часа сутринта — автомобилът вече не бил паркиран пред дома ми.

В шест сутринта зазвънял домашният телефон на доктор Уилсън. Щом лекарят вдигнал слушалката, нечий неуверен, запъващ се глас с чуждестранен акцент го помолил да отиде в къщата ми, за да ми помогне да се свестя от дълбок припадък. Впоследствие се установило, че обаждането е междуградско — непознатият, който набрал номера на доктора, звънял от телефонна будка в северната гара на Бостън, — обаче така и не били открити никакви следи от странния чужденец.

Когато доктор Уилсън пристигнал в дома ми, ме заварил да лежа в едно кресло наред дневната. Все още съм бил в безсъзнание. На полираната повърхност на масата, намираща се в непосредствена близост до креслото, се виждали никакви драскотини и вдлъбнатини, сякаш там се е намирал някакъв необичайно тежък и масивен предмет. Що се отнася до загадъчния апарат, сякаш бил изчезнал вдън земя и никой не чул нещо повече за него. По всяка вероятност мистериозният ми среднощен посетител го бил взел със себе си.

В камината на библиотеката ми била открита цяла купчина още топла пепел, останала след — както изглежда — изгарянето на многобройните ми записки, водени от мен след настъпването на амнезията. В началото дишането ми изострило безпокойството на лекаря, обаче след една подкожна инжекция постепенно се нормализирало.

На двайсет и седми септември, в единайсет часа и петнайсет минути сутринта тялото ми рязко потръпнало и на застиналото ми като маска лице започнали да се проявяват първите признаци на пробуждане от необикновеното ми състояние. Доктор Уилсън забелязал, че обликът ми напомнял повече за първоначалната ми личност, а не за онова пораждащо антипатия изражение, характерно за моето второ аз. В единайсет и половина съм произнесъл няколко непонятни звукосъчетания, които нямали нищо общо с човешката реч.

Създавало се впечатлението, че сякаш вода борба с някаква неведома сила, намираща се вътре в мен. Най-накрая, малко след пладне — когато прислугата и икономката се върнали, — аз отново съм проговорил на английски, казвайки следното:

— ... Сред ортодоксалните икономисти от този период можем да отделим Джевънс като типичен представител на господстващата тенденция към научна корелация, изразяваща се в съотнасянето едно към друго на привидно отдалечени научни понятия. Опитите му да свърже икономическите цикли на процъфтяване и депресия с периодичната поява на петната по повърхността на Слънцето могат да се смятат за своеобразен връх на...

Натаниъл Уингейт Пийзли се бе завърнал — нелеп призрак от миналото, все още живеещ в онова майско утро на 1908 година, когато бе изнасял лекция по политическа икономия в университета „Мискатоник“.

[1] Обществена наука, която се занимава главно с взаимните връзки между политическите и икономическите институции и процеси като влиянието на различните видове политически системи върху разпределението и използването на крайно количество ресурси и т. н. — Б.пр. ↑

[2] Спелеология — наука, изучаваща пещерите — Б.пр. ↑

II

Завръщането ми към нормалния ми живот се оказа доста труден и болезнен процес. Загубата на пет активни години бе създавала повече усложнения, отколкото можех да си представя, а отгоре на всичко трябваше да се погрижа и за множество допълнителни проблеми.

Всичко, което узнах за действията си, извършени след 1908 година, крайно ме озадачи и огорчи, обаче се постарях да погледна философски на нещата. Двамата със сина ми Уингейт заживяхме заедно в къщата ми на Крейн Стрийт и аз положих всички усилия да възобновя преподавателската си дейност. За мое щастие, ръководството на университета не се възпротиви и любезно ме възстанови на работа на предишната ми позиция.

Започнах от втория семестър на 1914 и водех занятия в продължение на цяла година. Междувременно осъзнах действителните мащаби на последствията от последните пет години, най-вече по отношение на здравето ми. Умствените ми способности не бяха пострадали, физически също се чувствах сравнително добре, обаче това не можеше да се каже за психическото ми здраве. Нервите ми бяха сериозно разклатени, често ме преследваха неясни, тревожни сънища, а от време на време ми хрумваха съвсем странни и озадачаващи идеи. Всички тези неща изпъкнаха особено ярко, когато започна Световната война — изведнъж си дадох сметка, че разглеждам случващите се събития от някаква доста необичайна, да не кажа абсолютно неприемлива за едно нормално човешко същество гледна точка.

Представата ми за времето — и по-точно способността ми да правя разлика между последователното и едновременното случване на две събития — също се оказа нарушена. Започнаха да ме осеняват разни абсурдни идеи за възможността да живееш в един период от време, а да си в състояние да преместваш съзнанието си из вечността, изучавайки както миналите, така и бъдещите епохи.

Покрай продължаващата война у мен възникна чувството, че мога да си спомня някои от по-далечните й последици, като че ли вече знаех как ще приключи и можех да се върна назад, хвърляйки ретроспективен поглед върху събитията от миналото с цел по-пълното им осмисляне. Всички тези псевдоспомени се съпровождаха от силна болка и усещане за някаква изкуствена бариера, отделяща ги от останалите зони на паметта ми.

Когато в разговорите ми с останалите се опитвах деликатно да намекна за тези свои впечатления, ответната реакция беше най-различна. Някои ме гледаха подозрително, други — с оттенък на съжаление, а познатите ми от математическия факултет веднага се заинтригуваха от темата и ми разказаха за най-новите открития в полето на теорията на относителността; по това време тя се обсъждаше единствено в тесните научни кръгове и едва впоследствие придоби широка известност. Доктор Алберт Айнщайн, ми казаха те, съвсем скоро ще сведе понятието „време“ до едно от няколкото обичайни измерения, свободното придвижване в чиито предели няма да изглежда чак толкова невъзможно.

Смущаващите образи и сънища продължаваха да ме преследват с неугасваща сила, ето защо през 1915 година се наложи да се разделя с преподавателската дейност. По това време някои от усещанията ми започнаха да придобиват твърде неприятна окраска, нагнетявайки у мен усещането, че амнезията ми е представлявала нещо като насилствена размяна — че второто ми аз е било някаква външна сила, дошла от далечни, непознати за нас сфери, брутално потискайки и измествайки моята истинска, първична самоличност.

Така постепенно бях тласнат към спекулативни, лишени от обективни факти и доказателства размишления на доста опасна и хлъзгава тема, а именно: къде се е намирала същинската ми личност в онези години, през които нечия чужда воля се е разпореждала с физическата ми обвивка. Необичайните, доста ексцентрични интереси и странното поведение на този незнаен обитател на тялото ми ме вълнуваха все по-силно и аз се впуснах с още по-голяма жар в събирането на допълнителни подробности от вестниците и списанията от онези години, както и на нови свидетелства от очевидци.

Между впрочем, далеч не всичките ми тревоги имаха подобен смътен характер. Кошмарите и съновиденията, които ме терзаеха, с

всяка изминала нощ ставах все по-живи и конкретни. Понеже се досещах как биха ги възприели събеседниците ми, избягах да говоря за тези неща. Обсъждах темата единствено със сина си и неколцина лекари — реномирани психолози, — на които имах пълно доверие. По-късно обаче стигнах до идеята, че няма да е зле да проведя свое собствено проучване на всички известни случаи на подобни заболявания, за да си изясня доколко типични — или нетипични — са симптомите от този род сред хората, станали жертва на амнезия.

Ала резултатите от това изследване, подкрепено от авторитета на опитни историци, антрополози, психиатри и психолози и базирано на данните за всички документирани случаи на раздвоение на личността — като се започне с легендите за обладани от демони хора и се стигне до съвременни, научно аргументирани факти — не само че не ме успокоиха, но и още повече засилиха страховете и опасенията ми.

Както се изясни, сънищата ми нямаха аналог сред огромния масив от описани във всевъзможни периоди от време случаи на амнезия. Всяко правило обаче си има изключения; няколко писмени свидетелства сериозно ме озадачиха с поразителните си сходства с моя собствен опит. Една част принадлежаха към древния фолклор, други бяха открити в анализите на историята на медицината и даже имаше два или три анекдота, кой знае как попаднали сред историческите хроники.

От всичко това следваше, че колкото и рядко срещана да беше моята форма на амнезия, данните за подобни състояния можеха да се открият в най-различни исторически епохи. В някои столетия се наблюдаваха по един, два или даже три аналогични примера, докато в други нямаше и едно сведение за човек с проблем като моя... Или поне не фигурираше в писмените паметници.

Същността на всеки от тези случаи беше една и съща — човек с проникателен, високоразвит интелект от един момент насетне рязко се променя и започва да води коренно различен от предишния си начин на живот в продължение на по-дълъг или по-кратък отрязък от време. В началото тази промяна се изразявала в загуба на паметта и частична — или пълна — деградация на речевите и двигателните навици, след което пострадалият обикновено развивал ненаситна жажда за знания от най-различни области на науката, историята, изкуствата и антропологията. Тази бурна активност се съчетавала с почти

нечовешка способност за усвояване на огромни обеми от информация. По-нататък настъпвало също тъй внезапно завръщане на първичната самоличност и човекът до края на дните си бил измъчван от мъгляви, плашещи сънища, съдържащи фрагменти от необичайните и страшни спомени, насилствено заличени от съзнанието му.

Близкото сходство на описаните кошмарни видения с моите собствени — чак до някои незначителни подробности — не оставяше никакви съмнения в еднородния им характер. В един или два случая имах смътното чувство, че се срещам с нещо познато, сякаш и преди съм общувал с тези хора по някакви неведоми космически канали, чиято природа не се поддава на логично обяснение. Три пъти в прегледаните документи се говореше за някакъв неизвестен апарат, доста подобен на изчезналия от дома ми в навечерието на пробуждането ми от амнезията.

В хода на изследванията си се натъкнах и на още нещо, което ме заинтригува — в историята бяха зафиксирани и случаи, когато редица хора биваха измъчвани от такива специфични видения, без никога да са изпадали в състояние на амнезия. Това бяха предимно личности с неоткрояващи се, най-обикновени и дори посредствени умствени способности — някои от тях даже се намираха на толкова примитивно ниво, че изглеждаше невъзможно да си ги представим в ролята на телесен проводник за чужд разум, стремящ се към познание. За частица от секундата тези хора усещали възпламеняващото въздействие на външните сили, след което вълната се отдръпвала, оставяйки подире си само блед спомен за мигновено разкрилите се пред жертвата ужаси от вселенските бездни.

От последния половин век бяха документирани поне три такива примера — последният беше отпреди петнайсет години. Не можех да се отърся от усещането, че някаква загадъчна сила се протяга от бездънния кладенец на епохите, търсейки и домогвайки се до някаква ценна информация... Заблуждавах ли се, или действително ставаше дума за чудовищен експеримент, чийто първоизточник и смисъл се простираха далеч отвъд способностите на човешкия разум да го разгадае и прозре?

Такива бяха само част от въпросите, измъчващи ме в часовете, когато фантазията ми се разпалваше под влиянието на направените от мен открития и последвалите предположения и догадки. Въпреки

всичко би било нелепо да отхвърля наличието на връзка между легендите от незапомнената древност и сравнително неотдавнашните проявления на странната амнезия, чиито жертви — както и лекарите, грижещи се за тях — навсякъде описваха едни и същи индивидуални симптоми, до най-малката подробност съвпадащи с моите.

И до днес не намирам в себе си смелост да се впускам в разсъждения за същността и съдържанието на кошмарите ми, които ставаха все по-натрапчиви с времето. В тях все по-често започваха да проблясват зловещите признаци на безумието и имаше моменти, когато смятах, че губя трезвата си преценка и полудявам. Може би си имах работа с особен вид заблуда, присъща за всички, преживели временна загуба на паметта? Навярно не бе изключено първопричината за това да са опитите на подсъзнанието ни да запълни внезапно зейналата празнота с някакви родени вътре в нас лъжливи спомени...

Точно към тази гледна точка се придържаха повечето психиатри, помогнали ми в търсенето на идентичните клинични случаи и споделили изумлението ми при несъмнената им прилика със собственото ми състояние, макар че лично аз предпочитах алтернативната фолклорна теория. Медицинските експерти не смятаха това състояние за безумие в чист вид и го класифицираха по-скоро като форма на нервно разстройство. Те одобряваха склонността ми да изучавам и анализирам въпросното явление, вместо да се опитвам да го прикрия или забравя, и оценяваха действията ми като съвсем нормални и правилни от гледна точка на принципите на психологията. С особен интерес се вслушвах в думите на тези лекари и учени, които ме бяха изследвали още когато физическата ми обвивка принадлежеше на друга личност.

Първите симптоми нямаха характер на визуални образи — както вече споменах, те по-скоро се свеждаха до неясни, абстрактни усещания. Постепенно развих някаква фобия от самия себе си и по-точно — от собственото си тяло. Всячески избягвах да го гледам, сякаш очаквах да видя нещо съвършено чуждо и неизмеримо отвратително. Когато все пак се осмелявах да сведа поглед надолу и виждах познатите очертания на човешка фигура в сив или син костюм, всеки път изпитвах огромно облекчение, макар че за да извърша тази постъпка, ми се налагаше да преминавам през нелека вътрешна борба.

Стараех се възможно най-рядко да се поглеждам в огледалото и гледах да се бръсна само в бръснарниците.

Измина немалко време, докато уловя връзката между тези явления и мимолетните зрителни халюцинации, които започнаха да ме сполетяват. За първи път си дадох сметка за това, когато почувствах как някаква външна сила се опитва изкуствено да изолира отделни участъци от паметта ми.

Тези мигновени като светкавици халюцинации без съмнение имаха дълбок, специфичен и обезпокоителен смисъл и изглеждаха тясно свързани с изключително важни за мен неща, ала нечие чуждо вмешателство не ми оставяше никаква надежда да проникна в този смисъл и да разгадая природата им. Случваше се нещо непонятно, нещо загадъчно, и с течение на времето аз отчаяно — и за съжаление, неуспешно — се опитвах да подредя фрагментарните видения в някаква що-годе ясна хронологична последователност.

В самото начало виденията бяха по-скоро странни и непривични, отколкото пораждащи ужас. Струваше ми се, че се намирам във вътрешността на грамадно помещение, чиито величествени каменни сводове едва се виждаха във висините. Монументалността и широката употреба на принципа на арката ми напомняха за постройките от времената на Римската империя. Съзрях полукръгли прозорци с колосални размери, гигантски врати и множество пиедестали и подиуми, високи колкото едноетажни сгради. Покрай стените се проточваха дълги лавици от тъмно дърво, върху които бяха наредени неимоверно големи книги с причудливи йероглифи на кориците.

Всички видими участъци от каменните стени бяха покрити с чудновати барелефи — извити линии, наподобяващи математически криви, се пресичаха и разделяха под всевъзможни ъгли, а надписите наподобяваха онези от кориците на книгите. Исполинските гранитни блокове, изграждащи стените, пък имаха — съдейки по линиите на сглобките — изпъкнала долна част, която идеално прилягаше към вдлъбнатата горна част на елементите под тях.

В помещението не се забелязваха столове или кресла, но широките пиедестали бяха отрупани с лежащи в безпорядък книги, листовے хартия и някакви предмети, вероятно служещи като писмени принадлежности — причудливи съдинки, изработени от виолетов метал, и продълговати, наподобяващи стилуси пособия със заострени

краища. Въпреки че повърхностите им бяха недостижими за моя ръст и взор, по някакъв начин можех да ги зърна отгоре. Върху някои от тях бяха поставени масивни сфери от чудновати сияещи кристали или минерали, навярно играещи ролята на осветителни тела, както и неразбираеми механизми, чиито най-забележими детайли бяха стъкловидните тръбички и металическите лостове.

Прозорците бяха остъклени и снабдени със здрави на вид решетки от дебели пръти. Не смеех да се доближа до тях и да надникна навън, обаче от мястото, където стоях, се виждаха върховете на отделни папратовидни растения. Подът бе застлан с големи осмоъгълни плочи; не се забелязваха никакви килими, мокети или драперии.

По-нататък започнах да получавам видения за това, как се придвижвам из внушителни каменни коридори и се спускам или изкачвам по наклонени галерии — никъде нямаше стълби, както и никъде нямаше проход, по-тесен от десетина метра. Отделните части на зданията, в които се намирах, се издигаха на няколкостотин метра нагоре в небето.

На различни равнища имаше множество тъмни, сводести гробници и люкове, чиито капаци нито веднъж не заварих отворени. Част от тях даже бяха запечатани с масивни металически ленти, което веднага навеждаше на мисълта що за тайнствени, неведоми заплахи са скрити отдолу.

Имах усещането, че ме държат тук като пленник, и навсякъде, където насочех погледа си, съзирах единствено угнетяващ, безизходен ужас. А нещо вътре в мен ми нашепваше, че зловецът закривените йероглифи по стените таят в себе си смъртна опасност, от която — колкото и странно да звучи — само незнанието ми може да ме спаси.

С течение на времето пред мен започна да се разкрива и гледката отвъд полукръглите прозорци, както и още по-широка перспектива от покрива на една от колосалните сгради. Самият покрив беше плосък и заемаше огромна площ, върху която се виждаха причудливи градинки, а краищата му бяха обрамчени от назъбени каменни парапети.

Видях безкрайни редици от монументални съоръжения — всяко обрамчено от градина, — разделени от павирани улици, широки по петдесет-шейсет метра. Зданията силно се различаваха на външен вид, обаче рядко се забелязваше някое с по-малки размери от сто и петдесет

метра на ширина и триста на височина. Имаше и такива, чиито необозрими фасади се извисяваха на хиляда и петстотин — две хиляди метра, врязвайки върховете си в мрачния сивеещ небосвод.

Доколкото можех да преценя, всички постройки бяха съградени от камък или бетон с използването на онази техника при сглобката, за която вече споменах. Покривите бяха плоски, увенчани с градини, а понякога — и с просторни тераси. От време на време ми се струваше, че забелязвам признаци на движение по пътищата, ала огромната височина, на която се намирах, не ми позволяваше да различа нещо повече.

На определено разстояние една от друга се издигаха величествени тъмни кули с цилиндрична форма, превъзхождащи по височина всички останали сгради. За разлика от тях кулите имаха идентична еднотипна конструкция и изглеждаха най-древни от всички архитектурни съоръжения. Дори само външният им облик създаваше впечатление за упадък и бавно, неумолимо разрушение. Бяха изградени от четириъгълни базалтови късове и постепенно се стесняваха в посока от земята към закръглените си върхове. Нито една от тях нямаше прозорци или други отвори, като се изключат огромните врати на приземните им нива. Разгледах и още няколко по-малки здания, които също носеха отпечатъка на времето и изглеждаха доста сходни с цилиндричните кули. Около тези необичайни конструкции от четвъртити блокове сякаш се бе концентрирала атмосфера на страх и скрита заплаха — същата, която се излъчваше и от запечатаните люкове на долните етажи на титаничните постройки.

Разпръснатите навсякъде градини също изглеждаха доста зловещо — твърде непривични бяха растенията, чиито разклонения се протягаха над широките улици. Преобладаваха непознатите гигантски разновидности на папратовидните и хвощовите растения — понякога зелени, а друг път мъртвешки бледи, подобно на някакви уродливи гъбести организми. На места се виждаха причудливи тъмнозелени храсти и високи дървета, приличащи на хвойновите. Цветята бяха съвсем дребни, бледи и невзрачни; растяха от лехи с различни геометрични форми. Само на някои отделни тераси и в градините по покривите се откриваха по-големи и ярки цветя, чиито почти заплашителни форми навеждаха на мисълта, че вероятно са плод на изкуствена селекция.

Небето почти през цялото време бе закрито от тъмни буреносни облаци и от време на време ставах свидетел на неописуеми поройни дъждове. Слънцето се показваше съвсем рядко — между впрочем, изглеждаше доста по-голямо от обичайното, — както и луната, по чиято повърхност не можех да различа никакви познати петна. В един-два случая, когато небесният свод се проясняваше, можех да наблюдавам съзвездията, обаче не бях в състояние да разпозная повечето от тях. Дори онези, които ми се струваха познати, изглеждаха някак странно изкривени и променени; според разположението им определих, че се намирам някъде в южното полукълбо, в района на тропика на Козирога.

Линията на хоризонта едва се виждаше от стелещата се в далечината мъгла. Въпреки това можех да видя грамадните палми, папрати, лепидодендрони и сигиларии^[1], издигащи се отвъд пределите на града. Тази фантастична гледка приказно се мержелееше сред надигащите се от земята изпарения. Във въздуха над сградите се долавяше някакво движение, ала на този етап все още не бях способен да зърна каквито и да било други подробности.

От есента на 1914 година започнаха да ме навестяват сънища, в които сякаш извършвах бавни полети над града и околностите му. Зърнах широки пътища, които прорязваха дремещите джунгли и се губеха в безкрая, без съмнение устремени към други подобни градове... Забелязах и чудовищни съоръжения от черен камък (който понякога преливаше в различни цветове) наред обраслите с растителност площи и разчистените от дървета участъци, както и масивни диги, обрамчващи тъмните пространства на необятни блата или мочурища...

Веднъж пред зора ми се разкри простираща се във всички посоки, необозрима пустош, осеяна с древни, както по всичко изглеждаше, руини от черни базалтови постройки, сходни с онези цилиндрични, лишени от прозорци кули, извисяващи се високо над всички останали здания. Едва по-късно за първи път зърнах тамошното море — необятно, покрито със стелеща се пара и обвито в мъгла пространство, губещо се нейде в безкрая... Водите му се ширеха отвъд внушителните каменни вълноломи на един от гигантските градове и повърхността му периодично се набраздяваше от призрачни завихряния и родени в незнайните му дълбини подводни течения.

[1] Лепидодендрони — изчезнали гигантски дървета (високи над четирийсет метра), съществували на Земята до края на периода карбон; сигиларии — семейство дървоподобни растения, отличаващи се с наподобяващи колони стъбла, високи около трийсет метра — Б.пр.

↑

III

Както вече изтъкнах, всички тези обезпокоителни видения не придобиха изведнъж своята застрашителна същност. На много хора им се случва да сънуват далеч по-необикновени сънища, състоящи се от несвързани фрагменти от ежедневието им, различни впечатления от разгледани картини или прочетени книги, преплетени и слети от въображението в един неподражаем фантастичен сюжет.

Известно време възприемах сънищата си като нещо обичайно, макар и никога през живота си да не съм страдал от подобни екстравагантни видения. Част от тези привидно противоестествени явления — убеждавах се аз — в действителност може да имат съвсем тривиални и обикновени първоизточници, които не бях в състояние да проследя от чисто субективни причини. Други пък навярно са се навързали на базата на прочетеното в книгите за растителния свят и живота на планетата в праисторическите времена, да кажем преди сто и петдесет милиона години — в периодите перм или триас...

След няколко месеца обаче чувството на страх неусетно взе да взима връх над всичко останало. По това време сънищата ми вече изглеждаха досущ като непосредствени лични спомени. Опитах се да намеря връзка между тях и смътните, абстрактни усещания за наличието на някаква преграда, блокираща отделните участъци на паметта ми, за нарушението на времевите ми възприятия, за присъствието на нечий чужд разум в тялото ми през периода 1908–1913 година и за необяснимото ми отвращение към собствения ми външен вид.

Когато в сънищата ми започнаха да проникват по-конкретни подробности и постоянно разяждащият ме ужас нарасна хилядократно, аз реших да предприема някакви практически мерки. Беше октомври 1915 година. Именно тогава пристъпих към интензивно изучаване на всички аналогични случаи на амнезия, усещайки, че ми е необходимо да намеря реално обяснение за всичко, което се случва с мен, и да пречистя съзнанието си от угнетяващите емоционални наслоения.

Обаче — както вече стана ясно — първите резултати от изследванията доведоха до точно обратното. Бях потресен, щом узнах до каква степен моите сънища се припокриват с виденията на другите; особено като се има предвид, че голяма част от описаните кошмари датираха от времена, когато човечеството изобщо не е разполагало с наличните днес знания в сферата на геологията и палеонтологията... По този начин предположението ми за провокираните от книгите по естествена история съновидения беше категорично опровергано.

В допълнение към всичко, голяма част от сведенията съдържаха наистина потресаващи подробности, свързани с монументалните здания, огромните градини, необятните джунгли и другите поразителни картини, явили ми се насън. Онова, за което намеквах някои от тях, граничеше с откровено безумие или невъобразимо светотатство. Най-страшното беше, че собствените ми псевдоспомени сякаш получиха допълнителен импулс, заимствайки много от прочетеното. При все това повечето лекари, както и преди, смятаха продължението на търсенията ми за най-целесъобразната и разумна стратегия в дадената ситуация.

Тогава съвсем сериозно се захванах с изучаване на психология. Синът ми Уингейт също последва примера ми — именно тези занимания поставиха началото на научната му дейност и впоследствие му донесоха професорската титла. През 1917–1918 година даже посетих специален курс лекции в университета „Мискатоник“. Интересът ми към въпросите на медицината, историята и антропологията не намаляваше с годините; предприех серия от пътувания до най-отдалечени библиотеки и в крайна сметка успях да се добера до малко известни трудове по мистика и черна магия, към които второто ми аз бе проявявало завиден интерес.

Сред тези книги имаше и такива, които навремето бяха попадали и в неговите — тоест в моите собствени — ръце. За това свидетелстваха не само собственоръчно нахвърляните от мен бележки в полетата на страниците, но и поправките, нанесени в тъканта на самия текст със странен уродлив почерк, както и редица изрази, абсолютно несвойствени за стила и начина на мислене на един нормален човек.

Любопитно ми се стори, че въпросните ремарки неизменно бяха на езика, на който бе написана всяка от езотеричните книги. Личеше

си, че авторът им владее тези езици еднакво добре, без значение дали са съвременни или отдавна отмерели. Но една от страниците на „Неназовими култове“ на Фон Юнц рязко се различаваше от всички останали. Бележките върху нея бяха написани със същото мастило, както и тези на другите страници, но за разлика от тях нямаше нищо общо с немския език. Наместо това бе изпъстрена с причудливи закривени йероглифи, нямащи никакъв аналог в човешката история. Ако изобщо можеха да бъдат сравнени с нещо, то това бяха зловещите писмени знаци от стените на гигантските помещения, из които бродех в сънищата си. Всеки път, когато тайнственият им, страховит смисъл беше на път да проблесне в съзнанието ми, нещо сякаш го възпираше и те отново се забулваха в мъгла.

Библиотекарите от различните учреждения допълнително засилваха объркването, в което блуждаех, защото ми доказаха с данни от картотеките си, че всички ремарки са дело на моята собствена ръка. Да, можех да приема, че повторно формираната ми личност е идвала тук и е проучвала тайнствените текстове, ала как се обясняваше лингвистичният проблем? Все пак нямах ни най-малка представа от поне три от чуждестранните езици, на които бяха водени записките.

След като събрах закуп всички материали, с които се бях сдобил — старинни и съвременни, медицински и антропологични, — открих далеч по-тясно преплитане между първобитните митове и описаните в по-късни исторически епохи халюцинации, отколкото можеше да се предположи в началото. Все още си оставаше пълна мистерия как правдоподобни описания на пейзажи от палеозойската или мезозойската ера можеха да проникнат в митологични сюжети, родени във времена, когато възможността за получаване на толкова достоверни научни данни е била категорично изключена. Фактите тук, от една страна, противоречаха на здравия смисъл, но, от друга, подсказваха първопричината за възникването на тъй сходни помежду си халюцинации.

Без съмнение повтарящите се случаи на амнезия постепенно бяха създали някакъв общ митологичен модел, който с течение на времето бе започнал да оказва обратно влияние върху хората, станали жертва на неведомата болест, завръщайки се при тях под формата на едни и същи псевдоспомени. Лично аз бях прочел и проучил всички тези древни сказания в периода на загубата си на памет — сетнешните

ми разследвания недвусмислено потвърждаваха този факт. Защо тогава да не допусна, че сънищата и емоционалните ми преживявания са представлявали просто отражение на знанията, получени от мен чрез посредничеството на второто ми аз?

Някои от гореспоменатите митове бяха тясно свързани с други известни легенди за света, съществувал на Земята преди появата на човека — особено с древноиндийските предания, където се говори за неизмеримите и зашеметяващи бездни на времето и които впоследствие са залегнали в съвременната теософия^[1].

Първобитните митове и измъчващите ме халюцинации си приличаха най-вече по едно — и едните, и другите недвусмислено намекваха за това, че човечеството всъщност е само една (при това най-незначителната) от множество развити цивилизации, обитавали — и доминирали — в различни епохи нашата планета. Ако се вярва на тези сказания, то съществува със странен, неописуем облик издигали високи до небесата кули и проникнали и в най-съкровените тайни на природата дълго преди първият земноводен предшественик на човека да изпълзи на сушата от топлите океански вълни преди повече от триста милиона години.

Някои от господарите на планетата бяха долетели тук от далечните звезди; други не отстъпваха по възраст на самия Космос, а трети се бяха зародили на Земята, предхождайки възникването на първите бактерии от нашия жизнен цикъл, тъй както самите бактерии предхождаха появата на човека. При това се касаеше за невъобразими мащаби — измерения от милиарди години и стотици галактики. Разбира се, и дума не можеше да става за онази концепция за време, залегнала в нашите собствени, човешки разбираня; тя беше свършено неприложима в този контекст.

Преобладаващата част от легендите и сънищата бе свързана с една сравнително късно появила се раса, чиито представители рязко се различаваха на външен вид от всички познати на науката форми на живот, населявали Земята през сто и петдесетте милиона години преди появата на човека. Според древните предания тази раса била най-великата от всички цивилизации, защото единствена успяла да разбули и овладее тайната на времето.

Представителите ѝ били в състояние да узнаят всичко, което било известно или щяло да стане известно на Земята, защото умеели

да проектират съзнанието си — при това в рамките на милиони години — както в миналото, така и в бъдещето, извличайки по такъв начин знания от всяка епоха. Именно с намесата на тази раса в живота на разумните същества, живели преди или след нейното господство на планетата ни, се обясняват всички сведения и легенди за прорицатели, пророци и ясновидци в човешката история и митология.

В огромните библиотеки на Великата раса били събрани безброй текстове и картини, съдържащи всички натрупани от земните жители знания — като се започне с историята и описанието на всеки разумен вид, населявал някога Земята, и се завърши с подробни данни за постиженията му във всяка сфера на живота, езиковото му разнообразие и психологическите му особености.

От този необятен обем информация тези „същества отвъд времето“ избирали и заимствали онези идеи, произведения на изкуството и технически изобретения, които в най-голяма степен отговаряли на собствените им потребности. Колкото и странно да звучи обаче, извличането на знания от миналото, когато прехвърляното съзнание не можело да се вселява в материални форми, се оказвало значително по-трудно, отколкото получаването на информация от бъдещето.

Във втория случай всичко се случвало горе-долу по следния начин: с помощта на специални технически средства личността на изследователя се проектирала в бъдещето, движейки се по екстрасензорните си канали до необходимия времеви отрязък, където след няколко предварителни проби избирала най-подходящия като интелект представител на разумната раса, преобладаваща на планетата в дадения исторически период. След установяването си в мозъка му и завладяването на съответния организъм, съществото натрапник отправяло изместеното съзнание по обратния път в своето собствено тяло, затваряйки го там до приключването на процеса по натрупване на знания и повторната размяна на съзнанията.

По такъв начин проектираното в бъдещето съзнание, приемайки физическия облик на представителя на бъдещата раса, обикновено заемало мястото си като обикновен представител на съответното общество и се старало в максимално кратък срок да събере цялата възможна информация както за епохата, в която се намирало, така и за постиженията на съответната цивилизация.

Междувременно изместеното съзнание, запратено в чуждо време и чуждо тяло, било поставяно под непрекъснато наблюдение и охрана. По никакъв начин не му било позволявано да нанесе вреда на организма, в който временно се намирало, и с помощта на опитни експерти извличали от него всички сведения, представляващи някакъв интерес за Великата раса. Често разпитите се водели на родния език на жертвата, стига, естествено, съответните лингвистични познания да били осигурени от предишните експедиции. Когато неведомите същества не били способни физически да възпроизведат езика, на който се изразявал похитеният индивид, се стигало до използването на специални машини, посредством които можело да се комуникира на всички възможни езици.

На външен вид тези твари представлявали нещо като грамадни, набраздени от множество гънки конуси, високи около три метра и също толкова широки в основата си. Главата и другите органи се намирали в края на еластични израстъци, излизащи от върха на конуса. Изразявали мислите си и общували чрез причудливи цъкащи, проскърцаващи и скрипящи звуци, които издавали с помощта на огромните щипки, увенчаващи два от четирите гореспоменати израстъка. Осъществявали придвижването си посредством разширяване и свиване на долната част на конусовидното си туловище, която била покрита с някакъв особен полутечен секрет.

Когато изумлението, негодуванието и страха на пленената, запратена назад във времето личност отшумявали и тя привиквала — въпреки многобройните физиологични различия — към новия си облик, представителите на Великата раса ѝ давали както определена свобода на придвижване, така и възможност да се запознае със заобикалящия я непривичен свят.

При най-строгото спазване на съответните мерки за сигурност и в замяна на някои услуги на жертвата ѝ се разрешавало да странства из всички обитаеми зони на планетата. Пътешествията се извършвали или с гигантски въздухоплавателни апарати, или със сухопътни транспортни средства с атомни двигатели, наподобяващи огромни кораби, които се носели стремително по широките и гладки трасета. След време пленникът бил допускан и до библиотеките, където се съхранявали всички сведения за миналото и бъдещето на Земята.

Ефективността на подобни практики явно била впечатляваща, защото похитените индивиди не след дълго се примирявали и приемали участието си. Благодарение на острия си, гъвкав ум — неслучайно преди завладяването на телата им потенциалните жертви минавали през специална селекция — те бързо се ориентирали в съвършено различната и нова за тях обстановка. За тях разбулването на извечните тайни на Вселената — на неведомите глави от необозримите бездни на миналото и зашеметяващите вихрушки на бъдещето, в това число и на периодите непосредствено след тяхната родна епоха — неизменно пробуждало неописуема жажда за мъдрост и знания... Дори невъобразимият, протягащ се от непроницаемите глъбини ужас, който често се прокрадвал в подобни открития, не бил в състояние да ги спре.

От време на време на отделни пленници се позволявало да обменят мисли с други жертви на пришълците, живели — или живеещи — векове или цели хилядолетия преди или след тяхното време. Освен това всеки от похитените бил принуден да остави подробен сведения за себе си, своята цивилизация и съответния исторически период; впоследствие всички тези документи били отправяни към необятните хранилища на централните архиви.

Сред общото количество пленени съзнания ми направи впечатление една група, ползваща се със специални привилегии. Това бяха така наречените постоянни преселници, закотвени в престарелите тела на онези представители на Великата раса, които — усещайки приближаването на смъртта — са искали да предотвратят неизбежното угасване на своя разум. За тази цел изпращали съзнанието си в бъдещето, където се вселявали в млад и здрав, макар и чужд организъм. Броят на тези зловещи изгнаници не бил толкова голям, защото дълголетието, характерно за пришълците, всъщност подкопавало любовта им към живота — особено сред най-ярките и блестящи умове, способни на проекция в бъдещето. Именно подобно „преселване“ на съзнания пораждало случаи на внезапни и окончателни изменения на личността, примери за които могат да се открият в историята на човечеството.

Що се отнася до повечето изследователски мисии, то след като разумът на интервента узнавал всичко, което го интересувало от бъдещето, пришълецът пристъпвал към създаването на проекционен

апарат, подобен на онзи, който го бил изпратил тук, и осъществявал обратна проекция. По такъв начин и той, и жертвата му отново се озовавали в собствените си тела.

Подобна реставрация била невъзможна само в един-единствен случай — когато някое от двете тела умираше преди приключването на експедицията във времето. Тогава съзнанието на изследователя — подобно на онези старци, които искали да отдалечат приближаващата смърт — или оставало да живее чужд живот в далечното бъдеще, или неволният му партньор се превръщал от временен в постоянен пленник, обречен на съществуване сред Великата раса дотогава, докато тленната му обвивка не го предаде.

Такава съдба изглеждала най-малко тежка и угнетяваща, когато самият похитен принадлежал към Великата раса — подобни случаи не били чак такава рядкост, понеже пришълците проявявали неимоверен интерес към бъдещето на собствената си цивилизация. В същото време броят на окончателно преселените представители на техния вид не бил никак голям — най-вече заради строгите забрани престарели и умиращи създания от Великата раса да се проектират в телата на техни съплеменници от бъдещето. Нарушителите на забраните били откривани и проследявани с помощта на същите проекции, след което били подлагани на сурови наказания в новия им, настоящ облик... или пък се стигало до осъществяването на насилствена обратна размяна.

Практикували се и далеч по-сложни операции по замяна на един или друг „интервент“ — или, в зависимост от конкретния случай, „похитен“ — с други съзнания, взети от различни периоди на миналото. Затова нямало нищо чудно в обстоятелството, че след откриването на метода с проекцията в обществото на пришълците неизменно присъствала неголяма, но лесно разпознаваема и строго контролирана прослойка „преселници“ от древните епохи на Великата раса.

Преди плененото съзнание да бъде върнато на мястото му в бъдещето, то било подлагано на особена процедура, до известна степен сходна с дълбока хипноза, за да се блокират онези участъци от паметта, където се съдържали сведения за Великата раса. Това се правело, за да се избегнат възможните нежелани последствия от неконтролируемото проникване на голямо количество нова информация в неподготвени за това условия. Няколко случая на

обратна проекция без предварително заличаване на паметта вече били довели до чудовищни катастрофи. А два от тези случаи — както намекваха първобитните митове — станали причина за това човечеството да узнае за съществуването на Великата раса.

От всички материални свидетелства за този отдалечен на безброй епохи от нас свят оцелели само останки от каменни руини, разпръснати из най-затъntenите и труднодостъпни места на планетата, както и на океанското дъно. Що се отнася до писмените паметници, били съхранени фрагменти от един зловец манускрипт, чиито загадки си оставали неразгадани и до днес — така нареченият „Пнакотически ръкопис“.

Поради тези причини завърналото се в своето време похитено съзнание запазвало само нищожни, откъслечни спомени за онова, което му се случило след внезапния пристъп на амнезия. Всичко, което можело да бъде изтрито, бивало изтрито, и периодът на загуба на паметта си оставал в съзнанието му като голямо бяло петно. Единствено необикновените, тревожни сънища от време на време смущавали душевното му равновесие. Някои индивиди обаче явно съумявали да запомнят повече неща и случайното съединяване на оцелелите фрагменти на възпоминанията можело отчасти да проясни картините от миналото.

Както изглеждаше, в историята на човечеството май никога не бе имало период, през който различните тайни секти и култове да не са се опитвали да съхранят тези спомени в тайна от останалия свят, използвайки ги за своите цели. В чудовищния „Некрономикон“ на безумния арабин Абдул Алхазред се мълви за един подобен култ — неговите последователи на няколко пъти оказвали помощ на хората, чието съзнание се завръщало от заточението си в дълбините на миналото, където било запратено от Великата раса.

Постепенно, с набирането на все по-необятни масиви от информация, пришълците обърнали своя взор и към другите обитаеми светове, изследвайки тяхното минало и бъдеще. Те насочили търсенията си и към прастарите тайни на онази безкрайно далечна, отдавна мъртва планета, откъдето някога произлязъл и собственият им разум — защото разумът на представителите на Великата раса бил неизмеримо по-древен от конусовидните им физически обвивки.

В онези невъобразимо далечни времена обитателите на обречения погиващ свят се захванали спешно да издирват нова планета и нова разумна раса, чиято телесна форма да завладеят посредством масирано прехвърляне на множество съзнания през пространството и времето. За същества като тях, разбулили и овладели най-съкровените тайни на Вселената, този план не представлявал неизпълнима задача. И ето че открили това, което търсели — в лицето на тромавите конусовидни създания, населявали Земята преди около един милиард години.

Така възникнала Великата раса, а безброй съзнания на изконните стопани на нашата планета изведнъж се оказали загнездени в телата на обречени на изчезване кошмарни твари, обитаващи неведома далечна планета. И когато над Великата раса отново надвисне смъртоносна заплаха, тя за пореден път ще оцелее, имплантирайки съзнанията на най-ярките си представители в бляскавите умове на други същества, пред които се откриват най-добрите перспективи за физическо развитие.

Такава беше общата картина, възникнала в съзнанието ми на базата на тясно преплетените помежду си старинни легенди и фрагменти от собствените ми реминисценции. Когато през 1920 година се захех със сравнителния им анализ, изненадващо скоро стигнах до някои заключения, които не звучаха чак толкова обезпокоително като досегашните ми впечатления. Ако се отхвърлеха всички измислици и фантазии, със сигурност щеше да се намери място и за съвсем рационално обяснение. Нали, докато бях под влияние на амнезията, бях прочел огромно количество редки древни ръкописи, в това число и такива, които съдържаха гореспоменатите легенди? Също така неведнъж се бях срещал и с членове на най-различни тайни общества и секти. Явно всичко това в крайна сметка бе подготвило почвата за съновиденията, оформяйки същината им; а след като бях възвърнал паметта си, подсъзнанието ми бе започнало да се разтоварва от натрупаното напрежение, като ми „прожектираше“ въпросните сънища.

Що се отнася до собствените ми бележки в полетата на книгите — записките, нанесени на езици, които не владеея, да не говорим за озадачаващите йероглифи, — то не бе изключено по време на амнезията си да съм разширил лингвистичните си познания, след което

отново да съм ги изгубил (феномен, който не се среща толкова рядко сред страдащите от подобни заболявания). А йероглифите просто съм си измислил, навярно под влиянието на описанията в старинните легенди, които впоследствие са повлияли и на сънищата ми. Докато проверявах истинността на тази версия, си казах, че няма да е зле да обсъдя тези теми с някои от водачите на определени мистични култове, обаче така и не срещнах необходимото разбиране от тяхна страна.

Въпреки това поразителните съвпадения между клинични случаи, разделени от стотици години и хиляди километри, не спираха да ме безпокоят... От друга страна, не биваше да забравям, че в миналото фолклорните традиции са имали универсален характер и са се радвали на доста по-голяма популярност и разпространение, отколкото в наши дни. Нищо чудно в отминалите времена жертвите на подобни случаи на амнезия да са били по-добре осведомени за всички съответстващи на състоянието им предания, след което неволно да са започвали да се асоциират със съществата, описани в прастарите митове — с някакви приказни чудовища, прогонващи душата на човека от тялото му. И именно на тази база са започвали активно да „попиват“ — във въображаемите образи на космически пришълци — всички сведения, които според тях биха представлявали интерес за фантастичния свят на необозримото минало.

Впоследствие, когато паметта им се завръщала, при тях стартирал обратният асоциативен процес и те започвали да твърдят, че са бивши пленници, завърнали се в тялото си, което междуременно е било във властта на чуждоземен разум. Ето откъде водеха началото си сънищата и псевдореминисценциите, допълващи общия митологичен модел.

Въпреки привидната сложност и обърканост на подобна хипотеза, в крайна сметка тя успя да измести всички други обяснения от съзнанието ми — без съмнение една от причините за това се дължеше на очевидните им слабости в рационален план и шокиращата им неправдоподобност. А и повечето антрополози и психолози, с които се консултирах, също отдадоха предпочитанията си на тази теория.

Колкото повече размишлявах над онова, което се случваше с мен, толкова по-убедителни ми се струваха горепосочените аргументи, докато не си издигнах нещо като непристъпен бастион срещу обсаждащите ме кошмарни сънища — своеобразен имунитет, който да

не им позволява да смущават душевния ми мир. Да предположим, че посред нощ ми се явят странни видения — е, и какво от това? Веднага си казвам, че това е чисто и просто отражение на чутото и прочетеното по-рано. Или се сблъсквам с необяснимо отвращение към някои неща, измъчват ме зловещи предчувствия и ме терзаят тревожни псевдоспомени? Нищо особено — успокоява ме гласът на здравия разум, — това не е нищо друго, освен далечен отглас и замиращо ехо от онези митове, информация за които съм събирал по време на амнезията си. Нищо от онова, което сънувам и което изпитвам, няма — и не би могло да има — каквато и да е реална тежест и значение.

Въоръжен с подобна философска концепция, съумях да си възвърна душевното спокойствие и равновесие, независимо от обстоятелството, че причудливите съновидения започнаха да ме навестяват все по-често, при това всеки път допълвайки се с нови, още по-впечатляващи подробности. През 1922 година се почувствах готов да се завърна в университета и отново да се заема с преподавателска дейност, с което намерих практическо приложение на новопридобитите си знания — станах лектор по психология. По това време мястото ми в катедрата по политическа икономия вече бе заето от други лица, а и самата методика на обучението по въпросната дисциплина беше претърпяла сериозни промени. Точно тогава и синът ми се дипломира и се захвана с научна дейност, и двамата работехме заедно дълго и плодотворно.

[1] В широк смисъл теософията е мистично богопознание, съществувало още от дълбока древност, а в тесен смисъл — учението на Елена Блаватска и нейните последователи. Под това название тя разбира философската доктрина, според която всички религии представляват само отделни опити на човечеството да се докосне до „абсолюта“ и следователно всяка религия съдържа само част от истината — Б.пр. ↑

IV

Въпреки всички настъпили промени продължавах най-старателно да си водя бележки за всяка нова картина, явила ми се насън, възприемайки записките си като важни психологически документи. Междувременно сънищата ми ставаха все по-ярки и живи — досущ като истински спомени, — обаче аз полагах всички усилия да се убеждавам, че това е единствено игра на въображението ми, а не реални възпоминания.

Докато описвах съновиденията си, гледах да изобразявам фантазмагоричните им сюжети в същия убедителен вид, в който ме осеняваха от дълбините на подсъзнанието ми; естествено наяве се отнасях към тях с онова снизходително пренебрежение, с което се отнасяме към всяка илюзорна представа. Никога не обсъждах терзаещите ме кошмари в личните си разговори, обаче мълвата за нелепите, странни дневници, които си водех, все пак плъзна сред тукашното общество, последвана от намеци за психическите ми отклонения. В името на справедливостта съм длъжен да отбележа, че подобни твърдения обикновено се разпространяваха от хора, намиращи се доста далеч от науката, и не бяха подкрепени от нито един реномиран психолог или психиатър.

От всички сънища, с които се сблъсках след 1914 година, ще спомена само няколко, понеже подробните им описания не представляват тайна и могат да бъдат предоставени на всички желаещи, които само трябва да се обърнат към съответния раздел в университетската библиотека. Съзнанието ми постепенно се освобождаваше от сковавалите го преди задръжки и хоризонтите на виденията ми значително се разшириха. Обаче и сега същината на тези видения се свеждаше единствено до разпокъсани, откъслечни фрагменти, лишени от каквато и да било ясна мотивировка.

Едната от новостите се изразяваше в това, че придобивах все по-голяма свобода на придвижване насън. Бродех из залите на исполински каменни здания, свързани помежду си чрез широки

подземни коридори, вероятно изпълняващи ролята на основни транспортни връзки. От време на време пред погледа ми изпъкваха — винаги на най-долните равнища в сградите — онези гигантски запечатани люкове, покрай които неизменно витаеше атмосфера на загадъчност и страх.

Видях грандиозни, украсени с фантастични мозайки басейни, както и помещения, изпълнени с потресаващи и съвършено непонятни за мен предмети. Пред взора ми се разкриваха колосални подземни пещери с десетки причудливи машини и апарати с неразгадаемо предназначение; в началото ги възприемах само визуално и едва впоследствие до ушите ми започна да достига и звуковата картина, характерна за стълпотворението от неизвестна техника. Навярно тук е моментът да отбележа, че зрението и слухът ми бяха единствените сетива, с които разполагах, докато се намирах под въздействието на халюцинациите.

Истинският ужас започна през май 1915 година, когато за първи път се срещнах с други живи същества. И тъй като това се случи още преди да се запозная с древните митове и описанията на аналогичните случаи от историята на медицината, ефектът върху мен беше зашеметяващ. Сега ще опиша как точно се стигна дотам.

Както споменах и по-горе, рухването на преградите в съзнанието ми доведе до настъпването на някои промени. Изведнъж започнах да забелязвам нещо като необясними скупчвания на непроницаемо гъста мъгла на отделни места вътре в сградите, както и на улиците. С течение на времето, с всеки следващ сън тези неясни петна взеха да стават все по-плътни и ясно определени, докато в един момент не открияха пред мен силуетите на огромните чудовища в цялата им уродливост. Грамадните им, преливащи в различни отблъскващи нюанси конусовидни туловища бяха около три метра на височина и също толкова широки в основата си. Дебелата им, прорязана от многобройни гънки кожа бе покрита с нещо като назъбени люспи, а от върховете на конусите излизаха по четири гъвкави израстъка, всеки дебел около трийсетина сантиметра, със същата набръчкана текстура като туловищата. Въпросните израстъци можеха да се свиват и разтягат, достигайки триметров обseg. Два от тях завършваха със страховити подобия на гигантски щипки, третият — с четири яркочервени фуниевидни разширения, а последният се увенчаваше от

жълтеникав сфероид с неправилна форма, около шейсетина сантиметра в диаметър, върху чийто въображаем екватор тъмнееха три големи, наредени в хоризонтална линия очи.

В горната част на тази скверна глава — ако действително представляваше глава — се виждаха четири дълги еластични стъбълца с удебеления в краищата, наподобяващи цветчетата на растение, а в долната ѝ част се поклащаха осем бледозеленикави пипала. Основата на конусовидното туловище пък бе обрамчена от някаква сивкава, гъбеста субстанция, която се разтягаше и свиваше и по такъв начин придвижваше цялата уродлива маса.

Действията на тези твари, макар и съвършено безобидни и лишени от агресия, ме изплашиха още повече, отколкото външния им облик — може би защото беше трудно да си представя такива отблъскващи създания да вършат съвсем обикновени, тривиални неща, присъщи — както ми се струваше — само на хората. Те бавно се придвижваха из залите на внушителните здания, взимаха отделни книги от полиците и ги отнасяха до исполинските метални маси или пък връщаха томовете по местата им на безкрайните рафтове. Понякога си водеха записки с причудливи стилуси, с които сръчно боравеха, държейки ги с бледозелените пипала в долната част на главите си. Грозните, наподобяващи щипки крайници, се използваша главно при пренасянето на книгите и за комуникация, тъй като речта на чудноватите създания се състоеше от нетипични за нас звуци, които най-точно мога да опиша като отчетливи цъкания и потраквания.

Не си личеше обектите да носят никакви дрехи, но в горната част на конусите им се виждаха своеобразни принадлежности от сорта на чанти или раници. По принцип държаха уродливите си глави на едно ниво с върха на туловището, ала благодарение на еластичния израстък, на който се крепеше жълтият сфероид, можеха да ги издигат или спускат. Трите други израстъка обикновено висяха покрай конуса, изпънати на метър и половина от основата си. Съдейки по бързината, с която прочитаха книгите, пишеха и боравеха с фантастичните си машини, предполагах, че интелектът им е неимоверно по-развит в сравнение с човешкия.

След като шокът от тази първа „среща“ заглъхна, започнах да ги виждам навсякъде. Те сновяха по просторните галерии, обслужваха механизмите в сводестите подземни халета и се носеха по широките

пътища в гигантски, заострени като моторници превозни средства. Относително скоро престанах да се боя от триметровите твари, защото — колкото и парадоксално да изглежда — те прекрасно допълваха абсурдния околен пейзаж.

С течение на времето започнах да откривам и различията между отделните индивиди. Забелязах и че някои от тях се държат някак сковано и неуверено. Без да се открояват от другите на външен вид, те рязко изпъкваха със своето поведение и самите си маниери на движение; при това се отличаваха не само на фона на основната маса, но и един от друг.

Именно тези последните отделяха голяма част от времето си за писане. През пелената на съновиденията успях да разгледам, че страниците им бяха изписани с най-различни видове знаци, но така и не видях изпод стилусите им да излизат обичайните за тези места криволинейни йероглифи. Веднъж-дваж даже ми се стори, че зърнах и текстове, писани на латиница. Друга особеност, която се набиваше на очи, беше, че повечето от тези особи работеха доста по-бавно от другите си събратя.

По това време личното ми присъствие в сънищата се свеждаше до ролята на пасивен безтелесен наблюдател — с неестествено широк зрителен периметър, — който сякаш свободно се рееше във всички посоки, макар и без да напуска очертанията на пътищата. От август 1915 година обаче започнаха да ме безпокоят първите намеци за телесната ми форма. Казах „намеци“, защото в началото това си беше чисто и просто едно абстрактно чувство, някакъв необясним страх, свързващ съновиденията ми с онези ранни признаци на погнуса и боязливост от собственото ми тяло; до този момент всячески избягвах да гледам надолу към самия себе си и бях доволен от липсата на огледала в необятните зали на колосалните постройки. В същото време обаче ме гложеше тревожната мисъл, че съм в състояние да оглеждам повърхностите на металните маси, всяка от които бе висока над три метра — при това не някъде отдолу или на тяхното равнище, а от още по-високо ниво.

От един момент нататък в мен се пробуди някакво нездраво изкушение да погледна тялото си. То неусетно ставаше все по-силно и по-силно и не след дълго се стигна дотам, че вече не можех да му се противя. В първия момент, когато погледнах надолу, нищо не видях.

Едва после осъзнах, че обяснението за това се корени в невероятната дължина на шията ми. Като я прибрах към тялото си и внимателно повторих опита си, веднага съзрях люспестото, преливащо в различни тъмни нюанси конусовидно туловище. Моето конусовидно туловище! Това се случи през същата онази нощ, когато събудих половин Аркхам с неистовия си, безумен вопъл, с който се изтръгнах от обятията на кошмара.

Трябваше да изминат няколко седмици на повтарящи се среднощни ужаси, докато започна да привиквам към уродливия си нов облик. В сънищата си се движех сред множество аналогични твари, четях книгите, наредени върху безкрайните лавици, и с часове пишех, застанал пред монументалните маси и държейки стилуса със зелените пипала, растящи направо от главата ми.

Някои неща от прочетеното са се съхранили в паметта ми. Това бяха предимно описания на други светове и галактики, както и на онзи аморфен, невъобразим живот, който се таи отвъд пределите на познатата ни Вселена. Имаше разкази за разумни раси, обитавали нашия свят в незапомнени времена, и потресаващи хроники за свръхинтелигентната цивилизация, която ще го населява милиони години след изчезването на последния представител на човечеството.

Прочетох и такива глави от нашата собствена история, за чието съществуване не подозира никой от съвременните изследователи. Преобладаващата част от текстовете бяха написани на езика на йероглифите, който сравнително бързо усвоих с помощта на специални учебни машини — граматичните форми се образуваха на принципа на аглутинацията^[1] на базата на уникална структура на кореновите системи, лишена от аналог в нашата лингвистика.

Редица томове бяха изпъстрени със съвсем различни видове знаци, които овладях по същия начин. Попадаха ми — макар и съвсем рядко — и книги на познати езици. В проучването на томовете неоченима помощ ми оказаха изключителните картини и илюстрации, поместени както сред самия текст, така и в отделни приложения. Доколкото си спомням, съставих описание на живота и времето, в което живеех, на английски език. От всички книги, които прочетох насън, след събуждането си помнех главно незначителни и безсмислени фрагменти от чуждоезични фрази, чието значение си оставаше закодирано нейде в дълбините на подсъзнанието ми...

Въпреки това имаше и моменти, в които същината на прочетеното бе успяла да остави отпечатък в паметта ми.

Така узнах — и то още преди да проуча наяве сходните случаи на амнезия и древните митове, откъдето водеха началото си сънищата ми, — че заобикалящите ме същества принадлежаха към една от най-великите раси в историята. Те бяха овладели тайните на времето и разпращаха неведомите си разузнавачи във всички епохи и всички обитаеми светове. Научих също, че съзнанието ми е било пренесено тук за период от време, в течение на който чужд интелект ще контролира тялото ми, и че заедно с мен из титаничните здания бродеха и други пленени умове. В някои от съновиденията си дори общувах — на причудливия език на щракащите щипки — с други пленници от всевъзможни точки на галактиката и дори отвъд нейните граници.

Сецам се например за един разум от планетата, известна ни като Венера, на когото бе отредено да живее в изключително далечното бъдеще, както и за друг — похитен от спътниците на Юпитер, — чиято епоха отстоеше на шест милиона години назад в миналото. Що се отнася до земните обитатели, срещнах се с един представител на звездоглава крилата раса, господствала в Антарктика през епохата на палеогена; с трима космати жители на митичната Хиперборея, принадлежащи към предшествениците на човешкия вид и покланящи се на скверния бог Тсатхоггуа; с един разум от чудовищната раса Чо-Чо; с трима от паякообразната цивилизация, населяваща Земята в последния етап от съществуването ѝ; с пет от онези твърдокрили твари, които ще завладеят планетата ни след края на човешкото господство и на свой ред ще станат обект на масирано прехвърляне на съзнания от страна на Великата раса, когато тя се сблъска със заплахата от гибел; натъкнах се и на представители на моя собствен вид *Homo sapiens*.

Общувах със съзнанието на Ян-Ли — философ, който ще живее около пет хилядолетия след Христа в жестоката империя Цан-Чан; с един воин от расата на големоглавите кафявокожи хора, населявали Южна Африка преди петдесет хиляди години; с Бартоломео Корци, флорентински монах от дванайсети век; с краля на Ломар, управлявал тази страховита полярна страна сто хиляди години преди

съкрушителното нашествие на дребните жълтеникави Инути от Запада.

Разговарях с разума на Нуг-Сотх — магьосник, предвождащ тъмните завоеватели през шестнайсетото хилядолетие преди Христа; с един римлянин на име Тит Семпроний Блез, квестор от времето на Сула^[2]; с Хефнес — египтянин от епохата на Четиринайсетата династия, който ми разбули злокобните тайни на Нйарлатхотеп; с жрец от периода на най-голям разцвет на царство Атлантида; с Джеймс Удвил — джентълмен от Съфолк, свидетел на бурните времена на Оливър Кромвел; с придворен астроном от Перу преди епохата на инките; с австралийския физик Невъл Кингстън-Браун, който ще умре през 2518 година; с велик маг от безследно изчезналата в Тихия океан страна Ихе; с Теодотид — гръцко-бактрийски чиновник от трети век преди Христа; с престарелия французин Пиер-Луи Монтани — съвременник на Луи XIII; с Кром-Йа — кимерийски предводител^[3], живял петнайсет хиляди години преди Христа... както и с много други, макар че мозъкът ми не е в състояние да си спомни и една стотна от всички потресаващи тайни и чудеса, които ми разкриха.

Всяка сутрин се събуждах, облян в студена пот, обзет от трескавото желание да реша веднъж завинаги този въпрос — или да опровергая, или да потвърдя реалното значение на тази информация с достъпните на съвременната наука средства. Всички традиционни факти в полето на естествената и човешката история бяха подложени на съмнение, а истината за миналото ни можеше да грейне в съвършено нова светлина. Ала колкото и да ме блазнеше мисълта за всички удивителни загадки, стаени в бездънния кладенец на отминалите хилядолетия, тройно по-силно ме плашеше заплахата, дебнеща от бъдещето. От съществата, чиито раси щяха да станат властелини на планетата ни след края на човечеството, узнах ужасяващи неща, които едва сега се осмелявам да публикувам, при това в доста съкратен вид.

След изчезването на хората от лицето на Земята тя щяла да бъде обитавана от могъща цивилизация на насекомовидни същества, в чиито тела щели да се преселят най-ярките и блестящи умове на Великата раса, когато настоящият им свят се окаже на прага на пагубна катастрофа. По-късно, малко преди края на жизнения цикъл на нашата планета, те отново щели да се прехвърлят във времето и

пространството, обсебвайки подобните на луковици растениевидни обитатели на Меркурий. Но дори и след масираното им оттегляне на Земята щели да съществуват разумни раси — отчаяно вкопчени в изстиващата планета, те щели да дълбаят тунели и да търсят спасение в близост до умиращото ѝ ядро чак до самия край.

Междувременно аз продължавах да пиша насън труд за своето време — донякъде по своя собствена воля, донякъде заради обещанията, които ми бяха дадени, — че достъпът ми до архивите ще бъде разширен и ще ми бъде предоставена свобода на придвижване през населените райони на планетата. Централното хранилище на Великата раса, по чиято поръка вършех тази работа, се намираще дълбоко под земята в самото сърце на града. Това грандиозно съоръжение значително превъзхождаше по здравина всички други конструкции, създадени от пришълците, и беше проектирано по такъв начин, че да издържи на всеки природен катаклизъм.

Пишех историята на своето време върху големи бели листове от някакъв плътен и изключително здрав материал, направен на базата на целулоза; после тези листове се подвързваха в книги, всяка от които се съхраняваше в отделна кутия или контейнер, изработен от лек, неръждаем метал. На капака, обрамчено от сложни геометрични плетеници, се открояваше заглавието на книгата, написано на езика на Великата раса.

Контейнерите се подреждаха според ясни и строги правила в особени четвъртити камери, които бяха изготвени от същия метал и се заключваха с хитроумно проектирани ръкохватки. За моя ръкопис бе отредено място в секцията за низшите гръбначни — този раздел беше предназначен за човешката раса, както и за косматите хиперборејци и разумните рептилии, обитавали Земята преди появата на хората.

Обаче нито един от сънищата ми не даваше пълна картина за случващото се от началото до края на деня. Виденията се появяваха във вид на разпокъсани, хаотични фрагменти, лишени от хронологична последователност. Например все още имах доста смътна представа за условията на живот в този фантастичен свят, въпреки че ясно си спомнях голямата каменна стая, която възприемах като своя. Постепенно всички ограничения, наложени ми заради статута ми на пленник, отпаднаха, и в някои сънища предприемах вълнуващи пътувания по пътищата, разглеждах странните градове и дори се

опитвах да изследвам руините на грамадните тъмни съоръжения, които изпълваха представителите на Великата раса с някакъв дивен, необясним страх. Сещам се и за продължителни плавания с внушителните многопалубни кораби, отличаващи се с изключителна бързоходност, както и за полети над диви, необитаеми райони в закрити въздушни апарати със стреловиден дизайн, задвижвани от силите на електромагнитното привличане и отблъскване.

На далечните брегове на необятния топъл океан също се издигаха величествени градове на Великата раса, а на един от континентите зърнах примитивните поселища на крилатите черноглави създания, които щяха да владеят планетата ни след като пришълците прехвърлят съзнанията си в бъдещето, спасявайки се от неизбежната катастрофа. Преобладаващите характеристики на тукашните пейзажи бяха ширналите се навред равнинни местности и нездравото изобилие от пищна растителност. Възвишенията — предимно ниски и доста рядко срещани — обикновено свидетелстваха за затихнала преди много години вулканична дейност.

Описанията на видените от мен представители на тукашната фауна биха могли да запълнят цели томове. Всички бяха в естественото си състояние, тоест диви, понеже Великата раса отдавна се бе отказала от домашните животни, а храната ѝ беше от растителен или синтетичен произход. Из блатистите джунгли бродеха исполински тромави рептилии, а крилати техни родственици летяха сред гъстия, наситен въздух. Водите на моретата и езерата също гъмжаха от най-различни земноводни и влечуги. С течение на времето започнах да разпознавам „прототипите“ — ако мога така да се изразя — на редица животински видове, появили се в по-късните периоди и чиито вкаменелости бяха добре проучени от естествоизпитателите: динозаври, птеродактили, лабиринтодонти, плезиозаври и други създания, познати ми от книгите по палеонтология. Може би си заслужава да отбележа, че нито веднъж не забелязах птици или бозайници.

Повърхността на земята и тресавищата изобилстваха от змии, гуцери и крокодили, сред гъстата растителност бръмчаха и безброй насекоми. Далеч от живописните крайбрежия, навътре в морето, неизвестни създания изхвърляха гигантски пенести фонтани към осеяното с бухнали облаци небе. Веднъж ми се удаде случай и да се

потопя в океанските дълбини с огромна подводница и на светлината от прожекторите ѝ успях да наблюдавам морски обитатели с ужасяващи размери и форми. Зърнах също и развалините на отдавна потънали градове, както и множество представители на най-различни форми на живот — криноиди, брахиоподи^[4], корали и всякакви рибоподобни твари.

Що се отнася до физиологията, психологията, бита, нравите и подробностите от историческото развитие на Великата раса, то сънищата ми предоставяха крайно оскъдна информация по тези въпроси. Ето защо голяма част от фактите, които ще изложа на следващите редове, са почерпени най-вече от старинните легенди и описанията на други случаи на амнезия, отколкото от моите собствени съновидения.

Тук до голяма степен има дял и обстоятелството, че темпото на моите изследвания нерядко „изпреварваше“ кошмарите ми, в резултат на което редица фрагменти от сънищата вече ми бяха познати от проучения наяве материал. Това окончателно ме убеди, че тъй убедителните ми псевдоспомени в действителност дължат произхода си както на изследователската ми дейност в последно време, така и на странните търсения, провеждани от моето второ аз по време на амнезията.

Екзотичният свят, чиито особености сънувах и където бродех насън, отстоеше на сто и петдесет милиона години от нашето време, тоест действието на съновиденията ми се развиваше някъде на границата между палеозойската и мезозойската ера. Съществата, в чиито тела се бяха вселили разумите на Великата раса, така и не оставиха подире си никакво — или поне науката не знае за такова — разклонение на земната еволюция. Това бяха различаващи се от всички други, доста еднородни по своя строеж тип организми, съчетаващи характеристики едновременно на растителния и животинския свят.

Уникалната структура на клетките им на практика изключваше всякакви проявления на умора и напълно ги освобождаваше от необходимостта от сън. Храната, която усвояваха посредством фуниевидните краища на един от четирите големи израстъка, винаги беше в полутечен вид и по редица параметри рязко се различаваше от храната на всички обитатели Земята животни, известни на естествените науки.

От сетивата, характерни за представителите на Великата раса, ние познавахме само две — зрението и слуха. За второто отговаряха еластичните стъбълца с чудновати удебеления, наподобяващи цветчетата на растение. Другите им сетива бяха съвършено непознати и недостижими за нас. Дори когато се намираше в конусовидното туловище на един от пришълците, плененото ми съзнание така и не се научи да си служи с тях. Разположението на трите зрителни органа върху сфероидната глава — по въображаемата хоризонтална линия на екватора — значително разширяваше цялостния им обзор, особено в сравнение с човешките очи. Кръвта им приличаше на някаква наситена, изключително лепкава тъмнозелена течност — бих я сравнил с гъста гной.

При съществата от Великата раса не съществуваше разлика между половете — просто такива нямаше — и те се възпроизвеждаха чрез семена или спори, които висяха на гроздове в долната част на туловището им и се развиваха само във водна среда. За отглеждането на младите поколения се използваша специални плитки цистерни. Но заради впечатляващата продължителност на живота им — около четири-пет хилядолетия — размножаването се извършваше в доста ограничени мащаби.

Индивидите с явни физически недостатъци и отклонения в развитието си биваха подлагани на незабавна ликвидация след откриването на дефекта. Различните заболявания или наближаването на смъртта се разпознаваха най-вече по визуални симптоми, понеже представителите на Великата раса нямаха осезание и не изпитваха физическа болка.

Мъртвите тела се изгаряха с почести и подобаващи тържествени церемонии. От време на време, както вече споменах, някои от най-ярките умове съумяваха да избегнат смъртта, като се проектираха в бъдещето; тези случаи обаче не бяха често срещано явление. Когато това се случваше, обграждаха с изключително внимание и грижи похитеното съзнание до смъртта на новата му телесна обвивка, към която той така и не успяваше да привикне.

Като цяло Великата раса представляваше единна нация — нещо като свободно управление или съюз — с общи институции на управление; територията ѝ беше разделена в административно отношение на четири региона. Политическата и икономическата

система на всеки от тях представляваше любопитна разновидност на фашисткия социализъм, с рационално разпределение на основните жизнени ресурси и централизирана в ръцете на неголям управляващ съвет власт. Въпросният съвет се избираше от всички индивиди, преминали през образователен и психологически ценз. Семейства в познатия ни смисъл на думата нямаше, макар че родствените връзки се признаваха и родителите обикновено вземаха участие във възпитанието на своите потомци.

Приликите с човешката психика и обществените институции можеха да се забележат преди всичко в онези области, където ставаше въпрос или за чисто абстрактни понятия, или за точно обратното — за неща от чисто материален характер, присъщи на всички органични форми на живот. Още един — макар и не особено съществен — фактор за това сходство беше съзнателното заимстване: пришълците копираха всичко, което им се струваше полезно и приложимо в битието им.

Индустрията беше напълно автоматизирана и не изискваше голямо внимание от страна на обитателите на гигантските градове, осигурявайки им достатъчно свободно време за занимания в интелектуалната и естетическата сфера. Науката им бе достигнала невъобразими висини в развитието си, а изкуството се бе превърнало в неотменима част от живота им, макар че по времето, за което се отнасяха сънищата ми, вече бе прехвърлило своя зенит. Технологичният прогрес се стимулираше от постоянната борба за оцеляване и от необходимостта да се поддържа нормалното функциониране на внушителните мегаполиси в условията на повишена геоложка и тектонична активност.

Престъпления се случваха изключително рядко; немалка роля за това играеше невероятно ефективната полицейска служба. Видът на наказанията варираше от лишаване от определени привилегии и въдворяване в изправителни заведения от типа на нашите затвори до смъртни присъди или пълно емоционално „заглушаване“ на съзнанието... Естествено, до подобни мерки се стигаше само след детайлно и задълбочено разследване на всички мотиви за извършеното престъпление.

По отношение на военното дело също узнах интересни подробности. Въпреки че през последните няколко милиона години са били водени предимно граждански войни, имало е и такива срещу

външни врагове — било срещу неимоверно размножили се рептилии, било срещу крилатите, звездоглави обитатели на Антарктика, известни като „Прастарите“, било срещу агресивните космически пришълци, наподобяващи гигантски октоподи... Колкото и рядко да са избухвали, тези войни неизменно имали тежки и опустошителни последствия. Огромната армия на Великата раса, оборудвана с мощни електрически оръжия, винаги се намираше в бойна готовност; макар и причината за това да не се огласяваше, аз лично подозирах, че не е лишена от връзка с почти суеверния страх, който конусовидните създания изпитваха в близост до руините на черните, лишени от прозорци съоръжения и запечатаните люкове в подземните галерии.

Този страх представляваше своеобразна тема-табу, защото никой не смееше да говори за него, а още по-малко пък — да обясни на какво точно се дължи. Всички намеци за базалтовите развалини и тайнствените люкове бяха премахнати от общодостъпните книги. Може би това беше единствената забранена за обсъждане тема, непосредствено свързана както с някакви жестоки сблъсъци в миналото, така и с неясната, чудовищна трагедия, очакваща Великата раса в бъдещето — трагедия, която спешно ще я накара да прехвърли най-силните си умове с милиони години напред в идните епохи.

Мъглява и фрагментарна — като всички данни, извлечени от мен от сънищата и легендите, — тази част от историята на Великата раса бе забулена в още по-дълбоки тайни. Първобитните митове също „пропускаха“ този въпрос — не бе изключено всички намеци за случилото се да са били заличени впоследствие. И понеже пришълците избягваха да споделят каквото и да било по тази тема, единственият ми източник на информация бяха другите, по-наблюдателни и досетливи индивиди от групата на похитените съзнания.

Според тези откъслечни сведения призрачната атмосфера на неназовим страх, витаеща около черните руини и неведомите шахти под запечатаните люкове, се дължеше на една изключително древна раса на зловещи, отчасти полиповидни^[5] същества, пристигнали от невъобразимо далечни вселени и владели Земята и три други планети от Слънчевата система преди около шестстотин милиона години. Доколкото успях да разбера, те не можели да се нарекат изцяло материални същества (поне според нашето разбиране за материята), а по особеностите на своето съзнание и сензорните си органи

поразително се различавали от всички земни организми. Например не притежавали зрение и мисловният им свят представлявал странен конгломерат от невизуални представи.

В същото време били в състояние да използват веществени средства, стига да имало такива в обкръжаващия ги свят, и при нужда можели да приемат физическа плътност. Освен това се нуждаели от материални местообиталища, макар и от доста специфичен характер. Сензорите им можели да проникват през всички земни прегради, за разлика от материалната им субстанция — тя можела да бъде унищожена само с въздействието на определени видове електрическа енергия. Въпреки отсъствието на криле и други средства за левитация, те умеели свободно да се придвижват из въздуха, а уникалната структура на съзнанията им категорично изключвала възможността Великата раса да проникне в умовете им.

След като дошли на Земята, тези твари издигнали чудовищни градове, състоящи се от масивни базалтови кули без никакви прозорци, и подложили на безмилостно изстребление всички други живи същества, изпречили се на пътя им. Точно по това време представителите на Великата раса извършили масовото си преселение на Земята от своя мрачен трансгалактически свят, известен — ако може да се вярва на историческия паметник, познат ни като „Елтдаунските отломки“ — под названието Ййт.

Новите пришълци сравнително бързо успели да изобретят средство за борба със свирепите същества, тероризиращи тогавашните обитатели на още младата ни планета, и ги изтласкали в глъбините на Земята, където полипите още преди време си били създали обширни системи от изкуствени пещери и галерии, разширявайки жизненото си пространство. След това всички изходи от подземния свят били плътно затворени и запечатани, а Великата раса завладяла титаничните градове на своите предшественици, запазвайки част от черните базалтови съоръжения. Това решение било продиктувано не толкова от научен или исторически интерес, колкото от някакъв загадъчен суеверен ужас.

Хилядолетията отминавали едно след друго и ето че отново започнали да се появяват зловещи признаци за нарастване на броя на изчадията, прогонени в подземните дълбини. От време на време — в по-малките и по-отдалечени поселения на Великата раса или в близост

до руините на разрушените древни градове — се случвали внезапни нападения, чиито страшни и отвратителни следи не оставяли никакво съмнение за това, кой ги е извършил. Така пришълците от Ийт били принудени да вземат редица допълнителни мерки — да херметизират завинаги всички изходи, с изключение на малка част, запазени по стратегически причини и намиращи се под непрестанния контрол на специални военни части.

Последствията от спорадичните излизания на повърхността, извършени от полиповидните твари, се оказали доста по-сериозни, отколкото можело да се очаква, защото завинаги белязали психологията на Великата раса като цяло. Това най-накрая обясняваше откровения страх, с който посрещаха всяко споменаване на тайнствените чудовища, чийто външен облик така и си остана загадка за мен. Носеше се мълвата за скверните им, невъобразими възможности да променят вида си, за забележителните им умения да стават невидими (макар и временно), както и за способностите им да предизвикват и насочват страховити бури и урагани... Първите признаци за появата им били причудливите свистящи звуци, а из местата, където се появявали, впоследствие били откривани внушителни по размери следи от пет елипсовидни отпечатъка.

За никого не бе тайна, че ужасната катастрофа, дебнеща цивилизацията на Великата раса в бъдещето — онази катастрофа, която щеше да накара най-ярките им умове да търсят спасение отвъд пределите на времето в нови, чужди за тях телесни форми, — е пряко свързана с последното страховито нашествие на полиповидните твари на повърхността.

Мисловните проекции в бъдещето бяха позволили да се предвиди неизбежната трагедия и управителният съвет на Великата раса бе постановил, че всички граждани, способни да прехвърлят съзнанието си, трябва да се възползват от тази възможност. Онези, които останат на Земята, не ги очаквало нищо хубаво, защото оцелели нямаше да има. Всички знаеха, че предстоящото нападение на подземните чудовища ще бъде по-скоро акт на отмъщение, отколкото опит да се завладе горния свят, тъй като проучванията на сетнешната земна история бяха единодушни за едно: различните цивилизации, които щяха да населяват планетата ни през идните епохи, нямаше нито веднъж да се сблъскат с кошмарните полиповидни твари. Навярно тази

зловеща раса в крайна сметка щеше да предпочете дълбоките земни недра пред изменчивата и неспокойна повърхност, още повече че — бидейки лишена от зрение — светлината нямаше никакво значение за нея. Другото възможно обяснение беше, че с времето силите ѝ са отслабвали... Във всеки случай беше ясно, че подземните същества щяха да измрат още преди настъпването на ерата на постчовешката насекомовидна цивилизация, на която бе съдено да стане обект на масово нахлуване от страна на оцелелите съзнания от Великата раса.

И докато пришълците от Ийт запазваха своята бдителност, държейки в постоянна готовност оръжията си и всячески избягвайки страшната тема в разговорите и писмените паметници, сянката на ужаса и обречеността тегнеше над запечатаните подземни люкове и черните слепи кули, издигащи се наред все още гъмжащите от живот градове.

[1] Аглутинация (лингв.) — образуване на граматични форми и производни думи по пътя на последователното присъединяване към корена на думата на различни представки, наставки и окончания — Б.пр. ↑

[2] Луций Корнелий Сула — римски държавник, военачалник и диктатор — Б.пр. ↑

[3] Препратка към творчеството на Робърт Хауърд, чийто герой Конан Варварина е родом от Кимерия и почита бог Кром — Б.пр. ↑

[4] Криноиди — разновидност на морските лилии, чиито изкопаеми форми са достигали над два метра дължина; брахиоподи — тип морски безгръбначни, широко разпространени в отминалите епохи (известни са над 30 000 изкопаеми вида) — Б.пр. ↑

[5] Терминът „полип“ в зоологията се отнася както за неподвижния стадий в жизнения цикъл на мешестите организми (медузи, хидри, корали), така и за прикрепените форми на мешестите, живеещи на големи колонии (например кораловите полипи). Способни са да регенерират изгубените части на тялото си — Б.пр. ↑

V

Такъв беше този свят, който всяка нощ ми се явяваше в тревожните ми сънища. Не се надявам, че описанията ми ще могат да предадат цялата гама на страховете и терзанията, родени от натрапчивите кошмари, защото всичко, с което се сблъсках насън, си оставаше загнездено на подсъзнателно ниво — сред плашещия сумрак на необяснимите ми, забулени в мъгла псевдоспомени.

Както вече отбелязах, задълбочените проучвания ми помогнаха да намеря рационално психологическо обяснение за случващото се и да си изработя своеобразен имунитет, който с течение на времето силата на навика направи още по-силен. Въпреки че това решение не можа напълно да ме предпази от периодично връхлитащите ме пристъпи на страх, като цяло след 1922 година се чувствах значително по-добре, водех нормален живот и усилено работех, при това без да забравям да се грижа за здравето си.

След още няколко години стигнах до извода, че преживяванията ми — в съчетание с описанията на аналогичните случаи на амнезия и съответстващите детайли от фолклора — трябва да бъдат обобщени и публикувани, защото току-виж се оказали полезно пособие за студентите по психология. Захванах се за работа и не след дълго вече бях подготвил серия от статии, в които достатъчно стегнато бях изложил същината на теорията си, прилагайки собственоръчно направените от мен скици на пейзажи, живи същества, декоративни мотиви и криволинейни йероглифи, изготвени на базата на видяното в сънищата ми.

Тези статии бяха публикувани в няколко броя на „Списанието на американското психологическо дружество“, излезли през 1928–1929 година, ала така и не привлякоха вниманието на широката научна общественост. Въпреки всичко аз продължих да записвам съдържанието на съновиденията си, независимо от факта, че стремително растящата купчина дневници вече започваше да ми създава сериозни неудобства.

На десети юли 1934 година получих писмо, което ми препратиха от психологическото дружество и което положи началото на кулминационната фаза на цялата тази безумна история. Върху плика пишеше „Пилбара, Западна Австралия“, а подписът под адреса на подателя принадлежеше — специално си направих справка — на известен в професионалните среди минен инженер с безупречна репутация. Освен самия текст на писмото в плика имаше и няколко любителски фотографии, които ми направиха потресаващо впечатление. За да могат читателите да добият пълна представа за ефекта, който ми оказа тази пратка, прилагам пълния текст на изпратеното до мен писмо.

Преди това обаче искам да изтъкна, че в продължение на доста време се отнасях към новополучената информация с голямо недоверие и скептицизъм. Може би защото — дори и да приемем, че в основата на някои от старинните легенди са залегнали напълно реални и обективни факти — изобщо не бях готов за близка среща с неоспоримите, материални свидетелства за съществуването на този свят, за който бях сигурен, че не е нищо повече от творение на болното ми въображение. Най-силно от всичко ми подействаха фотографиите, чиято автентичност не пораждаше и най-малки съмнения — видях необятни пясъчни пустини, сред които се издигаха огромни, полуразрушени от влиянието на ветровете, водата и слънцето каменни блокове с онази характерна вдлъбнатина в горната си част и съответстващата ѝ по форма изпъкналост в долната.

А когато разгледах внимателно снимките през увеличително стъкло, сред множеството резки, пукнатини и прорези, нашарих повърхността на каменните късове, открих добре познатите ми рисунки и йероглифи — същите, които почти всяка нощ навестяваха съновиденията ми! Между впрочем, ето го и самото писмо:

Демпиър Стрийт 49
Пилбара, Западна Австралия
18 май 1934 година
30 Е. 41 улица
Ню Йорк, САЩ
До Американското психологическо дружество

за професор Н. У. Пийзли
Уважаеми господине!

Неотдавна с доктор Е. М. Бойл от Пърт проведохме крайно интересен разговор, в който стана дума и за някои Ваши статии, публикувани в „Списанието на американското психологическо дружество“, ето защо реших да се обърна директно към Вас. Касае се за една любопитна находка в Голямата пясъчна пустиня^[1], на изток от нашите златоносни находища. Смятам, че въпросното откритие ще представлява интерес за Вас, понеже е свързано със скорошните Ви публикации и по-специално — с представените от Вас оригинални легенди за древните каменни градове, чиито стени са били украсени с особени геометрични декорации и йероглифни писмени знаци.

Сред местното туземно население открай време се носи мълвата за „големите изрисувани камъни“, изпълващи аборигените със суверен страх. Те обикновено свързвали тези камъни с традиционните си митове за Будаи — гигантският старец, който спи от векове, положил ръка под главата си, ала един ден непременно ще се събуди и ще погълне целия свят заедно с всичките му обитатели.

Аз също съм слушал множество полузабравени легенди и предания за исполински подземни съоръжения, издигнати от камък в зората на времето, чиито галерии и проходи се спускат само надолу и където се случвали само ужасни неща. Туземците разказват, че някога, незнайно кога, неколцина воители проникнали във вътрешността на подобни руини, търсейки спасение от преследващите ги врагове... Обаче така и никой не се завърнал, а изпод земята задухали страшни ветрове, които не допускали никой да се приближи до прокълнатото място. Държа да отбележа, че никога не съм вземал насериозно тези сказания и съм ги възприемал единствено като богато фолклорно наследство.

Всъщност исках да Ви информирам за друго. Преди две години, докато провеждах изследвания на седемстотин и петдесет километра на изток от разработваните сега

находища, се натъкнах на останките от някакъв древен градеж наред сърцето на пустинята. Направи ми впечатление, че всички камъни бяха обработени и имаха кубична форма с размери деветдесет на шейсет на шейсет сантиметра.

Отначало не забелязах върху тях никакви рисунки или декорации, за каквито говореха туземците, ала щом се вгледах по-внимателно, успях да различа на фона на белезите, оставени от епохите и стихииите, линии с определено изкуствен произход, преплетени в екзотични мотиви. Обходих щателно целия район и преброих над трийсет такива блокове, разположени в периметъра на окръжност с диаметър около четиристотин метра.

С помощта на инструментите си направих необходимите измервания и определих координатите на необичайното каменно стълпотворение. Направих и фотографии на десетина-дванайсет от най-добре запазените каменни блокове; приложил съм снимките към писмото.

Веднага след завръщането си в Пърт съобщих за откритието си на тамошните власти, ала институциите така и не проявиха интерес към него.

После се запознах с доктор Бойл и някак случайно се заговорихме за странните камъни. Той беше чел Вашите статии в „Списанието на американското психологическо дружество“ и реагира много въодушевено на направените от мен фотографии, които му показах. Отбеляза, че характерната „сглобка“ на камъните и декорациите върху тях поразително напомнят за описанията от Вашите сънища и приведените от Вас откъси от първобитната митология.

Доктор Бойл възнамеряваше лично да се свърже с Вас, но непредвидени обстоятелства му попречиха да го стори. За щастие, той не забрави да ми препрати голяма част от списанията с Вашите публикации, където намерих направените от Вас скици на вече познатите ми архитектурни детайли. Можете и сам да се убедите в

необикновената прилика, като разгледате фотографиите ми. По-нататъшни пояснения ще получите директно от доктор Бойл.

Прекрасно разбирам какво огромно значение би имало подобно откритие за Вас. Едно нещо е безспорно — натъкнали сме се на следите на неизвестна цивилизация, значително по-древна от всички познати до момента, и — по всяка вероятност — послужила като първообраз на проучваните от Вас старинни легенди.

Като минен инженер притежавам известни познания в полето на геологията и мога да Ви уверя, че възрастта на каменните блокове е наистина плашеща. Изсечени са от гранит и пясъчник, макар че поне един от тях изглежда излят от някаква разновидност на цимент или бетон.

Ясно си личи, че своя отпечатък върху камъните са оставили не само вятърът и слънцето, но и водата. Ето защо може да се предположи, че някога тази част от планетата е била скрита под вода и повторното издигане на настоящия участък се е случило вече след издигането на праисторическото съоръжение. Стотици хиляди или милиони години — не смея даже и да си помисля за същинските мащаби на времето...

Като се има предвид колосалният Ви труд по изследването на древните легенди и всички свързани с тях необичайни обстоятелства, не се съмнявам, че бихте пожелали лично да оглавите експедиция в пустинята за провеждането на археологични разкопки. Двамата с доктор Бойл сме готови да вземем участие в нея, ако Вие — или някоя позната ви организация — се съгласи да обезпечи финансирането ѝ.

Мога да осигуря десет души за изкопните работи — от местните аборигени полза няма да има, защото категорично отказват дори да се доближат до развалините, изпитвайки някакъв маниакален страх от тях. Нито Бойл, нито аз сме споделяли пред други хора бъдещите си планове относно находката, понеже смятаме, че палмата на

първенството и високата чест за откритието се полагат именно на Вас.

Разстоянието от Пилбара дотук може да се измине за четири дни на верижен трактор — без такъв транспорт сме загубени в пустинята. Самото място се намира югозападно от маршрута, по който е минал Уорбъртън^[2] през 1873 година, и примерно на сто и петдесет километра югоизточно от Джоана Спринг. Между впрочем, голяма част от екипировката и оборудването може да се транспортира с кораб по река Де Грей, вместо да се превозва по значително по-тежкия сухопътен маршрут от Пилбара, но всички тези варианти могат да бъдат разгледани и впоследствие.

Според изчисленията ми каменните руини се намират в точка със следните координати: 22 градуса, 3 минути и 14 секунди южна ширина и 125 градуса, 0 минути и 39 секунди източна дължина. Имайте предвид, че климатът е тропичен, а условията в самата пустиня са крайно неблагоприятни за човешките същества.

Надявам се съвсем скоро да получа отговор от Вас и Ви повтарям, че с най-голяма радост ще помогна с каквото мога за осъществяването на всеки предложен от Вас план за действие. След като прочетох статиите Ви, напълно осъзнавам изключителната важност на това откритие. Не след дълго трябва да получите писмо и от доктор Бойл. Ако се налага спешна комуникация, можете да ни изпратите съобщение по безжичния телеграф до Пърт, откъдето ще се свържат с нас.

В очакване на отговор от Вас,
Искрено Ваш:

Робърт Б. Ф. Макензи

Непосредствените последствия от получаването на това писмо намериха достатъчно подробен отклик в пресата, ето защо само ще маркирам най-важното. Университетът „Мискатоник“ охотно пое финансирането на бъдещата експедиция, а господин Макензи и доктор

Бойл свършиха безценна работа на австралийска земя. В изявленията и интервютата си пред медиите гледахме да не разкриваме твърде много подробности, защото добре разбирахме с какви сензационни публикации можеше да ни засипе булевардната преса. В резултат на усилията ни цялата попаднала във вестниците информация носеше напълно неутрален характер — съобщаваше се единствено за намерението ни да издирим някакви си развалини в пустините на Австралия, както и за рутинната подготовка на експедицията.

Сред колегите, които пожелаха да се присъединят към начинанието ни, бяха професор Уилям Дайър от катедрата по геология (който сам бе оглавявал друга неотдавнашна експедиция на университета „Мискатоник“ — тази в Антарктида през 1930–1931 година), Фердинанд С. Ашли от катедрата по антична история и Тайлър М. Фрийборн от катедрата по антропология... както и моят син, който бе част от същата катедра.

Робърт Макензи пристигна в Аркхам в началото на 1935 година и взе сериозно участие в заключителния етап от подготвителните работи. Той беше човек на около петдесетина години с невероятна ерудиция, извънредно дружелюбен и — най-важното — с богат опит в проучванията на австралийските пустини. Макензи ни съобщи, че в Пилбара вече ни очакват няколко верижни трактора и предстои да бъдат натоварени на плоскодънната баржа, с която да се преодолее по-голямата част от разстоянието по река Де Грей. Бяха осигурени всички необходими средства и инструменти за провеждането на археологичните разкопки, така че нищо да не попречи на успеха на начинанието ни, а първокласното ни оборудване — последна дума на техниката — допълнително повишаваше шансовете ни за успех.

На двацет и осми март 1935 година експедицията напусна Бостън на борда на старичкия, страдащ от хроничен задух параход „Лексингтън“. Очакваше ни дълго плаване през Атлантическия океан и Средиземно море, после през Суецкия канал и Червено море в Индийския океан. Още щом се открие на хоризонта, ниският пясъчен бряг на Западна Австралия ме хвърли в състояние на мрачна депресия, която се усили още повече при вида на прашното и запуствало миньорско градче, където спряхме за последно, преди да се гмурнем към вътрешността на континента.

Посрещналият ни доктор Бойл се оказа симпатичен възрастен джентълмен и изключително приятен събеседник — двамата със сина ми често се унасяхме в дълги разговори с него на най-различни теми от сферата на психологията, където професионалните му познания бяха респектиращи.

Дискомфортът на полевите условия и нетърпеливите очаквания се смесваха по странен начин във всеки от нас, докато напредвахме през безлюдната местност. В петък, трийсет и първи май, наброяващата ни осемнайсет души група прекоси един от притоците на река Де Грей и пристъпихме в царството на развалините. Пред нас, докъдето поглед стига, се простираше гол и угнетяващ пейзаж, състоящ се единствено от пясък и скали. През цялото време неуспешно се опитвах да потисна страха си, който се засилваше с всяка следваща стъпка към крайната цел на пътешествието ни, подхранван от неспокойните ми сънища и псевдореминисценции, които ставаха все по-ярки в съзнанието ми.

В понеделник, трети юни, зърнахме първите подаващи се от пясъка каменни блокове. Не мога да изразя с думи връхлетелите ме емоции, когато пръстите ми докоснаха — не насън, а наяве! — огромния къс гранит, до такава степен повтарящ детайлите от градежа на титаничните съоръжения, навестявали толкова често сънищата ми. Върху повърхността му ясно личаха следи от дълбока резба и ръцете ми неконтролируемо се разтрепераха, щом разпознах очертанията на криволинейните йероглифи, завърнали се при мен по-действителни от всякога, след като години наред ме бяха преследвали в кошмарите ми.

След едномесечни разкопки разкрихме хиляда двеста и петдесет каменни блока, намиращи се в различни стадии на разрушение. Повечето представляваха монолити с типичните извивки на горната и долната плоскост. По-рядко се натъквахме на неголеми плоски плочи с квадратна или осмоъгълна форма — като онези, които покриваха подовете и улиците в съновиденията ми, — а най-малко на брой бяха внушителните масивни късове, чиито дъговидни извивки ни караха да предположим, че са се използвали при сводестите арки или огромните полукръгли прозорци.

Колкото по-дълбоко копаехме — разширявайки периметъра на изследвания участък на север и на изток, — толкова повече каменни блокове откривахме, но така и не можахме да открием някаква

закономерност в разположението им. Професор Дайър беше впечатлен от колосалната възраст на руините, а Фрийборн намери следи от загадъчни символи, донякъде напomniaщи за някои мотиви от най-древните папуаски и полинезийски легенди. Съдейки по състоянието на късовете и тяхната хаотична разпръснатост, стигнахме до заключението, че върху тях бяха поработили не само епохите, но и разрушителните сили на природата — в това число и грандиозни тектонични катаклизми.

Понеже имахме на свое разположение аероплан, синът ми Уингейт нерядко извършваше полети на различна височина, опитвайки се да открие наред пясъчната пустиня очертанията на други разрушени строежи или следи от отделно лежащи блокове. За съжаление, усилията му се оказаха безрезултатни; както сам ми сподели, от време на време му се струвало, че забелязва нещо съществено, ала още при следващия си полет картината напълно се променяла — очевидно постоянното движение на пясъците си казваше думата.

Едно или две от ефимерните ми открития породиха смътни и неособено приятни асоциации в съзнанието ми. Описаните от Уингейт линии и контури ми напomniaха за нещо прочетено или видяно насън, ала какво точно — така и не можах да отгатна. В тях имаше нещо отвратително познато, което ме караше от време на време да хвърлям боязливи погледи в далечината, отвъд безбрежните простори на тази безплодна равнина.

Първата седмица на юли ни донесе множество разнообразни емоции, свързани с по-нататъшното разширяване на разкопките в североизточна посока. На първо място, това беше страх, но имаше и известна доза любопитство, а лично за мен най-обезпокоителна бе упорито преследващата ме илюзия, че спомените ми са истински.

Изпробвах всички познати ми психологически методи и средства, за да се преборя с тези натрапчиви фантазии, обаче неизменно претърпявах поражение. Често страдах и от безсъние, макар че до голяма степен това ме радваше, понеже съкращаваше периодите, в които ме измъчваха кошмарите. А те вече наистина бяха станали непоносими. Придобих навика да извършвам продължителни среднощни разходки в пустинята — обикновено на север или

североизток, накъдето, както ми се струваше, ме теглеха някакви тайнствени сили.

Нерядко по време на тези разходки се натъквах на подаващи се от земята фрагменти от древен градеж. Въпреки че лежащите на повърхността блокове се срещаха по тези места доста по-нарядко, отколкото в участъка на първоначалните разкопки, бях сигурен, че под повърхността ще ги намерим в доста по-големи количества. Тукашният ландшафт не беше толкова равнинен, както в района на лагера ни, и почти постоянно духащите ветрове непрекъснато внасяха изменения в профила на местността, разбулвайки едни и прикривайки други отломки от праисторическите развалини.

И аз самият нямам обяснение защо толкова силно настоявах да пренасочим разкопките към тази нова зона, при положение че тайно изпитвах ужас при мисълта за онова, което би могло да бъде открито. Състоянието на нервната ми система стремително се влошаваше, но най-страшно от всичко беше обстоятелството, че по никакъв начин не можех да си обясня действителните причини за настъпилата промяна.

В този смисъл доста показателен за психическата ми стабилност е начинът, по който реагирах на една от случайните находки. Това стана на единайсети юли — в ясна лунна нощ, когато хладното сребристо сияние се разливаше по хребетите на пясъчните дюни, лишавайки тривиалния пустинен пейзаж от реалния му облик. Бях се отдалечил на по-голямо разстояние от обичайното и тъкмо смятах да се връщам към лагера, когато зърнах пред себе си огромен камък, рязко отличаващ се от всички разкопани досега. Доколкото можах, поразчистих пясъка с ръце, след което се наведох и внимателно разгледах находката си, добавяйки към лунното сияние и светлината на джобното си фенерче.

За разлика от другите блокове този имаше идеална кубична форма без никакви вдлъбнатини и изпъкналости и беше доста по-тъмен на цвят. На пипане наподобяваше по-скоро базалт, отколкото гранит, пясъчник или бетон, които бяха сред най-разпространените строителни материали в откритите досега руини.

И точно в този миг, сякаш под въздействието на някаква неведома сила или непознат инстинкт, аз изведнъж се изправих на крака, обърнах се и се затичах с всички сили към лагера. Поривът ми беше абсолютно несъзнателен и едва когато се озовах пред входа на

палатката, си дадох сметка за причината, накарала ме да се впусна в това паническо бягство. Необикновеният тъмен камък представляваше част от онези градежи, които бях виждал в сънищата си и за които намекваха част от най-древните митове. Прозрението ме накара да се разтреперя, защото нямаше съмнение за едно — този каменен къс някога е представлявал част от черните базалтови съоръжения, всяващи неизразим ужас в представителите на митичната Велика раса... Бил е част от конструкцията на някоя от високите слепи кули, оставени от полуматериалните чудовищни твари, които се спотайваха нейде из дълбините на подземните недра под запечатаните, охранявани от безсънни стражи люкове, ала всеки миг можеха да се изтръгнат навън, отприщвайки кошмарните си разрушителни сили.

Не успях да мигна чак до сутринта. Едва на разсъмване осъзнах цялата нелепост на случилото се. Заслужаваше ли си така да се плаша при материалното потвърждение на собствената си теория, опираща се на първобитните легенди и предания? Та нали всеки друг изследовател на мое място би реагирал по коренно противоположен начин — с въодушевление и ентусиазъм!

По време на закуската разказах на другите за среднощната си находка, след което заедно с Дайър, Фрийборн, Бойл и сина ми Уингейт се отправихме натам. Обаче ни очакваше разочарование. Нощните ветрове напълно бяха променили релефа на пясъчните хълмове, заличавайки всички оставени от мен следи; ето защо едва ли е учудващо, че повторното търсене на тайнствения камък не допринесе никакви плодове.

[1] Втората по големина пустиня в Австралия, разположена в северозападната част на континента (в щата Западна Австралия) на площ от 360 хиляди квадратни километра — Б.пр. ↑

[2] Питър Уорбъртън (1813–1889) — английски пътешественик, изследовател на Австралия. Неговото име носят град и река в Австралия — Б.пр. ↑

VI

Постепенно се приближавам до най-трудната част на повествованието си. Задачата ми се усложнява допълнително от обстоятелството, че не мога изцяло да гарантирам за достоверността на изложените факти. Има моменти, когато ми се струва, че всичко е било реалност, а не халюцинация; обаче тогава случилото се с мен придобива наистина грандиозно значение за цялото човечество... И може би тъкмо поради тази причина се чувствам длъжен да опиша онова, с което се сблъсках в австралийската пустиня.

Синът ми — професионален психолог, прекрасно запознат с всички подробности около здравословното ми състояние, — ще бъде първият човек, който ще прочете и оцени изповедта ми.

Но за начало искам да очертая основните контури на събитията — така, както ги видяха другите членове на експедицията ни. В нощта на седемнайсети срещу осемнайсети юли си легнах по-рано от обичайното, ала не можах да заспя. Ето защо някъде към единайсет часа излязох от палатката и — както бях правил неведнъж досега — закрачих в североизточна посока. На излизане от лагера срещнах един от работниците ни, австралиец на име Тъпър. Двамата си кимнахме мълчаливо и всеки си продължи по пътя.

На нощния небосвод не се виждаше и едно-единствено облаче, а нацърбеният лунен диск разливаше по пясъците злокобното си, мъртвешки бяло сияние. Навред цареше изненадваща тишина; не се долавяше и най-лек повей на вятъра. Впоследствие необикновеното затишие бе потвърдено от Тъпър и още двама души, които все още будували и ме зърнали как се отдалечавам на североизток по голата пясъчна равнина.

Около три и половина върху лагера ненадейно се стоварил яростен порив на вятъра, който съборил три палатки и вдигнал всички на крака. Както и преди, небето било ясно и пясъците пулсирали като живи на фона на призрачната лунна светлина. При огледа на палатките отсъствието ми веднага било забелязано, но понеже знаели за навика

ми да се разхождам нощем, спътниците ми не се разтревожили. Само трима от хората ни — до един австралийци — почувствали някакво странно и зловещо присъствие във въздуха.

Макензи обяснил на професор Фрийборн, че този страх се е предал на хората от разказите на туземците — в легендите им се говорело за зли ветрове, които в ясно време духали на определени интервали над тези пустинни райони. Според древните предания мощните им пориви сякаш се носели изпод земята, от гигантски каменни постройки, където се случвали невъобразими, страховити неща.

В четири след полунощ бурята секнала също тъй внезапно, както и започнала, оставяйки подире си променен до неузнаваемост ландшафт. Малко след пет, когато подпухналата гъбеста луна започна да се спуска към западния хоризонт, най-накрая се завърнах в лагера — без шапка и фенер, с изпокъсани и мръсни дрехи. Повечето от членовете на експедицията вече се бяха върнали в палатките си и само професор Дайър седеше пред входа на своята, пушейки замислено лула. При вида на окаяното ми състояние и безумното изражение на лицето ми той тутакси извика доктор Бойл и двамата ме съпроводиха до палатката ми, където ми помогнаха да легна. Не след дълго към тях се присъедини и синът ми, разбуден от вдигнатия шум. Всички дружно се заеха да ме успокояват, настоявайки, че сега преди всичко имам нужда от сън.

Обаче и дума не можеше да става за това. Психологическото ми състояние беше крайно нетипично — никога преди не бях изпитвал подобна нервна възбуда. В крайна сметка успях да ги убедя да ме изслушат и се захванах красноречиво да им описвам среднощното си приключение с треперещ глас.

Казах им, че по време на разходката изведнъж ме е налегнала някаква необяснима умора, легнал съм върху пясъка и неусетно съм задрямал. Тогава ми се присънил и най-ужасният кошмар, осенявал някога съновиденията ми. Пробудил ме внезапен порив на вятъра, който бил толкова мощен, че вдигнал облаци от прах във въздуха. Обтегнатите ми до краен предел нерви не издържали и аз съм се втурнал презглава в панически бяг — тичал съм на сляпо, сред полузаритите от пясъка каменни блокове, в резултат на което и съм

придобил този плачевен вид. Вероятно дрямката ми е била доста продължителна, съдейки по това, че вече беше утро, а не нощ...

Нарочно не навлизах в подробности относно видяното — било насън или наяве — и проявих изключителна сдържаност при засягането на тази тема. Обаче изтъкнах необходимостта от промяна на по-нататъшните ни планове и — неочаквано за всички — започнах пламенно да настоявам да се откажем от разкопките в североизточна посока.

Становището ми не беше особено убедително, понеже се позовавах главно на аргументите, че там находките са разпръснати доста по-нарядко, че не бива да плашим суеверните работници, че отпуснатите ни от университета средства са на привършване и тем подобни нелепи и неправдоподобни обяснения. Както би могло да се очаква, никой не възприе насериозно думите ми — включително и синът ми, който беше видимо обезпокоен от здравословното ми състояние.

Прекарах целия следващ ден в лагера, без да вземам никакво участие в разкопките. Нещо повече — дори не се доближих до местата, където се провеждаха. Реших възможно най-скоро да се завърна у дома, понеже не можех да разчитам на нервите си, и накарах Уингейт да ми обещае, че ще ме откара с аероплана до Пърт, който се намираще на около хиляда и петстотин километра оттук. Синът ми ме увери, че ще го стори веднага щом приключи с въздушния оглед на онзи участък от пустинята, където бях прекарал цялата предишна нощ.

Разсъждавах по следния начин: ако успее да открие някакви следи от онова, на което се бях натъкнал преди броени часове, то аз — независимо от риска да стана обект на присмех — щях категорично да се възпротивя на продължаването на разкопките. Надявах се, че в този случай на моя страна ще застанат работниците, които и бездруго бяха наплашени от зловещите прокоби на аборигените. За щастие, разузнавателният полет на Уингейт, извършен малко след пладне над въпросния район, не се увенча с абсолютно никакви открития.

Повтаряше се същото, което се бе случило и с базалтовите блокове — движението на пясъците беше заличило всички следи. В този момент даже съжалих, задето по време на бягството си бях изгубил единственото вещественно доказателство, ала сега благославям тази загуба, защото ми позволява да вярвам в илюзорния характер на

среднощните ми впечатления. Дано онази дяволска бездна не се разтвори никога и пред никого!

На двайсети юли Уингейт ме откара благополучно в Пърт, макар че не пожела да се откаже от експедицията и да се прибере заедно с мен в Америка. Обаче остана в града до двайсет и пети, когато се качих на парахода за Ливърпул. И ето че сега, докато си седя в каютата на „Емприс“^[1], отново и отново си мисля за случилото се и всеки път стигам до извода, че поне синът ми заслужава да узнае всичко. Понататъшната съдба на тези записки ще зависи единствено от него.

Тъй като не е изключено Уингейт да прецени, че изповедта ми заслужава да се обнародва и да достигне до по-широк кръг от читатели, незапознати с предисторията на описваните събития, започнах повествованието си отдалеч, стараяйки се да хвърля светлина върху всички по-неясни въпроси. Сега обаче пристъпвам директно към разказа за случилото се по време на онези съдбовни — и страшни — часове, които прекарах отвъд пределите на лагера.

С обтегнати до скъсване нерви и сякаш притеглен от някаква непреодолима сила, аз крачех в североизточна посока под прозрачната светлина на уродливо нацърбената луна. От време на време пред погледа ми се изпречваха стърчащи от пясъка отломки от монументални съоръжения — свидетели на неизмеримо далечни, отдавна потънали в забвение безименни епохи. Дори само видът на тези чудовищни плочи ми действаше потискащо, ето защо мислите ми постоянно се връщаха към сънищата и заченатите в дълбока древност легенди, които им бяха послужили като първоизточник. Усещах как в душата ми неусетно пропълзват неведомите страхове, които необятната пустиня всяваше в сърцата не само на суеверните аборигени, но и на много местни жители, във вените на чиито предци бе текла европейска кръв.

Вървах напред и все напред, без да се отклонявам от избраната посока, сякаш устремен към някаква зловеща, набелязана не от мен цел; дивите фантазмагории, кошмарните видения и мъчителните псевдоспомени кръжаха из главата ми в шеметен дяволски танц. Неволно се замислих за онези странно познати очертания сред пясъците, които Уингейт беше забелязал от аероплана, и ми се стори, че все едно напипвам залостена врата в масивната стена, преграждаща подземията на паметта ми. Врата, отвъд която ме очакваха страховити

тайни и зашеметяващи разкрития, обаче някаква чужда, незнайна сила така и не ми позволяваше да проникна в забранената зона.

Нощта бе тиха и безветрена, а контурите на мъртвешки бледите пясъчни дюни плавно се издигаха и спадаха, подобно на застинали във вечността океански вълни. Продължавах да напредвам; междуременно призраците от съновиденията ми, надигнали се от глъбините на съзнанието ми, моделираха угнетяващия пейзаж и подреждаха разпръснатите хаотично камъни в равни и гладки стени. Пред зора ми изпъкнаха гигантски праисторически здания, пронизани от безброй помещения и галерии, чиито причудливи барелефи и йероглифи сякаш искаха да ми кажат нещо на потъналия в забрава език на Великата раса...

На моменти ми се струваше, че съзирам огромни конусовидни силуети, които бродеха из просторните каменни зали, и тогава не смеех да сведа очи, за да не зърна собственото си уродливо туловище. В същото време не преставах да виждам и безбрежната равнина, осеяна с останките на древните монолити; нездравото лунно сияние се сливаше със светлината на кристалните лампи, а над пустинния ландшафт се извисяваха масивните стволове на гигантските папратовидни дървета — явно сън и реалност се бяха преплели в една хомогенна цялост.

Нямам представа колко дълго съм вървял и на какво разстояние се бях отдалечил от лагера, когато зърнах очертанията на първите каменни блокове. Най-вероятно внезапно надигналият се вятър ги бе извадил на показ от пясъчните им гробници. Пред мен се открояваше най-голямото стълпотворение на древни монолити от всички открити досега; само видът му бе достатъчен, за да ме изтръгне на секундата от нереалния свят на съновиденията ми.

Пристъпих напред, вдигнах фенерчето си и насочих лъча му към невероятната находка. На мястото на издигалата се тук пясъчна могила се виждаха множество грамадни плочи, подредени в неправилна окръжност с диаметър около четиринайсет-петнайсет метра. Височината на камъните — сега видях, че сред огромните блокове са разпръснати и по-малки — варираше от петдесет до двеста и петдесет сантиметра.

Веднага си дадох сметка, че тези руини се различават от всички останали, на които се бяхме натъкнали до този момент. При това не

само по безпрецедентното им количество, но и по особеностите на шарките, които се забелязваха по повърхността им. И макар че нито един от блоковете не представляваше нещо феноменално сам по себе си, щом погледът ми обхвана цялостната картина, изведнъж почувствах някакъв смътен проблясък — някакъв почти неуловим импулс, — който озари за миг мрака, царящ сред най-затъntenите кътчета на паметта ми.

Ненадейно бях връхлетян от истинския смисъл на видяното. Очертанията на шарките и плетениците, белязали всяка от архаичните плочи, представляваха не отделни декоративни елементи, а едно неделимо цяло. За първи път се сблъсках с древна каменна конструкция, съхранена в почти първоначалния си вид и разположение! Неспособен да удържа връхлетелия ме изследователски ентузиазъм, аз се втурнах към тайнствените монолити, като ги разчиствах с разтреперани ръце от пясъка и трескаво се мъчех да вникна в съдържанието, формата и стила на издълбаните върху тях линии и контури.

Постепенно в съзнанието ми започнаха да се оформят паралели между тези руини със следи от своеобразни йероглифни изображения и някои от писмените знаци, които бях зърнал в сънищата си. Имах чувството, че съм наясно с природата на архаичното съоръжение и неговата някогашна структура. Пред мисловния ми взор ненадейно се откри неестествено висока — над десет метра — и също толкова широка галерия, облицована с големи осмоъгълни плочи и увенчана с масивен сводест таван. От дясната ѝ страна се простираше цяла редица от просторни помещения, а в далечния ѝ край се виждаше нещо като полегата рампа, която описваше плавни кръгове към долните нива.

Бях поразен от характера на информацията, съдържаща се в тези видения — тя излизаше далеч отвъд рамките на логичните и рационални заключения, които можех да изведа от реално съществуващите камъни. Откъде знаех, че точно тук, дълбоко под земята, е скрита такава галерия? Как така бях сигурен, че в далечния ѝ край — който се падаше някъде зад гърба ми — е разположена наклонената рампа? И, не на последно място, по какъв начин бях научил, че дългият подземен проход, водещ към Площада с колонадите, започва от левия край на коридора, разположен на едно ниво над мен?

Откъде бих могъл да узная, че залата с многобройните машини и тунелът, по който се стигаше до централното хранилище, се намират на две равнища по-надолу? Как бих могъл да се досетя за наличието на един от зловещите, запечатани с металически ленти люкове на самото дъно на архитектурната конструкция? Потресен от неочакваното нахлуване на имагинерната реалност от кошмарите ми в обективната действителност, аз застинах на място, неудържимо разтреперан и облян в студена пот.

В следващия миг внезапно долових слаб полъх на хладен въздух, струящ — както ми се стори — от неголямата падина в централната част на развалините. Изведнъж виденията ми отново се разсеяха и аз видях единствено разпръснатите наред безбрежната пустиня каменни блокове, облени от злокобното мъртвешко сияние на гъбестата луна. Бях се сблъскал с напълно реално и осезаемо физично явление, защото това раздвижване във въздуха можеше да означава само едно — в пространството под праисторическите руини по всяка вероятност се криеше значителна подземна кухня.

В паметта ми тутакси изникнаха разказите на туземците за огромните тайнствени постройки, скрити дълбоко в земните недра, където се зараждали свирепи ветрове, носещи гибел на всичко живо. После почувствах как в съзнанието ми със страшна сила се завръщат образите от натрапчивите ми сънища и аз отново попадам под властта на псевдоспомените. Какво ли точно имаше под мен? Ами ако под краката ми, погребан под бремето на хилядолетията, се спотайваше самият първоизточник на всички легенди и предания за Великата раса, откъдето водеха началото си и моите псевдореминисценции? Не се ли намирах на прага на колосално откритие с невъобразимо значение за целия ни свят?

Колебанията ми продължиха само миг, разпръснати от любознателността и изследователската ми страст. Смътно осъзнах, че към тях се примесва и нещо друго — сякаш нечия чужда воля ме тласкаше напред, карайки ме да се движа почти автоматично и да превъзмогавам засилващия се с всяка минута страх. Прибрах фенерчето в джоба си и напрегнах мускули, за да отместя един от големите камъни встрани. Изобщо не подозирах, че имам сили за това, ала ето че успях. Щом избутах и другия каменен къс, стоящ на пътя ми, ясно почувствах осезаемия повей на влажен въздух, рязко контрастиращ на

фона на сухата пустинна атмосфера. Не след дълго вече бях съумял да разчистя всички отломки, които можеха да бъдат преместени, и пред невярващия ми взор се разкри тъмна пролука с неправилна форма, достатъчно широка, за да може през нея да се провере човек.

Включих фенерчето и насочих лъча му към царящия в дълбините на отворието мрак. Забелязах останки от древна каменна зидария и нещо като галерия, която потъваше надолу под ъгъл от четирийсет и пет градуса в северна посока. Явно бе застинала в това положение под въздействието на някакъв чудовищен натиск отгоре, по всяка вероятност възникнал в резултат на мащабен катаклизъм. Между прохода и повърхността на пустинята се виждаше обширно празно пространство, ограничено отгоре от полукръгъл сводест таван. Знам, че е трудно да се повярва на думите ми, ала под земята действително се беше съхранила част от грандиозен каменен градеж, по някакво чудо оцелял след дългата верига от геоложки катастрофи, разтърсвали планетата ни в продължение на хиляди или даже милиони столетия.

Сега, като се връщам мислено към онази юлска нощ в австралийската пустош, не мога да определя действията си другояче, освен като безразсъдни и безумни. Кой здравомислещ човек би дръзнал да се спусне съвсем сам в неведомата подземна бездна, без да вземе елементарни предохранителни мерки; все пак по това време никой от членовете на експедицията не знаеше нищо нито за направеното от мен откритие, нито за местонахождението ми... Подобно на послушно оръдие на съдбата, аз се впуснах в разбулването на примамащата ме неизвестност, сякаш направляван от нечия чужда воля и лишен от каквото и да е собствен избор.

Проврях се през отвора и започнах да се спускам надолу. В началото, за да пестя батериите, прибягвах до светлината на фенерчето само от време на време, като в зависимост от характера на поредния участък ту пристъпвах в изправено положение, ту пълзях на колене и лакти, търсейки внимателно всяка опора. Вляво и вдясно от себе си съгледах изградени от масивни блокове стени, докато пред мен лъчът не срещаше никаква преграда и буквално се разтваряше в черния мрак.

По време на спускането си съвсем изгубих представа за времето — до такава степен бях обсебен от загадъчните сенки в сумрачната галерия и ярките образи от подсъзнателните ми асоциации. Физическите ми усещания сякаш се бяха притъпили и дори страховете

ми, към които бях започнал да привиквам напоследък, сякаш бяха напуснали тялото ми и сега се взираха в мен някъде отстрани досущ като уродливи призрочни гаргойли.

Най-накрая достигнах до относително равна повърхност, осеяна с множество каменни късове и всевъзможни отломки. От двете ми страни — на около десетина метра от мен — се издигаха внушителни стени, които завършваха високо над главата ми със сводест купол. По цялото им протежение се виждаха сякаш безкрайни редици от йероглифи, чието значение и смисъл си оставаше пълна загадка за мен.

Най-силно впечатление обаче ми направи каменният свод на помещението. Горната му част така и си остана недостижима за светлината на фенерчето ми, ала все пак успях да разгледам долната част на монументалните арки. Сходството им с някои детайли от съновиденията ми беше поразително.

Нейде високо зад мен се мержелееше слабото, далечно лунно сияние, което ми посочваше обратния път навън и в същото време ми напомняше за всичко, което бях оставил горе на повърхността. Казах си, че не бива да изгубвам от поглед този единствен ориентир, ако искам отново да зърна своя син, чиито безусловна любов и подкрепа нито веднъж не ме бяха изоставили.

Бавно и предпазливо запристъпвах напред, придържайки се до лявата стена. За мое изумление пътят по хоризонталния коридор се оказа не по-малко труден от предшествалото го спускане. На едно място отместих няколко от по-големите камъни и разчистих с крак дребните късове, за да разгледам подовата настилка. Видяното ме накара да потреперя, защото покритието се състоеше от познатите ми осмоъгълни плочи, които все още — независимо от разрушителното влияние на времето — прилягаха перфектно една към друга, без каквито и да било фуги и неравности помежду си.

Отстъпих на няколко крачки от стената и внимателно я огледах на светлината на фенерчето. Повърхността на пясъчника показваше явните признаци на многовековното въздействие на влагата, обаче дори прояждащата сила на водата не беше в състояние напълно да заличи издълбаните изображения и надписи. При по-задълбочения си оглед установих, че далеч не навсякъде каменните зидове са съхранени в добро състояние; имаше места, където усещането за порутеност и разруха надделяваше над всичко останало и това ме наведе на мисълта,

че архаичното съоръжение едва ли ще успее още дълго да запази първоначалния си вид.

Ала повече от всичко друго ме тревожеха йероглифните изображения върху камъните. Въпреки опустошителната работа на времето и стихииите, от близко разстояние очертанятията им бяха ясно различими и напълно — до най-дребния детайл включително — съвпадаха с видяното от мен насън. По всяка вероятност, след като бяха направили силно впечатление на далечните ни предци, те бяха залегнали в първобитните митове, до които се бях докоснал и аз в периода на амнезията си, поставяйки началото на тази безкрайно дълга върволица от хипнотични възпоминания.

Но как бих могъл да си обясня съвършеното сходство на всяка линия от стената — всяка нейна извивка и завъртулка — със съответните образи, които ме преследваха в продължение на толкова години от съновиденията ми? Възможно ли беше да има такова удивително, тотално сливане между действителността и мисловните представи за нея, получени по косвен начин?

И дума не можеше да става за случайност, нито пък за приблизителна прилика. Без съмнение този построен преди милиони години коридор представляваше пълно копие на онзи, който ми се явяваше насън в течение на стотици нощи подред и който познавах не по-зле от собствения си дом на Крейн Стрийт в Аркхам! Естествено, в кошмарите ми отсъстваха всички налични тук признаци на разрухата, но в дадения случай това не беше толкова съществено.

В момента най-важно от всичко бе това, че бях разпознал мястото, където се намирах. Познато ми беше и разположението на самата конструкция сред другите подобни съоръжения в гигантския град от сънищата ми. Изведнъж си дадох сметка, че мога без никакви усилия да достигна до всяко помещение, което ми бе необходимо — както в рамките на сградата, из която бродех в момента, така и във всяка друга част на погребания под земята мегаполис... стига, естествено, да не се беше превърнал в колосално стълпотворение от руини. Но какво, за Бога, можеше да означава всичко това? Що за страховита реалност би могла да се крие зад фасадата на старинните легенди за съществата, обитавали някога тези праисторически лабиринти?

Думите са безсилни да опишат неистовия хаос, царящ в главата ми. Познавах това място. Знаех какво има долу; знаех какво е имало и горе, на най-високите етажи на огромната кула, преди да рухнат и да разпръснат отломките си по земята, която след цяла вечност се превръща в част от Голямата пясъчна пустиня. Не без вътрешен трепет осъзнах, че не се нуждаех от бледото петънце на лунния диск; ако изобщо бях сигурен за нещо, то беше, че и да исках, не мога да се изгубя или заблудя тук.

Стоях, разкъсан от изпепеляваща нерешителност; инстинктът за самосъхранение ми нашепваше да бягам, ала трескавото любопитство и някаква странна, непреодолима обреченост ме тласкаха напред. Какво се бе случило с този титаничен град през милионите години, дялящи го от видяното насън и сегашната реалност? Беше ли се съхранила плетеницата от подземни коридори, съединяващи всички тези грамадни здания и монументални кули? Възможно ли бе да е оцеляло и нещо друго от далечния свят на Великата раса? Ще намеря ли отново сградата, където ме бяха обучавали на писмеността на пришълците, или онази кула, върху чиито стени С'гг'ха — похитеният разум от расата на хищните звездоглави обитатели на Антарктика — бе издълбал своите причудливи писмена? Запазена ли беше наклонената рампа, водеща към залата с пленените съзнания, намираща се на две нива под мястото, където стоях в момента? Присетих се за една от другите жертви на Великата раса — удивително полупластично същество от вътрешните кухни на неизвестна нам планета, намираща се отвъд орбитата на Плутон, комуто бе отредено да живее след осемнайсет милиона години напред в бъдещето; въпросното създание бе изваяло в тази зала цяла скулптурна композиция от голям къс сурова глина.

Затворих очи и притиснах длани към главата си в отчаян опит да прогоня от съзнанието си тези безумни, влудяващи фрагменти от енигматичните ми сънища. И точно тогава изведнъж почувствах хладния полъх на струящия насреща ми влажен въздух — ясно свидетелство, че там, долу, все още се спотайват зеещите бездни на отдавна мъртви светове.

Докато възсъздавах в паметта си разположението на залите, проходите и галериите, се замислих и за централното хранилище. Дали водещият към него коридор бе запазен? Пред мисловния ми взор

изникнаха дълги редици с правоъгълни контейнери от неръждаем метал, всеки от които съдържаше оригинален ръкопис. Там, ако се вярваше на сънищата и легендите, се пазеше историята на разумния живот в необятните простори на Космоса — от момента на зараждането му до бъдещия му край, — записана от пленници от всички епохи и цивилизации на нашата слънчева система. Да, съгласен съм, че тази мисъл звучи безумно, ала нима погребаният свят, из който бродех, не беше също тъй безумен като мен?

Помнех точното местоположение на личния си контейнер — на най-долното ниво в секцията за низшите гръбначни. Колко пъти го бях отварял посредством натискане и завъртане на хитроумната кръгла металическа ръкохватка... Всяка подробност, всеки детайл се открояваха с поразителна яснота и точност в съзнанието ми. Ако стелажите с ръкописите все още бяха там, със сигурност щях да възпроизведа необходимата последователност от движения и да отворя контейнера за броени секунди! Колкото и да не ми се иска да го призная, може би точно тази мисъл бе възвестила пълното ми умопомрачение. В следващия миг вече се носех из осеяния с препятствия подземен коридор, следвайки добре познатия маршрут, който трябваше да ме отведе още по-дълбоко в земните недра.

[1] Императрица (англ.) — Б.пр. ↑

VII

От този момент нататък едва ли може да се вярва напълно на впечатленията ми — и аз самият продължавам да се вкопчвам в отчаяната надежда, че онова, което се случи, е плод на демоничен сън или на безумна халюцинация. В трескавата си възбуда възприемах всичко около мен през пелената на призрачна мъгла, която ту се разсейваше, ту се сгъстяваше. Лъчът на фенерчето ми се мятеше из тъмнината, изтръгвайки от нея отделни фрагменти от стените, осеяни със странно познати ми йероглифи. На едно място част от свода беше разрушена и пътят ми се оказа преграден от огромна каменна купчина; нямах друг начин да я преодоля, освен с катерене, при което почти достигнах до горната част на галерията, откъдето висяха тежки гроздове от масивни сталактити.

Среднощният ми кошмар, който сякаш бе достигнал своя апогей, се задълбочаваше допълнително от изпепеляващо ярките картини от псевдоспомените ми. Само едно нещо ми изглеждаше някак странно и доста непривично — собственият ми ръст в сравнение с гигантските мащаби на помещенията. През цялото време имах чувството, че съм смален, защото човешките ми размери никак не се връзваха в съзнанието ми със заобикалящата ме обстановка. Като че ли съзерцанието на тези внушителни стени от височината на обикновения човешки ръст представляваше нещо съвършено ново и ненормално. Непрекъснато свеждах очи към тялото си и всеки път изпитвах нещо подобно на изумление и смътно безпокойство.

Стремително навлизах все по-навътре в тайнствените недра на черната бездна, като тичах, скачах, препъвах се и нерядко падах; веднъж дори за малко да счупя фенерчето си. Всичко в тези дяволски катакомби ми беше познато — всеки ъгъл, всеки камък, всеки сводест проход — и пробуждаше в съзнанието ми съответния спомен.

Някои от помещенията бяха напълно разрушени, докато други се бяха съхранили в пълната си цялост. От време на време попадах на зали, пълни с масивни металически съоръжения, в които веднага

разпознах пиедесталите или масите от сънищата ми. Съвсем малка част от тях бяха оцелели; повечето бяха изпотрошени, деформирани и смачкани, без съмнение под напора на някаква незнайна чудовищна сила.

Най-сетне успях да се добера до наклонената рампа и започнах спускането си, ала твърде скоро бях спрял от неочаквано препятствие. Явно падналите тук каменни късове бяха пробили пода на галерията, защото пред мен зееше бездънна пропаст, широка приблизително метър и трийсет сантиметра в най-тясната си част. Припомних си, че под мен би трябвало да има още поне две нива, на най-ниското от които се намираха масивните, запечатани с металически ленти люкове, блокиращи изходите от смъртоносните дълбини на Земята. И сега едва ли ги пазеха въоръжени стражи, защото кошмарните твари, обитаващи подземните недра, отдавна бяха извършили своя акт на възмездие и през милионите дялящи ни оттогава години постепенно бяха отслабнали, деградирали и — защо не? — може би бяха измрели. Във всеки случай, със сигурност би следвало да са изчезнали преди човешкото господство на планетата да бъде заменено от могъщата цивилизация на бъдещите насекомовидни същества. Разсъждавайки по този начин, аз се сетих за разказите на местните туземци и неволно потреперих от внезапно връхлетялото ме чувство, че не съм сам в тази злокобна крипта.

Преодоляването на зейналия пред мен отвор не се оказа никак лесно, понеже струпванията от камъни не ми осигуряваха добра възможност да се засиля, обаче безумието ми явно се оказа по-силно от страха. Избрах най-тясната част на пропастта, в близост до лявата стена на прохода, където на срещуположната страна имаше достатъчно просторна площадка за приземяване, и скочих.

Изпитанието премина благополучно. Не след дълго се спуснах едно ниво по-ниско и минах покрай залата, отрупана с изпочупени и смазани под тежестта на сгромолясалите се каменни блокове машини. Маршрутът продължаваше да ми е пределно познат и всичко продължаваше да се намира там, където трябваше да бъде, ето защо аз уверено пристъпвах напред. След няколко крачки се озовах пред входа на коридора, който трябваше да ме отведе до централното хранилище.

Струваше ми се, че мина цяла вечност, докато вървах, скачах и пълзях из този безкраен тунел. Тук-там срещях и непознати надписи и

изображения по стените — обяснението, което ми хрумна, беше, че очевидно са се появили в по-късен период. На няколко пъти се отклонявах от основната галерия и свивах в страничните ѝ разклонения, където само на два пъти открих съществени различия с видяното от мен насън — в единия случай например добре познатият ми проход беше зазидан и поради някаква причина запечатан с масивни металически ленти.

С големи усилия превъзмогнах внезапно връхлетелия ме пристъп на слабост и смътно безпокойство, докато прекосяхах подземното помещение на черната базалтова кула, в чиято вътрешност сякаш пулсираше някаква невидима и зловеща енергия. Основата ѝ представляваше окръжност с диаметър шейсет-седемдесет метра, повърхността на стените ѝ бе гладка и равна, лишена от каквито и да е изображения и надписи, а наред пода — който изглеждаше изненадващо чист и незасегнат от отломките, като се изключи тънкият слой от прах и пясък — се виждаше широко черно отверстие. Вдигнах очи нагоре и видях, че подобно отверстие се забелязва и на високия таван. Стълби и наклонени рампи отсъстваха — може би защото представителите на Великата раса избягваха дори да се доближават до тези архаични съоръжения, а онези, които ги бяха издигнали, не се нуждаеха от традиционни средства за слизване и изкачване.

Спомнях си добре това място от съновиденията си, но тогава водещият надолу отвор бе закрит от тежък люк, който беше запечатан с металически ленти и постоянно се охраняваше. Сега зееше напълно открит и от черните гълбини извираше непрекъснат поток от студен влажен въздух. Побързах да продължа по пътя си, стараяйки се да не мисля какво би могла да таи в себе си тази мрачна бездна.

Коридорът ставаше все по-трудно проходим и скоро достигнах до място, където рухналият участък от тавана бе образувал същинска грамада. Заех се да се катеря по нея и щом се озовах на най-високата ѝ част, не видях над себе си нито свод, нито стени, а само празнота, из която лъчът на фенерчето ми безпомощно се губеше. Според разчетите ми тук би трябвало да се намира сутеренната част на зданието с металическите артефакти, чиято фасада излизаше на третия площад, разположен недалеч от централното хранилище.

От другата страна на грамадата пак открих своя тунел, но ето че само след броени метри пътят ми бе преграден от ново препятствие.

Този път планината от отломки беше толкова висока, че между нея и опасно провисналия свод само на отделни места се виждаха неголеми пролуки. С упорство и решимост, присъщи само на един безумец, аз започнах да отмествам огромните каменни късове и да разгребвам пясъка с ръце, като всяка секунда рискувах да наруша нестабилното равновесие и да приведа в движение цялата тази многотонна маса. В крайна сметка успях да се провря, като пълзях на четири крака, стиснал фенерчето между зъбите си, а острите краища на увисналите от тавана гигантски сталактити стържеха безмилостно гърба ми.

Вече се намирах съвсем близо до подземния комплекс, където се съхраняваха главните архиви. Само след няколко минути се озовах пред ниска овална зала с множество сводести изходи. Стените й — или поне в онази си част, която осветих с фенерчето си — бяха отрупани с йероглифни писмена и характерни криволинейни символи, част от които се бяха появили след обхванатия от сънищата ми период.

Разбрах, че съм достигнал целта си, ето защо свърнах наляво и минах под добре запазената арка на интересувания ме проход. Почти не се съмнявах, че коридорите и галериите оттук нататък ще бъдат в доста по-добро състояние в сравнение с тези, по които бях дошъл дотук. Ако не заради друго, то най-малкото защото строителите на това гигантско подземно съоръжение, където се съхраняваха летописите на всички цивилизации от Слънчевата система, бяха обърнали особено внимание на неговата солидност, устойчивост и дълготрайност. Грамадните гранитни блокове бяха подредени с математическа прецизност, перфектно балансирани и скрепени от цимент с недостижима за човечеството здравина, в резултат на което дори и сега, след безброй години, отделните градивни елементи все още бяха неразривно слети в едно монолитна цялост. Внутрителните стени и сводове продължаваха да заемат придадената им в началото безупречна форма, а върху покрития с прах под не се виждаше и следа от каменни късове или други отломки.

Липсата на сериозни препятствия веднага се отрази на скоростта ми на придвижване. Подклаждан от трескаво нетърпение, аз се впуснах в бяг. Докато се носех по коридора, за пореден път се уверих колко добре си спомням всички детайли от обстановката. Таваните тук бяха по-ниски в сравнение с повечето други коридори, а от двете ми страни се простираха дълги редици от металически стелажи.

Покритите с йероглифи вратички на отделните камери ту бяха заключени, ту зееха широко разтворени; естествено, имаше и такива, които бяха смачкани под напора на някогашните тектонични деформации. От време на време се натъквах на купчини прашни ръкописи, валящи се по земята — най-вероятно се бяха изсипали от рафтовете в резултат на поредното земетресение. Върху периодично разположените из прохода колони се виждаха извити символи и писмени знаци, които указваха систематичното разпределение на книгите по класове и раздели.

Изведнъж се заковах на място пред един от металическите шкафове, чиито вратички бяха отворени, протегнах се и — след немалко усилия от моя страна — успях да смъкна от най-горната полица най-тънкия контейнер. Изписаното върху капака заглавие беше на езика на странните йероглифи, макар че в контурите и разположението им имаше нещо, което ми се стори необичайно на фона на предишните.

Поставих контейнера на пода и с бързи, и точни движения освободих сложния механизъм, заключващ металическата кутия. Вече изобщо не ми правеше впечатление колко добре си спомням сложната последователност от действия, необходими за отварянето на капака; знанията ми сякаш бяха вкоренени на инстинктивно ниво. Извадих книгата от неръждаемия контейнер. Както ѝ очаквах, страниците ѝ бяха с размери приблизително четирийсет на петдесет сантиметра, а общата дебелина на томчето (заедно с гъвкавите му метални корици) не надхвърляше пет-шест сантиметра. Отваряше се като джобен бележник — не настрани, а нагоре. Материалът на листовите и самият текст на практика не бяха пострадали от времето — без проблеми различавах широките, причудливо оцветени писмени знаци, които не приличаха нито на тукашните йероглифи, нито на която и да е земна азбука.

Внезапно ме осени, че това навярно беше езикът на едно от пленените съзнания, с които се бях срещнал насън — то бе похитено от голям астероид, където се бяха съхранили древните форми на живот от първичната планета, част от която представляваше. В същото време се сетих, че този раздел от архивите беше предназначен за цивилизациите, обитавали различни от Земята планети.

Най-сетне успях да се откъсна от този уникален, но съвършено непонятен документ, оставих го на пода и продължих нататък, като замених изтощените батерии на фенерчето си с нови. (Добре че винаги гледах да имам под ръка поне един комплект резервни.) Звуците от стъпките ми отекваха с необичайно силно ехо под сводовете на праисторическите катакомби, а и следите от подметките ми изглеждаха някак плашещо наред прашния под на галерията, където нито веднъж през всичките тези милиони години от историята ѝ не бе стъпвал човешки крак.

Не след дълго стигнах до място, където коридорът беше заменен от наклонена рампа; без да забавям темпото си, аз започнах да се спускам надолу. Изобщо не обръщах внимание на сменящите се един подир друг етажи, нито пък се спирах, за да разгледам какво се крие на всеки от тях. Наместо това се носех като обладан от демон напред, без дори да съм наясно каква е същинската ми цел в тази безумна надпревара с времето; всичко се случваше сякаш покрай и въпреки волята ми. Имах чувството, че ми е предоставена незавидната роля на свидетел или изпълнител, способен единствено да възприема, но не и да влияе върху хода на събитията. Междувременно в съзнанието ми все по-настойчиво ехтеше някакъв особен ритъм, в такт с който китката на дясната ми ръка описваше онези причудливи движения, с които се отваряха хитроумните ключалки на металическите контейнери.

Щом се озовах на най-ниското ниво, без колебания завих надясно от наклонената рампа. Изненадващо и за самия мен, сякаш под влиянието на непонятен, смътен инстинкт, започнах да пристъпвам доста по-тихо и предпазливо, сякаш се боях да не би нещо да узнае, че нарушавам спокойствието на тази хилядолетна мъртвешка обител. Естествено, по-внимателните ми крачки доведоха до забавяне на устремното ми темпо, но това не ме притесняваше особено, защото интуицията ми подсказваше, че крайната ми цел ме очаква някъде напред, съвсем наблизо.

И не само тя. Усецах нечие зловещо присъствие, което ме изпълваше с неясна тревога, но срещата с което нямаше как да избегна. Каквато и да бе природата му, то ме дебнеше в надипления пред мен мрак. И ето че съвсем скоро, когато почувствах влажния полъх на студения въздух, лизнал пламналата ми от трескава възбуда кожа,

изведнъж разбрах причината за необяснимия си страх — предстоеше ми отново да прекося грамадния цилиндричен кладенец на сляпата базалтова кула, където трябваше да се намира още един от запечатаните и зорко охраняваните люкове. Само че сега нямаше да има стражи, които да го пазят.

Щом пристъпих в гигантската овална зала на кулата, със затаен дъх и буквално на пръсти се шмугнах покрай скверната черна шахта, чиято застрашителна тъмна паст зееше широко отворена. Проходът от другата страна на кулата, в който с облекчение се втурнах, отново бе осеян с металически стелажи, пълни с древни манускрипти. Ненадейно вниманието ми беше привлечено от няколко шкафа, рухнали съвсем неотдавна, съдейки по тънкия слой прах върху разсипаните от тях контейнери. И в същия миг сякаш бях ударен от гръм — замръзнах на място, неспособен нито да помръдна, нито да проумея на какво точно се дължи внезапният ми пристъп на паника.

Съборените лавици, прекатурените шкафове и разпилените по земята металически кутии не бяха нещо, което съзирах за първи път, особено като се имаха предвид неизброимите земетресения, разтърсвали тези мрачни лабиринти през хилядолетното им съществуване. Не, в конкретния случай причината беше другаде и едва когато пристъпих по-близо до валящите се на пода купчини, загадката ми се изясни. По-близкият оглед на светлината на фенерчето показва, че повсеместният слой прах изобщо не е толкова равномерно разпределен, както ми се бе сторило в началото. На някои места беше съвсем тънък или почти го нямаше, сякаш неотдавна — преди няколко месеца или най-много година — някой или нещо бе минало оттук.

И като че ли това не бе достатъчно, върху запрашената повърхност се виждаха и някакви странни отпечатъци, вероятно оставени тук съвсем наскоро. Бях озадачен както от формата и разпределението им, така и от обстоятелството, че в тях нямаше нищо хаотично и произволно. Когато доближих фенерчето до пода, тревогата ми се усили още повече. Създаваше се впечатлението, че това са не просто някакви си ивици или петна, а съвсем ясни и отчетливи следи, обособени в три отделни групи, всяка заемаща квадратен участък със страна трийсетина сантиметра. Във всеки от тези участъци се виждаха по пет кръгли петна с диаметър седем-осем сантиметра: едното бе

разположено най-отпред, а останалите четири — малко по-назад и встрани от него.

Тези дири — ако действително бяха нечии дири — водеха в две различни направления, сякаш онова, което ги бе оставило, първо беше минало в едната посока по коридора, след което се бе върнало обратно по същия маршрут. Разбира се, със същия успех бих могъл да припиша необикновените отпечатъци на съвсем естествени процеси и да не се поддавам на мъгляви страхове... ако не бях забелязал още една съществена и зловеща подробност. Единият край на веригата от следи стигаше до прашната купчина от рухнали металически стелажи и контейнери, след което посоката се обръщаше и дирята завършваше там, откъдето бе започнала — до самия ръб на черната бездна в центъра на сляпата базалтова кула, откъдето извираше роденият в чудовищните подземни глъбини студен и влажен вятър.

VIII

Колкото и съкрушителен да беше парализираният ме страх, обсебилата съзнанието ми чужда воля явно се оказа по-силна. Никакви разумни доводи не бяха в състояние да ме накарат да продължа напред след видяното най-малко и насън; никакви аргументи не можеха да ме заставят да изследвам същността на неведомите отпечатъци и онези смътни спомени, които се бяха пробудили в съзнанието ми под въздействието на дяволската находка. Ала въпреки всичко това дясната ми ръка не прекратяваше ритмичните си движения, манипулирайки невидимите механизми на въображаемата ключалка. Когато постепенно започнах да идвам на себе си, открих, че тичам по безмълвните призрачни коридори, все тъй устремен към неумолимо притеглящата ме тайнствена цел.

Едва сега в главата ми започваха да възникват въпросите, които всеки друг човек на мое място без съмнение би си задал по-рано. Ще мога ли да проникна в хранилището? Ще успея ли да достигна необходимия рафт от сегашната височина на скромния си ръст? Ще се справи ли човешката ми ръка с хитроумния заключващ механизъм, сътворен в най-дълбока древност? Ами ако ключалката се окаже повредена? Какво ще сторя — или какво ще се осмеля да сторя — с онова, което тъй пламенно жадувах да придобия и от което тъй силно се страхувах? Дали бъдещата ми находка ще се превърне в чудовищно потвърждение на истината, която не се вписва в рамките на нормалните човешки възприятия — в последната точка на цялата тази безумна, фантастична и страшна история, — или в крайна сметка ще послужи като поредното доказателство за собствената ми лудост?

Внезапно прекратих своя бяг и се спрях пред една стена, отрупана с няколко реда стелажи. Отгоре им бяха наредени множество металически камери, всяка снабдена с отделна вратичка, върху която се виждаше йероглифен надпис. Тук почти не се забелязваха следи от разруха — от огромното количество клетки в тази секция само три зееха широко отворени.

Поех си дълбоко дъх. Онова, което ме интересуваше, се намираще на един от най-горните редове и на практика беше недостижимо за човешки ръст. Огледах внимателно стената и след кратък размисъл стигнах до извода, че навярно бих могъл да се изкатери по нея, използвайки кръглите дръжки на масивните вратички в качеството им на опори. До известна степен задачата ми се улесняваше от отворената вратичка на четвъртия ред отдолу нагоре. Що се отнася до фенерчето, можех да го стискам между зъбите си, както вече неведнъж бях правил при преодоляването на най-трудните препятствия.

Доста по-проблематично се очертаваше спускането, защото щях да имам допълнителен товар. Хрумна ми, че бих могъл да закача една от кукичките на ключалката на контейнера за яката на дрехата си и да го нося като раница. Най-силно ме безпокоеше изправността на механизма, заключващ вратичката на камерата. Почти не се съмнявах, че ще успея да го отворя, въпросът беше самата система да не е блокирала или заяла с времето.

И тъй, пъхнах фенерчето между зъбите си и започнах да се изкачвам, като се вкопчвах в стърчащите сферични дръжки. В интерес на истината, те се оказаха доста ненадеждни опори, за сметка на зейналата вратичка от четвъртия ред, която ми помогна най-много. Възползвайки се първо от откритата се ниша във вътрешността на клетката, а после и от самата люлееща се наляво-надясно вратичка, в края на краищата успях да балансирам върху горния ѝ ръб. Така, бавно и внимателно, съумях да се добера до необходимата ми ключалка.

В началото изтръпналите ми от напрежението пръсти не можаха да се справят с гладката овална ръкохватка, ала постепенно започнаха да се движат в такт със зададения от паметта ми ритъм на движенията. Сложната последователност от натискания и завъртания все по-ясно се открояваше в мозъка ми, който веднага даваше команди на мускулите ми. Слава богу, съществените анатомични различия между човешките ръце и крайниците на огромните конусовидни същества не ми създадоха допълнителни затруднения. Заклучващият механизъм поддаваше с лекота и след по-малко от пет минути слухът ми долови онова сухо изщракване, което ми беше толкова добре познато и в същото време ми се стори абсолютно изненадващо. Може би защото рационалната част от съзнанието ми изобщо не бе готова да го

възприеме като обективна, неоспорима реалност. В следващия миг масивната вратичка бавно — и почти безшумно, с едва доловимо проскърцване — се завъртя на архаичните си, ала все още перфектно функциониращи шарнири.

Нервната ми възбуда достигна до краен предел, когато зърнах края на отбелязания с йероглифи металически контейнер. Внимателно го издърпах навън, отприщвайки същинска лавина от ситни пясъчни пращинки отгоре си, и застинах със затаен дъх. Всичко беше тихо.

При огледа отблизо се убедих, че външно контейнерът по нищо не се различава от другите, които бях видял из подземния лабиринт. Размерите му бяха петдесет на четирийсет сантиметра при дебелина седем-осем, с релефно изобразени йероглифи на плоския капак.

Понеже можех да използвам само едната си ръка, ми отне малко повече време, докато освободя заключващата система. Когато най-накрая успях да отворя капака, поднесох металическата кутия към тила си и закачих кукичката на причудливата ѝ ключалка за яката на дрехата си, така че да увисне на гърба ми. Сега вече и двете ми ръце бяха свободни и аз започнах да се спускам предпазливо надолу.

Щом краката ми стъпиха на земята, мигом коленичих, освободих контейнера от яката си и го положих на пода. Ръцете ми трепереха и в продължение на няколко секунди не се решавах да го отворя, сякаш се боях от онова, на което щях да се натъкна вътре.

Ако предметът действително се намираше там — и ако всичко не беше просто поредният сън, — откликът от това откритие щеше да проехти далеч отвъд пределите на човешкото въображение. Особено ме плашеше кратковременната ми неспособност да допусна, че това се случва насън, а не наяве. Усещането за реалността на произтичащото бе плашещо и отново ме изпълва със страх всеки път, когато си припомням тази сцена.

В крайна сметка извадих книгата от контейнера и като хипнотизиран се загледах в до болка познатите ми йероглифи на корицата ѝ. Бяха прекрасно запазени и на моменти ми се струваше, че съвсем малко ми остава да разбере смисъла на написаното. А може би навремето — докато бях в плен на необичайната си амнезия — ги бях разчитал без затруднения, познавайки перфектно загадъчния им език?

Времето течеше, а аз още се колебаех. Нямам никаква представа колко минути отминаха, преди най-сетне да се осмеля да повдигна

металната корица на ръкописа. Изведнъж си спомних за фенерчето, което продължаваше да стои между зъбите ми, ето защо побързах да го сложа върху прашния под и да го изключа, за да не изхабя батериите му. Едва когато се озовах в пълен мрак, насъбрах необходимата смелост и отгърнах тънката обложка, след което бавно вдигнах фенерчето, насочих го към страницата и натиснах копчето.

Един-единствен поглед ми бе достатъчен. Изведнъж ми причерня пред очите и аз рухнах на земята, като използвах последните остатъци от здравия си разум, за да изключа фенерчето и да стисна здраво зъби, за да не закрепця като обезумял. Онова, от което се бях опасявал, все пак се беше случило. Бях зърнал в книгата точно това, което бях очаквал да видя и от което се страхувах до смърт. Лежах, проснат наред подземяната галерия, обгърнат от хилядолетен мрак и притисках ледените си длани към пламтящото си лице. Или все още сънувах и халюцинирах, или времето и пространството бяха решили да издевателстват над мен, помрачавайки разсъдъка ми.

Не, това не можеше да не е сън — здравият ми разум просто отказваше да допусне обратното, — но за да се убедя окончателно в истината, трябваше да преживея отново целия ужас и да отнеса находката горе на повърхността. Тогава, в присъствието на сина ми и останалите членове на експедицията, всичко щеше да си дойде на мястото. Виеше ми се свят — ако можеше да се говори за световъртеж в непрогледната тъма, където и най-зорките очи не бяха в състояние да открият каквото и да било сред чернотата. Фантастични мисли и картини стремително препускаха из трескавото ми съзнание, изпълвайки ме с безграничен, парализиращ възприятията ми ужас, и аз вече дори не се опитвах да откроя границата между реалните факти и отгласите от безумните съновидения.

Замислих се за странните следи върху прашната земя и потръпнах, изплашен от звука на собственото си дишане. Отново включих фенерчето за няколко секунди и се загледах в първата страница от манускрипта с такова чувство, с каквото навярно се визира обреченото животинче в студените очи на отровната змия. Сетне, за пореден път в прелъстителната прегръдка на непроницаемия мрак, внимателно положих книгата в контейнера и застопорих сложния заключващ механизъм. Определено трябваше да я изнеса на повърхността, в света на хората — естествено, ако този свят

действително съществуваше, в което за момента не бях съвсем сигурен.

Не мога да кажа колко време мина, преди да се изправя на краката си и да поема по обратния път. През цялото време, което бях прекарал под земята, нито веднъж не бях погледнал часовника си — красноречиво свидетелство за това, колко отчужден и изолиран се чувствах от целия останал свят.

С фенерче в едната си ръка и металически контейнер, стиснат под мишницата на другата, аз бързах из сумрачните коридори, прорязали тази архаична гробница. Когато пристъпих в просторната цилиндрична зала в основата на сляпата базалтова кула, крадешком и със затаен дъх преминах покрай зейналата черна шахта, откъдето продължаваха да се издигат студени въздушни потоци. Докато крачех из плетеницата от наклонени галерии, се почувствах малко по-уверено, но така и не можах да се отърся от сянката на мрачните предчувствия и смътния страх, които сега бяха доста по-натрапчиви и ясно изразени, отколкото по време на спускането ми.

С нарастващ ужас си мислех за втория разтворен люк, покрай който ми предстоеше да премина. Самата мисъл за съществата, от които тъй силно се боеше Великата раса — и които явно продължаваха да обитават своя зловещ подземен свят, — ми беше кошмарна и ненавистна. Не можех да прогоня от съзнанието си спомена за онези скверни следи в прахта и за онова, което се споменаваше за полиповидните твари в сънищата ми, както и за свързаните с тях свирепи урагани и плашещи свистящи звуци. Присетих се и за архаичните легенди, които туземците преразказваха — за първобитните митове и предания, в които всички страхове неизменно бяха съсредоточени около тайнствените руини и духащите от недрата им зли ветрове...

По характерния символ на стената разпознах нивото, по което трябваше да продължа, и не след дълго минах покрай лежащия на пода манускрипт, оставен там лично от мен. Без колебания свърнах в най-близкия сводест проход, отвъд който ме очакваше най-трудният участък от пътя. Всевъзможните препятствия и прегради, които го осейваха, започваха почти веднага след напускането на очертаванията на централното хранилище. Тежестта на металическия контейнер си казваше думата и аз забелязах, че ставаше все по-невъзможно да се

придвижвам без излишен шум, докато преодолявам купчините от камъни и пясък.

Скоро пак се озовах пред издигащата се почти до тавана грамада, по която предишния път се бях прокрадвал пълзешком. Щом и тогава не бях успял да се промъкна безшумно през тясната пролука, как ли щях да се справя сега? След като бях зърнал с очите си странните дири на кошмарните твари, просто не можех да подценявам опасността, която криеха в себе си силните звуци. Обемистият контейнер също не улесняваше задачата ми.

Все пак успях благополучно да се изкатери по планината от отломки, след което — с фенерче между зъбите — се заех да се провирам между каменистия ѝ хребет и назъбените краища на масивните сталактити. Тук за първи път, откакто бродех из хилядолетните катакомби, късметът най-неочаквано ми изневери — когато най-опасният участък вече беше зад гърба ми, безценният ми товар изведнъж се изплъзна от ръцете ми и се понесе надолу по склона с трясък и дрънчене. Хвърлих се подире му и в последния момент успях да го сграбча, ала в същата секунда нестабилните отломки под краката ми се разклатиха, свличайки се в същинска каменна лавина, съпроводена от оглушителен грохот.

Когато ехото от громолящите камъни най-накрая заглъхна, до слуха ми достигна — или поне така ми се стори — някакъв друг, едва доловим звук, който сякаш идваше от лабиринта от тунели нейде зад гърба ми. Наподобяваше нещо като тънко вибриращо свистене и светотатствените му, протиеестествени модуляции не приличаха на нито един от звуците, които бях чувал някога на Земята.

Какъвто и да беше този звук, той символизираше моята гибел. Обезумял от ужас, аз се впуснах в трескав бяг по коридора, като ту прескачах изпречилите се на пътя ми препятствия, ту се препъвах в тях и залитах, ала нито веднъж не изпуснах фенерчето и контейнера с древния ръкопис. В тези напрегнати минути в съзнанието ми пламтеше само една мисъл — колкото се може по-бързо да се измъкна от тези кошмарни подземия и да се озова на земната повърхност, сред обляната от лунното сияние пустинна равнина.

Не си спомням как съм се добрал до грамадата от каменни блокове, над която вместо свод зееше пусто черно пространство, и как съм започнал да се катеря по неравния ѝ склон. От дивия хаос в

паметта ми е оцелял само един епизод — как губя равновесие, търкалям се по ръбестите късове и за пореден път се надигам сред облаци от прах, за да продължа нататък.

Зная със сигурност, че когато достигнах очертанията на омерзителната базалтова кула, фенерчето и контейнерът все още бяха в ръцете ми. Грохотът от свлеклите се при последното ми падане камъни вече утихваше и в настъпилата тишина — този път съвсем ясно и отчетливо — отново дочух онези нечестиви вибриращи звуци. Но ако преди източникът им се намираще някъде зад гърба ми, из вече пребродените от мен катакомби, то сега тънкото свистене се носеше нейде от стелещия се отпред мрак.

Мисля, че именно тогава — за първи път през всичките тези часове, прекарани в тайнствените подземни глъбини — от гърдите ми се изтръгна пронизителен вик. Смътно си спомням черните стени на сляпата праисторическа кула и бездънната яма в центъра ѝ, от чиято сърцевина ехтеше зловецото свистене. Внезапно от дяволската шахта задуха мощен вятър — при това не просто хладен въздушен поток, а свиреп, неистов и жесток вихър, който сякаш съвсем целенасочено извираше от неведомата преизподня.

Имам откъслечни спомени за шеметния си бяг из дългите проходи, преодолявайки най-различни препятствия по пътя си, а в базалтовата кула зад гърба ми поривите на вятъра ставаха все по-силни. Въпреки че мощните въздушни струи теоретично би трябвало да ме тласкат напред, те всъщност не ми помагаша, а възпрепятстваха движението ми. Ураганният вихър се увиваше като змия около мен, сякаш беше невидима примка или ласо, плътно обвивайки ръцете и краката ми и сковавайки всяка моя крачка. Без да се притеснявам повече за шума, който вдигах, аз тичах стремглаво из осеяните с отломки тунели, падайки и ставайки, и не след дълго се озовах пред наклонената рампа, която трябваше да ме отведе до горните нива.

Помня как лъчът на фенерчето ми пробяга по смазаните под тежестта на каменните блокове машини и как в следващия миг потреперих и едва не изкрещях от ужас при вида на продънената част от настилката, водеща към една от зловеците шахти две нива по-надолу. Обаче вместо да извикам, започнах сам да се убеждавам гласно, че всичко това е сън и че в момента се намирам на сигурно място в лагера или в дома си в Аркхам. До известна степен окуражен и

ободрен от звука на собствения си глас, аз се впуснах с нови сили в изкачването към повърхността.

Разбира се, нямаше как да забравя, че ми предстои да премина през участъка, където сгромолясалият се свод беше пробил пода на галерията, ала бях така погълнат от страховете и терзанията си, че в бързината за малко да полетя в адската бездна. По време на спускането си я бях преодолял без особени усилия, но сега трябваше да скачам от по-ниския към по-високия ръб; отгоре на всичко бях смъртно изтощен и натоварен с металическия контейнер, а междувременно вятърът все повече затягаше демоничния си клуп около мен. Мислите ми се стрелнаха към неведомите твари, дебнещи на дъното на кошмарната пропаст, и аз замръзнах като статуя пред зейналия кладенец.

Съдейки по немощния лъч на фенерчето ми, батериите му вече бяха сериозно изхабени, а аз не разполагах с резервен комплект. Хладните пориви на вятъра и пронизителните вибриращи звуци, ехтящи зад гърба ми, бяха като милосърден опият, притъпяващ парализирания ме страх пред дяволската пропаст. Изведнъж обаче почувствах, че страховитите признаци за присъствието на чудовищните полиповидни твари не се ограничават само до пространството зад мен; вледеняващият вихър и зловещото свистене извираха както от срещуположния край на бездната, така и от нейните незнайни дълбини.

Това вече беше истински кошмар. Здравият разум изгуби властта си над мен и, движен само от инстинкта за самосъхранение, аз направих решителната крачка и се хвърлих напред в отчаян скок. В същия миг всичко се завъртя в шеметна вихрушка и сякаш бях погълнат от адския водовъртеж на отвратителните звуци и абсолютната, вездесъща, физически осезаема тъмнина.

С това приключват спомените ми като такива. Всичките ми по-нататъшни впечатления би следвало да се възприемат като налудничави фантасмагории или безумни халюцинации, които нямат нищо общо с действителността. Сънища, видения и спомени се преплитаха по невъобразим начин в пулсиращото кълбо на разпокъсаното ми съзнание. Струваше ми се, че безкрайно дълго падам в някаква черна, лепкава, главозамайваща бездна; дочувах звуци, които не биха могли да принадлежат на нито една форма на живот, населявала някога Земята. В мен се бяха пробудили някакви древни,

рудиментарни сетива, благодарение на които можех да възприема бездънните гълбини и пропасти, обитавани от рееци се кошмарни твари, в чиито скверни градове и лишени от прозорци базалтови кули никога не проникваше светлина.

Тайните на младата планета и неузнаваемото ѝ минало избухваха като светкавици в съзнанието ми — без участието на слуха и зрението, каквито ги познаваме от присъщите за човека възприятия — и аз узнавах неща, пред които и най-шокиращите от предишните ми сънища бледнееха. В същото време постоянно усещах как ледените струи на влажния вихър бясно ме въртят и се впиват в мен, подобно на гигантски пръсти, а онова зловещо, пронизително свистене се извисява над редуващите се периоди на оглушителна какофония и мъртвешко безмълвие в урагана от вселенска чернота.

Сетне дойде ред на виденията на титаничния град от съновиденията ми — обаче не разрушен и порутен, а такъв, какъвто го бях съзирал почти всяка нощ. Отново се намирах в нечовешкото си конусовидно тяло и се движех из обширните коридори заедно с други представители на Великата раса и похитени съзнания, заключени в масивните месести туловища.

По-нататък върху тези картини започнаха да се наслагват други — не визуални, ала не по-малко отчетливи усещания: жестока борба, стремеж да се освободя от неумолимата хватка на незримите пипала на вятъра, главоломно падане през наситения, лепкав въздух, безумен полет из непроницаемия мрак, паническо бягство сред рушащите се, сгромолясващи се стени на безкрайния подземен лабиринт...

По някое време някъде над мен проблясна далечен намек за светлинка — някакво едва доловимо, синкаво сияние високо над главата ми, — а след това ме връхлетя сънят, в който аз, преследван от хищните пориви на вятъра, отчаяно пълзях по стръмния каменист склон, устремен към ехидно усмихващия ми се лунен диск. Бледите му призрачни лъчи едва се процеждаха през тесните пролуки, зейнали сред исполинската грамада от отломки, които една подир друга рухваха в бездънната паст на земните недра, а на тяхно място към небето се завихряха гигантски стълбове от прах.

Първите проблясъци на лунното сияние възвестиха началото на завръщането ми в реалния свят. Съзнанието ми постепенно се проясняваше — лежах, проснат по очи наред австралийската пустиня,

а над главата ми ревеше и беснееше ураган с такава опустошителна сила, че в началото дори се усъмних в неговата реалност. Дрехите ми се бяха превърнали в изпокъсани дрипи, а тялото ми беше покрито с безброй рани, синини и охлузвания. Мина още малко време, докато дойда на себе си, но и след това не можех да прокарам ясна граница между случващото се насън и наяве. Помнех колосалното стълпотворение от каменни блокове, разтворилата се пред мен бездна, дългото блуждаене под черните сводове на мъртвия град, невероятните открития, избухнали в съзнанието ми от далечното минало, както и ужасяващия кошмар накрая... ала каква част от всичко това беше истина? Все още нямах окончателен отговор.

Фенерчето ми бе изчезнало, заедно с металическия контейнер с древната книга, който бях намерил в подземното хранилище на Великата раса. Но съществуваша ли те в действителност — ръкописът, хранилището и бездната? Вдигнах глава и се огледах наоколо, ала не забелязах нищо, освен монотонната вълнообразна повърхност на необятната пустиня.

Демоничният вятър вече стихна напълно и подпухналата, леко аленееща луна бавно запълзя към западния хоризонт. Изправих се бавно на крака — всички мускули ме боляха — и закрачих на югозапад, в посока към лагера. Какво всъщност се бе случило? Може би просто бях заспал върху пясъка и се бях озовал в центъра на пустинна буря, запратила ме — както съм бил в безпомощно състояние — на километри разстояние, сред погребаните древни развалини? Ами ако не беше така? Как щях да живея оттук нататък?

Под напора на тези наново обладали ме съмнения цялата ми предишна вяра в митологичния произход на странните ми сънища започна да се разпада като къщичка от карти. Ако кошмарната бездна действително съществуваше, значи и Великата раса не бе измислица и нейните представители наистина можеха да преодоляват преградите на пространството и времето, вселявайки се в телата на бъдещите обитатели на нашата планета. Нима съновиденията ми не бяха отражение на първобитните митове, сведения за които бях събирал по време на амнезията си, а съвсем закономерно в психологически план последствие от вледеняващите и умопомрачителни — но съвсем истински — спомени?

В такъв случай излизаше, че в периода на необичайната ми амнезия и моето собствено тяло бе служило като пристан за нечие чуждо, чудовищно съзнание, проникнало в нашия свят от невъобразимата епоха на палеогена, отдалечена на сто и петдесет милиона години от нас... А аз бях прекарал немалко време в неговия отвратителен облик, бродейки из безкрайните коридори и улици на доисторическите градове и общувайки със стотици други пленници, които също като мен бяха запратени тук от най-различни точки на времето и пространството, за да изучават тайните на Вселената и да съставят описание на своята цивилизация за гигантските архиви на Великата раса.

Ако това беше вярно, следователно и онези другите — още по-древните и зловещи твари, способни да предизвикват съкрушителни урагани и всяващи неописуем ужас в конусовидните създания — все още се спотайват из бездънните глъбини на вечния мрак, докато на повърхността на Земята се появяват и изчезват разумни раси, повечето от които дори не подозират за страшната заплаха, стаена в недрата на планетата...

Не мога, не искам и отказвам да вярвам в това. Ако онази бездна и онова вътре в нея са били истина, значи няма никаква надежда; нито за мен, нито за нашата цивилизация. Това би означавало, че над всички нас — над целия ни свят, над миналото и бъдещето на човечеството — е надвиснала чудовищна и неумолима Сянка отвъд времето. Сянка, която е овладяла най-дълбоките тайни на Вселената и е превърнала всички други раси в заложници на неутолимата си жажда за познание.

За щастие, не разполагам с никакви веществени доказателства, които да потвърдят тези безумни хипотези. От единствения безспорен артефакт — металическият контейнер с древната книга — няма и следа. По никакъв начин не може да се докаже, че действително съм успял да проникна в призрачния подземен град и — ако във вселенските закони има и капчица справедливост — никой никога не ще го открие. Нищо чудно всичко, за което си въобразявам, че се е случило през тази съдбовна нощ, да е било просто поредният провокиран от архаичните митове и легенди кошмар.

Въпреки всичко съм длъжен да разкажа цялата история за онова, което видях — или си мисля, че видях, — пред своя син. Нека той, като сериозен учен психолог, да отдели действителността от болезнените

изблици на въображението и да прецени дали си струва да направи тази моя изповед достояние на по-широк кръг от читатели.

Вече неведнъж изтъкнах, че истината — колкото и ужасяваща да е тя — изцяло зависи от това, доколко реално е било направеното от мен откритие. Дали онова, което зърнах сред гигантските развалини, е било халюцинация или действителност. Както читателите навярно се досещат, изключително тежко ми е да засягам тази тема. Естествено, всичко се свежда до металическия контейнер с книгата, който издърпах от камерата в стената на подземното хранилище.

Едва ли нечия друга ръка бе докосвала старинния манускрипт през всичките тези милиони години, дялящи ни от неговото създаване. Или поне от появата на първите хора на Земята. Ала въпреки това, когато лъчът на фенерчето ми се плъзна по гладката, изработена от неизвестен материал първа страница от книгата, аз видях, че странно оцветените, нанесени с непознато за мен мастило писмени знаци нямат нищо общо с безименните криволинейни йероглифи, изпъстрящи стените на огромните градове от сънищата ми за далечното минало на Земята. Наместо това зърнах добре познатите ми букви от латинската азбука, подредени в най-обикновени английски думи, словосъчетания и изречения, старателно изписани — без никакво съмнение — с моя собствен почерк.

Издание:

Автор: Х. Ф. Лъвкрафт

Заглавие: Планините на безумието

Преводач: Адриан Лазаровски

Година на превод: 2013

Издател: Ентусиаст; Enthusiast

Град на издателя: София

Година на издаване: 2013

Тип: сборник

Националност: американска

Печатница: „Симолени“

Редактор: Вихра Манова

Художник: Виктор Паунов

Коректор: Александра Худякова

ISBN: 978-619-164-051-5

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/787>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.